Bible. O.T. Hebrew. 1894
The Sacred Books

BS
715
1894
pt. 8
c.1
ROBARTS

Gen. Lib. Gift of J. H. Schiff

THE SACRED BOOKS

OF

The Old Testament

A CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS, WITH NOTES

PREPARED

by eminent Biblical scholars of Europe and America

UNDER THE EDITORIAL DIRECTION OF

PAUL HAUPT

PROFESSOR IN THE JOHNS HOPKINS UNIVERSITY, BALTIMORE, MD.

PART 8

The Books of Samuel

BY

K. BUDDE

Leipzig

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1894

Baltimore
THE JOHNS HOPKINS PRESS

London
LUZAC & CO., GREAT RUSSELL STREET

BS
715
1894
pt. 8

LIBRARY
MAR 23 1970
UNIVERSITY OF TORONTO

THE present edition of the Sacred Books of the Old Testament in Hebrew exhibits the reconstructed text on the basis of which the new translation of the Bible has been prepared by the learned contributors mentioned on the other page of the cover. It is, therefore, the exact counterpart of the English edition. Wherever the translation is based on a departure from the Received Text, the deviation appears here in the Hebrew text. Transpositions in the translation are also found here in the original.

Departures from the Received Text are indicated by diacritical signs: ‹› (*i. e.* V = *Versions*) designates a reading adopted on the authority of the Ancient Versions; ‹› (*i. e.* c = *conjecture*), conjectural emendations; and ‹› (*i. e.* נ = נקוד), changes involving merely a departure from the Masoretic points, or a different division of the consonantal text (*e. g.* זבוני ימות Eccl. 10,1). A פסק | indicates transposition of the Masoretic סוף פסוק; ‹› is used in cases where the קרי has been adopted instead of the כתיב, and ‹› for changes introduced on the strength of parallel passages. Doubtful words or passages are marked with notes of interrogation (‹›). Occasionally two diacritical marks are combined, *e. g.* ‹›, *i. e.* deviations from the Received Text suggested by the Versions as well as by parallel passages; or ‹›, *i. e.* departures from the Masoretic points supported by the Versions, &c. — [] calls attention to transposed passages, *e. g.* 8,1,20, the traditional position of the words in the Received Text being marked by [] while the transposed words are enclosed in [ ]. In cases where two or three consecutive words are transposed the traditional sequence is indicated by 1 2 3 &c. respectively prefixed to the individual words (*e. g.* 8,4,13). Hopelessly corrupt passages are indicated by ‹ › ‹ › ‹ ›, while asterisks * * * * point to *lacunæ* in the original. The text has been left unpointed except in ambiguous cases. It might be well to state here that Professor BUDDE would have preferred not to employ any points at all except in the case of emended words or passages (see his remarks in the *Theol. Literaturzeitung*, Sept. 30, 1893, p. 496). The responsibility for the vocalization rests with the General Editor.

The Ancient Versions are referred to in the *Notes* under the following abbreviations: 𝔐 = Masoretic Text; 𝔊 = LXX; 𝔗 = Targum; 𝔖 = Peshita; 𝔏 = Vetus Latina; 𝔍 (*i. e.* St. Jerome) = Vulgate; 𝔄 = Aquila; Θ = Theodotion; Σ = Symmachos. 𝔰𝔪 denotes the Samaritan recension of the Pentateuch. $𝔊^{A}$ means Codex Alexandrinus (A), $𝔊^{L}$ = Lucianic recension (Λ), $𝔊^{M}$ = Ambrosianus (F; — M = Mediolanensis), $𝔊^{S}$ = Sinaiticus (ℵ), $𝔊^{V}$ = Vaticanus (B); 𝔏O is the Targum of Onkelos, 𝔗' = Targum of Pseudo-Jonathan; AV. = Authorized Version, RV. = Revised Version, OT. = Old Testament. It has not been deemed necessary to classify all the divergences exhibited by the Ancient Versions. As a rule, only those variations have been recorded on the authority of which an emendation has been adopted by the editor of the text.

The heavy-faced figures in the left margin of the *Notes* (1, 2, 3, &c.) refer to the chapters, the numbers in ( ) to the verses of the Hebrew text. The mark ^ means *omit(s)* or *omitted by*.

The Books of Samuel

BUDDE

THE SACRED BOOKS

OF

The Old Testament

A CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS, WITH NOTES

PREPARED

by eminent Biblical scholars of Europe and America

UNDER THE EDITORIAL DIRECTION OF

PAUL HAUPT

PROFESSOR IN THE JOHNS HOPKINS UNIVERSITY, BALTIMORE, MD.

PART 8

The Books of Samuel

BY

K. BUDDE

Leipzig

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1894

Baltimore
THE JOHNS HOPKINS PRESS

London
LUZAC & CO., GREAT RUSSELL STREET

The

Books of Samuel

CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS

EXHIBITING THE COMPOSITE STRUCTURE OF THE BOOK

WITH NOTES

BY

K. BUDDE, D. D.

PROFESSOR IN THE UNIVERSITY OF STRASSBURG, ELS.

English translation of the Notes

BY

REV. B. W. BACON, M. A., D. D.

OSWEGO, N. Y.

Leipzig

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1894

Baltimore

THE JOHNS HOPKINS PRESS

London

LUZAC & CO., GREAT RUSSELL STREET

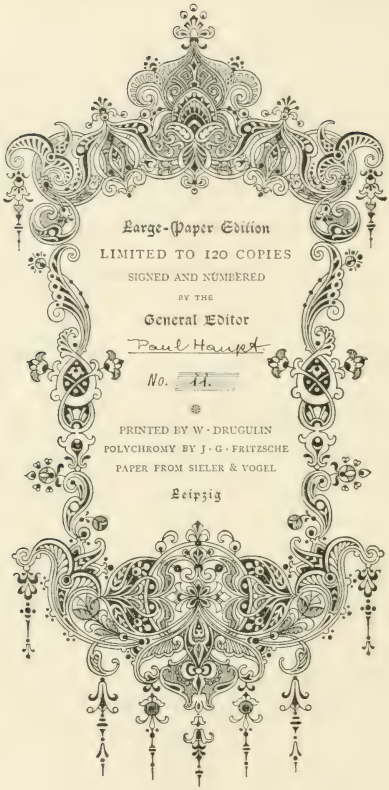

[All rights reserved]

Parallel Texts to the Books of Samuel

8,31	=	1 Chron. 10,1-12.
2,3,2-5	=	1 Chron. 3,1-4[a2].
2,5,1-3	=	1 Chron. 11,1-3.
2,5,6-10	=	1 Chron. 11,4-9.
2,5,11-25	=	1 Chron. 14,1-16.
2,6,1-11	=	1 Chron. 13,5-14.
2,6,14[b]-16	=	1 Chron. 15,27[b]-29.
2,6,17-20[a]	=	1 Chron. 16,1-3.43.
2,cc. 7-10	=	1 Chron. 17-19.
2,21,18-22	=	1 Chron. 20,4-8.
2,c. 22	=	ψ 18.
2,23,8-39	=	1 Chron. 11,10-41[a].
2,c. 24	=	1 Chron. 21,1-27.

Concordance

TO THE

Arrangement of the Text in the Second Book

The Second Book is printed in the following order:

1,1—3,1; 3,6[b]—4,3; 4,5—5,3; 5,17 ff.; 21,15 ff.; 23,8-12.17[b]-39.13-17[a]; 6,1; 5,6-12; 6,2—8,14; 3,2-5; 5,13-16; 5,4 f.; 8,15-18; c. 24; 21,1-14; 9,1-3; 4,4[b]; 9,4—20,26; c. 22; 23,1-7.

Passages relegated to the foot of the page are not included.

Index Table to the Passages transposed

The Transposed Passages will be found:

8,28,4-25 after 30,31.
2,3,2-5 after 8,14.
2,4,4[b] after 9,3.
2,5,4-5 in c. 8 after 5,16.
2,5,6-12 after 6,1.
2,5,13-16 in c. 8 after 3,2-5.
2,6,1 in its place after the insertion of 21,15 ff.; 23,8 ff.
2,6,2—8,14 in its place after the insertion of 5,6—12.
2,8,15-18 in its place after the insertion of 3,2-5; 5,13-16; 5,4 f.
2,21,1-14 after 5,25.
2,23,8 ff. after 21,15 ff. between 5,25 and 6,1.
2,23,8-12 after 21,15 ff.
2,23,13-17[a] after 23,39.
2,23,17[b]-39 after 23,8-12.
2,24 after c. 8.

Transpositions within the space of a few lines are not included.

22 תִּתְפָּקֵל ψ; 𝔄 תִּתְפָּל, mutilated.
(28) וְעֵינֵי כָלֵרְמִים, with KL. for 𝔄 וְעֵינֶיךָ עַל־רָמִים. וְעֵינַיִם רָמוֹת of ψ is also possible.
(29) נִירִי יהוה; ψ תָּאִיר נֵרִי.
(30) אָרֹן גָּדוֹר with LAG. (*Proph. Chald.* p. xlvi.); 𝔄 אָרוּן גְּדוּד, ψ אָרֹן גָּדוֹר.
(31) הָא אֵל, with KL.; 𝔄 both here and ψ הָאֵל.
After דרכו, 𝔄 and ψ + אַמֶּרֶת יהוה צְרוּפָה, stricken out with KL. Ultimately the line is derived from ψ 12,7, but may have been supplied here from Prov. 30,5.
(33) מָעוּזִּי; ψ הַמְאַזְּרֵנִי; 𝔄 מָעוּזִּי.
וַיִּתֵּן; ψ וַיִּתַּר; 𝔄 וַיִּתֵּן.
דַּרְכִּי Q^ere and ψ; 𝔄 דרכו.
(34) רַגְלַי Q^ere and ψ; 𝔄 רגליו.
כָּמוֹת, following 𝔊 ὡς ἔλαφος; 𝔄 and ψ כָּמְתֵי. The origin of י before יצ׳ is easily explained.
(35) יַנְחֵת, conjectural emendation for 𝔄 וְנָחֵת, ψ וְנָחֲתָה.
(36) וְצִנָּתְךָ תִּסְבָּנֵי, conjectural emendation for 𝔄 וַעֲנָתְךָ תַּרְבֵּנִי (ψ וְעֲנָוָתְךָ), which is impossible in the midst of this warlike passage.
(38) וְאַשִּׁיגֵם ψ (with ו); 𝔄 וְאַשְׁמִידֵם.
(39) At the beginning, 𝔄 + וְאַכְלֵם; stricken out in accordance with ψ.
יָקוּמוּן יָבְלוּ קוּם; ψ יָקוּמוּן; 𝔄 יָבְלוּ.
(40) וַתְּזַרְנִי; ψ וַתְּאַזְּרֵנִי.
(41) תֵּתָה; ψ נָתַתָּה; 𝔄 תֵּתָה.
וְאַצְמִיתֵם, necessary; 𝔄 וְאצ׳, ψ ואצ׳.
(42) יִשְׁעוּ; ψ יָשְׁעוּ; 𝔄 יִשְׁעוּ.
(43) וְאֶשְׁחָקֵם for ואשחקם of 𝔄 and ψ.
At the end 𝔄 + אֶרְקָעֵם; stricken out in accordance with ψ. Dittogram of אֶרִיקֵם which is itself correct as against אֶרִיקֵם of ψ.
(44) עַמִּי; ψ עַם.
תִּשְׁמְרֵנִי; ψ תִּשְׁמְרֵנִי.
(45) לִשְׁמֹעַ; ψ לִשְׁמוֹעַ; 𝔄 לִשְׁמוֹעַ.
יִשְׁמָעוּ for יִשְׁמָעוּ of 𝔄 and ψ.
(46) יָבְלוּ לִי with KL.; 𝔄 and ψ יָבְלוּ.
(47) וַיִּחְגְּרוּ; ψ וַיַּחְגְּרוּ; 𝔄 וַיִּחְגְּרוּ.
Before ישעי 𝔄 + צור, stricken out with ψ.
(48) וּמַרֵּד, following ψ 144,2; 𝔄 וּמוֹרִיד, ψ וַיְדַבֵּר.
(50) אוֹדֶה; ψ אוֹדֶה; 𝔄 אוֹדֶה.
(51) מִגְדּוֹל K^ethib and ψ (*defective*); Q^ere מִגְדּוֹל.

23 (1-7) Have suffered grievously, the restoration can only be undertaken tentatively, much good work has been done in particular by KL.
(3) יָרֵא אֶת־ with KL.; 𝔄 יִרְאַת.
(4) מָלֵבֶב, proposed as alternative by KL.; 𝔄 unintelligibly מַגְנֵה.
(5) חָפֵצִי הֵלֵא, WE. for חָפֵץ כִּי־לֹא.
(6) בִּקְוִין מִדְּבָר כָּלָם (*cf.* Jud. 8,7.18), KL. alternatively; 𝔄 בִּקְוִין מִיָּד כָּלָהֶם.
וְקָדֵי KL.; 𝔄 יִקָּחוּ.
(7) [אֲלֹהִים] וָאֵשׁ, the former with KL. for 𝔄 וְאִישׁ; the latter added, appropriately to the sense, as a positive explanation of לא ביד, and much to be desired for the rhythm. After the false reading of the ואש it could not but be dropped.
לֹא יִמָּלֵא, for 𝔄 יִמָּלֵא, perhaps bold, but also an effective remedy, which has not hitherto been offered.
At the end 𝔄 + בָּשָׁבֶת, recognized by WE. as having crept in from the line below (ישב בשבת).

21 (1-14) See before c. 9.
(15 ff.) See after 5,25.

22 The 𝔐 readings of the parallel text in ψ 18 (indicated by ψ) are sometimes noted as are also noteworthy emendations even when not adopted.

(3) אֱלֹהֵי, following 𝔊 ὁ θεός μου; 𝔐 אֱלֹהַי, ψ אֵלִי.
מחסי; Kl. מַחֲסִי רָשָׁעִים.
(5) מות; Kl. following 𝔊L מים.
(7) אֶשְׁוַּע, following 𝔊𝔖𝔗𝔍, which all reproduce two different verbs, and ψ; 𝔐 אֶקְרָא.
תבא, following ψ ושועתי לפניר תבא באזנין. This is no doubt expanded, but תבא, which in 𝔐 is wanting, is demanded by the rhythm, and its omission is easily explicable.
(8) וַתִּגְעַשׁ Kᵉthîb; Qᵉrê וַתִּתְגָּעַשׁ.
ומוסדות הרים, following ψ; 𝔐 הַשָּׁמַיִם מוּס׳.
(11) וַיֵּרָא ψ; 𝔐 וַיֵּרָא.
(12) סִתְרוֹ ψ; 𝔐 סֻכּוֹת.
סָכּוֹתוֹ ψ; 𝔐 חֹשֶׁךְ מַיִם.
חשרת ψ; 𝔐 חֲשֵׁכַת.
(13) עָבָיו ψ; 𝔐. Instead of בערו ψ has by misunderstanding עברו.
בָּרָק וְגַחֲלֵי־אֵשׁ; ברד וג׳ אש ψ; 𝔐 only ג׳ אש. 𝔐 is beyond question mutilated, since there remains of the verse only a single member disproportionately long and unrhythmical. Both cases of omission are easy to account for by skipping of the eye. In ψ בערו has been perverted into עברו, which was more appropriate to clouds, likewise ברד to ברר. What hail has to do with sparks of fire is incomprehensible, whereas in v. 14 before the thunder, the lightning is indispensable, to the first sudden appearance of which the expression is excellently adapted. No premature anticipation of the continuous discharge in v. 15 is thus occasioned.
(14) וַיַּרְעֵם ψ; 𝔐 ירעם.
(15) בָּרָקִים בָּרָק, inferred from 𝔐 בָּרָק and ψ וברקים רב. ψ would also be possible if with Ew. רב were interpreted as *launched*.
וַיְהֻמֵם Kᵉthîb and ψ; Qᵉrê וַיָּהֹם.
(16) בְּגַעֲרָתֶךָ ψ, to be preferred on account of the rhythm; 𝔐 בְּגַעֲרַת.
אַפֶּךָ ψ; 𝔐 אַפּוֹ.
(18) מֵאֹיְבִי כִּי עָזּוּ, following 𝔗 in both Sam. and ψ; 𝔐 in Sam. and ψ מֵאֹיְבִי עָזּוּ. Not the sense alone, but the rhythmic accentuation, commends the change, and the loss of the letters in the series מאיביעזומשנאי is very easy to account for.
(19) לְמִשְׁעָן ψ; 𝔐 omits ל.
(20) וַיֹּצִאֵנִי ψ; 𝔐 וַיֹּצֵא.
After למרחב 𝔐 + אתי; stricken out following ψ.
(23) מִשְׁפָּטָיו Qᵉrê and ψ; Kᵉthîb משפטו.
אָסִיר מִמֶּנָּה ψ; 𝔐 אָסוּר מִמֶּנָּה.
(25) כְּבֹר יָדִי ψ; 𝔐 כְּבָרִי. The rhythm requires two words. The omission is readily explicable.
(26) Before תמים 𝔐 + גְּבוּר, which (with Kl.) is employed in v. 27. These four lines of vv. 26.27 in particular tolerate not a single superfluous word, which even גְּבַר of ψ or גֶּבֶר would be. Kl. rightly recognizes in the + of 𝔊L at the beginning of v. 27 καὶ μετὰ ἀθώου ἀθῶος ἔσει the original reading corresponding to that here restored.
(27) גְּבַר תִּתְגָּבָר, with Kl. for גֶּבֶר תִּתְבָּר of 𝔐, ג׳ תתברר of ψ. It is much more probable that v. 27 expresses the antithesis in both members, than that in the first it is still describing God's favor.

20 וְהִיא יָצְאָה, following 𝔊 καὶ αὐτὴ ἐξῆλθεν; 𝔐 וְהוּא יָצָא. Kl.'s alteration והוא הצא expresses somewhat obtrusively what may be surmised from the reading we have restored.

(12) The conclusion from באשר on was a marginal explanation of וירא האיש וגו', or even of 11[a]; even ויהי prefixed and placed before this clause (Kl.) it is superfluous.

(13) וַיְהִי, following 𝔊[L] καὶ ἐγένετο; ⁀𝔐.
הָמָה, easiest emendation for the impossible הנה of 𝔐.

(14-16) The text is here very corrupt, chiefly through the skipping of words and the attempt to connect those that were left, and can only be approximately restored by freehand conjecture. The present attempt differs from Kl.'s, which it follows in all essentials, by greater simplicity.

(14) For ויעבר we should prefer וְהוּא עָבָר. Kl. needlessly והוא העביר קול.
וַיְקַלְּהוּ וַיָּבֹא, indispensable; taken from the beginning of the second half-verse in the K[e]thîb. It would seem to have slipped into the following line by error, and to have become blended with the very similar words there.
אבלה בית Ew.; 𝔐 ובית א'.
הַבְּרִים Kl., following 𝔊 ἐν Χαρρει; 𝔐 הַבֵּרִים.
וַיִּקָּהֲלוּ Q[e]rê and 𝔊; the K[e]thîb ויקלהו has been made use of above.
Before אחריו 𝔐 + אף; stricken out with 𝔊𝔖𝔗.
Instead of these slight changes, Kl. goes from ב(כל) שבטי ישראל immediately to וַיְקַלְּהוּ and continues, (כל) הַבְּרִים ויקהלו אבלה בית מעכה (?) ויבאו אחריו אַף אֶתְיוּ, and then v. 15.

(15) וַתָּצֻר אֹתָהּ חֲמָה כִּיר־הָעִיר, with Kl., transferred hither from v. 16 (supplying תָּצָא). The clause is absolutely necessary before ותעמד. It dropped out on account of the identity of the ending העיר, was then re-introduced on the margin and thoughtlessly inserted in v. 16 without the verb, which there was impracticable. We.'s suggestion to introduce ותעמד בחל from v. 15 after העיר in v. 16 is inadequate; if כללה were the subject it would have to read בְּחֵל עָמְדָה. וְהִיא.
מַחֲשָׁבִים, with We. (?) Kl. Dr., following 𝔊 ἐνοοῦσαν; 𝔐 מַשְׁחִיתִים.

(16) After ותקרא, 𝔐 + אִשָּׁה חֲכָמָה כִּיר־הָעִיר. The clause is employed with Kl. in v. 15, but there is just as good reason, in addition to completing v. 15 in that way, to restore here in place thereof, following 𝔊 γυνὴ σοφὴ ἐκ τοῦ τείχους καὶ εἶπεν, הא' חח' כיר־החל ואמר. The article was then apparently stricken out after the loss of the corresponding words in v. 15, and in 𝔐 further corrections made in accordance with the clause re-introduced on the margin.

(18) דָּבָר, following 𝔊 λόγον, better than 𝔐 דָּבַר.

(18.19) וּבָדָן הָתַמּוּ אֲשֶׁר שָׁמוּ, restored, following 𝔊 καὶ ἐν Δαν εἰ ἐξέλιπον ἃ ἔθεντο, by Ew. We. Dr. Kl. (practically Kl. also); 𝔐 אֶנְכִי שְׁלֻמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל הָתַמּוּ: וְכֵן.
לִשְׁחִית, with Nestle, in accordance with the sense and with Joab's answer in v. 20. As to the form *cf.* לַעֲבִיר 19,19; 𝔐 לְהַמִּית.

(22) אֶל־הָעִיר וַתְּדַבֵּר, restored by Kl. following 𝔊, in whose καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ πρὸς πάντα τὸν λαὸν καὶ ἐλάλησεν πρὸς πᾶσαν τὴν πόλιν the text has been confused by rash correction after 𝔐. ⁀𝔐.

(23) עַל, following 8,16; 𝔐 אֶל.
After הצבא, 𝔐 + יִשְׂרָאֵל. Stricken out in accordance with 8,16; the alternative possibility is to read צָבָא instead of הצ'.
הִקְרִי occurs also in 2 K. 11,4.19; and is on that account retained; Q[e]rê הַכְרָתִי, which in reality is used everywhere else in conjunction with הפלתי.

(24) וְאֹדֹנִיָּם, following 𝔊 καὶ Αδωνειραμ; 𝔐 וְאֹדֹרָם.
מַזְכִּיר, following 𝔊 without article, likewise 8,16; 𝔐 incorrectly המ'.

(25) וְשִׁישָׁא, see on 8,17; K[e]thîb ושיא, Q[e]rê וּשְׁוָא.

(26) הַתָּתִי, following 23,38; 𝔖 and 𝔊[L] ὁ Ιεθερ, 𝔐 הַיָּאִרִי.

20 π. αὐτοῦ, by which the suffix is confirmed, while for the same reason γυναῖκας τάς comes under suspicion of being a subsequent expansion from 𝔐. Probably נָשִׁים is a euphemistic marginal note which subsequently crept into the text, and in 𝔐 affected even the form of the genuine word. *Cf.* the expression 16,21 f.

אַלְמְנוֹת חַיּוֹת, with We., following the interpretation of 𝔊 χῆραι ζῶσαι; 𝔐 artificially אַלְמָנוֹת חַיּוֹת. The colloquial confusion of ideas in the *widows while yet alive* is perfectly intelligible.

(4) The verse is wrongly divided; שלשת ימים belongs to what follows. There is no need of a ו before it (We.).

(5) וַיְאַחֵר; 𝔐 וייחר, Q^e^rê וַיִּיחַר. Since both appear to be intended only to express the impf. Qal of אחר and presuppose the clerical error of the omission of א, we may supply the latter, and at the same time introduce the Pi'el, which is universally employed except in Gen. 32,5.

דָּוִד, following 𝔊^L^; 𝔐 ; the omission is easily accounted for.

(6) The inclination of nearly all critics from Th. on to replace Abishai here and in v. 7 by Joab, on the basis of 𝔖, is mistaken. The further narrative gave very little ground for altering the text by the insertion of Abishai, while the name is readily intelligible without this assumption. As the new commander-in-chief, Amasa, left him in the lurch, David was obliged to make use of Joab's services; but his dignity as king would not permit the acknowledgement of this by an immediate re-instatement. By charging Abishai, his brother, with the commission he makes sure that Joab will not remain behind, and the latter willingly joins the expedition as a 'volunteer,' in order to put the king under new obligation to himself. The fact that he then takes the leadership into his own hands is so much a matter of course, that it does not need to be mentioned.

רָע, following 𝔊 κακοποιήσει, easier with personal subject, although 𝔐 יָרַע is not impossible (*cf.* 19,8).

יִמָּצֵא, with Dr. for 𝔐 מצא.

וְנָצַל לְעֵינֵנוּ; 𝔐 והציל עינינו. Since Ew. the usual interpretation, and the best of all that have been suggested, is, *and shade our eyes;* so 𝔊 καὶ σκιάσει τοὺς ὀφθαλμούς ἡμῶν. In that case the vowel-letter would have to be stricken out, and the reading הָצַל adopted. The assumption is that this was a well-known expression for *make trouble.* But the above reading *and so secure his safety before our very eyes* is so appropriate to the sense in connection with the walled cities, and is so easy as far as form is concerned, that it seems to deserve the preference. 𝔊^L^ καὶ σκεπασθῇ expresses a passive, the same sense appears in 𝔗 *et effugiat nos.*

(7) אַחֲרֵי אֲבִישַׁי, emended thus in accordance with the first note on v. 6 from 𝔐 אַחֲרָיו אַנְשֵׁי. Joab as a subordinate to any one seemed so preposterous, that the reading *the men of (Joab)* was made out of *Abishai*, and Abishai himself brought in in the suffix. 𝔊, from which it is customary to supply אבשי ו before אנשי, has arisen from the text here restored simply by additions from 𝔐 (the suffix, אנשי, and of necessity a ו before it) and has become unintelligible in the process. 𝔖 has the same as 𝔐, its יואב in v. 6 being readily explicable, since the name had disappeared in 𝔐 and was indispensable to what followed.

(8) וְהִם, following 𝔊; 𝔐 הם.

It was remarked in connection with א,6,14 f. that האבן הגדולה is probably a euphemism for הַמַּצֵּבָה.

וַיּוֹאָב רָץ לִקְרָאתוֹ, is here supplied because the impetuous meeting demands explanation and must have been purposely brought about by Joab. If this or a similar clause be supposed, the skip from the first to the second ויואב is readily explicable.

חָרֶב בְּיָדוֹ מְתֹחָה, supplied by Kl. and adopted by Dr. and Kl.; 𝔐 חָגוֹר מְדֹו. Further וְעָלָיו Q^e^rê; K^e^thîb ועלו; חָגוֹר, following 𝔊 περιεζωσμένος, 𝔐 חָגוֹר.

19 (5) לָאַט (from לוט), We.; 𝔐 לְאַט.

(2) וּמִתְאַבֵּל, following 𝔗 𝔖; 𝔐 וַיִּתְאַבֵּל, which would have to be understood as applying to Joab himself. Manifestly the verse should not come until after v. 5. It could also be dispensed with and regarded as a marginal gloss.

(7) לֹא Kᵉthîb; Qᵉrê לוֹ, see on 18,12. 5

(9) The last sentence from וישראל on belongs to what follows.

(10) וּמַמְלַכְתּוֹ, following 𝔊 καὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας αὐτοῦ; 𝔐.

(11) לְמָלְךְ, following 𝔊L εἰς βασιλέα; 𝔐.

מַחֲרִשִׁים, a better reading would be מַחֲשִׁים, following Jud. 18,9; 1 K. 22,3; 2 K. 7,9. 10

(12) The second half-verse belongs according to 𝔊 before the first. The little clause was overlooked because it ended in the same way as v. 11, then restored in the margin and inserted in the wrong place. On the same occasion, it would seem, the אֶל־בֵּיתוֹ which 𝔐 adds at the end must have crept in. Undoubtedly it was derived from the end of ᵃ; scarcely, however, by accident, but rather 15 as a catch-word, to ensure the connection of v. 12ᵃ with v. 13 as in his original.

(18) We. rightly connects the first words of this verse as far as מבנימין with v. 17 and begins the new sentence with וציבא; in accordance with this he reads צלחו instead of 𝔐 וצלחו; the ו might be a dittogram from אתו.

(19) וְעָבְרוּ הָעֲבָרָה, following 𝔊 καὶ ἐλειτούργησαν τὴν λειτουργίαν; 𝔐 וְקִבְּרָה הָעֲבָרָה, in 20 which העברה is apparently intended to mean *ferry*. ולעשות proves, however, that Ziba with his men is still the subject, and the threefold *across the crossing to bring across* is verbose and suspicious. ויעברו is supported also by 𝔖.

בְּעֵינָיו Qᵉrê; Kᵉthîb בעינו.

(23) יָדַעְתָּם, following 𝔊L οἶδατε, better than 𝔐 יָדַעְתִּי. 25

(25) וְלֹא עָשָׂה, following 𝔊L οὐδὲ ὠνυχίσατο τὰς χεῖρας αὐτοῦ; 𝔐.

(26) מִירוּשָׁלַם, with Th., necessary instead of 𝔐 יר׳.

(27) אמר לו עבדך הָבְשָׁה, following 𝔊V εἶπεν ὁ παῖς σου αὐτῷ ἐπίσαξον (𝔊L εἶπεν αὐτῷ); 𝔐 אמר עבדך אֶחֱבְשָׁה.

(30) תֶּרְבֶּה, following 𝔊L πληθύνεις; 𝔐 תִּרְבֶּה. 30

(32) After הַמֶּלֶךְ, 𝔐 + הַיַּרְדֵּן by wrong construction of ויעבר, which here means *proceed, journey, advance*. The Jordan and the crossing of it in fact were looked for everywhere in this connection, *cf.* the end of this verse and v. 37.

את־כָּל־הָעָם; 𝔐 את־בירדן, Qᵉrê אֶת־הַיַּרְדֵּן. Kl. את־בגורו, at once acutely and boldly, but the reading is only possible in conjunction with the name, which in vv. 38f. 35 41 appears without this addition, though the context is thus, of course, much harder to explain. However, it is impossible to see how a previous mention of Chimham can be dispensed with.

(33) בָּשְׂכָתוֹ, following 𝔊 ἐν τῷ οἰκεῖν αὐτόν; 𝔐 בִּשְׁיבָתוֹ.

(34) אֵת שִׁבְתָּךָ, following 𝔊 τὸ γῆράς σου; 𝔐 אִתָּךְ. 40

(37) After עבדך 𝔐 + אֶת־הַיַּרְדֵּן, stricken out by We. The case is the same as in v. 32.

(40) עָבַר, following 𝔊L εἱστήκει; 𝔐 עָבַר. Precisely the same case as 15,23.

(41) עֹבְרִים, following 𝔊 διαβαίνοντες; 𝔐 ויעבירו, Qᵉrê הֶעֱבִירוּ. If the part. in 𝔊 did not give unimpeachable evidence, the יַעֲבִרוּ of the Kᵉthîb would be amply sufficient.

(43) On נשאת *cf.* Dr. The question is one of grammatical form, for in no case would 45 it be admissible to find the part. here (as Olsh., pp. 364.598). Whether we should insert נשא with Dr., or assume a vacillation between this and שָׁאֵת, or admit the form as an inf. abs., may be left undetermined.

(44) בְּכוֹר, following 𝔊 πρωτότοκος; 𝔐 בָּרוּךְ; the translation of this reading also has obtained a place after the other in 𝔊. 50

20 (3) פִּלַּגְשִׁים, with Kl. instead of 𝔐 נָשִׁים פִּלַּגְשִׁים (in which the lack of determination is striking), following 𝔊L τὰς δέκα παλλακὰς αὐτοῦ, 𝔊V τὰς δέκα γυναῖκας τὰς

17 (28.29) הֲבִיאוּ עֶרֶשֶׂת, following 𝔊 ἤνεγκαν δέκα; the latter (=עשרת), restored by Kl.; 𝔄. The verb is here indispensable; it is placed between subject and object in order to sharply separate from one another the long series of nouns of which they each consist. On the other hand, in v. 29 we should not read וַיָּנִישׁוּ, following 𝔊, instead of הַנִּישׁוּ, whereby we should only be again transforming beds and vessels into provisions; but a pause should be made after יוצר, and the new sentence begun with וחטים.

(28) וּמְרֻבָּרִים (*cf.* Prov. 7,16; 31,22), following 𝔊 καὶ ἀμφιτάπους, Σ: ὑποστρώματα. At the end 𝔄 adds another וְקָלִי, stricken out in accordance with 𝔊.

18 (2) וַיְשַׁלַּח, following 𝔊L καὶ ἐτρίσσευσε; 𝔄 וַיְשַׁלַּח.

(3) אַתָּה, following 𝔊ΣJ; 𝔄 קָטָה.
לְעָזוּר Qᵉrê; Kᵉthîb לעזיר.

(6) . . . . ., 𝔄 אֶפְרַיִם, unquestionably wrong; 𝔊L Μααιναν=מחנים would be good, but is perhaps a guess. We could very well do without the word, but it is hard to account for its origin out of nothing.

(7) After ותתי 𝔄 + שם; stricken out after 𝔊.
אִישׁ at the end, following 𝔊 ἀνδρῶν; 𝔄.

(8) נִפוּצָת Qᵉrê; Kᵉthîb נפצית.

(9) וַיִּתֵּל, following 𝔊 καὶ ἐκρεμάσθη; 𝔄 וַיִּתֶּן.

(12) נִלָּא; Qᵉrê וְלוֹ, needlessly (*cf.* לוא, א,14,30).
שָׁקֵל, with We. Kl. in accordance with the signification *pay*, which is here the natural one; 𝔄 שָׁקַל, for which we should need to bring out the root-meaning *weigh*.
לִי, following 𝔊 μοι in closer connection with v. 5; 𝔄 מִי.

(13) בַּנְּפָשׁוֹ Kᵉthîb; Qᵉrê בְּנַפְשִׁי incorrectly.

(14) אֲבֹכִי אֶחֱלֶה; 𝔄 only אזחילה, wrongly vocalized, for the reason that after the loss of אנכי the לא־כן was connected directly with it, instead of being construed as a clause by itself. 𝔊L διὰ τοῦτο ἐγὼ ἄρξομαι ἐνώπιόν σου. 𝔊V has combined this older form (without διά) with that of 𝔄 by inserting οὐχ οὕτως μενῶ before ἐνώπιον; the interpolation is wanting in 𝔊A. ΣCJ also share in this construction; the first two reproduce the ἐγώ of 𝔊, but all support the לא־כן of 𝔄. We should, therefore, probably insert אָנֹכִי the loss of which is easy to account for. Kl. לכן אנכי אלכה.
שָׁלוֹם, following 𝔊 βέλη; 𝔄 שָׁבָטִים.

(17) לְאַחֲלָיו Qᵉrê, in accordance with the usual expression (*cf.* 19,9); Kᵉthîb לאהלו.

(18) בְּחַיָּיו Qᵉrê; Kᵉthîb בחיו.
הַמַּצֵּבָת, following 𝔊 τὴν στήλην with Kl. Dr., necessary in place of 𝔄 מצ׳.

(20) כֵּן, קרי ולא כתיב.

(21) הַכּוּשִׁי, We. following vv. 22.31 f.; 𝔄 כושי.

(22) מָצָאת (from יצא); 𝔄 מצאת.

(23) וַיֹּאמֶר, following 𝔊 καὶ εἶπεν; 𝔄.

(26) הַשַּׁעַר, following 𝔊 [πρὸς] τῇ πύλῃ; 𝔄 הַשַּׁעַר.
אָחֵר, following 𝔊 ἕτερος; 𝔄.

(28) וַיִּקְרַב, with We., confirmed by 𝔊L καὶ προσῆλθεν; 𝔄 וַיִּקְרָא.

(29) כִּשְׁלֹח, or כש׳, seems necessary in place of 𝔄 לש׳, which is probably influenced by the preceding ל.
After לשלח, 𝔄 + אֶת־עֶבֶד הַמֶּלֶךְ; after יואב, 𝔄 + ו. Stricken out by We., who regards the former as a politer substitute for את־עבדך, which crept into the text at the wrong place, and by means of ו was finally made to apply to the moor himself.

19 (1) בְּכִלְּתוֹ, with Kl., following 𝔊L ἐν τῷ κλαίειν αὐτόν; 𝔄 בְּלָכְתּוֹ.

15 (27) וַיָּשֶׁב בַּמָּקוֹם, following 𝔊L καὶ καθισάτω εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, supplied by Kl., *cf.* v. 29.
רָאֵה אתה וְאֶבְיָתָר שָׁבוּ. The אביתר is supplied, and שבו inserted instead of 𝔐 שָׁבָה, according to the note on v. 24f. Instead of ראה 𝔐 has הֲרוֹאֶה, for which Keil reads הרואה, We. Kl. הֵרָאשׁ as a late interpolation; 𝔊 ἰδετε=ראו (as in v. 28), instead of which, after אל־צדוק (*cf.* v. 3), we should read ראה.
(28) בְּעַרְבוֹת Kᵉthîb rightly; Qᵉrê בְּעַרְבוֹת.
(29) וַיָּשֶׁב, following 𝔊 καὶ ἐκάθισεν; 𝔐 וַיֵּשְׁבוּ.
(31) וְלִדְוִד הֻגַּד, following 𝔊V καὶ ἀνηγγέλη Δαυειδ, 𝔊L καὶ τῷ Δαυιδ ἀπήγγειλαν; 𝔐 וְדָוִד הֻגַּד.
(32) רֵעַ דָּוִד, following 𝔊 ὁ ἀρχιέταιρος Δ.; 𝔐. At the first mention positively indispensable.
(34) אֲנִי; 𝔐 ואני. The ו would seem to have crept in from the ואני three words further on; to strike out both Waws (Kl.) is unwarranted.

16 (2) וְהַלֶּחֶם Qᵉrê and 𝔊; 𝔐 ולחלחם, a clerical error.
(3) מַמְלֶכֶת, the better form, with We. following 15,28, for 𝔐 מַמְלָכוֹת.
(5) וַיָּבֹא; 𝔐 ובא, which grammatically is hardly admissible.
(8) תַּחְתָּיו Qᵉrê; Kᵉthîb תחתי.
(10) כִּי and וכי Kᵉthîb; Qᵉrê נכה needlessly כה and וְכָה.
(12) בְּעֲנִיִּי, following 𝔊 ἐν τῇ ταπεινώσει μου, also 𝔖𝔗; 𝔐 בעוני, Qᵉrê בְּעֵינִי, in accordance with which 𝔗 paraphrases.
(14) . . . . It is more probable that the name of a place has fallen out before עיפים than that this word itself designated one. For a conjecture see Kl. 𝔊L after παρὰ τὸν Ἰορδάνην, probably a mere guess.
(15) After וכל 𝔐+הָעָם; 𝔊 omits; it has probably crept in from v. 14.
(18) לוֹ Qᵉrê; Kᵉthîb לא.
(23) After ישאל, Qᵉrê superfluously adds an אִישׁ.

17 (1) לִי, following 𝔊 ἐμαυτῷ; 𝔐.
(3) From הַכֹּלָּה to אֶחָד, following 𝔊 ἡ νύμφη πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς· πλὴν ψυχὴν ἑνός ἀνδρός; 𝔐 is mutilated, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר הָאִישׁ אֶחָד.
(5) קְרָא, following 𝔊 καλέσατε; 𝔐 קְרָא.
(9) כְּנַפְלוֹ בָּעָם וְנָפְלוּ בהם; 𝔐 only כְּנַפֹּל בָּהֶם. Both need to be expressed, the probability of attack as well as the anticipated discomfiture, moreover בהם could not refer to Absalom's men but only to David's. The proposed supplement gives all that is required, and easily explains the omission.
(10) וְהָיָה, following 𝔊L; 𝔐 והוא.
(11) הַקְּרֵבָם, following 𝔊 ἐν μέσῳ αὐτῶν, similarly 𝔖; 𝔐 בַּקָּרָב.
גוֹתֵר. We should read thus, or else understand 𝔐 נוֹתֵר in this sense.
(12) בְּאַחַד Qᵉrê; Kᵉthîb באחת; *cf.* v. 9 where also certain editions read באחת. See Baer *ad loc.*
(13) וְנָשַׁמּוּ, with Kl. for lack of better, instead of וְהִשִּׁיאוּ of 𝔐, which could only be translated *all Israel shall be made to bring ropes unto the city*, by which the vigorous figure would be reduced to the ridiculous. השמו (We.) is not in use. Kl.'s suggestion is singular.
אֹתָהּ, following 𝔊 αὐτήν; necessary instead of אתו of 𝔐.
(20) . . . . ; 𝔐 מיכל, hitherto untranslatable. Perhaps a mere repetition from המים, which must be interpreted in accord with v. 21. Otherwise We.'s suggestion דֶּרֶךְ is to be commended.
(25) הַיִּשְׁמָעֵאלִי; 𝔐 הישראלי.
יֶשֶׁר, following 1 Chr. 2,17 and 𝔊L Ἰεσσαι; 𝔐 נָחָשׁ. The emendation agrees with the facts, but perhaps בת נחש has crept in from בן נחש in v. 27 and should be stricken out (We.).

14 (21) עָשִׂיתִי Kᵉthîb correctly; Qᵉrê עָשִׂיתָ.
(22) עַבְדּוֹ Kᵉthîb; Qᵉrê עַבְדְּךָ just as possible.
(25-27) All considerations prove these verses an interpolation. We. removed v. 26 because it prepares the way for a misinterpretation of 18,9 and moreover betrays its postexilic origin in the *king's shekel* (*the* king being the great king, the Persian monarch). Their false position — v. 25 might stand perhaps before 15,1 — compels us to exclude together with it vv. 25 and 27 also (so Kl.); beside this, v. 27 puts itself in contradiction with 18,18, and the mention of the sons without their names is of itself striking. The question of the relation of the daughter's name to 1 K. 15,2 need not be discussed here. For conjectures see Kl.
(30) וְהַצִּיתוּהָ Qᵉrê; Kᵉthîb והוציתיה.
(33) After וישתחו 𝔐 + לו; ^𝔊.

15 (7) אַרְבַּע 𝔊ᴸ𝔖; 𝔐 אַרְבָּעִים. Of course we must then read שָׁנִים also instead of שנה.
(8) הָשֵׁב, following the Versions (𝔍 does not give it); Kᵉthîb ישיב, Qᵉrê שוב. יָשׁוּב would also be possible.
בְּחֶבְרוֹן at the end supplied with Kl. from 𝔊ᴸ; after v. 7 indispensable.
(12) וַיִּקְרָא את־א׳, following 𝔊 καὶ ἐκάλεσε τὸν A.
(17) עֲבָדָיו, following 𝔊 οἱ παῖδες αὐτοῦ; 𝔐 הָעָם.
(18) הָעָם, following 𝔊 in its genuine second half, *cf.* We.; 𝔐 עֲבָדָיו.
אַנְשֵׁי אתי הַנְּתִי, with Kl. Kl., following a hint of We., for 𝔐 הַנְּתִים.
(19) מִמְّקוֹמֶךָ, following 𝔊 ἐκ τοῦ τόπου σου; 𝔐 למקומך.
(20) אנוך Qᵉrê; Kᵉthîb אֲנִיעֲךָ.
וַיְהִוָה יַעֲשֶׂה עִמְּךָ, following 𝔊 καὶ Κύριος ποιήσει μετά σου; ^𝔐. There has evidently been a skip from the first עמך to the second.
(21) כי אם במ׳ Qᵉrê; Kᵉthîb כי אם במקום.
(23) עֹמֵד, with We. for 𝔐 עֹבֵר.
עַל־פְּנֵי דֶּרֶךְ הַיֵּת אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר, essentially as restored by We. from 𝔊ᴸ πρὸ προσώπου αὐτοῦ κατά τὴν ὁδὸν τῆς ἐλαίας τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ; 𝔐 is mutilated על־פני דרך את־ הַמִּדְבָּר. Still easier in view of 𝔐, and possibly of 𝔊ᴸ, יַת המדבר. It is unnecessary to strike out the first כל־העם (We.); כל־הארץ *all present without exception*, is purposely distinguished from the כל־העם who are passing by.
(24-27 We. has perceived that a post-exilic editor has taken pains to remove Abiathar from beside Zadok in this section, and at the same time to introduce late conceptions and turns of phrase. Here the attempt is made to restore the original text.
24 After צדוק 𝔐 + וְכָל־הַלְّוִיִּם אִתּוֹ. An interpolation under the influence of the Pentateuchal source P, proving by its position that the order in the original text was the same as in 8,17 (see *ad loc.*): צדוק וְאֶבְיָתָר. The second name is restored in its place.
בְּרִית is an interpolation here as in א 4,4.5.
וַיַּצִּיגוּ. Unless we should read instead וַיִּצְגוּ, to be taken in the same sense.
After the second האלהים 𝔐 + וַיַּעַל אֶבְיָתָר. This is here impracticable, but of value as betraying, in connection with vv. 27f. 29, the erasure. As usual the zeal for such attempts does not extend far. Instead of these words 𝔊ᴸ has after the first האלהים an ἀπὸ Βαιθαρ, in which we may recognize with Kl. מֵעַל אֶבְיָתָר, but which it is hardly likely that any one will consider the original reading, as he does. Inasmuch as the words cannot be altogether devoid of purpose, we may either expand them into a sentence relating the return of *both* before v. 29 to Jerusalem, or assume that in the form ולאביתר they came in from the line immediately below.
(25) וּלְאֶבְיָתָר supplied, see the preceding note. To this corresponds הָשֵׁב for 𝔐 הָשֵׁב, *cf.* the plurals in vv. 27.28.

13 וָשֹׁב ושממה, 𝔐 omits the first word. The ו becomes explicable only by supplying the inf. abs., and the sense is at the same time improved. The loss of the word before ושמ׳ is easily understood.

(21) The addition at the end, from וְלֹא עָצַב on, following 𝔊 καὶ οὐκ ἐλύπησεν τὸ πνεῦμα Αμνων τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὅτι πρωτότοκος αὐτοῦ ἦν, with Ew. Th. In addition BÖTTCHER (*Neue Ahrenlese*, i, 174) inverts the order of vv. 21 and 22, by which the sense certainly gains.

(23) עֶפְרוֹן, for 𝔐 אֶפְרַיִם with BÖTTCHER and Th., supported by 𝔊L Γοφραιμ; *cf.* with this Jos. 15,9 and 2 Chr. 13,19, where we have the Qᵉrê עֶפְרֹן. See DR.

(25.27) וַיִּפְצָר־, for 𝔐 וַיִּפְרָץ־, see above on א,28,23.

(28) The addition at the beginning as far as הַמֶּלֶךְ, following 𝔊 καὶ ἐποίησεν Αβεσσαλωμ πότον κατὰ τὸν πότον τοῦ βασιλέως.

(31) הַנִּצָּבִים עָלָיו קָרְעוּ בִגְדֵיהֶם, following 𝔊 οἱ περιεστῶτες αὐτῷ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν; 𝔐 mutilates to נִצָּבִים קָרְעֵי בְגָדִים.

32 שׂוּמָה Kᵉthîb; Qᵉrê שׁוֹמֵה. By the adoption of the Kᵉthîb the passive part. of שים is not intended, but a noun only used here which, with Ew., after the Arabic might be rendered *mischief*. See DR.

33 כי־אם Kᵉthîb; Qᵉrê needlessly removes אם.

34 וַיָּבֶר אֶת־עֵינָיו שָׁלוֹם, one of KL.'s cleverest emendations, very easily derived from 𝔐 וַיִּבְרַח אַבְשָׁלוֹם, which in this form We. Kt. rightly strike out as a gloss.
עיניו Qᵉrê; Kᵉthîb without י.
From מִדֶּרֶךְ הֶרֶנִים to מִדֶּרֶךְ הֶרֶנִים, following 𝔊 ἐν τῇ ὁδῷ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐκ πλευρᾶς τοῦ ὄρους ἐν τῇ καταβάσει καὶ παρεγένετο ὁ σκοπός καὶ ἀπήγγειλεν τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν ἄνδρας ἑώρακα ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς Ωρωνην. Of all this 𝔐 has only the last two words in the form מִדֶּרֶךְ אַחֲרָיו. How the eye of a scribe skipped from בד׳ ח׳ to מד׳ ח׳ is easy to understand. The מ of הרנים then fell out before מצר, and the remainder חרני was filled out and changed into אחריו. The same corruption appears in 𝔊 at the beginning in ὄπισθεν αὐτοῦ. We. has restored הרנים from it, and also with good reason rejected ἐκ πλευρᾶς τοῦ ὄρους from the text. See his discussion.

(37.38) The order 36.37ᵇ.37ᵃ.38ᵇ.39 and the elision of 38ᵃ is derived from BÖTTCHER (*Neue Ahrenlese*, 177 f.). From the addition of 𝔊 after גשור, which appears in many forms (εἰς τὴν Μαχαδ, γῆν Μαχαδ, εἰς γῆν Χαλααμα &c.) BÖTTCHER obtains a אַרְעָה אשו מַעֲכָה.

(37ᵇ) הַמֶּלֶךְ, following 𝔊L ὁ βασιλεύς and 𝔊V ὁ β. Δαυειδ; 𝔐 omits.

(37ᵃ) עַמִּיהוּד Qᵉrê, 𝔊 Εμμιουδ; Kᵉthîb עַמִּיחוּר.

(39) וַתֵּכֶל רוּחַ הַמֶּלֶךְ, following 𝔊L καὶ ἐκόπασε τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως [Δαυειδ], previously inferred by We.; 𝔐 וַתְּכַל דָּוִד הַמ׳.
לִרְאֹת אל־אבשלום, the easiest emendation for 𝔐 לָצֵאת: *the king's heart yearned for the sight of Absalom*. Kl. לשאת.

14 1 וַתָּבוֹא, following 𝔊 καὶ εἰσῆλθεν, ŠĆZ, also MSS; 𝔐 וַתֹּאמֶר.
The second הוֹשִׁיעָה at the end, following 𝔊 σῶσον; 𝔐.

7 וָקָם האחד את־אָחִיו, with We., following 𝔊 καὶ ἔπαισεν ὁ εἷς τὸν [ἕνα] ἀδελφὸν αὐτοῦ; 𝔐 וַיַּכּוּ הא׳ את־הָאָחִד.

10 והבאתי, with We., the correct form instead of the masculine והבאתו of 𝔐.

11 מהרבות, with We. Dr. as the correct form instead of מהרבות of the Kᵉthîb, מהרבת of the Qᵉrê.

13 היה. If we do not wish, with We., to supply this word, the loss of which after הוה is easily explained, המלך must be transposed after הוה.

(14) חוֹשֵׁב, suggested by Ew. for 𝔐 ותשב; *cf.* We. Dr.

(16) הַמַּקָּקִשׁ, following 𝔊 τοῦ Ζητοῦντος; 𝔐.

(19) יֵשׁ=אֵשׁ.

12 cc. 13ff.; not until it has been stricken out can the summary disposition of the matter in v. 13f. be understood. It is a mistake for KL. instead of this to strike out these two verses, all the more surprising from the fact that he recognizes in 7^b from כה־אמר to 9^a בעיניו an interpolation completely corresponding to vv. 10-12, only looking in the opposite direction. If these two edifying amplifications are younger than the parable, it is perhaps necessary to regard the latter also as an interpolation in the narrative and with SCHWALLY (ZAT. xii, 153ff.) connect 11,27 immediately with 12,15b.

(9) בעיניו Q^erê; K^ethîb בעינו.

(11) לְרַעָה; the י of 𝔄 רעך can indeed be explained from the stem רעה, but would seem here a mere clerical error occasioned by the similar forms continually repeated in the verse. For the rest a comparison with 24,13 (see *ad loc.*) suggests the question whether we should not read לְצָרָה, which would be more suitable for the son than the indifferent רע.

(14) נָאוָן as inf., *cf.* GESENIUS[25], § 52,2, rem. 3.

את־יהוה, with GEIGER (*Urschrift*, p. 267) WE. DR. KL.; 𝔄 את־אויבי יי.

(20) שמלתיו Q^erê; K^ethîb without י.

(21) בָּעוּר, with WE.; 𝔄 בגבור, which would give a possible though complicated sentence, but is refuted by v. 22.

(24) וַיְחַבֵּר, following 𝔊 καὶ συνέλαβεν; 𝔄. 𝔖 ותקרא.

(25) וַיִּשְׁלַח; 𝔄 וישלח. WE. offers as an alternative to וְיִשְׁלָחוּ (TH.), וַיִּשְׁלַם in the sense of the dialects *give over*, and makes the same conjecture for 18,2. There we must now certainly read וַיִּשְׁלַשׁ with 𝔊L, but, on the other hand, השלים is certainly to be restored in 2 K. 6,11: מי משלמנו אל־מלך ישראל instead of מי משלנו. But on account of the suffix the passive is to be preferred.

(26) הַיָּם, with WE., as required by v. 27; 𝔄 המלוכה.

(29) To point מִלְכָּם, following 𝔊 Μελχολ (𝔊A and 𝔊L τοῦ βασιλέως αὐτῶν, which has intruded into 𝔊V as a doublet), instead of the מַלְכָּם of 𝔄 (WE. KL. DR. KI.) is not advisable, since David, although he might dedicate the crown of a foreign divinity to his God, could not have worn it himself; to make ותהי עלי־ראש דוד relate only to *the* precious stone (KL.) is inadmissible. The suffix *their* (king) refers without difficulty to the people of Ammon understood.

(30) וּבָהּ אֶבֶן, following Chr. (8,20,2), 𝔖𝔗; 𝔄 ואבן.

(31) To read with Chr. וישר instead of וישם would be the reverse of an improvement, since *sawing* cannot in any case be suitable to the axes.

בַּמַּלְבֵּן Q^erê; K^ethîb במלכן.

וְהֶעֱבִיר, with Geo. HOFFMANN (ZAT. '82), also DR. KI. For the reasons see DR.

13 (9) וַתֶּקְרָא אֶת־הַמַּשְׂרֵת וַיַּצֵּק, with KL. KI. for 𝔄 וַתִּקַּח אֶת־הַמַּשְׂרֵת וַתִּצֹּק. The loss of an א from ותקרא before את gave rise to the miscorrection ותקח, and then the rest followed.

(14) אֹתָהּ; 𝔄 אתה, *cf.* GEIGER, *Urschrift*, p. 407 below, and DRIVER on Lev. 15,18.

(16) אַל אָחִי כִּי גְדוֹלָה הָרָעָה, following 𝔊L μὴ ἀδελφέ· ὅτι μεγάλη ἡ κακία, similarly £; 𝔄 אל־ארות הרעה הגדולה. To read further with 𝔊L ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, הָאַחֲרֹנָה מֵהָרִאשׁוֹנָה is possible, but not necessary.

(18) מְעִילִים, with WE. for 𝔄 מְעִילִים; KL. מְעֻלָּלִים. V. 18a betrays itself as a gloss (WE.), though a valuable one, by its incorrect position (before 18b), and by the אשר עליה in v. 19. To regard the gloss as beginning only with כי (KI.) will not do.

(20) אֲמִינוֹן can only be retained as a diminutive form after the Arabic pattern; but since a reason can scarcely be discovered for this we should perhaps simply emend אמנון. KL.'s הָאֲמָנָם has no place here.

11 (21) וְרַבְעַל, following Jud. 6,32; 7,1 &c.; 𝔐 וְרַבֶּשֶׁת, the same distortion as with Ishbaal, מריבעל, מפיבעל, see on 2,8; 21,7.8.

(21-24) The confusion which has been created here should be compared with that described above on 24,11-13. After v. 22 𝔊 brings in a long section beginning πάντα τὰ ῥήματα τοῦ πολέμου, closing with ἵνα τί προσηγάγετε πρὸς τὸ τεῖχος. The retroversion into Hebrew of the first clause will be found here at the close of v. 22, but the great body of it is inserted between 24ᵃ and ᵇ. The addition is beyond question original, but the mere adoption of it from 𝔊 after v. 22 (so Th. We. Kl. Dr. Kl.) is not sufficient. For according to the text thus reconstructed the messenger, upon the wrathful outbreak of the king, begins by repeating most superfluously and inappropriately, and against his lord's command, the whole story of the fight, which according to 22ᵇ he has already rehearsed, and only at the end thereof utters the few words he had been charged with: *moreover thy servant Uriah, the Hittite, is fallen.* On the contrary, of the + of 𝔊 only the first clause, את כל־דברי המלחמה, belongs at the end of v. 22, and in exchange we should apparently with Kl., following 𝔊ᴸ, strike out אֶת כָּל־אֲשֶׁר שָׁלְחוּ יוֹאָב, — probably an alteration in the interest of greater clearness after the text had suffered mutilation. Thereafter follow the details of the story of the fight with a ויאמר המלאך אל־דוד=*for so spake the messenger unto David.* This narrative extends to the end of v. 24ᵃ; then comes the predicted outbreak of wrath on David's part extending through the rest of the + in 𝔊, from וַיֵּחַר לְדָוִד to לָמָה נִגַּשְׁתֶּם אֶל־הַחוֹמָה. Preceded by a new introductory clause which has now of necessity been dropped from both 𝔐 and 𝔊, at the least a וַיֹּאמֶר הַמַّלְאָךְ, which I have inserted above, there followed the brief, magical word which Joab had committed to the messenger. David's outburst of wrath first exchanged its place for one after v. 22, for the reason that the ויאמר המלאך אל־דוד at the beginning of v. 23 was mistakenly regarded as the beginning of a second speech of the messenger, which could be nothing else than a reply to words of David; then, in consequence of this the introductory clause at the beginning of 24ᵇ had to be dropped and a ו inserted before גם. This is the shape of the text of 𝔊. But now the effect of the scene had become so much weakened and the actual outburst of wrath brought so near to the prediction of it in Joab's instructions v. 20, that it was stricken out altogether, and in its stead the end of v. 22 was made to refer more distinctly to Joab's charge. But the omitted matter was not suffered thus simply to disappear. On the contrary, the whole long sentence v. 21ᵃ, here relegated to the foot of the page, is nothing but a verbal repetition taken from the + of 𝔊. It was only supplied from this passage after it had been stricken out after v. 22, and later still crept into 𝔊 also. This process of padding may be traced still farther in 𝔊ᴸ, where after this addition the whole speech of the messenger, vv. 23. 24ᵃ, is also inserted in Joab's instructions. Not until we have perceived 21ᵃ to be an addition, can the omission of the + of 𝔊 be understood. The scribe was conscious of having included every thing, and thought himself to be avoiding mere useless repetition.

(24ᵃ) וַיּוֹרוּ הַמּוֹרִים Qᵉrê; Kᵉthib incorrectly read is ויראו המוראים.
After מעבדי המלך 𝔊ᴸ ὡσεὶ ἄνδρες δέκα ὀκτώ=כשמנה ועשרה איש, adopted by Kl. and Kl.; but still suspicious in view of v. 17.

12 (1) הִנָּבִיא, following 𝔊; 𝔐. At his first appearance it seems indispensable.
(2) לָעִיר, necessary, instead of 𝔐 לְעִשִּׁיר.
(4) לְאִישׁ 𝔐 לְאִישׁ.
(6) שִׁבְעָתַיִם, following 𝔊 ἑπταπλασίονα; 𝔐 אַרְבַּעְתַּיִם, an alteration to conform to the legal requirement Ex. 21,37.
(7-12) Verses 10-12 We. has recognized as interpolated, an improvement taken from

9 not even learn the name of Jonathan's son; it only casually comes out in v. 6. The clause also betrays itself as borrowed from c. 9 by the introductory words 4,4[a], which are almost verbally identical with the last words of 9,3. It may be that in c. 4 it is meant to prove, in preparation for 5,1, that after the murder of Ishbaal there remained no son of Saul capable of governing (so We. in defense of its authenticity in c. 4); but none but a glossator could have attempted this so awkwardly; for (1) one case out of eight would not prove this (*cf.* 21,8); (2) the form of the verse is altogether positive, so that it introduces a new pretender to the throne instead of removing all; (3) Ishbaal is not dead at all, and the clause crowds itself into the midst of the narrative in the most awkward way.

פְּרִי־בֶטֶן, for 𝔄 מפיבשת; see above on 21,7. So throughout.

(4) לוֹ דבר. Instead of this in 17,27 written לא דבר, Josh. 13,26 לדבר, taken for *Debir* with ל.

(11) שֻׁלְחָן דָּוִד, following 𝔊, the sentence is thus made possible as an expression of the narrator. 𝔄 שֻׁלְחָנִי.

10 (1) After 𝔄 וימלך (𝔊 also) has the name of the new king חָנוּן; this, on the other hand, is lacking in Chr. (א,19,1) and instead that of the old king נחש stands after וַיָּמָת. We.'s inference is correct that neither is original.

(6 After מעכה 𝔄 adds אֶלֶף איש. Stricken out with We., for the reason that Chr. calculates the two other numbers alone at 32,000 men, and moreover leaves out entirely איש טוב. The troops of Maachah are probably reckoned together with those of Ishtob; a later scribe discovered the gap, and inserted the empty formula as in א,13,1; ב,2,10.

(7) כל־צבא הגבורים, following 1 Chr. 19,8; 𝔄 כל־הצבא הנ׳ which so far as the sense is concerned would be understood in the same way, namely, *the whole army* (that is to say) *the Gibborim*. But inasmuch as כל־הצבא designates the levy of Israel (*cf.* 8,16 with v. 18, and further v. 17 below), this would be at least ambiguous. The pointing צָבָא in the passage in Chr. strives to accommodate its reading to that of Sam.

(9) בָּחוּר בישׂ׳, following Chr. (v. 10); 𝔄 בחוּרי בישׂ׳, Q[e]rê בחורי יש׳.

(10) אֲבִשַׁי, with Kl. following v. 14 &c.; 𝔄 אבָשַׁי. The defective spelling ought to make no difference in the pronunciation.

(12) אֲרוֹן, an emendation of Kl.'s for 𝔄 עָרִי.

(16) הַדְרַעְזֶר. This reading (*cf.* 8,3 𝔄) is confirmed by monumental evidence as correct as against הדרעזר which appears here twice and in v. 19. *Cf.* Dr. on 8,3. Baer uses ר without any remark, although the manuscript evidence here preponderates in favor of ר.

חֵלָאם, for 𝔄 חֵילָם, following v. 17, where the Q[e]rê incorrectly would cancel the א. It is the name of a place.

(18) אִישׁ, following Chr. אִישׁ רַגְלִי; 𝔄 פָּרָשִׁים. 𝔄 understands by רכב horses, whereas it means members of the chariot corps. In consequence of this error it takes the next number for the horsemen, of whom it thus obtains an enormous number, while the infantry are wholly lacking; Chr. explains correctly but needlessly.

11 (1) הַמְלָכִים Q[e]rê and Chr. (20,1); K[e]thib המלאכים, which would seem to be mere incorrect spelling.

(3) אליעם, *cf.* 23,34, corroborated as against Ελιαβ of 𝔊 by עמיאל of 1 Chr. 3,5.

(11) חַי יַהְוֶה, with We. Dr. Kl. for 𝔄 חַיָּךְ, which alongside of וחי נפשך would be mere repetition (*cf.* א,20,3; 25,26; 2 K. 2,4.6 &c., also 2 S. 15,21).

(12.13) ביום ההוא; ומחרת ו׳, with We., following 𝔊[L]𝔖; 𝔄 incorrectly attaches ומחרת to v. 12.

(17) מעבדי דוד, may very well be epexegesis (so Kl.).

24 varies very much. The Kᵉthîb in v. 18 is אַרְנִיָּה, in v. 22 אֲרַוְנָה, Chr. has everywhere אָרְנָן, the Qᵉrê in Sam. throughout אֲרַוְנָה, which may pass.

(20) אֲלֵיו, following 𝔊ᴸ ἐπ' αὐτόν; 𝔄 קָלָיו is misleading, *cf.* 𝔊ᵛ παραπορευομένους ἐπάνω αὐτοῦ. We. tacitly adopts אליו as the correct text.
After אליו we supply וְאַרְוְנָה דָּשׁ הַכֹּם with We. from Chr.

(22) בְּעֵינָיו Qᵉrê; Kᵉthîb בעינו.
עֶבֶד אֲדֹנִי, with We. for 𝔄 אֲרַוְנָה, on account of the following הַמֶּלֶךְ. After עבד dropped out אדוני became ארונה.

(23) יִרְצְךָ expresses in conclusion the appropriate wish that the king may attain his purpose by building the altar. It seems preferable, therefore, to יִרְצֵנִי proposed by We., which introduces a different line of thought.

21 (1) לְשָׁאוּל וְלְבֵית הַדָּמִים, following 𝔊 ἐπὶ Σαουλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ; 𝔄 אל־ש׳ וְאֶל־בֵּית הַדָּמִים. על for אל is inserted here as in other cases merely for the sake of clearness; in the text of Sam. they are used for the most part indiscriminately.

(2) At the close 𝔄 adds וּיהוּדָה, stricken out with We. (*cf.* א,15,4ᵇ).

(4) לִי; Qᵉrê לָנוּ.

(5) לְהַשְׁמִדֵנוּ, following 𝔊 ἐξολεθρεῦσαι ἡμᾶς; 𝔄 לָנוּ נַשְׁמִדְנוּ.

(6) נְעָנָךְ; Qᵉrê needlessly יְתֹךְ.
בְּגִבְעָן בְּהַר יהוה, restored by We. (Dr. Kt. also), making use of 𝔊 Γαβαων, for 𝔄 בְּגִבְעַת שָׁאוּל בְּחִיר י׳.

(7) An interpolation, occasioned by the transposition of the passage. It is clearly apparent from c. 9,1 ff., that David knew nothing of Meribaal's existence until after the death of the seven sons of Saul.
מְפִיבֹשֶׁת, here and uniformly, following 1 Chr. 9,40; in 1 Chr. 8,34 מְרִיב־בַּעַל; 𝔄 מִפִּיבֹשֶׁת.

(8) מִיכַל; 𝔄 מִפִּבֹשֶׁת. The name of Saul's son by Rizpah is the same in 𝔄 (save for the defective spelling) as that of the son of Jonathan. For the second part we should doubtless insert בעל after the example of אשבעל and מריבעל; whether the first part also was identical, or perhaps gave the pattern for the distortion of the other name, we do not know.
מֵרַב, following 𝔊ᴸ-ᴮ, also some Heb. MSS, for 𝔄 מִיכַל, a mere clerical error (*cf.* א,18,19).

(9) שִׁבְעָתָם Qᵉrê; Kᵉthîb שבעתים.
וְהֵם Kᵉthîb; Qᵉrê הָמָּה needlessly.
הָרִאשֹׁנִים, Kt. Dr. for 𝔄 בָּרִ׳.

(9.10) At the close of v. 9 𝔄 adds הֶחֱלַת קָצִיר שְׂעֹרִים (Qᵉrê בת׳). From the fact that in v. 10 in place of 𝔄 כַּהֲחֹלַת קָצִיר, 𝔊 reads בת׳ קָצִיר שְׂעֹרִים (in accordance with which the text is here emended) We. rightly infers that the clause at the end of v. 9 is an addition, probably at first a marginal explanation of ביבי קציר הראש. The omission of the preposition, which the Qᵉrê supplies, is also thus accounted for.

(12) וַיִּשְׁלַח at the beginning instead of 𝔄 וַיֵּלֶךְ can scarcely be avoided (*cf. e. g.* 9,5).
שָׁמָּה פְּלִשְׁתִּים Qᵉrê; Kᵉthîb שם הפלשתים.

(14) וְאֶת־עַצְמוֹת הַמּוּקָעִים, following 𝔊 καὶ τὰ τῶν ἡλιασθέντων; 𝔄.
וַיְהִי אחריכן. The ויהי supplied by Kt. for the sake of immediate connection with 9,1. As soon as this position is recognized as the true one, it will be advisable to insert the word, although it is not strictly indispensable. Apart from this אחריכן comes very awkwardly at the end; if it belonged to this passage we should expect ואחריכן ויעתר א׳ לא׳.

9 (3) The clause 4,4ᵇ above rejected from the context belongs beyond question after this verse as the conclusion of Ziba's address. As the text now reads, we do

24 HITZ. (*Gesch. Isr.* p. 29), the latter by TH.; 𝔊L now affords the desired confirmation Χεττιειω Καδης. Instead of קָדֵשָׁה, קְדֹשָׁה is also possible.
וְעִין וְכָבוּ, with WE. for יַעַן וְכָבוּ of 𝔐. KL. וְעִין וְכָבוּ.
After צידון 𝔊A and 𝔊L add τὴν μεγάλην, perhaps to be adopted with KL., following Jos. 11,8; 19,28, as רַבָּה; the loss of the word would be comprehensible before ויבאו.

(9) The numbers are, of course, of no authority; Chronicles (א,21,5) actually gives us 1,100,000 and 470,000. There is a remote possibility, by striking out there אלף אלפים ו ארבע מאות ו, of restoring the original and approximately credible 100,000 and 70,000.

(10) אַחֲרֵיכֵן כִּי סָפַר, following 𝔊L μετὰ ταῦτα ὅτι. 𝔊V μετὰ τὸ ἀριθμῆσαι seems to indicate אחרי ספר, which is possible, but not so good, and probably is based on emendation. 𝔐 ^ כי.

(11-13) Nothing but the transposition here effected: 10.11b.12.13b.11a.13a.13c.14, gives an intelligible sense and saves unnecessary changes. The derangement arose from the desire to have the words of JHVH's message come directly to David rather than to the prophet.

(12) גוֹטֵה Chr. (v. 10); 𝔐 גוֹטֵל.

(13) שָׁלוֹשׁ שָׁנִים, following 𝔊 and Chr.; 𝔐 שֶׁבַע.
צָרֶיךָ is the simplest emendation for 𝔐 צריך. Chr. has after צריך, וחרב איב׳ך, whence WE. derives וחרב רדפ׳ך, KI. simply וחרב רדפך. But Chr. is based upon an emendation of the perceived difficulty. In reality *thine adversary*, for the moment indefinite, whoever it shall be, is none other than Absalom, just as the three years of famine follow immediately in 21,1. Perhaps the offer of a choice among alternatives marks a later stage of the history; but at any rate those grievous visitations of David's reign are here included in the allusion. When this is recognized, the transposition of this passage before 21,1-14 and of the two together before cc. 9-20, for which there are many reasons, becomes an absolute necessity.

(14) רַחֲמָיו Qerê; Kethíb רחמו.

(15) וַיִּבְחַר to בָּעָם, following 𝔊 καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ Δαυειδ τὸν θάνατον· καὶ ἡμέραι θερισμοῦ πυρῶν [an interpolation follows, 15a in 𝔐] καὶ ἤρξατο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ; 𝔐 and Chr. וַיִּתֵּן יַהְוֶה דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל, then in 𝔐 further מֵהַבֹּקֶר וְעַד־עֵת מוֹעֵד. Although this clause can indeed be connected with the reading restored from 𝔊, it is on the twofold testimony of 𝔊 and Chr. to be stricken out, especially as מועד in the present context admits of no certain explanation. The question whether the clause in some other form may have belonged to the original text, remains open; KL.'s מִמָּחֳרַת עת מועד is unsatisfactory.

(15-17) The verses are mutilated, and confused by transposition in the same way as vv. 11—13. The first fact WE. perceived. The way in which המלאך halts after וַיִּשְׁלַח יָדוֹ in 𝔐 (beginning of v. 16) proves that the word was added later, hence it is here stricken out; 𝔐 וַיָּקָם מִן־הַעָם in v. 15 is strange; וַיָּמָת with a subject would be more probable. This is here supplied from v. 17, because the reading thus obtained וימת המלאך המכה בעם comes the nearest possible to 𝔐 וימת מן העם. Of course, we have no sort of assurance that the original text has thus been reproduced; but there is no ground for Ew.'s conjecture, approved by We., that that here and in v. 1 Satan was the original subject of the verbs. — Furthermore JHVH's repentance has no meaning until after David's humbling of himself, and equally David's prayer must come *before* JHVH's repentance, moreover v. 18 requires direct connection with v. 16. Therefore v. 17 certainly belongs after לשחתה in v. 16.

(16) אַרְוָנָה; Qerê הָאַרְוָנָה, Kethib. הארונה. The article is impossible with the proper name; גָּרְנָה עם א׳ would be admissible (*cf.* GES. § 90,2, c.). The form of the name

3 (2) וַיִּלְדוּ Q^ere; K^ethib וילדו.
(3) כלאב, so 𝔄; but the text is doubtful because the last three letters of the name are the same as the first three of the word following. Chron. (א,3,1) reads דניאל, 𝔊 Δαλουια.
לאביגיל Q^ere; K^ethib לאבינעל.
(4) אשת ... אשת דָּוִד; 𝔄 אשת, a superfluous addition, even if the reference were to Michal, David's first wife (TH. KL.). Unless we are willing to cancel both words, the name of a former husband must have stood in place of דוד as in v. 3^a (so WE. DR.).

5 (5) מילגשים וגשים; Chr. (א,14,3) has only גשים, 𝔊 γυναῖκας καὶ παλλακάς. WE.'s conjecture that originally only פילגשים stood here has much in its favor; but in that case probably ושלמה in v. 14 ought also to be stricken out.
בירושלם, following Chr.; 𝔄 מיר׳.
(16) וּבִלְעָדָע, following Chr. (א,14,7); 𝔄 וְאֶלְדָע. See on 2,8.

8 (17) וְאֶבְיָתָר בֶּן־אֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֲחִיטוּב, rightly restored by WE.; 𝔄 בן־אחיטוב ואחימלך; 𝔖 gives at least אביתר בן־אחימלך. There is no reason for placing וצדוק at the end with WE.; the list can hardly be so old that the place of honor would not already have been given to Zadok. See this order in 20,25 also.
וְשִׁישָׁא, following 1 K. 4,3 supported by Chr. (א,18,16) ושושא, and 2 S. 20,25 ושיא; 𝔄 ושריה.
(18) וְגַם־הַכְּרֵתִי, following Chr.; 𝔄 והכ׳.

24 (1) The first half-verse unquestionably connects with 21,14, and affords sufficient proof that 21,15-23,39 are interpolated in their present position. It is, however, not older than this connection (21,14; 24,1), and if on independent grounds it appears (*cf.* BUDDE, *Richt. u. Sam.* pp. 256ff. 264f.) that c. 24 originally stood before 21,1-14, this clause must have been added at the time of the transposition [or itself have been transposed(?) — BACON]. On this occasion the second half of the verse also must have suffered injury; a witness to the fact has been preserved in the בהם, the only possible translation of which *and provoked David against them* (*viz.* בישראל) is unsatisfactory, and KL.'s suggestion בדברים equally so. I have treated it as a contraction of בימים ההם, and supplied after ויסת the subject יהוה, which in 𝔄 has been drawn into the first half of the verse. It will be difficult to discover an easier emendation, though we must admit the possibility that the alteration has been more radical. If the reasons for transposing the two passages be not admitted, only בהם will require emendation. The reading of Chr. (א,21,1): ויעמד שטן על־ישראל ויסת את־דוד must be regarded as a dogmatic development. The fact that in Chr. no trace remains of the first half-verse might be attributed to the omission of c. 21,1-14. It must be noticed, however, that the Chronicler found cc. 21-24, with the exception of the songs, in the present order (*Richt. u. Sam.* p. 267), and hence, since 21,1-14 did not immediately precede, its omission need not have involved any consequences for c. 24. So in the absence of v. 1^a there may be a confirmation of the hypothesis proposed.
(2) וְאֶל־שָׂרָי, following Chr., *cf.* v. 4; 𝔄 only שר.
שָׁמּוֹ, in conformity with לכו וספרו of Chr. and ופקדו of 𝔄; 𝔄 שומ׳.
(3) וְיֹסֵף; the יסף of Chr. would seem to be merely a facilitation.
(4) עַל יוֹאָב, following Chr.; 𝔄 אל.
סְלִפְנֵי, following 𝔊^L𝔖𝔗; 𝔄 לפני.
(5) וַיַּחֲנוּ מֵעֵז וּמִן, with WE., subsequently confirmed by 𝔊^L καὶ ἤρξαντο ἀπὸ Αροηρ καὶ ἀπό; 𝔄 וַיַּחֲנוּ בְּעֵי יָמִין.
(6) חַתִּים קָדֵשָׁה; 𝔄 unintelligibly חֲדָשִׁי חַתִּים. The former word was emended by

7 דְּרָכָךְ וּכְלֻבָּךְ. According to the context עבדך alone would seem to be preferable, the next place would belong to 𝔐.
לְהוֹדִיעַ אֶת־עַבְדֶּךָ after עשית, suggestion of Reifmann (in Dr.); 𝔐 at the end of the verse.

(22 אדני יהוה, following 𝔊 Κύριε κύριέ μου, which strictly corresponds to אדני יהוה, it is probable, however, that the prevailing divine name of the passage stood here also, as well as in v. 25, where 𝔊 gives only κύριέ μου. 𝔐 in both these places יהוה אלהים, which in Chr. is inserted throughout in place of the original name.

(23 In this verse and indeed for the most part also in 𝔊 and Chr. all the relations have been distorted through a misconceived religious scrupulousness. The present text has been essentially reconstructed by Geiger and We.: ישראל instead of 𝔐 כי is found in 𝔊 and Chr.; אַחֵר for אֶחָד only in 𝔊 ἄλλο; the singular הָלַךְ instead of 𝔐 הלכו in Chr. (𝔊 הלכו); אֱלֹהָיו is a convincing emendation of Kl.'s for 𝔐 אלהים, Chr. לָהֶם; לָהֶם for לכם is inferred from the context; גְּדֻלּוֹת is given by Chr. (with wrong pointing) for 𝔐 הַגְּדוֹלָה; the important לְגָרֵשׁ by Chr. and in the form לגרשך (τοῦ ἐκβαλεῖν σε) by 𝔊 instead of 𝔐 לְפָנֶיךָ; עַמּוֹ instead of 𝔐 עַמְּךָ and גוי instead of 𝔐 גוים are again inferred from the context. 𝔐 אֲשֶׁר פָּדִיתָ לְךָ מִמִּצְרַיִם before גוי, is a gloss not introduced until after the corruption of the text. A very instructive case.

(25 See on v. 22.

8 (1 . . . . . 𝔐 מֶתֶג הָאַמָּה. The rendering *the bridle of the mother-city* appears suspicious for the reason that this could scarcely mean anything else than that David took now into his own hands the hegemony previously exercised by this or that Philistine city over its sister-cities. The fact that this is historically improbable is of less consequence than that we should expect (1) instead of the second פלשתים the name of a city; and (2) the transferal of the hegemony to the city of Jerusalem. 𝔐 is, therefore, hardly to be accepted in spite of We.'s positive defence. 1 Chr. 18,1 reads את־גת ובנתיה; it can scarcely be granted to We. that the mention of the tangible and permanent results of the humbling of the Philistines — for this, and not 'something wholly exceptional,' is what it would be — is not to be expected here. Kl. tries to obtain from the two texts אֶת־גַּת וְאֶת־נְבוּלָהּ מָזֶה.

(3 לְהַצִּיב, following Chr. and 𝔊 ἐπιστῆσαι against 𝔐 לְהָשִׁיב.
בַּנָּהָר Kethîb is sufficient as against the explanatory בְּנָהַר פְּרָת of Qerê, 𝔊, Chr.

(6) The second half-verse is premature, borrowed from 14b.

(7) עַל, following Chr.; 𝔐 אֶל.

(8) וּמִמִּבְחַת, following Chr. וּמִמִּטְבַּחַת and 𝔊 καὶ ἐκ τῆς Μασβακ, where the ב appears immediately before ח, (*cf.* Gen. 22,24). 𝔐 וּמִמִּבְטַח.

(9) תֹעִי, here and in v. 10 and 11 for תֹּעִי of 𝔐, following 𝔊 Θουου and Chr.

(10) הֲדוֹרָם, following Chr. and 𝔊 Ἰεδδουραν instead of 𝔐 יוֹרָם.

(11.12 See on v. 13.

(12) מֵאֲרַם, following Chr. and 𝔊; 𝔐 מֵאֲרָם.

(13) 𝔐 ויעש דוד שם inspires no great confidence; the expression seems too brief. The original phraseology seems to have been mutilated by the interpolation of verses 11.12. Kl.'s emendation ויעש דוד שלם has much to recommend it, but seems to require the assumption that some words have fallen out.
ובשבו, following 𝔊; 𝔐 ו.
הִכָּה אֶת־אֲרַם, following Chr. (where in turn, the preceding ארם...ובשבו is replaced by ואבשי בן צרויה) and 𝔊 καὶ ἐν τῷ ἀνακάμπτειν αὐτὸν ἐπάταξεν τὴν Ἰδουμαίαν (where only מהכותו את ארם is wanting). But precisely these words make it easy to understand the skipping of the one clause in 𝔐, the other in 𝔊 and Chr. The ובשבו of 𝔊 became in Chr. ואבשי, and this received the supplement בן צרויה.

6 (3.4) At the end of v. 3 𝔐 has further חדשה, then at the beginning of v. 4 the words וישאהו as far as בגבעה from 3ᵃ. It is clearly only a case of erroneous repetition. The words are wanting in 𝔊.
וָנָא הֹלֵךְ, supplied by DE W. and TH., wanting in 𝔐 and Versions.
(5) עֲוִ וּבְשִׁירִים, following Chr. and 𝔊; 𝔐 בְּרוֹשִׁים עֲצֵי. 5
(6) כִּידוֹן, following Chr.; 𝔐 נָכוֹן, 𝔊 Νωδαβ. Although the reading of Chr. may be uncertain, it is at least more probable than that of 𝔐.
אֶת יָדוֹ, following Chr. and 𝔊 τὴν χεῖρα αὐτοῦ; 𝔐.
(7) לְעֻזָּה to עַל אֲשֶׁר, following Chr.; 𝔐 a quite unintelligible לְלִיהַשֵּׁל, probably mutilated from the former, omitted by 𝔊ᵛ. 10
לְפָנֵי אֱלֹהִים, following 1 Chr. 13,10 and 𝔊 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, beside which 𝔊 exhibits also the text of 𝔐, עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים.
(8) וַיַּצֵּ, following DR.'s suggestion on 8,15,11, where the case is precisely similar. WE. proposes וַיַּחַר but recognizes that 𝔐's וַיִּחַר is not wholly untenable.
(16) The והיה at the beginning is at least peculiar. 15
(21) אֶרְקֹד, following 𝔊 ὀρχήσομαι; 𝔐.

7 (6) מֵאֹהֶל to אֹהֶל מִשְׁכָּן with KL., following 1 Chr. 17,5 and supplying אלמשכן, which has there dropped out. Thus only does the necessary sense of *shelter under strange roofs* find proper expression, whereas 𝔐 בְּאֹהֶל וּבְמִשְׁכָּן expresses a wandering about 20 in and with a shelter *belonging to it*, corresponding to the later fiction of the אהל מועד in P. Perhaps the present text in Sam. contains an intentional adaptation to this conception.
(7) שִׁבְטֵי, following Chr.; 𝔐 שִׁפְטֵי.
(9) After שם, 𝔐 + גדול, stricken out with 𝔊 and Chr. 25
(11) לְמַרְגֵּיעוֹ, following 𝔊; 𝔐 and Chr. לו.
לוֹ, and אֶגְיָה, with EW. WE. *et al.*; 𝔐 לָךְ and אֹיְבֶיךָ.
וְהִנִּיחַ לְךָ יהוה; 𝔐 וְהֵגִיד לְךָ יהוה, which will not serve. יהוה is wanting in the text of Chr. וְאַגִּיד לְךָ; but we have here to do not with a previous promise, but with one which is now given him contrary to his own purpose. והגיד לך arose by accident 30 from the text above restored, from which both 𝔐 and Chr. have been derived.
(12) והיה, following 𝔊 and Chr.; 𝔐.
(13) The verse is a gloss, for the reason that it perverts the true antithesis *not thou for me, but I for thee* into the false one *not thou, but thy son*. The resumption of the thread of 12ᵇ in 13ᵇ also gives evidence of the same thing. So WE. (BLEEK⁴, 35 p. 223), whereas in his *Text der Bücher Sam.* he allowed himself to be stopped half-way by the later passage 1 K. 5,19ᵇ, which is only derived from this gloss.
(15) אָסִיר, 𝔊, Chr., more characteristic than 𝔐 יָסוּר.
מַמְּשֶׁלְתְּךָ, following Chr.; 𝔐 מִלְּפָנֶיךָ אֲשֶׁר הֲסִירוֹתִי מִלְּפָנֶיךָ. 40
(16) לְפָנַי, following 𝔊 ἐνώπιόν ἐμοῦ; 𝔐 לְפָנֶיךָ.
(18) KL. is probably right in proposing to point from here to the end of the chapter. אדני instead of אדנ׳ יהוה.
(19) וְהֹרַאנִי דּוֹרוֹת הָאָדָם, emendation of WE.'s after a hint of EW. and BERTH. on the basis of the text of Chr. (8,17,17) וְרָאִיתָנִי כְּתוֹר הא׳ and of 𝔐 וְזֹאת תּוֹרַת הא׳ יְהוָה. Some- 45 what bold, but easier from the point of view of textual criticism and in better accord with the context would be וְהֹרָאִיתָנִי דּוֹרוֹת אָדָם *and will cause me to see* &c. (*viz.* in my descendants).
The word lost from 𝔐 after האדם, which in Chr. is perverted to הַמַּעֲלָה is indispensable; it has been adopted by WE. in the form לְמַעֲלָה, but is better read 50 according to the expression in v. 16: לְעֹלָם.
(21) בַּעֲבוּר עַבְדְּךָ, following 𝔊 διὰ τὸν δοῦλόν σου πεποίηκας, for WE. rightly recognizes in the continuation in 𝔊 an interpolation based on Chr. בע׳ עבדך וכלבב. 𝔐 בע׳

23 cerned, since these according to 13[b] were precisely not in Bethlehem, but encamped between David and that city, in the plain of Rephaim. *Cf.* moreover the חית of the genuine text with מצב of the gloss.

(15.16 מִבְּאֵר Kᵉthîb; Qᵉrê מִבְּאֵר.

(17[a]. מיהוה, following 1 Chr. 11,19 מאלהי and 𝔊ᴸ παρὰ Κυρίου; 𝔐 omits מ. 5

הוא דם, emendation of KL. for 𝔐 הֲדַם, which would require the insertion of an אֶשְׁתֶּה after האנשים from Chr., whose text, however, has been expanded.

6 (1 וַיִּכָּף עוֹד דּוֹד; 𝔐 ויאסף, 𝔊 καὶ συνήγαγεν, the עוד is stricken out with WE.; it was either drawn from the misread verb (*cf.* 5,22) or arose by ditto- 10 graphy of דוד.

5 (6) וַיָּסִיר, with WE. for 𝔐 הַסִּירָהּ; it is not sufficient to point הסירך (TH. DR.).

At the close 𝔐 and Versions + לֵאמֹר לֹא־יָבוֹא דָוִד הֵנָּה, certainly to be stricken out with WE., either as a gloss, or as an accidental dittogram from [b²] which was 15 afterwards adjusted.

(7 The second half-verse היא עיר דוד is a palpable gloss.

(8 בְּצוּרוֹ את; 𝔐 בענור ואת־. A new attempt to make sense of the impossible text. It is quite certain from the preceding clause כל־מכה יבוסי, that the slaying of the Jebusites — according to 7[a], naturally, after capture of the city — is not 20 regarded as a matter of course nor as commanded, but as forbidden. For in point of fact the Jebusites, as is well known, were not destroyed but spared (c. 24); the population of the capital was not created anew but merely added to, and this was one of the wisest of David's acts as a ruler. But such an unusual prohibition can only be ensured by threat of severe punishment, for 25 which the preceding clause also gives evidence, and this must be expressed by the group of letters וינעבצנור. The suggested emendation has at least the merit of being extremely easy. That the phrase does not elsewhere occur, and moreover the neck is not elsewhere used as the place of mortal wound, is no objection, inasmuch as execution by beheading is quite common (*cf.* only 2 K. 6,32; 10,6 ff.). For נגע *kurt, smite* see Gen. 26,11; 1 S. 6,9; Job 2,5 &c.; 30 for the ו of the apodosis *cf.* especially A. MÜLLER, § 521ᶜ. 398. The suffix is to be derived from the ואת, whose ו is incorrect, since the clause must give the reason for the foregoing prohibition.

לא שִׂנְאָה, 𝔐 שנאו, Qᵉrê שְׂנוּאֵי. Both are impossible. The clause must give an 35 ironical reason for David's magnanimity, derived from the arrogant taunt of the Jebusites, and this it can scarcely do otherwise than in the form לא שנאה, with נפש as its subject. *With the lame and blind David wages no war, they are no adversaries worthy of him* — this is the sense. The fact that a later age had no comprehension of this and made out of it the opposite, is easily understood. 40 The second half-verse has been perceived by TH. (also by WE. *et al.*) to be a gloss occasioned by misunderstanding.

(9 וַיִּבְנֶהָ, following 𝔊 καὶ ᾠκοδόμησεν αὐτήν [πόλιν]; 𝔐 וַיִּבֶן.

(13-16 See in c. 8.

6 (2. בַּבַּעֲלֵי יה׳; 𝔐 בַּעֲלַת־יה׳. The canceling of the מ is based on 1 Chr. 13,6 בעלתה, which is then explained by אל־קרית יערים אשר ליהודה. As the original text WE. then restores בעליה׳ from Jos. 15,9. But since there and in vv. 10.11 we have on the contrary בעלה, and in 15,60; 18,14 קרית בעל is rather to be regarded as=בעלה, בעלת seems to deserve the preference. 45

The second שָׁם is stricken out in accordance with 𝔊. For the rest, the whole relative clause may come from a later time. 50

(3) וְאַחְיוֹ might easily be read וְאָחִיו (WE.) or וְאָחִיו (𝔊), but a proper name is more probable in conjunction with עוּז.

23 (23) The first half-verse seems to be a gloss in imitation of v. 19; the second connects far better with v. 22.

(24) מבית לחם, following 1 Chr. 11,26; 𝔐 has no מ.

(27) סִבְּכַי, following 1 Chr. 11,29 and 27,11; 𝔐 מְבֻנַּי.

(28) For צלמון Chr. *ibidem* has עִילַי, 𝔊V עלון, 𝔊L עלמן. It is difficult to decide.

(29) חֵלְדַּי, following 1 Chr. 27,15; Chr. 11,30 חֵלֶב; 𝔐 here חֵלֶב.

(30) הִפְרַעְתִּי, following Chr. (11,31; 27,14); 𝔐 without article.

חוּרַי, following Chr. (11,32); הִדַּי 𝔐.

(31) אֲבִי־עַלְבֹן הַעַרְבָתִי 𝔐; אֲבִי־בַעַל בֵּית־הָעַרְבָתִי. The Abi-baal is derived from 1 Chr. 11,32, אֲבִיאֵל, compared with 𝔐. In the remaining בן of 𝔐 KL. has acutely perceived the בית of Beth-'Arabah Jos. 15,6; 18,22.

הַבַּרְחֻמִי, with DR., following הבחרומי of 1 Chr. 11,33; 𝔐 הַבַּרְחֻמִי.

(32) יָשֵׁן הַגּוּנִי. 𝔐 and Chr. have before it בני, beyond question by dittography of the three letters preceding, and to be stricken out with 𝔊L. הַגּוּנִי, inferred from the הגוני of Chr. by KL., following Num. 26,48 (so also DR.).

(32-33) The last word of v. 32 with a בן following should be joined to v. 33, as Chr. and 𝔊L prove.

(33) The second הַהֲרָרִי following Chr.; 𝔐 הָאֲרָרִי.

(34) בֵּית הַמּ׳, KL. DR. for 𝔐 בן־המ׳ (*cf.* 20,14 ff.).

(35) חֶצְרוֹ, K^e^thîb and Chr. (11,37), against הצרי Q^e^rê.

(37) נֹשֵׂא, Q^e^rê and Chr. (11,39), against נשאי of K^e^thîb.

(38) הַיִּתְרִי, twice for 𝔐 הַיִּתְרִי with TH. KL. DR. (*cf.* 8,30,27; Jos. 15,48; 21,14).

(39) The number 37 should include, as it seems, all those who have been mentioned; the three of vv. 8-12, the two of vv. 18-23 and the following list. We obtain then, including Elikah v. 25, whom 𝔊 and 1 Chr. 11,25 do not mention, 36; without him, 35 men. WE. would reckon in also the three unnamed heroes of v. 13 ff. and then subtract from 35 + 3 = 38 the last, Uriah. The total, however, is probably older than the displacement of v. 13 ff. Where the error lies, cannot be certainly told, though parallel cases are not lacking in the OT. *Cf.* WE. and DR. — The place assigned to the whole passage is corroborated by the fact that by means of this list we now know in advance about many a hero of the following narratives.

(13-17^a^) That vv. 13-17^a^ are foreign to the connection in which they stand, and that 17^b^ must join immediately to v. 12 has been observed by WE. It is easy to see why 13-17^a^ was intruded here. The שלשת הגבורים of v. 16 appeared to be the same as *the Three* whose exploits are related in vv. 8-12 (*cf.* vv. 8.9), to which 17^b^ forms the close. In reality, however, the article in שלשת הגבורים v. 16 only refers to the שלשה מהשלשים v. 13, so that the heroes of 13-17^a^ are not *the* Three of 8-12 but three nameless members of the Thirty. The story of their deeds would stand appropriately only after the catalogue of the Thirty, and this, rather than after v. 23, is probably the original position of the passage. Its character is quite the same as that of the rest of the chapter.

(13) שְׁלֹשָׁה Q^e^rê, 1 Chr. 11,15, 𝔊; K^e^thîb שלשים.

After מהשלשים 𝔐 and Chr. have in addition ראש, here stricken out in accord with 𝔊. 𝔖 also does not reproduce it but renders instead of מהש׳ הר׳ only a מן הגבורים. The ראש appears to have been interpolated by way of explanation from v. 18 (misunderstood), when this premature reference was made to *the Thirty*.

עַל־הַצּוּר, following Chr. and 𝔊L εἰς τὴν πέτραν instead of 𝔐 אֶל־קָצִיר.

מְצָדָה, for 𝔐 מְעָרָה, see on 8,22,1. Here this emendation is directly confirmed by v. 14.

(14) Beyond question a later explanation, and in fact partly superfluous, so far as David is concerned (13^a^), partly incorrect, so far as the Philistines are con-

21 ל is either evidence that the word was anciently taken as a proper name, or became the occasion of it.
שמעא Q^e^rê, corresponding better with שמעה of 13,3 than the K^e^thîb שמעי, which should doubtless be read שמעי. See as to such variations of proper names, WE. *De gent. et fam. Jud. &c.* 1870, p. 37sq. Here we have besides the variant שמה, א,16,9.
(22) יָלַד, the easiest emendation for 𝔐 ילדו. Chr. נולדו, but before it only אֶל.

23 (8) The section 23,8ff. is tentatively introduced at this point.
יָשַׁבְעֶל בֶּן־זַבְדִּיאֵל הַחַכְמֹנִי, instead of the impossible form of the text in 𝔐 יֹשֵׁב בַּשֶּׁבֶת תַּחְכְּמֹנִי, is obtained by contribution from three sources. 𝔊, with Ἰεβοσθὲ ὁ Χαναναῖος, proves that יבעל=ישבשת (אשבעל); to which ישבעם in 1 Chr. 11,11 and 27,2 gives additional evidence. 𝔊 also attests the presence of the article (to which the ת of 𝔐 gives its support), and thus that חכמני was taken as a gentile noun. Its omission in 1 Chr. 11,11 is readily explicable from the בן preceding (בן־חכמני), but since חכמני cannot well be a proper name, and the article moreover has adequate support, this בן requires us to supply the name of the father, which we find in 1 Chr. 27,2: ישבעם בן־זבדיאל. Complete certainty here, as in the case of many names of the list, cannot, of course, be attained.
הַשְּׁלִשִׁי, with WE., necessary from the context. 𝔐 הַשְּׁלִשִׁי, 1 Chr. 11,11 השלושים.
עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתוֹ, with Chr., *cf.* here v. 18. 𝔐 unintelligible (Q^e^rê הָעֲנָנִי) עֲרִיגוֹ העצנו.
שמנה, correctly instead of שלש of Chr., since the 300 in v. 18 are attributed to the less valorous Abishai.
אַחַת, K^e^thîb אחר; Q^e^rê; ואחריו, K^e^thîb ואחריו.
(9) דֹּדִי K^e^thîb and 1 Chr. 27,4, against דודו Q^e^rê and 1 Chr. 11,12.
הָאֲחֹחִי, both passages in Chronicles, against בן אחחי of 𝔐, a mere clerical error.
הַגִּבֹּרִים, Q^e^rê and 1 Chr. 11,12; 𝔐 without article.
הוּא הָיָה, supplied from 1 Chr. 11,13 (also 𝔊^L); ⸢𝔐.
בַּחֲרָפָם בְּפִי׳ כְּפִסְדִּרִים זִפ׳, with Chr.; 𝔐 בַּחֲרָפָם בְּפִי׳. The ו is also attested by 𝔊^L.
לְפָנֶיהָם, with KL., following 𝔊^L πρὸ προσώπου αὐτῶν; ⸢𝔐.
וְהוּא, with KL., following 𝔊^L; 𝔐 omits ו.
(10) וְאַחֲרָיו Q^e^rê; K^e^thîb ואחרו.
(11) הַהֲרֹדִי, following v. 33; 1 Chr. 11,34; 𝔐 הָרָרִי. On אנא *cf.* WE. on v. 24ff.
לְחָיָה, so with BOCHART and KENNICOTT most moderns, *cf.* Jud. 15,9; 𝔐 לַחֲיָה.
(18.19) הַשְּׁלִשִׁים, with WE. following 𝔖; 𝔐 השלשי, Q^e^rê and 1 Chr. 11,20 השלשה. In like manner בשלשים at the end of the verse and השלשים at the beginning of the verse following, for בשלשה and השלשה.
הִנֵּה, emended in accordance with the similar passage 1 Chr. 11,25; 𝔐 הֵמָּה.
(19) אִישׁ חַיִל, following 𝔊; 𝔐 and 1 Chr. 11,22 בֶּן־איש חיל.
(20) חַיִל Q^e^rê; K^e^thîb חי.
בְּנֵי הָאֲרִי אֶל־תּוֹךְ הַבּוֹר; 𝔐 אֲרִאֵל מואב. So with KL. The בני is supplied from 𝔊 and is demanded by the contrast with הארי. It is clear from the following clause of the verse that we have here to do, not with a proof of valor against enemies, but against wild beasts; the former does not follow until v. 21. The opposite supposition has perhaps contributed to the disorder of the unintelligible text, from which KL. has with great probability restored the original.
הָאֲרִי Q^e^rê; to be preferred to the K^e^thîb הארית on account of the similar form above restored.
הַבּוֹר, Q^e^rê and Chr. (הבור) against הבאר of the K^e^thîb.
(21) אִישׁ מַרְאֶה. The first word Q^e^rê (also 𝔊, Chr.) for the K^e^thîb אשר; the second with 1 Chr. 11,23 instead of 𝔐 מַרְאָה. Chr. adds thereafter חמש באמה.
(22) כְּשִׁלְשָׁה should probably be read instead of the בשלשה of all witnesses to the text, unless we prefer to read with 𝔖 בשלשים.

4 (1) אִישְׁבֹשֶׁת, following 𝔊; 𝔐.
דָּרְנָי, following 𝔊; 𝔐.
(2) לְאִישְׁבֹשֶׁת, following 𝔊; 𝔐, which here makes nonsense. Here and in v. 1 [illegible] to remove at least *before* this verse the contradiction between Ishbosheth and Mephibosheth.
(4) See after 9,3, whence the verse was taken; in fact 4ᵃ is a repetition of the last words of 9,3 on account of which this clause is omitted in both places.
(6) The first half-verse as far as וַתְּלַקֵּט, following 𝔊 καὶ ἰδοὺ ἡ θυρωρὸς τοῦ οἴκου ἐκάθαιρεν πυρούς καὶ ἐνύσταξεν καὶ ἐκάθευδεν; 𝔐 וְהִנֵּה קָאוּ קַדְּרוּתוֹ הַבֹּת לְקַחַי חִטִּים וְהָנָּה קָאוּ קַדְּרוּתוֹ הַבֹּת לְקַחַי חִטִּים; Cf. We. and Dr.
(10) Before לתתי 𝔐 + אצר, with great injury to the sense. It should be simply stricken out with We.

5 (2) הָיִיתָ הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא, Qᵉrê; Kᵉthîb והמבי ם׳ היתה.
(3) אֶלֹהֵיהֶם, following 1 Chr. 14,12 and 𝔊; 𝔐 עֲצַבֵּיהֶם.
(5) לִקְרָאתָם, following 𝔊 εἰς συνάντησιν αὐτῶν, 1 Chr. 14,14 אחריהם; 𝔐.
בב, with Dr., restoration of the correct form for 𝔐 הָבָא, which arose by repetition of ה from תעלה after לקראתם had dropped out.
הָרְפָאִים, following Chr.; 𝔐 without article.
(24) הַצְּעָדָה, following 1 Chr. 14,15; 𝔐 without article.
(25) מִגִּבְעוֹן, following 1 Chr. 14,16 and 𝔊 ἀπὸ Γαβαων; 𝔐 מִגֶּבַע.

21 (15) וַיִּשְׁבוּ בְנֹב, appears in 𝔐 as בנב [Qᵉrê וְיָשְׁבוּ] וישבו at the beginning of the following verse and is intended there to represent a Philistine name. We. has reconstructed the true reading from ותהי עוד המלחמה בנב in vv. 18 and 19, and found its original place.
(15.1) . . . . . , 𝔐 has at the end of v. 15 the words וַיַּךְ דָּוִד. We. rightly concludes that there are concealed here the name of the Philistine of whom v. 16 speaks, and perhaps a verb like וַיָּקָם, *then arose N. N. who was of the race of the giants.* When later the misplaced וישבו בנב assumed this function, the two words of the received reading were developed out of the above, to affor l the desired explanation why David should require aid. So Dr. also. Kt. who by appeal to Δαδου υἱός of 𝔊ᴸ seeks in דוד, read as דוד, the original form of the name, prefers to place וישבו בנב directly before ויכם דוד, which is possible. Kt. proffers a totally different solution which is even more lacking in internal than in external probability.
(16) הָרָפָא, according to the orthography of 1 Chr. 20,4-8 (in v. 4 מילידי הרפאים), throughout instead of 𝔐 הָרָפָה of 𝔐.
קוֹנָמוֹ, with Kt. following א, 17,5.38, for 𝔐 קִינוֹ. If we should seek to interpret the latter as *spear*, it cannot have been of brass. The name of the weapon is doubtless to be looked for in חֲדָשָׁה, which is here replaced by dots, since *new armor* is bold and has little meaning. 𝔊 has instead κορύνῃ *club.*
לְשָׁקֶל, following 𝔊 σίκλων; 𝔐 מִשְׁקַל, a scribal error occasioned by ומשקל.
(17) Before לאמר, 𝔐 + לו, which is not rendered by 𝔊. נשבעו לו gives a false sense, לו probably comes by dittography from לאמר.
(19) יָעִיר, Qᵉrê in 1 Chr. 20,5 (Kᵉth. יעיר); 𝔐 here יַעֲרֵי אָרְגִים. Of this the ארגים crept in from the end of the verse, and יעיר was subsequently adapted to it. 𝔊ᴸ also has only Ιαδδειν. On the other divergences of the text of Chr., which endeavors to harmonize this with the story of David and Goliath, (the latter having been made up of the material of our passage and contradicting it) see especially Dr.
(20) מָדוֹן, following 1 Chr. 20,6, for 𝔐 מִדּוֹן (Qᵉrê מָדוֹן, so also 𝔊).
(21) לְהָרְפָא, following Chr., see on v. 16. The retention of the ה of the article after

2 23 אַחֲרִנִּית, with Kl. Ki. for 𝔐 באחרי החנית.
התיו Q^ere; K^ethîb תחתו.
Kl. has perceived the second half-verse to be a gloss in conformity with 20,10-14.
24 עַל־פְּנֵי הַדֶּרֶךְ מִדְבַּר גִּבְעוֹן, We. Kl.; 𝔐 ע׳ פ׳ נתיב הדרך מדבר גבעון; 𝔊 ὁδόν καὶ ἐρήμου Γαβαων (We.) is very doubtful. However, גבעון after פני is easily explicable, and the ה from the article. Of course, the emendation cannot be regarded as certain.
25 נִבְעַת אֵשָׁה, Ki. in accord with v. 24, following a suggestion of We.'s; 𝔐 נִבְעָה אֶחָת. מָצוּ מהבקר (*cf.* Ruth 2,7) for מצו מהבקר of 𝔐. The sense then is: *hadst thou not proposed the tilt.* Whether this was the original sense of the text, which anyhow is somewhat suspicious, must be left undecided.
31 בְּאַנְשֵׁי, following 𝔊; 𝔐 ובאנשי.
At the end of the verse 𝔐 adds מָתוּ. The most probable explanation of it is We.'s, that it was a marginal explanation of ויפקו in v. 30. Kl.'s מָתִים is not according to usage.

3 (2,5) See after 8,14.
6^a The half-verse is obviously an editorial connecting-link, meant to bring us back again to v. 1 after the interpolation; it is, therefore, removed to the foot of the page.
7 וַיִּקַּחֶהָ אֲבִנֵר, an addition, from 𝔊^L καὶ ἔλαβεν αὐτὴν Αβεννηρ. Whether we have thus obtained the original reading is very doubtful; but something of the kind must have stood here, and what is needed is given in these words, perhaps by conjecture only, in the shortest conceivable form.
אִישׁבָעַל בֶּן־שָׁאוּל, following 𝔊; 𝔐 omits.
(8) הָעֲשָׂה אֲשֶׁה, with Kl. for 𝔐 אֲשָׁה.
עֹון אִשָּׁה, following 𝔊 ἀδικίας γυναικός; 𝔐 הָאִשָּׁה.
(12) הֲבִרוֹנָה לֵאמֹר, with 𝔊^L εἰς Χεβρων λέγων; 𝔐 לֵאמֹר לְמִי אָרֶץ לֵאמֹר [Q^ere תַּחְתָּיו] תחתו.
The adoption of the former text proceeds from the assumption that למי ארץ is only a clerical error for לאמר so that this word in fact would occur three times (We.). תחתו would then be a mere corruption of חברונה, since it cannot well be translated *to his home.* Kl. develops from 𝔊^V and 𝔐, though by very bold methods, the fine reading: תַּחְתֵּי לְתֶתֶם לְמִי אֶרֶצָה [לֵאמֹר כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל], in which at least the ארץ למי is put to excellent use.
13 כִּי אִם הֲבִיאֹתִי, following 𝔊 ἐὰν μὴ ἀγάγῃς; 𝔐 כי אם לְפָנַי הֲבִיאֲךָ. If this emendation be not adopted, כי אם must be stricken out. לְפָנַי הבאת would also be possible.
15 מֵעִם אִשָּׁה, following 𝔊; 𝔐 מֵעִם אִישׁ.
לֵךְ Q^ere; K^ethîb לוּם.
18 אוֹשִׁיעַ, following 𝔊 σώσω; 𝔐 הושיע.
19 גַּם both times without the מקף of 𝔐 because it is not to be connected with the subject following, but with the predicate preceding.
20 לָאֲנָשִׁים, correctly Dr.; 𝔐 לאנשים.
22 בָּאִים, following 𝔊 παρεγένοντο; 𝔐 בא. The omission of the מ is easily explicable before מהגדוד.
23 הֲלֹא, following 𝔊 ἢ οὐκ; 𝔐 omits. The omission is readily explicable after הלוך.
𝔊 translates בשלום instead of הלוך, probably conformation to vv. 22.23. So Dr.
27 אֶל־יְרֵךְ הַשַּׁעַר, following 𝔊 ἐκ πλαγίων (*cf.* Lev. 1,11; Num. 3,29.35); 𝔐 הוך.
אֶל־הַחמשׁ; 𝔐 omits אל, which can scarcely be dispensed with (We.).
אָחִי יוֹאָב, following 𝔊; 𝔐 אָחִיו.
30 Perceived by We. to be a gloss.
33 הַכְּמוֹת, with We.; 𝔐 הכמות.
39 וְשָׁח מֶלֶךְ מִמְּלוֹךְ; 𝔐 וקשוח מלך. Emended according to We.'s suggestion, except that for מִמְּלוֹךְ (We.) the infinitive is used. Nothing better has thus far appeared.

1 since there the maidens are to mourn the loss of the spoil spoken of in $22^{a\beta.b}$. On this account the true position of these two lines can only be between v. 23 and 24.

(23) The first half-verse is wrongly divided by the accents at בחייהם; the first member ends with והנעימים. The second half-verse constitutes only a single member; it must be separated from v. 23, and, unless a parallel member has been lost, is to be connected with $22^{a\beta.b}$ to form a three-membered verse such as appear also in $21^{a.b\alpha}$ and 24.

(24.25^{a}) After the appeal to the women of Israel to mourn for Saul, follow the words of a dirge constructed in the elegiac measure (with longer first member) in 25^{a}. In 25^{b} it is the poet himself who speaks again, as is shown by 26^{b}.

(25^{b}) על־במותיך is unintelligible, KL.'s בְּמוֹתֶךָ quite self-evident. 𝔊^{L} εἰς θάνατον, indeed, only evidences the same difficulty and the same attempt to make sense; moreover, it is hazardous to follow 𝔊^{L} or any other Versions here, because the difficulty of the text gave occasion to great liberties. The corruption is manifestly very old. There is the less justification for emending חָלִיתִי אֲנִי from 𝔊^{L} ἐτραυματίσθης ἐμοί, since the verbal form is impossible (חוֹלִלְתִּי, or חָלַלְתִּי, would have to be the form, though there is no example of it; חלה is not to be thought of). A simpler change would be לְבִי בְּמוֹתְךָ חָלָל. Of לבי then the letters בי would have been passed over before במ׳, and the ל filled out as על. The line then forms with $26^{a\alpha}$ one verse.

(26) The difficult נִפְלָאתָה is superfluous and even disturbing to the sense of the second half-verse, and destroys the balance of the members. Kl. is, therefore, right in connecting it with the preceding member. Only this should not begin with והונחן, but, in agreement with the accents, with נעמת. Moreover we should probably not pronounce נִפְלָאתָה, but, so long as nothing better offers, read נִפְלָאוֹת, as a re-inforcement of מאד.

2 (4) Before קברו 𝔐 + אֲשֶׁר. Here it is stricken out with We. in order to get a possible sentence, without professing to have restored the original reading or to account for the origin of the error. Of other conjectures לאמר for לאמר (Kl.) is better than the transposition of אשר after לאמר with appeal to 𝔊 λέγοντες ὅτι (Dr. Kl.).

(6) תַּחַת with We. Dr. Kl. instead of 𝔐 הֲזֹאת.

(8) אִישׁ־בֹּשֶׁת, *cf.* 1 Chr. 8,33; 9,39, here and hereafter instead of 𝔐 אִישׁ־בֹּשֶׁת. See for further justification We. and Dr.

(9) הָאֲשׁוּרִי, with Köhler, Kamph. Kl. Kl. following 𝔗, for 𝔐 הָאֲשׁוּרִי; Th. Ew. We. with 𝔖, הַגְּשׁוּרִי.

(10-12) We. has perceived, that 10^{a} and 11 are glosses, which destroy the direct connection of 10^{b} with vv. 9 and 12. They were doubtless inserted simultaneously in order to make prominent the change of rulers after the pattern of the framework of the Books of Kings, in like manner with the empty formula in the case of Saul, 8,13,1. The material for v. 11 was furnished by 5,3^{a}; whether the certainly erroneous data of 10^{a} have a source, we do not know; but 40 may be explained as a round number, and שְׁתַּיִם as a duplication of שנים, filling the place in the formula originally left blank as in 8,13,1. So We.

(13) כִּסְלוֹן, following 𝔊; 𝔐.
After נבעון 𝔐 + וַיָּקָם. It cannot be harmonized with the suffix of ויפגשם and is here stricken out as a parallel to the suffix. Possibly another word may have stood in its place; We. suggests as an alternative הַחֲדֻשָּׁה, Kl. reads חנים.

(15) לְאִישׁ־בֹּשֶׁת, following 𝔊; 𝔐 וְלְאִישׁ־בֹּשֶׁת; see on v. 8.

(16) יָדוֹ, following 𝔊 τῇ χειρί; 𝔐.
הַצָּרִים, following 𝔊 τῶν ἐπιβούλων; 𝔐 הַצָּרִים.

1 (8) וְאֹמַר Q^e^rê; K^e^thîb ויאמר.

(10) וְהַצִּעֻדָה, with WE. after Is. 3,20; the easiest emendation of 𝔐 וְאַצִּעֻדָה. According to Num. 31,50 וְהָאֲצִעָדָה would also be possible.

(11) בְּגַנָּדָיו Q^e^rê; K^e^thîb בבגדו.

(12) 𝔐 has after יהוה the + וְעַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל, stricken out with WE. The alternative possibility, *viz.* to read with 𝔊 יהודה instead of יהוה, is preferred by KL.; it is, however, more probable, in view of the differing words עם and בית, that the error יהודה induced the interpolation.

(16) דָּמֶיךָ K^e^thîb *the blood shed by thee;* there is no need of the Q^e^rê דָּמְךָ *thine (own) blood.*

(18.19) The received reading presents very great difficulties. WE.'s suggestion (approved by DR. and KI.) that the quite unintelligible קֶשֶׁת in 18^a^ and בעלי in v. 6 originated and were introduced at the same time, is very acute but rests upon an extremely slender basis. A greater objection is that the reading obtained וַיֹּאמֶר לְלַמֵּד בְּנֵי־יְהוּדָה can neither be convincingly rendered (KI. *and he commanded to teach it the children of Judah*) nor well understood. Since other expedients are equally inadequate (*cf.* especially TH.), and the difficulty, as it were, begins right over in v. 19, KL.'s ingenious emendation is here adopted. The substance of 18^a^ is set before v. 19 as בני יהודה קֶשֶׁת without any change of text, the quite inexplicable הצבי read as הַצְּעָבִי, the parallel line closed with ישראל, and במותיך pointed with the feminine suffix. The form and sense of the lines thus reconstructed are excellent, at least (*cf.* for קשה in the sense *sorrowful, painful,* as applied to a message 1 K. 14,6; for the fem. plur. Gen. 42,7; for נעצב 8,20,3.34; ב,19,3), the sole alteration is very easy. Nearly everything would be explained by the displacement of the three words; קשת was then taken in the same sense as in v. 22. But לְלַמֵּד cannot be retained with KL. following ψ 60,1, since, even if we could assume that technical use of the word at so early a time, it would have to stand directly before the text; on the contrary, it was interpolated in order to give some sort of sense to the words ויאמר בני יהודה ק׳.— [Prof. HAUPT has called my attention to the fact that the Ethiopic *Codex Abbadianus* No. xxxv renders קשת by ዕጓበ: *ʿăçâba*=עצב, evidently deriving קשת from קשה. DILLMANN remarks *ad loc.*: קשת *a* קשה *repetiisse videtur.* The Codex contains the so-called *Versio Hebraica-Aethiopica* which has been corrected after the Hebrew text.] GEO. A. SMITH (*The Historical Geography of Palestine,* 1894) proposes to read קנת instead of קשת.

(21) The first half-verse admits of no cæsura according to the formal law elsewhere observed; on the contrary, since אל־טל cannot well be divided off, there would remain a perfectly normal line enclosed between the pairs of words הרי בגלבע and ושדי תרומות. For this reason it would seem a יֵרֵד should with KL. be inserted before טל, following 𝔊 καταβῇ (𝔊^L^ πέσοι) and 𝔗 *veniant.* The parallel line has been thrown into confusion in 𝔐 by the intrusion of ו before שדי; KL. by the removal of it has correctly restored the parallel to בגלבע הרי, though only indeed to sacrifice the latter (he reads חֲרֵבִי גִלְבֹּעַ). For 𝔐 שָׂדֵי תְרוּמוֹת, instead of KL.'s שְׂדוֹת רְמִיָּה (or רְמִיּוֹת), it would be easier, following the ancient passage Jud. 9,31, to read שְׂדֵי תְרוּמוֹת (or תְּרוּמָה). See other attempts especially in TH. and DR. GEO. A. SMITH (*Hist. Geogr.*) suggests מְהוּמוֹת instead of תרומות. The reason for this curse, and with it a close, is given in the third line as far as גבורים. The fourth has been wrongly severed from its parallel and complement 22^aα^ as far as גבורים. It is better with WE. to read מָשׁוּחַ for מָגֵן.

(22) The parallel verse 21^bβ.22^aα^ presents still another picture of death: *not anointed with oil, but with the blood and fat of slain warriors, lies now the shield of Saul upon the battlefield.* To this v. 23^a^ attaches, whereas 22^a,b.b^ glances back upon scenes of stirring life. To this v. 23^b^ is the transition, and v. 24 the continuation,

28 with KL. obtain the reading עִרְךָ, if the Versions did not afford a better. 𝔗 seems to paraphrase עִם צִרְךָ.

(17) לָךְ, following 𝔊 σοι; 𝔐 לוֹ.

(19) עִמְּךָ נִפְלִים, following 𝔊 μετὰ σοῦ πεσοῦνται; 𝔐 עִמִּי which would be a strikingly laconic expression for the thought *ye shall be with me (in Sheol)*, quite apart from the question whether it corresponds with ancient Israelitish ideas. 5

(20) וַיֵּבָהֶל, following v. 21 נִבְהַל; 𝔐 וַיִּמָּהֵר. This emendation is supported by the fact that 𝔊 renders both there and here ἐσπευσεν, that is, it has accommodated v. 21 to the corruption in v. 20 (WE.). Nor is a corresponding signification for נִמְהַר (KL.) proved by Is. 35,4. 10

(21) כִּי בָא, with KL. for וַיָּבֹא of 𝔐 and the Versions; even 𝔙 *conturbatus enim erat* seems to translate only according to instinctive perception of the sense required. The alteration is easy, the improvement considerable.

(23) וַיִּצְרְעוּ; 𝔐 וַיִּקְרְעוּ. As פצר and פרץ hardly mean the same thing, and the former is attested not only by Gen. 19,3.9; 33,11; Jud. 19,7, but also occurs in 2 K. 2,17; 5,16 (beside פרץ in 5,23), it should be inserted in place of פרץ both in 2 K. 5,23, here, and in ב,13,25.27. 15

31 1 נִלְחֲמוּ, following 1 Chr. 10,1, also 𝔊 in the present passage; 𝔐 נִלְחֲמִים.

3 חֲמוּרִים בְּקֶשֶׁת, following 1 Chr. 10,3; 𝔐 חמ׳ אֲנָשִׁים בק׳ חמ׳ בק׳. Dr. would retain אנשים 20

. . . . . , 𝔐 וַיֶּחֱל מְאֹד. Among the attempts at reconstruction the best seems to be that of GAUPP, following 𝔊 καὶ ἐτραυματίσθη εἰς τὰ ὑποχόνδρια, וַיֵּחַל מָקִיו, but even this is not entirely convincing.

(4) After הָאֵלֶּה 𝔐 + וּרְקָנִי; stricken out in accordance with 1 Chr. 10,4. It is a dittogram of the same word preceding. 25

(6) After כֵּלָיו 𝔐 + גַּם כָּל־אֲנָשָׁיו, stricken out in accordance with 𝔊V. Chr. has a different addition.

(7) הָעָרִי, twice with KL. in place of 𝔐 הָעֵבֶר. It is impossible to understand why the inhabitants of the region *beyond* the great plain and *beyond* the Jordan should flee and those of the immediately adjacent country remain. Moreover there is explicit reference to these *cities* in the next clause. 30

עָרֵיהֶם, with 1 Chr. 10,7 for 𝔐 הָעָרִים is not a necessity, but an improvement, hence adopted with KL. On the origin of the text of Chronicles, in its present shape superior in point of fact, see KL. 35

9 וַיִּשְׁלְחוּ, preferable to 𝔐 וַיְשַׁלְּחוּ, since the object is not Saul's head and armor, but messengers. So TH.

אֶת־צִלְצָלֵיהֶם, following Chr. and 𝔊; 𝔐 בֵּית־ע׳.

10 בֵּית עַשְׁתָּרֹת, following 𝔊 εἰς τὸ Ἀσταρτεῖον; 𝔐 עַשְׁתָּרוֹת.

הֹקִיעוּ, LAG. (*Griech. Übers. d. Prov.* p. v), following ב,21,6 (*cf.* 12) in lieu of תִּקְעוּ of 𝔐 and Chr. As to the further dissimilarities of the latter see WE. 40

12 וַיִּסְפְּדוּ לָהֶם, with KL.; 𝔐 וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם, incompatible with the established custom of Israel. It is probably for this reason that Chr. omits the words. The corruption may have taken its origin simply from unusual orthography, וישפדו for ויספדו. 45

Book 2.

1 1 הֲתַעֲמֹלְקִי; this or עֲמָלֵק must be read with WE. instead of 𝔐 העמלק.

3 אֲנִי נִמְלַטְתִּי, following 𝔊 ἐγὼ διασέσωμαι and א,4,16 (*cf.* WE.). 50

6 וְהִפְרָשִׁים; 𝔐 וְכַעֲלֵי הַפ׳, which is quite unexampled. WE. strikes out בעלי, and, even if his explanation be not accepted, no other course remains, unless indeed we were to emend בעלי הרכב והפרשים. True, ב׳ הר׳ is nowhere else to be found either.

30 (2) ואת כל, following 𝔊 καὶ πάντα; 𝔐 omits. The words are necessary.
(5) The whole verse is a gloss on v. 2 or v. 3; it gives here a mistaken reason for David's state of mind.
(6) בניו Q^ere^, K^ethîb^ בנו.
(8) האדרף, following 𝔊 εἰ καταδιώξω; 𝔐 omits ה. It can hardly be spared, *cf.* especially 23,11 f., according to which also ה is to be preferred to KL.'s אם.
(9) הוא ושש מאות האיש אשר אתו, following 𝔊 καὶ οἱ τετρακόσιοι (𝔊^L^ ἑξακόσιοι) κ. τ. λ.; 𝔐 איש without the article. Whether the article should be supplied, or with KL. אשר be stricken out, depends upon the way we interpret, and also on the judgment we pass upon the second half-verse. The latter, however, והנותרים עמדו, must be stricken out, first, because after the complete sack of Ziklag there would have been no object in leaving a part of the force behind there, and, second, because the only meaning עמד can have is *ceased from pursuit. Remained behind in Ziklag* would require ישב (*cf.* 25,13). After all, therefore, the original text here does not attribute to David more than the 600 men of c. 25 (against KL.).
(10) The two halves of the verse should be transposed (WE.); the place left vacant by the first (now 10^b^) has in fact been filled by the gloss 9^b^.
(14) ואנחנו, following 𝔊 καὶ ἡμεῖς (𝔊^V^ ἡμεῖς δέ) with KL.; 𝔐 אנחנו.
(17) על־נגב הכרתי, following 𝔊 ἐπὶ νότον κ. τ. λ. and the twice ensuing על; 𝔐 omits על.
(17) ויבא אליהם דוד ונגם, following 𝔊 καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς Δαυειὸ καὶ ἐπάταξεν αὐτούς; 𝔐 only ויכם דוד.
(18) להחרמם, excellent emendation of WE.'s instead of 𝔐 לְמַחֲרִתָם.
(18) The second half-verse is a gloss originating like v. 5 from a special interest in the person of David. To derive with KL. a הציל לבד from the ἐξεῖλεν of 𝔊 is useless and inadmissible, *cf.* ἐξαιρέομαι for הציל Gen. 32,12 (𝔊 v. 11); 37,20 f.; ב,14,6. 𝔊 only omits דוד, perhaps in accordance with the original negligent phrasing of the gloss.
(19) ומשלל before ועד־בנים ובנות, following 𝔊; 𝔐 after it.
(20) נהנו לפני המקנה ההוא 𝔐 וַיְנַהֲגוּ לְפָנָיו; וַיֹּקֶת דָּוִד 𝔐 וַיִּקְחוּ. With the reading of 𝔐 the verse should be divided at הצאן, and not at הבקר, as the accents divide, though without a satisfactory sense. The way was indicated for WE.'s emendation, which has been followed here, by the absence of דוד and the variant after לפני in 𝔊, and by the plurals נהנו and ויאמרו.
(21) וישאלו, following 𝔊 καὶ ἠρώτησαν; 𝔐 וישאל.
(23) כן אחי, following 𝔊 οὕτως μετά; 𝔐 כן אחי את.
(24) הירד, K^ethîb^ הורד.
(27) בכתול, following Jos. 19,4 and בתואל 1 Chr. 4,30, in order clearly to distinguish the Judean city; 𝔐 בבית־אל.
(28) רמת־נגב, following 𝔊 Ραμα νότου and Jos. 19,8; 𝔐 רמות.
(28) בפרעה, following Jos. 15,22 𝔐 compared with 𝔊 and the modern form of the name; 𝔐 בעערה.
(29) בכרמל, following 𝔊 ἐν Καρμήλῳ, a necessary emendation; 𝔐 ברקל.
(30) בור־עשן, genuine reading of 𝔐, confirmed by 𝔊; the Received Text: בכור־עשן. See as to the names of places in vv. 27-30 WE. and DR.

28 (3) Sufficiently betrays itself as a gloss by its wrong position, since its object is to explain v. 7 ff. The announcement of Samuel's death has already been made in almost identical words in 25,1^a^.
בעירו, following 𝔊; 𝔐 ובעירו.
(9) הידעני, following 𝔊 τοὺς γνώστας; 𝔐 הידעני, the מ having dropped out before כן.
(16) עם, following 𝔊 (μετὰ τοῦ πλησίον σου) 𝔖𝔗; 𝔐 only עָרְךָ, whence one might

26 (1) עִמָּנוּ, following μεθ' ἡμῶν of 𝔊; 𝔐 omits.
(5.7) סְבִיבֹתָיו Qᵉrê; Kᵉthîb סביבתו, similarly v. 7 מראשתיו and סביבתיו.
(8) אֹיִבְךָ Qᵉrê and 𝔊 τὸν ἐχθρόν σου; Kᵉthîb איבך.
(11) מְרַאֲשֹׁתָיו Qᵉrê; Kᵉthîb מראשתו.
(12) מִמְּרַאֲשֹׁתָיו, following 𝔊 ἀπὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ; 𝔐 מְרַאֲשֹׁתֵי שָׁאוּל. 5
(16) וְאַיֵּה, following 𝔗 ואן, 𝔍 *et ubi sit*; 𝔐 וְאֵת.
מְרַאֲשֹׁתָיו Qᵉrê; Kᵉthîb מראשתו.
(20) נַפְשִׁי, following 𝔊 ψυχήν μου; 𝔐 פָּרְעֹשׁ אֶחָד crept in from 24,15.
(22) חֵנִית Qᵉrê; Kᵉthîb החנית.
(23) לאיש as distributive is quite comprehensible, *cf.* 𝔊 ἑκάστῳ; אשר then stands 10 in a peculiar use, introducing an example, almost equivalent to כאשר (*cf.* SIEGFR.-STADE iii, 4; the case is similar in 24,19, see note *ad loc.*). The emendations of KL. (לראש, further צדקתי and אמנתי) and KRENKEL (ZAT. '82, p. 310: לְפָנַי־אִישׁ=לְפָנַי) are clever but needless. The indefinite expression is a sign of modesty in the speaker. 15
בְּיָדִי, following 𝔊 εἰς χεῖράς μου; 𝔐 בְּיָד. The loss of the י before ולא is easily explained.

27 (1) כִּי אִם, following 𝔊 ἐὰν μή (*cf.* 26,10); 𝔐 omits אם which before המלט is easily explicable, still more easily before אמלט, if, with 𝔊, we strike out המלט. 20
(3) בנת is wanting in 𝔊 and may be an addition.
הַכַּרְמֶלִי, following 30,5; 2,2,2 and 𝔊 τοῦ Καρμηλίου; 𝔐 הַכַּרְמְלִית.
(4) יסף Qᵉrê; Kᵉthîb יוסף.
(8) הַגְּזִרִי, following 𝔊 τὸν Γεσειρι; 𝔐 הַגְּשׁוּרִי והגרזי (Qᵉrê וְהַגְּזִרִי), *cf.* WE.
פְּלֶשֶׁת, TH. following 𝔊 ἀπὸ Γελαμ[ψουρ]; 12 codd. confirm his conjecture that 25 this is a scribal error for Τελαμ. See further on the whole difficult passage WE. and DR.
(10) אָן, following 𝔗𝔍; this is the readiest restoration for 𝔐 אֶל־פְּשֵׁטְתֶּם. 𝔊 πρὸς Δαυειδ ἐπὶ τίνα ἐπέθεσθε and 𝔍 *in quem* appear to be explanatory amplifications of 𝔐. 30
וְעַל נֶגֶב הקינו, to agree with the foregoing; 𝔐 אֶל־ which in itself after אן would be very good.
(11) After עלינו 𝔐 inserts a second very confusing לאצר, which transforms the second half-verse from a concluding word of the narrator (so correctly KL.) into the tale told by some survivor, or else compels us to divide it into two sentences. 35 KL. would derive from לאצר a לָאֶצֶל; more probably it was inserted in order to suggest the former incorrect interpretation. 𝔍 renders only the first לאצר.

28 (2) עַתָּה, following 𝔊 νῦν, 𝔍 *nunc*; better than 𝔐 אֶתְּה. 40

29 (3) שְׁנָתַיִם, the easiest alteration for the improbable שָׁנִים of 𝔐, supported by τοῦτο δεύτερον ἔτος of 𝔊.
אֶלָּי, following 𝔊 πρός με; 𝔐 omits. עלי is also possible.
(5) בַּאֲלָפָיו, בְּרִבְבֹתָיו Qᵉrê; Kᵉthîb both without י.
(8) מֵהַיּוֹם; thus we should doubtless read instead of מִיָּמִים of 𝔐, unless it be preferred 45 to strike out אשר and point הָיִתִי.
(9) יָדַעְתִּי, against יָדַעְתִּי of 𝔐 and the Versions, an almost indispensable alteration. The ending was probably affected by the following כי or else mistakenly supplied.
(10) The whole sentence from וְהַלַּכְתָּם to לְפָנַי is retranslated from 𝔊; probably over- 50 looked in 𝔐 through the similarity of the following word והשכמתם. The latter now resumes the השכם בבקר after the digression in a much more satisfactory way.

24 (5a) אֹיְבָה Qᵉrê; Kᵉthîb איביך.

8) וַיְמַנַּע, alternative conjecture of Weir (in Dr.); 𝔐 וַיְשַׁסַּע, which is impossible, even if we are prepared because of ברברים to expect a trope (so We.). It is indeed more probable that this word was supplied in order to make וישסע tolerable. ויסנע is the best substitute, not only because, considering the antiquity of the corruption (the Versions have only guesswork), we must take account of the old Hebrew script, in which ש is very apt to take the place of מ, but because this word is employed by the same source in a similar instance 25,26.34.

(6) הַנָּף הַמְּעִיל, following 𝔊 τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος, likewise 𝔖𝔍; 𝔐 omits המעיל.

(11) וְאֲמָאן, following 𝔊 καὶ οὐκ ἠβουλήθην; 𝔐 וְאָמַר.

וְאָחֵם, following 𝔊 καὶ ἐφεισάμην; 𝔐 וַתְּחֶס.

(14) The repetition of the catch-word 14^b=13^b proves that the proverb is an interpolation, and both accordingly should be stricken out. We. rightly refers the gloss to v. 12 (*cf.* Matth. 7,16 ff.).

(19) וְאַתָּה Qᵉrê; Kᵉthîb ואת; the ה dropped out before the following ה.

הִגַּלְתָּ, Kl. instead of the difficult הִגַּדְתָּ (*cf.* We.). Perhaps a trace of the lost ל is preserved in the μοι of 𝔊.

טובה אשר. The אַת of 𝔐 between the two words is to be stricken out with Kl., as is recommended also by 𝔊 ὡς, 𝔍 *quomodo*. The sense is thus decidedly improved, since it is only thus that David's earlier services are clearly distinguished from the magnanimity now shown.

25 (1) מָעוֹן, following 𝔊 Μαον; 𝔐 פָּארָן.

(3) קָלְבִי, Qᵉrê; Kᵉthîb כלבו, probably meant as כְּלֻבוֹ, which is both awkward and superfluous.

(6) לְאַחַי, with We., following 𝔍 *fratribus meis*; 𝔐 לְחַי.

(8) כָּאנוּ, 𝔐 כָּנוּ; a mere correction of inexact orthography.

(11) יֵינִי, following 𝔊 τὸν οἶνόν μου; 𝔐 מֵימַי.

(14) מִקְרָעִים, emendation of Kl.'s for מַהְנָעִים of 𝔐; much preferable to canceling נער on the basis of the merely simplifying translation of 𝔊 and 𝔍 (Th. We. Kl.).

וַיְבַעֵט (*cf.* 2,29), We. in accordance with an earlier suggestion; 𝔐 וַיְעַט.

(18) אביגיל Qᵉrê; Kᵉthîb אבוגיל.

(20) והיא; 𝔐 והיה היא. The והיה is just as remarkable as in 1,12; 10,9; 17,48. Here it is more natural to read instead of ויהי (Kl.) a simple והיא and to regard היה as a dittogram of היא. The והנה before דוד is entirely sufficient without an introductory ויהי.

(22) לְדָוִד, following 𝔊 τῷ Δαυειδ; 𝔐 לְאֹיְבֵי דוד.

(23) לִפְנֵי דָוִד עַל־אַפָּיהָ, an almost inevitable emendation of We.'s for לְאַפֵּי ד' עַל־פָּנֶיהָ (also Gaupp, Kl. Kl.).

(23.24) ותשתחו ארץ על־רגליו, following 𝔊 ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ; 𝔐 ותש' א' ותפל על־ר'.

(27) הַבִיאָה; 𝔐, probably only by clerical error, הֲבִיא.

(29) וְקָם, required by the sense instead of וְיָקֻם of 𝔐. וְיָקֻם would also be tolerable.

(31) לִשְׁפֹּךְ, following 𝔊 ἐκχέαι; 𝔐 וְלִשְׁפֹּךְ.

יַד אֲדֹנִי, following 𝔊 χεῖρα κυρίου μου; 𝔐 omits יד.

(34) וַתְּלֵאי, necessary correction for ותבאתי; the Qᵉrê וַתְּבֹאת offers an impossible form. See Nestle in ZAT '94, p. 319; [*cf.* also Barth, ZA '87 208; Haupt, BA i, 9].

(38) כעשרת יָמִים, following 𝔊 ὡς δέκα ἡμέρας with We.; 𝔐 הַיָּמִים. The case is similar to that of 9,20; for a defense of 𝔐 *cf.* Dr.

(42) נערתיה הלכות; 𝔐 הַהֲלֻכוֹת. Necessary, since הלכות is certainly to be construed as predicate, not the whole group as a new subject to ותמהר. So 𝔊𝔖𝔍 against 𝔗, which maintains the article.

22 his son and David, the Ziphites are men of a different sort. It is to be noted that 𝔊 in both passages employs the same word πονέω, which is perhaps a more natural rendering of חלה (*cf.* 1 K. 15,23), but may also represent חכל in the sense — here quite suitable — *feel pity, sympathy,* as in Ez. 16,5 παθεῖν is used for חמלה.

לארב, likewise v. 13. Dr. (following Weir) and Kt. read with 𝔊 ἐχθρόν, לאויב, Kl. also regards this as more probable. The fact that הקים would agree better with איב (Weir) is not conclusive, for its meaning *incite* is here independent of the result. A stronger argument in its favor would be that איב as noun occurs always in a collective sense. But since this also would agree with the report which reaches Saul of David's doings described in v. 1 f., we should probably retain ארב with 𝔐𝔙𝔖𝔗𝔘 as the more characteristic word.

(13) אלין Qᵉrê; Kᵉthîb אלו.

(14) וישר קל־, with Kl., following 𝔊 ἄρχων παντός; 𝔐 וקר אל־. 𝔗 רב על=שר על, which Dr. and Kt. accept, but which may be merely an explanation of כר אל; 𝔖 seems to be based on שמר, which would argue in favor of שר; אל, כל, כל it does not render.

(15) ובכל־, following 𝔊 καὶ ἐφ' ὅλον; 𝔐 בכל.

(17) אזני Qᵉrê; Kᵉthîb אזני.

(22) חבתי (*cf.* Dan. 1,10), following 𝔊 ἐγώ εἰμι αἴτιος, similarly 𝔖𝔗; 𝔐 כבתי.

(23) אשר יבקש אתנפשך יבקש אתנפשי, so We. correctly against 𝔐 and all Versions in which the suffixes are transposed, נפשי the first time, נפשך the second.

23 (5) ואנשיו Qᵉrê; Kᵉthîb ואנשי.

(6) The verse is a marginal gloss to explain v. 9, afterwards incorporated into the text at the wrong place.

(7) סגר; so we must read, in view of נסגר a few words further on, instead of נגר of 𝔐 which gives no tolerable sense. In the absence of נסגר we might emend סבר, following Is. 19,4, but probably this was the intermediate stage between סגר and the כבר of 𝔊 πέπρακεν, whence came later נכר. In favor of סגר are also 𝔗 *tradidit,* 𝔗 כסר, 𝔖 ܐܫܠܡ.

(11) At the beginning 𝔐 has the clause relegated to the foot of the page. 𝔊 offers of this only הסגרני=εἰ ἀποκλεισθήσεται, but even this is, as We. has seen, a mere interpolation, made necessary by the fact that 𝔊 passes directly from 11ᵃ to 12ᵇ at the second ויאמר יהוה. The clause is, therefore, wanting in 𝔊 and is beyond question a premature reduplication from 12ᵃ.

ועתה, following καὶ νῦν of 𝔊; in 𝔐 excluded by the gloss. Unquestionably genuine; *cf.* before the question 2,19,11.

(15) ויָרא, Ew. (*cf.* further We. and Dr.) for 𝔐 ויָרא.

בחרשה; 𝔐 בחר, construed as a common noun, *forest,* which leaves the locative ending unexplained. Construction as a proper name is preferable, the pointing under the circumstances of no authority. So also in vv. 18.19.

(22) רגלו הכתה, following 𝔊 ἐν τάχει (so Th.); 𝔐 מי ראהו.

(23) The whole sentence from כל to אלינבון is wanting in 𝔊; it should doubtless be stricken out with We. as a gloss on וראו ודעו. This command of Saul's requires nothing to be supplied, since it merely resumes the ודעו וראו of v. 22 in a comprehensive way. אלינבון seems to be derived from 26,4.

(25) לבקשו, following 𝔊 ζητεῖν αὐτόν; in לבקש of 𝔐 the ו has fallen out before ויגדו.

אשר במ׳, following 𝔊 [τὴν πέτραν] τὴν ἐν κ. τ. λ.; 𝔐 ויעבר במ׳, a clerical error after the pattern of passages like v. 14.

(26) ואנשיו, following 𝔊 καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ; 𝔐 omits, probably by oversight after שאול.

24 (5-8) Gaupp and Cornill have recognized independently of one another, that vv. 7. 8ᵃ belong after 5ᵃ (*cf. Richt. und Sam.* pp. 229. 210, note).

20 (42) וַאֲשֶׁר, following 𝔊 καί ὡς; 𝔐 omits the ו.
יהוה יהוה, 𝔐 and Versions add between the two לֵאמֹר, which with We. should be stricken out, to obtain a sentence. The idea of the interpolation was that the form of the oath began with the second יהוה.

21 (3) הַיּוֹם, following 𝔊 σήμερον; 𝔐 omits; the loss of the word before ויאמר is readily explicable.
יוֹדַעְתִּי, in closest possible approximation to 𝔐 יוֹדַעְתִּי, following 𝔊 διαμεμαρτύρημαι. יָעַדְתִּי would also be possible, following Jer. 47,7, and also הוֹעַדְתִּי, following Jer. 49,19.
(4) אִם, following 𝔊L εἰ and 𝔊V καὶ νῦν εἰσίν . . . .; 𝔐 מַה־יֵּשׁ.
(5) חל תחת ידי, following 𝔊 βέβηλοι ὑπὸ τὴν χεῖρά μου; 𝔐 after חל + אל, probably a dittogram of חל (Kl. Dr. Ki.).
(6) יִקָּדְשׁוּ, emendation of Ew., for which appeal may be made to 𝔖, but not with Dr. Ki. to 𝔊, since ἁγιασθήσεται is construed more easily with ἡ ὁδός than with τὰ παιδάρια. The יִקְדַּשׁ of 𝔐 is difficult, but in the present context certainly intentional. But since it is here of no consequence whether the errand on which they are engaged is of sacred or secular character, but only whether the men who are to eat the holy bread are clean; since in general it is hard to see what is the purpose here of this distinction; since finally the intermediate clause והוא דֶּרֶךְ חל seems completely to prevent a connected sense, we should probably eliminate it as a gloss. We. is inclined to do so; Kl. strikes out the whole sentence to the end of the verse, after having changed היום to היין.
(8) הָרֹעִים, emendation of Graetz (accepted by Dr. Ki.); 𝔐 הָרֹעִים. 𝔊 gives no assistance.
(9) רָאֹה הֲיֵשׁ פֹּה, following 𝔊 ἴδε εἰ ἔστιν ἐνταῦθα; 𝔐 וְאֵין יֶשׁ־פֹּה.
(12) בָּרְבָבֹתַי, Q^e^rê; K^e^thîb both without י.
(14) וְשָׁנָה, following 𝔊 καὶ ἠλλοίωσεν; 𝔐 וַיְשַׁנּוּ by pointing with חולם makes the best of the error.
וַיִּתָּף, following 𝔊 ἐτυμπάνιζεν (ψ 68,26; Nah. 2,8); 𝔐 וַיִּתְּוּ.

22 (1) מְצָדָה, emendation of We.'s here and in ב,23,13 for מְעָרַת of 𝔐. In both cases the word המצדה follows immediately upon the latter (*cf.* here v. 4, and ב,23,14) in such a way that it either designates the מ' עדלם alone, or else, as a generic term, includes it. The meaning *mountain fastness* is made quite certain for it by א,24,23 and ב,5,7 (מצדת ציון) besides other passages. At an early period a *cave* of Adullam seems to have been known, which it was thought necessary to put in place of the stronghold.
(3) יֵשַׁב, following 𝔗 *maneat* and 𝔖 ܢܬܒ, 𝔊's γινέσθωσαν also can be thus accounted for; 𝔐 יֵצֵא. ישבו (Dr.) is unnecessary.
(4) וַיַּנַּחֵם, following 𝔊𝔖𝔗; 𝔐 וַיַּנִּחֵם.
בַּמְּצוּדָה is not to be understood of the single stronghold of Adullam, but of David's life in strongholds in general. There is scarcely need of the alteration במצודות for this sense.
(5) בְּמַצָּפָה, Kl. beyond question correctly instead of בְּמָצוּדָה of 𝔐. The verse is certainly a gloss; but with במצפה at least explicable. Its author erroneously inferred that David also had at first intended to remain in Moab.
(6) וְהָאֲנָשִׁים, following 𝔊 καὶ οἱ ἄνδρες, as an alternative וְאַנְשֵׁי would be possible; 𝔐 וְאַנְשֵׁי can only be an error.
(7) וְלָכֶם, following 𝔊 καὶ πάντας ὑμᾶς; 𝔐 לכלכם.
(8) חָלָה; 𝔐 חִלָּה inappropriate. Emended by Graetz, Kl. Dr. Ki., after 23,21, a passage making direct reference to the present. Saul's own immediate followers do not care enough for him to inform him in regard to the intrigues between

20 (14-16) Misread by 𝔐 and in consequence somewhat corrupted. The restoration substantially with We. after 𝔊. In particulars there is room for difference of opinion (*cf.* Dr.); but We.'s solution seems on the whole the best.

(14) Twice וְלֹא, instead of לא of 𝔐.

(14.15) יהוה; וְאִם מוֹת אמות ו, following 𝔊 καὶ ἐὰν θανάτῳ ἀποθάνω; 𝔐 חֶסֶד יַעֲשֶׂה וְלֹא אָמוּת: The omission of אם מות before אמות is readily explicable. Then the third ולא appears to be a mere addition resulting from incorrect division and construction, and is not to be adopted with We. as וְלֹא. It should be added that the לא which occurs twice in v. 14 is not found in 𝔊, and is not indispensable in the optative clause.

(15) וְלֹא, following 𝔊 εἰ μή; 𝔐 וְלֹא, which may be defended as a continuation of ולא הכרית.

(16) יִכְרֹת שֵׁם יְהוֹנָתָן מֵעִם, following 𝔊 εὑρεθῆναι (𝔊ᴬ ἐξαρθῆναι) τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωναθαν ἀπό; 𝔐 וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן עִם.

(17) לְהַשְׁבִּיעַ לְדוד, following 𝔊 ὀμόσαι τῷ Δαυειδ; 𝔐 לְהַשְׁבִּיעַ אֶת־דָּוִד.

(19) תִּפְקֹד, following 𝔊 ἐπισκέψῃ=תִּפְקֹד, *cf.* v. 18 καὶ ἐπισκεπῇσῃ for ונפקדת, 𝔗 correspondingly; 𝔐 תִּדָּר.

הָאֶבֶן הַלָּז, following 𝔊 τὸ ἐργαβ ἐκεῖνο; 𝔐 הָאֶבֶן הָאֵזֶל.

(20) אֲשַׁלֵּשׁ בַּחִצִּים צִדָּה אורה, following 𝔊 τρισσεύσω ταῖς σχίζοις ἀκοντίζων and 𝔐 שָׁלֹשׁ הַחִצִּים. צִדָּה is not very convincing; perhaps following 𝔊 we should simply strike it out, accounting for it as a differentiated dittogram of צִים.

(21) הַחֵצִי, sing. following 𝔊, and, for the form, following 36ᵇ.37, instead of the second הַחִצִּים of 𝔐 in this verse and the same word in v. 22. On the other hand, in conformity to the sense (*cf.* v. 20 at the beginning) הַחִצִּים should be retained the first time in v. 21 with 𝔊ᴸ and likewise in 36ᵃ.38 with 𝔊ᵛ also.

קחנו באה, following 𝔊 λάβε αὐτὴν παραγίνου; 𝔐 וּבָאָה. The ו would certainly have been rendered by 𝔊, in 𝔐 it is repeated from קחנו, not unacceptable for the reason that the word was erroneously supposed to be still addressed to the boy. At the beginning of the apodosis, as it really is, ו with imp. is objectionable, *cf.* לך in v. 22, 𝔊 πορεύου; to this in our verse corresponds באה, not וּבָאתָ (Dr. Kl.).

(22) הַחֵצִי, see on v. 21.

(25) וַיָּקָם, following 𝔊 προέφθασεν; 𝔐 וַיָּקָם.

(26) כי־לא טהר; following 𝔊 ὅτι οὐ κεκαθάρισται, avoiding the repetition which is involved in 𝔐 טָהוֹר of 𝔐.

(27) בַּיּוֹם השני, following 𝔊 τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, *cf.* ביום ההוא in the preceding verse; 𝔐 omits ביום.

(29) וַיְצַוּנִי לִי אָחִי, following 𝔊 καὶ ἐνετείλαντο πρὸς μὲ οἱ ἀδελφοί μου; 𝔐 וְהוּא צִוָּה־לִּי אָחִי.

(30) For proof that נִצְּוַת הַסְּרָדוּת should remain in the text and not yield to נִצְּרַת הַסְּרָדוּת, following 𝔊 κορασίων αὐτομολούντων, see Lagarde, *Mittheil.* i, p. 236 f.; *cf.* now Dr. also.

חָבֵר, following 𝔊 μέτοχος; 𝔐 בְּחֵר.

(33) וַיִּטֶל; 𝔐 וַיָּטֶל, see on 18,11; here also 𝔊 ἐπῆρεν.

כָּלְתָה, following 𝔊 συντετέλεσται; 𝔐 impossibly כָּלָה הִיא. Against the adoption of ἡ κακία αὕτη=הרעה ה[היא] see We.

(38) הַחִצִּים, Qᵉrê and 𝔊; Kᵉthîb החצי. See on v. 21.

וַיָּבֹא, following 𝔊ᴸ and 𝔊ᴬ ἤνεγκε, in 𝔊ᵛ the word is wanting but has been supplied by second and third hand; 𝔐 וַיָּבֹא.

(41) הָאֲרֻנָּב, following 𝔊 τοῦ αργαβ; 𝔐 הַנֶּגֶב.

עַד־הַגְּדוֹל; 𝔐 עַד דָּוִד הַגְּדוֹל, meaningless. 𝔊 has ἕως συντελείας μεγάλης; since nothing corresponding to דוד or resembling it can be derived from this, We. is doubtless right in the opinion that συντελείας and μεγάλης represent the same word הגדל, the former original, the latter a correction in the interest of literal fidelity. דוד is a subsequent addition to obtain the sense *but David (wept) most.*

18 (27) מֵאָת (better than מאה, Dr. Kt.), following 𝔊 ἑκατόν; 𝔐 מְאָתַיִם.
וַיְמַלְּאֵם, following 𝔊ᴸAΘ𝔍; 𝔐 וימלאום; in 𝔊ᵛ the word is wanting.
(28) וְכִי כל יִשְׂרָאל אֲהֲבָתְהוּ, following 𝔊 καὶ πᾶς Ισραηλ ἠγάπα αὐτόν; 𝔐 ומיכל בת־שאול א׳; restored by Cornill, except that he writes אֲהֵבוּ, but *cf. e. g.* 17,21. Ges.-K.[25] 122,3ᵃ, rem.
(29) לִירֹא; 𝔐 לְרֹא; correction of a clerical error.

19 (2) וְנִחְבֵּאתָ וְנִשְׁבַּתָּ בַּסָּתֶר, following 𝔊; 𝔐 transposes, וי׳ בס׳ וגח׳.
(9) רוּת אֱלֹהִים, following 𝔊 πνεῦμα θεοῦ; 𝔐 רוּת יְהוָה.
בְּיָדוֹ, following 𝔊 ταῖς χερσὶν αὐτοῦ; 𝔐 בְּיָד. The change to מְנֻגָּן (suggested in Budde, *Richter und Sam.* p. 220) is less probable and is not required by the analysis of the book.
(10.11) וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וי׳ וימלט; following 𝔊; 𝔐 וי׳ וימלט בלי׳ הוא:
(11) וְהַמִיתוֹ, following 𝔊; 𝔐 והמיתו.
(14) וַיֹּאמְרוּ, following 𝔊 καὶ λέγουσιν; 𝔐 וְתֹאמֶר.
(18) For an attempt to explain the problematic נוית (Qᵉ.ê נָיוֹת) see in particular Dr. ברמה should not be supplied here with 𝔊 and 𝔖 for the same reason that in v. 22 it should be stricken out.
(20) וַיָּרָאוּ, following 𝔊 καὶ εἶδαν; 𝔐 וַיַּרְא.
קְהַלַּת, following 𝔊 ἐκκλησίαν (analogously also 𝔗 and 𝔖) as in Neh. 5,7, offers the easiest solution, even though it is possible that 𝔊 himself reached this sense for the áπ. λεγ. לַהֲקַת of 𝔐 by guess-work.
מְנֻצָּח, excellent emendation of KL.'s for נִצָּב of 𝔐, which after עֹמֵד is quite impossible; it is likely that for this reason 𝔖 and 𝔍 simply pass it over, whereas it was read by 𝔊 (καθεστηκώς). But the basis of 𝔗's מליף is either, as KL. assumes, מנצח, or 𝔗 introduced the correct word of his own motion.
(22) הַגָּרֶן, following 𝔊 τοῦ ἅλω; 𝔐 הַגָּדוֹל, sufficiently refuted by בור.
בַּשָּׂפִי, following 𝔊 ἐν τῷ Σεφει; 𝔐 בַּשָּׂכוֹ.
בנוית. Here also 𝔐 and all Versions add a ברמה; but this is nonsensical, since Saul is in Ramah when he makes his inquiry, and the inhabitants of the place would not add the name of their own city for further definition. The narrator does not use it in the similar case, v. 18.
(23) מִשָּׁם, following 𝔊 ἐκεῖθεν; 𝔐 שָׁם.

20 (2) חָלִילָה לְךָ, following 𝔊 μηδαμῶς σοι; 𝔐 omits לך. See above on 14,45.
לֹא תַעֲשֶׂה, Qᵉrê; Kᵉthîb לו עשה
(3) וַיִּשָּׁבַע דָּוִד, following 𝔊 καὶ ἀπεκρίθη Δαυειδ; 𝔐 וַיִּשָּׁבַע עוֹד דוד. עד appears to have arisen by dittography after the ע of וישבע had crept in.
(4) תְּאַוַּת, following 𝔊 ἐπιθυμεῖ; 𝔐 תאמר.
(5) לֹא אֵשֵׁב, following 𝔊; 𝔐 omits לא.
עַד הָעֶרֶב, following 𝔊; 𝔐 + הַשְּׁלִשִׁית.
(6) עַד בֵּית־לֶחֶם, following 𝔊 ἕως εἰς; 𝔐 omits עד.
(8) עִם־עַבְדֶּךָ, following 𝔊 μετά; 𝔐 על.
(12) עַד יהוה, following 𝔖; 𝔐 יהוה alone; 𝔊 Κύριος ὁ θεὸς Ι. οἶδεν, whence יֵדַע is also possible. The loss of either would be easily accounted for.
מָחָר; 𝔐 and all Versions + הַשְּׁלִשִׁית. As in v. 5 corrected to agree with the event (v. 27 ff.); here it has found its way into 𝔊 also. So We.
(13) וַיִּטַּב, with We. for יִיטַב of 𝔐, arising from misunderstanding of the את. It is remarkable that this verse, which is evidently the immediate continuation of v. 12, begins over again with Jonathan's promise to David. It would perhaps be better to transpose and fill out the sentence: כי ייטב אל־א׳ את־דו׳ ע׳ כה יעשה י״ ליה׳ [ו]גליתי וגו׳ וכה יסיף [אם לא אשלח אליך]. This reconstruction is supported in principle, though not in particulars, by 𝔊ᴸ.

17 (save Num. 24,1 κατὰ τὸ εἰωθός), particularly 8,3.10; 20,25, renders this phrase by ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ. On the other hand, the literal retranslation gives the fine sense *one step and another, a few paces,* and is, therefore, to be adopted. *After* these words כי לא נכה is not impossible, it is rendered by 𝔊ᴸ.
וַיְסָרֵם דָּוִד מֵעָלָיו, following 𝔊 καὶ ἀφαιροῦσιν αὐτὰ ἀπ' αὐτοῦ; 𝔐 וַיָּסַר מֵעָלָיו. The interpolated דוד is an *explicitum* due to the erroneous pointing of the verb. 5
The words relegated to the foot of the page give us a second receptacle for the stones beside the ילקוט, which is absurd. Since moreover the ו before בילקוט should with 𝔊 be stricken out, it becomes apparent that they are a marginal explanation of this word, which is not found elsewhere. 10

(42) עֶלֶם, see on 16,12; 𝔐 עַם־.

(46) פִּגְרֵךְ וּפִגְרֵי, following 𝔊 τὰ κῶλα σοῦ καὶ τὰ κῶλα; 𝔐 only פֶּגֶר, which in accordance with Am. 8,3, but against the preponderance of usage, might be considered as a collective.

(48) וַיְהִי; 𝔐 וְהָיָה. See on 1,12, where the case is precisely the same. 15

(49) אבן אחת, following 𝔊 λίθον ἕνα; 𝔐 omits אחת.
בְּיַד הַזְּקֵנָה, following 𝔊 διὰ τῆς περικεφαλαίας; 𝔐 omits. These two additions of 𝔊 are not indeed necessary, but good, and considering the excellence of that text, to be esteemed much more highly than the additions of 𝔗𝔖. So KL.

(52) נַת, following 𝔊 Γεθ and the second half-verse; 𝔐 גַּיְא. 20
הַשַּׁעֲרַיִם, following 𝔊 τῶν πυλῶν; 𝔐 שַׁעֲרַיִם. Against taking it as a proper name (as in Jos. 15,36) see WE.

18 (3) לְדָוִד, because Jonathan remains sole subject to the end of the sentence; 𝔐 ודוד, which, if understood in the same sense, is defensible. See WE., whom KI. misunderstands when he strikes out ודוד supposedly in agreement with him; for WE. has no idea of striking out the second half of ב,16,1 to which he refers. 25
There is an attractiveness about KL.'s ברית מֶלֶח, following 𝔊ᴸ Δαυὶδ ὁ βασιλεύς, especially as the following διαθήκην according to 𝔊ᴬ is to be stricken out. Still the order of the words causes difficulty. 30

(5) ישכיל, see in justification DR., who cites Jer. 15,6. 𝔊ᴸ correctly renders συνιῶν, though the adoption of משכיל, which would only imperfectly express the sense, need not follow. בכל א' יש' שאול belongs at the same time to ויצא ד' and to ישכיל (*cf.* v. 14).
לְשִׂיר Qᵉrê; Kᵉthîb לשור. 35

(6) בַּמְּחֹלוֹת, simplest reconstruction of the text for וְהַמְּחֹלוֹת of 𝔐, allowed by WE. who himself prefers to emend, following 𝔊, ותצאנה המחללות לקראת ד' מב' ע' ר' בתפים וגו'. But the text of 𝔊 cannot be safely used here, where it is making connection after the long omission. It is inadmissible with KI. to blend the two.

(7) בַּאֲלָפָיו Qᵉrê; Kᵉthîb באלפו. 40

(8) הָרְבָבוֹת, following 𝔊 τάς; 𝔐 רבבות.

(9) עַיִן Qᵉrê; Kᵉthîb עין.

(11) וַיַּטֵּל, following 𝔊ᴸ (𝔊ᴬ) καὶ ἦρεν and 𝔗 וארים; 𝔐 וַיְטֵל.

(14) בְּכָל, following 𝔊 ἐν πάσαις; 𝔐 ל.
דְּרָכָיו Qᵉrê; Kᵉthîb דרכו. 45

(16) לִפְנֵיהֶם, following 𝔊 πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ; 𝔐 לִפְנֵי הָעָם.

(18) חַיַּי; 𝔐 חַיֵּי מִשְׁפַּחַת אָבִי. Of this מ' א' was originally a correct gloss upon חַיַּי, subsequently the latter was no longer understood and incorrectly pointed.

(22) עֲבָדָיו Qᵉrê; Kᵉthîb עבדו.

(26) The concluding words relegated to the foot of the page are wanting in 𝔊. They betray themselves as an exaggerative gloss on v. 27 by presupposing a fixed limit of time for the procuring of the foreskins; perhaps even (without the ו) originally an explanation of וימלאם. So WE. 50

16 Kl. be adopted as וְסִמְכוּ אֹתִי בוֹ, but represents a paraphrase compromising between the two readings.

(7) כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם יִרְאֶה הָאֱלֹהִים, following 𝔊; 𝔐 omits כ before אשר and the last two words, which were overlooked on account of their close resemblance to the preceding. It is unnecessary to make the divine names uniform; if undertaken, then not both times with Dr. יהוה, but following 𝔊 and on account of the above oversight, the converse.

(11) After עוד 𝔐 adds שָׁאַר; 𝔊 omits.

נָסֹב, rightly Dr. especially in view of 𝔗 נסתחר; 𝔐 נָסַב. *Cf.* Dr.

(12) עָלָם יפה ע׳, conjecture of Graetz and Krenkel, ZAT. '82, p. 309f. Here and in 17,42 the best to be made of the impossible יפה עם of 𝔐. *Cf.* עלם only 17,56.

(16) The words as far as לְאַדְנֵנוּ, following 𝔊; in 𝔐 יֹאמַר־נָא אֲדֹנֵנוּ ע׳ לְפָנֶיךָ, אֲדֹנֶיךָ. The disorder is due to the fact that אדנו, being mistaken for the subject, was shifted to the head of the sentence.

נַגֵּן, יָרֵעַ, 𝔐 מְנַגֵּן, another reading, presupposing omission of ידע which, however, is protected by 𝔊.

(20) Of the words from חֲמוֹר לָהֶם to 𝔐 has but these two, a positive impossibility. The emendations for חמור, Th. חֹמֶר following 𝔊ᵛ γομορ, We. חמשה or עשרה, must give way to 𝔊ᴸ ὄνον καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ γόμον ἄρτων. Thence Kl. derives the text here adopted, save that for γόμον he inserts חֹמֶר following 𝔊ᵛ *an omer of grain,* as Th. previously. But since the admissibility of this is doubtful and γόμος in Ex. 23,5; 2 K. 5,17 translates מַשָּׂא, this word is here adopted and accordingly the easy explanation of the omission in 𝔐 given up. From משא regress to חמשה would also be possible.

17 (4) מִמַּעַרְכוֹת, following 𝔊 ἐκ τῆς παρατάξεως, in the singular also vv. 8.10 &c.; 𝔐 מִמַּחֲנוֹת.

(6) וּמִצֻּתֹת, plur. following 𝔊; 𝔐 ומצחת.

(7) וְיָץ Qᵉrê; Kᵉthîb וְהִיץ.

(8) בָּחֲרוּ, following 𝔊 ἐκλέξασθε; 𝔐 בְּרוּ.

(12) כַּשָּׁנִים, following 𝔊ᴸ ἐν ἔτεσιν; 𝔐 כַּאֲנָשִׁים.

(13) Before אחרי 𝔐 + הָלְכוּ, not rendered by 𝔊ᴸ𝔖𝔗, and beside וילכו superfluous.

(17) הַלֶּחֶם, 𝔐 לָחֶם. The article is necessary; it dropped out after ועשרה.

(20) יצא in lieu of הֵיצִיא of 𝔐, with We. Dr.; Th. referring to Ew. 342ᵇ, regards the emendation with de Wette as needless, while Kl. defends the traditional reading.

(23) מִמַּעַרְכוֹת Qᵉrê; Kᵉthîb ממערות clerical error.

(32) אֲדֹנִי, following 𝔊 τοῦ κυρίου μου; 𝔐 אָדָם.

(34) וְהַדֹּב, v. 36 אֶת־הַדֹּב; so correctly with Dr. following the preceding האריו and אתו־ האריו; in 𝔐 contrariwise the את is added where it cannot be used, omitted where necessary.

(38) וְנָתַן קוֹבַע, 𝔐 וְנָתַן כּוֹבַע instead of ק with Kl. following v. 5; in Ez. 23,24 קוֹבַע is erroneous (*cf.* Corn.). ונתן instead of ויתן is at least harsh; 𝔊ᴸ and 𝔊ᵛ do not render נתן. Kl. emends מדיו יונתן in place of מדיו ונתן. This indeed spoils the grotesque touch and is certainly not original, but it is probable that some earlier scribe regarded it as an improvement, and that our נתן comes by way of this stepping stone.

The second half-verse is wanting in 𝔊 and is a gloss due to misunderstanding of מדיו.

(39) וַיֵּלֶא, following 𝔊 καὶ ἐκοπίασεν; 𝔐 וַיֹּאל. כִּי לֹא־נִסָּה 𝔐 anticipates the words of David. The clause is wanting in 𝔊, which has instead ἅπαξ καὶ δίς. Kl. adopts from this פָּעַם בְּפַעַם, which, so far as sense goes, is possible, but is not acceptable, since 𝔊 everywhere

14 WE. rejects it as a later addition (DR. and KL. express no opinion), *viz.* that it is irreverent to interrupt the decision half-way, and that the uncertainty would be intolerable, is insufficient; the people's dread of losing in either case one of their leaders overbears all other considerations. Further the sentence is necessary to give perfect point to Saul's utterance in v. 39.

(44) לִי, following 𝔊 μοι and usage; 𝔐 om.

(45) Before חלילה 𝔐 has חֲלִילָה, not expressed by 𝔊ᵛ. As חלילה nowhere appears without ל (in 20,2 also לך is to be supplied from 𝔊) the word should be stricken out with KL. as a dittogram of the two following.

(47) יִנְשַׁע, following 𝔊 ἐσώζετο; 𝔐 יִרְשִׁיעַ.

(49) וְיִשָּׁי, following 𝔊 Ιεσσιουλ, 𝔊ᴸ Ιεσσιου; 𝔐 יִשְׁוִי. The former is certainly derived from אִישִׁיהוּ, אִשִּׁיו (*cf.* WE.). DR.'s assertion that no such name as *man of Jah* was in use, is sufficiently refuted by אִישְׁבֹשֶׁת, hence the return to יִשְׁוִי is needless.

(51) כָּנִי, KL. DR. (appealing to JOS. *Ant.* vi, 6,6); 𝔐 בֶּן־.

15 (2) שָׂם is only feebly supported by 1 K. 20,12; KL.'s שָׂשֵׂם has much in its favor.

(3) וְהַחֲרַמְתּוּ וְאֶת־, following 𝔊 αὐτόν καί, which is correct according to the context; 𝔐 וְהַחֲרַמְתֶּם אֹתוֹ.

(4) בַּטָּלֶאִים=טָלֶה Jos. 15,24; so DR. KL. instead of 𝔐.
The second half-verse is a statistical gloss wanting in 𝔊ᴸ. For 200,000 in the first half-verse 𝔊 has 400,000; whether the former was already exaggerated, and from what number cannot be determined.

(5) וַיָּרֶב, really only the correction of an orthographic error for 𝔐 וַיָּרֶב, undoubtedly mispointed וַיָּרֶב.

(6) קַיִן, WE. instead of קֵינִי. The alternative is הַקֵּינִי.

(7) מִשִּׁילָה, WE. instead of מִן־שִׁילָה of 𝔐. *Cf.* WE. and DR.

(9) הַשְּׁמֵנִים וְהַכָּרִים, WE., principally on the ground of 𝔗 and 𝔖 (𝔊 differs widely) against 𝔐 הַמִّשְׁנִים וְעַל־הַכָּרִים.
מְלָאכָה נִבְזָה וְנִמְאָסָה הַחֲרִימוּ, following 𝔊 ἔργον ἠτιμωμένον καὶ ἐξουδενωμένον ἐξωλέθρευσαν; 𝔐 הַמְّלָאכָה נִבְזָה וְנָמֵס אֹתָהּ הֶחֱרִימוּ. It is better to omit the article before the noun than to insert it twice; נבזה is a pure monstrosity; ונמאסה should probably be inserted in lieu of ונמסאתה, although 𝔗𝔖 and 𝔊ᴸ support אתה, and and it can very well stand.

(11) נִצַּי, DR., here and 2,6,8, a good substitute for נִחַר; see his discussion, in which other possibilities are also weighed.

(12) הִצִּיב, following 𝔊 ἀνέστακεν; 𝔐 מַצִּיב, which does not suit the context.

(16) וַיֹּאמֶר Qᵉrê; Kᵉthîb וַיֹּאמְרוּ.

(18) After כלותם there follows in 𝔐 אֹתָם, which is impossible; besides elimination, which would be preferable, there is the alternative of reading כַּלּוֹתָהּ אֹתָם; which of the two underlies 𝔊𝔗𝔖 is indeterminable; 𝔙 *usque ad internecionem eorum* favors elimination.

(20) אֲבָל, 𝔐 אשר, so also 𝔊 (διὰ τό) and 𝔗; not expressed by 𝔖. In recent times usually not translated as being an equivalent of the 'כי *recitativum*' (EW. 338ᵇ), but this is poorly supported by 2,1,4 (against DR.). An adversative particle can scarcely be spared; 𝔙 renders well *immo*, KL., though without emendation, *ich habe ja*. Hence אבל is to be conjectured.

(23) מַמְלֶכֶת; 𝔐 מַמְלֻכַת, an awkward form rightly removed by WE.

16 (2) וַיֹּאמְרוּ, following 𝔊 εἶπαν; 𝔐 וַיֹּאמֶר.

(5) וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַיּוֹם, with TH. and WE. following 𝔊ᵛ καὶ εὐφράνθητε μετ' ἐμοῦ σήμερον; 𝔐 וּבָאתָם אִתִּי בְּזֶבַח, bald repetition from the preceding and following words and v. 3. 𝔊ᴸ καὶ ἀνακλίθητε μετ' ἐμοῦ σήμερον εἰς τὴν θυσίαν should not with

14 26ᵃ which it erroneously anticipates. 𝔊ᵛ καὶ Ιααλ δρυμὸς ἦν μελισσῶνος, 𝔊ᴸ καὶ δρυμὸς ἦν μελισσῶνος, in which δρυμός and μελισσών are still a duplicate translation (*cf.* v. 26). See WE. and DR.

(26) הָלֵךְ דְּבָרוֹ, following 𝔊 ἐπορεύετο λαλῶν=הלך דובר or דבר; the ו may also be readily supplied from the following ואין. 𝔄, through misunderstanding of the unusual collective דבר for דְּבָרָה *bee*, reads הָלַךְ דְּבַשׁ. 5

מְשִׁיבוֹ, following 𝔊 ἐπιστρέφων, the usual rendering of השיב, as immediately after in the succeeding verse, where we should expect the same expression; on the contrary it is never employed for השיג, as here 𝔄 מְשִׂיגוֹ.

(27) וְתֵאָרְנָה Qᵉrê; Kᵉthîb ותראנה. 10

(28ᵇ) וַיַּעַף הָעָם, certainly a gloss from v. 31ᵇ, first repeated on the margin at v. 29 as a justification of Jonathan's words (WE.).

(30) כִּי עַתָּה רָבַתָּה מַכָּה, following 𝔊 ὅτι νῦν ἂν μείζων ἡ πληγή, unquestionably correct as against 𝔄 כי ע׳ לא רבתה מכה of 𝔄. The ה of the article has dropped out after רבתה, or else was joined to רבת to make the common form of the 3 s. f. The לא is inserted through misunderstanding. 15

(31) מִמַּכְּמָשׂ, מִמַּכְמָשׂ אַיְלֹנָה, 𝔄 מִמַּכְמָשׂ עַד הַלַּיְלָה. KL. is right in saying that the context requires not a locality but the time of day, explaining how the people, who had so faithfully kept the oath, now came to eat flesh (v. 32). We may add that an extension of the battle to Aijalon would necessarily imply so prolonged a pursuit of the enemy (25 miles in a straight line) that v. 36ff. would thus be made very difficult. Still KL.'s מַחַם (ה)שָׁמֶשׁ עַד לִילָה goes beyond the mark and perhaps even lessens the achievement. 𝔊 offers correctly ἐν Μαχεμας; for the אילנה omitted by 𝔊 עד הלילה is the best emendation if some resemblance of the letters be taken into account; after v. 24 one would expect עַד הָעָרֶב. 20 25

(32) ועט and השלל Qᵉrê; Kᵉthîb ויעש and שלל.

(33) לֵלֶם, following 𝔊 ἐνταῦθα; 𝔄 היום.

(34) אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, following 𝔊 τὸ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ; 𝔄 שׁורו ב׳. The next word in 𝔄 הַלַּיְלָה is wanting in 𝔊, scarcely admissible grammatically, and besides superfluous and objectionable; it would be necessary to omit it with WE. KI. DR.(?), did not KL.'s לֵילָה afford an easy and most welcome substitute. 30

(36) וְנָבָה; 𝔄 וְנָבוֹז does not suit the context (WE.), *cf.* v. 32; it should not, however, be replaced by וְנָבְסָה, but by ונבה, which was at first miswritten וגבה.

וַיֹּאמֶר לַכֹּהֵן הַקְרָבָה הֵלֹם אֶת הָאֱפוֹד; 𝔄 ו׳ הַכֹּהֵן נִקְרָבָה ה׳ אֱלֹהֵי הַלֹּם. This is unexampled, נקרבה הלם impossible, and besides a wholly colorless expression for that which here, according to v. 18f. and the instances there cited, is certainly to be expected. The original text has here been altered in almost the same way as there, though somewhat more skilfully, only here 𝔊 also has not escaped the alteration. It is scarcely possible that the priest had first to call attention to the oracle, so that הכהן would be correct, and we should need to assume that something has fallen out. See BUDDE, *Richt. u. Sam.* p. 206. 35 40

(38) הֵנָּה, following 𝔗 *per quem;* 𝔄 הֵנָּה, 𝔊 ἐν τίνι is ambiguous.

(39) וַיִּשָּׁנָה, WE., following 𝔊 ἀποκριθῇ=ישנה; in v. 41, however, 𝔊 renders the correct ישנו also by εἴπῃ; 𝔄 וַיִּשְׁנוּ. 45

(41) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל יַהְוֶה, following 𝔊; 𝔄 before + אל־ יהוה. The sentence after the first יִשְׂרָאֵל, from לָמָּה to יִשְׂרָאֵל, from 𝔊; 𝔄 omits, the error being again occasioned by identity of ending. For the retranslation *cf.* WE. and DR.

תָּמִים, so following 𝔊 and the incorporated sentence. 50

(42) The sentence after בני, from אֶת אֲשֶׁר to יוֹנָתָן בְּנִי, inserted with TH. and KL. following 𝔊; it dropped out from 𝔄 for the reason that in the last five words it corresponds almost literally with the preceding sentence. The ground on which

14 (2) בְּמִגְרוֹן *by the threshing-floor* (We.) instead of בְּגִבְעָה of 𝔐. There is neither room here for the name of a place, nor would Migron (Is. 10,28) be admissible here. Kl. בְּמַגְרֵשׁ, a word scarcely old enough to be used here.

(5) After הַאחר 𝔐 + קָצוּץ, scarcely translatable and superfluous, probably a mere differentiated dittogram of מצפון. 𝔊 omits. 5

(7) בלי אשר לבב נטה לו, following 𝔊 πάν ὃ ἐὰν ἡ καρδία σου ἐκκλίνῃ (𝔊L θελήσῃ); instead of נטה, נָטָה is also possible. 𝔐 בְּלֵבָבְךָ as in the common phrase, and then in order to obtain sense, נְטֵה לֶךָ.

לְבָבִי at the end, following 𝔊; in 𝔐 overlooked after בלבבך.

(11) הַנִּסְתָּרִים, excellent emendation of Hitz. (*Gesch. Isr.* p. 135); 𝔐 עִבְרִים. What We. adduces to the contrary is inconclusive; the proverb, if it be assumed to be such, is applied to the particular case in a taunting way. The article has dropped out after הנה. 9

(12) הַמַּצָּב, so with We., following 13,23; 14,1.4.6.11.15; 𝔐 here only הַמַּעֲבָה.

(13) וַיִּגְּשׁוּ, following 𝔊 ἐπέβλεψαν; 𝔐 וַיִּפְלוּ.

וַיְמִתֵם, following 𝔊 καὶ ἐπάταξεν αὐτούς; 𝔐 omits.

(14) The sentence indicated by dots at the foot of the page reads in 𝔐 כְּחֲצִי מַעֲנַת צֶמֶד שָׁדֶה *as it were the half of a furrow of a yoke of land,* certainly not original. We. (*cf.* also Dr.) has made it very probable that 𝔊 ἐν βολίσι καὶ κόχλαξιν τοῦ πεδίου represents the original words = בחצים ובצורי ה(שדה (neither of the scholars named is responsible for the bracketed letters). But this would be a misplaced gloss on v. 13, intended to explain how the Israelites came to be possessed of arms in spite of 13,19ff. Afterwards, in the new position the attempt was probably made to adapt the words to the context.

(15) וּבַשָּׂדֶה, following 𝔊 καὶ; 𝔐 omits ו. 15

וְהָעָם, following 𝔊 καὶ πᾶς ὁ λαός; 𝔐 וּהָעָם.

(16) הַמַּחֲנֶה, following 𝔊 ἡ παρεμβολή; 𝔐 הַקְּמוֹן.

הָלוֹךְ וָהָמוֹן, following 𝔊 ἔνθεν καὶ ἔνθεν; 𝔐 וַיֵּלֶךְ וָהָלֹם.

(18) הָאֲפוֹד to הָאָרוֹן, following 𝔊 τὸ ἐφούδ· ὅτι αὐτὸς ἦρεν τὸ ἐφούδ (*cf.* 23,9; 30,7. also v. 3 above); 𝔐 אָרוֹן הָאֱלֹהִים כִּי הָיָה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים, meaningless, notwithstanding the unmistakable intention of the alteration.

לִפְנֵי בְנֵי, following 𝔊 ἐνώπιον Ἰσραηλ and 𝔐 וּבְנֵי (Dr.).

(21) אֲשֶׁר, following 𝔊 οἱ ὄντες; 𝔐 om.

סָבִיב, following 𝔊 ἀνεστράφησαν; 𝔐 וְגַם הֵם.

(23f.) The whole sentence from וְכָל הָעָם to נוֹר נָדוֹל in v. 24 after 𝔊, unquestionably original; 𝔐 closes v. 23 with בית און and has at the beginning of v. 24 nothing but וְאִישׁ־יִשְׂרָאֵל נָגַשׁ, here impossible after 13,6 and having nothing to correspond in 𝔊. Justification is only required for the retranslation נָזִיר נָזַר for 𝔊 ἠγνόησεν ἄγνοιαν, which Th. We. Dr. Kl. well render in literal translation שגגה (*cf.* 𝔊 Lev. 4,13; 1 S. 26,21). But the judgment *Saul had committed a great error* is so far from being the view of the narrator that he puts it in Jonathan's mouth in v. 29f. It is one of Kl.'s most acute observations that 𝔊 is a (barely noticeable) corruption of ἤγνισεν ἁγνείαν. This is in Num. 6,11ff. = נָזִיר נָזַר, and this reading is to be adopted and not with Kl. to be replaced by the late and colorless expression אָסַר אִסָּר (Kl. incorrectly אָסַר אִסָּר) found only in Num. 30, which besides is only possible in conjunction with כָּל נֶפֶשׁ כִּי. Lev. 22,2; Ez. 14,7; Zech. 7,3, perhaps also Hos. 9,10, suffice to show that נזר is not exclusively employed of the Nazirite vow in the stricter sense. Any one who is skeptical about this may prefer a נדר נדר, for which, of course, the translation ἁγνίζω ἁγνείαν is quite as unexampled as for אסר אסר. 35 40 45 50

(24) וַיֵּאָל, following 𝔊 καὶ ἀρᾶται, of course Hif.; 𝔐 וַיֹּאל might also be intended in the same sense (Ges.-K.[25] 76,2[e]).

(25) וְקַלְהַעֲרִין כָּאוּ בַיָּעַר וַיְהִי דְבַשׁ 𝔐 וְיַעַר הָיָה. Of this [a] as far as בעיר is a dittogram of

13 the place of the שתי, read by 𝔐 after the retained ו — it may with We. be regarded as a differentiated dittogram of the first three letters of שָׁנִים. In place of שנים, if we attribute sufficient intelligence to the glossator to attribute to Saul a reign of more than ten years, we should write with We. שנה. Since the verse, which is wanting in 𝔊, has nothing to do with the composition of the sources, and the Deuteronomistic redaction is not wont to proceed so timidly, it is relegated to the foot of the page. 5

(2) א׳ש, following 𝔊 ἀνδρῶν; ⸢𝔐.

בני is found in 𝔖 only and is perhaps an addition there; but it is indispensable in connection with the first mention of Jonathan (*cf.* v. 16), and might easily be overlooked between יונתן and בנבעת. Kl.'s assumption that mention had already been made of him in the original narrative has too little probability in view of the excellent connection between 11,15 and 13,2. 10

(3) לאמר פשעו העברים, following 𝔊 ἡθετήκασιν οἱ δοῦλοι (העבדים); 𝔐 ישמעו instead of פשעו, probably by accident from וישמעו in the first half of the verse. The sentence, which stands in the Versions as well as in 𝔐 at the end of the verse, unquestionably belongs after the second פלשתים. Either it was first overlooked and afterward re-inserted from the margin, receiving a wrong position (so apparently We. who does not make it quite clear whether he considers it original), or its displacement occurred only in consequence of corruption and 𝔊 was conformed to 𝔐. 15 20

(4 At the end 𝔐 adds הַגִּלְגָּל, an interpolation designed to prepare the way for a further one in vv. 7b.15a.

(5 שְׁלֹשֶׁת, following 𝔊L; 𝔐 and 𝔊V שְׁלֹשִׁים.

(6 רָאָה, following 𝔊 εἶδεν, necessary on account of לו; 𝔐 רָאוּ. 25

After נגש, 𝔐 + העם, not rendered by 𝔊 and not in place until the new principal clause ויתחבאו וגו׳.

ובחורים, emendation (suggested by Ew.) for וּבַחֲוָחִים of 𝔐.

(7b.15a The interpolation prepared for by 10,8 (*cf.* 13,4). It is clear at first glance how exactly 15b joins on to 7a, while 15a leads back to 7a. 30

(7 וְעָם רַב, Kl. very acutely for וְעִבְרִים of 𝔐 (originally עברים), which 𝔊 read ועברים. We. and Kl. have the good but less easy ועברו מעברות הירדן.

מֵאַחֲרָיו, following 𝔊L ἀπὸ ὀπισθεν αὐτοῦ; 𝔐 אחריו.

(8 וַיִּתְחַל (*cf.* 10,8) Q^e^rê; K^e^thîb וייחל.

אָמַר, following 𝔊 εἶπεν; ⸢𝔐, overlooked after אשר. 35

וַיָּעַץ, according to usage elsewhere (*cf.* 11,11; 14,34); 𝔐 וַיַּעַץ, which would be causative.

(11 נָפַץ, according to usage elsewhere; 𝔐 נָפֵץ.

(13 לֹא, following Hitzig and Wellhausen; 𝔐 לא, defended by Driver. 40

(15 וַיֵּלֶךְ לְרָרְבוֹ and וַיָּבֹא מִן הַגִּלְגָּל, following 𝔊; ⸢𝔐, an oversight arising from homœoteleuton with מן הגלגל (*cf.* 10,1).

(18 הַגִּבְעָה, following 𝔊 Γαβεε; 𝔐 הַגְּבוּל.

(19 22 A manifest interpolation of impossible purport; moreover it severs the last of the movements of the Philistines in v. 23 from v. 18, with which it is immediately connected. 45

(19 אמרו Q^e^rê; K^e^thîb אמר.

(20 דָּרְנוֹ, following 𝔊 τὸ δρέπανον αὐτοῦ (so also 𝔖); 𝔐 מַחֲרֵשָׁתוֹ which has already been mentioned once.

(21 ...., 𝔐 הַפְּצִירָה פִּים; ...., וְלַשְּׁלֹשׁ קַלְשׁוֹן, both untranslatable and impossible to emend satisfactorily (see the commentaries). 50

(22 מִלְחָמָה, following 𝔊 Μαχεμας; ⸢𝔐. Necessary to complete the construction of מלחמת, overlooked in consequence of this word.

10 nation of the conjectured clause was due, not to corruption of the text, but to the redaction, in behalf of 10,1.

(26) בְּנֵי הַחַיִל, following 𝔊 υἱοὶ δυνάμεων; 𝔐 omits בני.

11 (1) וַיְהִי as initial clause of c. 11, following 𝔊 καὶ ἐγένετο ὡς μετὰ μῆνα (*cf.* Gen. 38,24); 𝔐 וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ as the close of c. 10 with an unsatisfactory sense.

(3) אַנְשֵׁי, following 𝔊 ἄνδρες; 𝔐 וְזִקְנֵי. The former is more probable according to v. 9f.

(4) גִּבְעַת שָׁאוּל; 𝔊 εἰς Γαβαα πρὸς Σαουλ, certainly incorrect but a just inference from c. 10,17 ff.

(6) כִּשְׁמֹעִי Qᵉrê; Kᵉthîb בשמעו.

(7) וְאַחַר שְׁמוּאֵל, interpolation probably not as old as the redactional vv. 12-14, but a mere gloss derived from them.

וַיַּצֵּקוּ, following 𝔊 καὶ ἐβόησαν=וַיַּצְעֲקוּ; more characteristic (*cf.* 13,4) than וַיֵּצְאוּ of 𝔐, which seems to be conformed to the beginning of the verse.

(8ᵇ) Statistical gloss of the usual kind.

(9) וַיֹּאמֶר, following 𝔊 καὶ εἶπεν; וַיֹּאמְרוּ of 𝔐 is due to the gloss in v. 7.

כֹּה Qᵉrê; Kᵉthîb בחם.

(11) בְּנֵי, following 𝔊 τοὺς υἱοὺς Αμμων; 𝔐 omits בני.

12 (3) עֲנוּ בִי, following 𝔊 ἀποκρίθητε κατ' ἐμοῦ, certainly original; the loss of the words in 𝔐 after עיני בו עיני is both explicable and instructive.

(5) וַיֹּאמְרוּ, following 𝔊 καὶ εἶπαν; 𝔐 וַיֹּאמֶר, but accompanied by the note ויאמרו סביר (on which see Driver).

(6) לְאַהֲרֹן עֵד, following 𝔊 λέγων μάρτυς; 𝔐.

(7) וְאַגִּידָה לָכֶם, following 𝔊 καὶ ἀπαγγελῶ ὑμῖν; 𝔐.

(8) וַיַּצִּבוּם מִצְרָיִם, following 𝔊 καὶ ἐταπείνωσεν αὐτοὺς Αἴγυπτος; 𝔐 omits through oversight occasioned by similar ending (as to the Hebrew words see Dr.).

וַיּוֹצִיאוּ, 𝔐 ויוציאו; a correct deduction of We.'s from the following emendation.

וַיֹּשִׁיבֵם, following 𝔊 καὶ κατῴκισεν αὐτούς; 𝔐 ויֹשיבום, error in supplying the vowel-letter.

(9) יָבִין מֶלֶךְ, following 𝔊 Ιαβεις βασιλέως (*cf.* Jud. 4,2.7); 𝔐.

(10) ויאמרו Qᵉrê; Kᵉthîb ויאבר.

(11) בָּדָן, following 𝔊 and 𝔖 for the impossible בֶּדֶן of 𝔐. Still the most obvious emendation; עֶבְדּוֹן is not satisfactory.

(13) After בחרתם 𝔐 + אֲשֶׁר שְׁאַלְתֶּם, eliminated in accordance with 𝔊, though found in 𝔊ᴸ.

(14) At the end of the verse we are somewhat tempted to supply with Kl., following 𝔊ᴸ καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς, וְצִילְכֶם, and thus to remove the obnoxious aposiopesis, since the loss of the word after אלהיכם would be readily explicable. But the expression would be much too brief for the style of this passage; the words are, therefore, an effort of the translator to relieve the difficulty. Probably the sentence originally began with אַךְ יְרֵאוּ like v. 24 and was first brought into confusion through careless interpolation by Rᴰ (*cf.* the לא, which is only suitable to אם).

(15) וּבְמַלְכְּכֶם לְהַאֲבִידְכֶם, following 𝔊ᴸ καὶ ἐπὶ τὸν βασιλέα ὑμῶν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. 𝔊ᵛ translates only the first of the two words, 𝔐 offers instead of both simply ובאתיכם; the scribe skipped from the second letter of the first to the third of the second word, and then made the best he could of it. So Kl. correctly.

(21) After קְסוּרוּ 𝔐 has a meaningless כי, not rendered by 𝔊.

(23) בְּדַרְךְ, with We. in consonance with usage; 𝔐 בְּדֶרֶךְ.

13 (1) Since Saul neither became king at the age of *one* year, and must have reigned for more than two years, We. is right in holding that the verse is only the unfilled scheme for data which were considered indispensable (*cf.* 2,2,10; 5,4, and frequently). A space should be left, therefore, after בן for the number, and likewise in

9 שָׁמְרוּ לְךָ לֶאֱכֹל עִם הַקְּרָאִים, a purely conjectural reconstruction; 𝔐 שָׁמוֹר לְךָ לֵאמֹר הִעָם הֶרְאֵיתִי, which is quite impossible, only שמור or שָׁמֹר might be retained. I have endeavored to secure the closest possible approximation to the Hebrew letters.

(25) וַיְדַבְּרוּ לְשָׁאוּל עַל הַגָּג וַיִּשְׁכַּב; following 𝔊 καὶ διέστρωσαν τῷ Σαουλ ἐπὶ τῷ δώματι καὶ ἐκοιμήθη; 𝔐 וַיְדַבֵּר עִם שָׁאוּל עַל הַגָּג: וַיִּשְׁכַּבוּ, a manifest corruption.

(26) הגנה Q^ere, easier than the K^ethîb הגג which may be due to influence from v. 25.

הוא וּשְׁמוּאֵל, gloss (We.); in 𝔊 שניהם is wanting.

(27) 𝔐 after לפניו + וַיַּעֲבֹר, stricken out in accordance with 𝔊; it is certainly incorrect.

10 (1) The long insertion after הלא from מְשָׁחֲךָ to הָאוֹת verbally following 𝔊; omitted in 𝔐 from the fact that the eye glanced over from the first משחך to the second. The sentence is indispensable.

(2) . . . . ., 𝔐 בְּצֶלְצַח. The name of a locality after the explicit localization given is not to be expected, yet no other sense can be got out of it. The Versions afford no help. Exact information as to the whole case and the origin of the corruption is to be found in Kl. after his own style. The result is that he strikes out בצלצח and for בנבול בנימין reads מִגְּבֻעַת בִּנְיָמִין. The latter contains a sound idea; the statement, however, would be looked for after אנשים, in some such form as מעיר.

וְרֹאֶה, the participle is better than 𝔐 וְרָאָה.

(3 f.) שְׁלֹשֶׁת כַּלּוּבֵי לֶחֶם, 𝔐 שְׁתֵּי כִּכְּרוֹת לֶחֶם; ש׳ כִּכְּרוֹת ל׳ 𝔐 only שְׁתֵּי ל׳. The wrong gender of the two numerals, the ἀρχαῖα of 𝔊 which may represent not only כלי but also כלובי, the δύο ἀπαρχὰς ἄρτων in v. 4 corresponding to a misread ש׳ בכרות ל׳, apart from material grounds, are enough to give great probability to these two emendations of Kl.'s.

(5) גִּבְעַת, following 𝔊 Νασειβ, 𝔊^L νασσιβ (*cf.* 13,3); 𝔐 גִּבְעַת.

(7) כֹּל, following 𝔊 πάντα; 𝔐 לֵךְ, probably a scribal error from the similar word just preceding.

(8) An interpolation to prepare the way for the section 13,7^b—15^a, like the latter totally unsuited to the context.

(9) וַיְהִי, 𝔐 וְהָיָה, probably a scribal error in the expectation that Samuel's prediction extended further (Dr.); 𝔊 καὶ ἐγενήθη which is not exactly decisive.

The words removed, if genuine, should not appear until after v. 10 (*cf.* 6^b); they are, therefore, in all probability a marginal gloss inserted in the wrong place, like 9,9.

(10) וַיָּבֹא מִשָּׁם, following 𝔊 καὶ ἔρχεται ἐκεῖθεν; 𝔐 וַיָּבֹאוּ שָׁם.

(13) הַבָּמָה, emendation of We.; 𝔐 incorrectly הַבָּמָה, 𝔊 εἰς τὸν βουνόν=הַגִּבְעָה, probably a mere attempt to emend.

(16) The second half-verse only weakens the sense, and by its colorless expression and the word מלוכה gives the impression of a gloss.

(19) לא, following 𝔊 οὐχί; 𝔐 לוֹ.

(21) למשפחתיו Q^ere; K^ethîb without י.

וַיַּקְרִיבוּ to לַגְּבָרִים, necessary supplementation from 𝔊 καὶ προσάγουσιν τὴν φυλὴν Ματταρει εἰς ἄνδρας; overlooked by 𝔐 on account of similarity.

(22) הֲבָא הֲלֹם הָאִישׁ, following 𝔊 εἰ ἔρχεται ὁ ἀνὴρ ἐνταῦθα; 𝔐 הֲבָא עוֹד הֲלֹם אִישׁ; the עוד was added after the sentence had become meaningless through loss of the article.

(24) In the original text a sentence must have preceded ויריעו which in briefest form may have read וַיְמַשְּׁחֻהוּ לְמֶלֶךְ; for the shout which ensues is the plaudit of the coronation, and without the corresponding act the whole is incomplete. The analysis of the book leads to the same result (*cf.* 12,1; 15,1). Perhaps the elimi-

6 חמשים אלף איש, gloss, a monstrous result of the extension of the plague in 𝔐, which subsequently crept into 𝔊 also, as long since observed (*cf.* TH.).

7 וַיָּנֻחוּ, following 𝔊 ἐπέβλεψεν, 𝔊L ἐπέστρεψεν; 𝔐 וַיָּשֻׁבוּ.
At the close after יהוה 𝔊L + ἐν εἰρήνῃ, whence KL. infers *they returned unto JAVH at Shiloh* (for the Shilonite JHVH see above on 3,20f.). The connection with v. 3 would then be much better, but v. 17 stands opposed. 5
(6) 𝔐 + שם, striken out in accordance with 𝔊.
(9) ויעלהו Q^{e}rê; K^{e}thîb ויעלה.
(12) הָעֶזְקָה, following 𝔊 τῆς παλαιᾶς and 2 Ch. 13,19; 𝔐 הַשֵּׁן. 10
עֶזְרָה תֶּהִי כִי, following WE.'s conjecture for 𝔐 עַד הֵנָּה. The expression must relate to the stone set up. This itself is a *maṣṣeba*, and the reading very likely was once וַיַּשְׁמֶהָ מַצֵּבָה (see above on 6,14).

8 בְּרֶגְלָיו, Q^{e}rê; K^{e}thîb בדרכו. 15
לִי, following 𝔊 μοι; 𝔐 אל.
(12) חֲמֻשִׁים, 𝔊 μάαι, alternative.
(13) Following 𝔖 we may take as an alternative to רקמות, רַקָּמוֹת *embroiderers in colors*.
(17) בַּקְרֻכֵם, following 𝔊 τ. βουκόλια υ.; 𝔐 בַּחֲרֻכִים. 20

9 (1) גבעת, מִגִּבְעַת בִּנְיָמִן is inserted by WE. Mention of the place of abode is indispensable, מִבְּנֵי בִנְיָ׳ (𝔊, KL.) does not suffice.
בֶּן־אִישׁ בִּנְיָמִינִי, 𝔐 בֶּן־אִישׁ יְמִינִי. That a further unnamed ancestor should be mentioned is unexampled and absurd. The text as restored probably was originally in apposition to Kish himself, and suffered displacement, when, after the loss 25 of the name of his home, he seemed to be already designated as a Benjamite.
(2) The second half-verse is an interpolation from 10,23, where alone this standard of measurement has a proper sense; the connection also is bad.
(4) וַיַּעֲבֹרוּ, three times instead of וַיַּעֲבֹר of 𝔐, following 𝔊 διῆλθον and the third occurrence of the word in 𝔐. 30
(5) וְנָתַתָּה, following 𝔊 δώσεις; 𝔐 וְנָתַתִּי.
(10) An ancient marginal gloss on the latter part of v. 11 inserted in the wrong place (so THENIUS).
(12) לְפָנֶיךָ הָא עָתָה כִּהֵיום, following 𝔊 κατὰ πρόσωπον ὑμῶν· νῦν διὰ τὴν ἡμέραν; 𝔐 לְפָנֶיךָ מֹתָר כִּי הַיּוֹם. The letters הר are not represented in 𝔊. LAG. (*griech. Übers. d. Prov.* p. iii f.) filled them out to הָרָאה and adopted the reading, WE. rejected it as a (correct) *explicitum*; a third alternative is presented in our restoration of the text. A complete lack of expressed subject is not easy to suppose. 35 40
(14) הַשֹּׁעֵר, following v. 18 (not 𝔊 which has in both instances incorrectly הָעֵיר, as has 𝔐 in v. 14). So THENIUS.
(17) צָנִי, following 𝔊 ταπείνωσιν; 𝔐, explicably enough before עמי.
(19) וְאֶכְלָה, following 𝔊 καὶ φάγε, corresponding to relations of rank and to all other forms in the context; 𝔐 וְאֶכְלֶתֶם. 45
(20) שלשת ימים, with WE.; 𝔐 הַיָּמִים (see in DR. an attempt to justify).
(21) שֵׁבֶט, 𝔐 שִׁבְטֵי, which is unquestionably incorrect. One might read שִׁבְטִי in the sense of *my tribe* or as ancient ending of the constr.; but we have probably to do with a scribal error following the preceding שבטי. Whether in קטני also, is doubtful. 50
(24) וְהָאַלְיָה, 𝔐 undoubtedly wrong הַקֶּלְיָה. The choice between אַלְיָה *fat tail* (GEIGER, *Urschr.* p. 380) and הַכֶּלְיָה *kidney* (KL.) would be in the strictest sense a matter of taste, were not the thigh and the *liya* (fat of the tail) to the present day the choice pieces offered to the guest (*cf.* ZDPV. vi, 98 and NESTLE, *Marg. u. Mater.* p. 13f.). Moreover the sing. כליה does not elsewhere appear in the OT.

5 (6) בְּעָפְלִים; Qerê here and throughout (vv. 9.12; 6,4.5; Deut. 28,27) טְחֹרִים, undoubtedly a euphemism.

(7) ואמרו, should be ויאמרו.

(9) יד וַתְּהִי seems to be a gloss from v. 6, the immediate subject of ויד is הארון. So KL. 5

6 (1) וַתְּשָׁרֵץ אַרְצָם עַכְבָּרִים, following 𝔊 καὶ ἐξέζεσεν ἡ γῆ αὐτῶν μύας. For the justification of the assumption see on v. 4f.

(3) אָשָׁם, following 𝔊 εἰ ἐξαποστέλλετε ὑμεῖς, a necessity; 𝔄.

(4) לָכֶם, 𝔄 לְכֻלָּם, certainly incorrect. 𝔊 ὑμῖν κ. τ. α. υ. καὶ τῷ λαῷ. לְכֻלְּכֶם is also possible. KL. לְכָלִיהֶם. 10

In v. 4 after והב 𝔄 + וְחַמֻּשֹׁת עַכְבְּרֵי זָהָב, in v. 5 after ועשיתם 𝔄 + צַלְמֵי עָפְלֵיכֶם, both 𝔊. The additions are made with the object of connecting the various golden images with the same plague, that of the tumors, but have the additional effect of making v. 5 as far as הארץ entirely superfluous, so that with WE. (BLEEK[4], p. 209) it would have to be stricken out. But הַמַּשְׁחִיתִם אֶת־הָאָרֶץ in v. 5[a] is protected by ומעל־ארצכם at the end of the verse. Now, *your mice that lay waste the land* cannot be simply *field-mice,* but must indicate some damage done to the fields at that time. On the other hand, if the representation of the tumors by mice (HITZ. WELLHAUSEN) had been as natural and generally understood as the case would here require, the instances would have to be more numerous and in part clearer than those presented by HITZ. (*Gesch. Isr.* pp. 125. 222; *Philister,* p. 201). Thus even in 𝔄 the plague of actual mice upon the fields retains its place, and consequently their introduction in accordance with 𝔊 in v. 1 (see above) is justified. On the other hand, in 5,6 as elsewhere in 𝔊, new additions seem to have crept in. The assumption of a *lacuna* between 5,12 and 6,1 (KL.) is not indispensable, but commends itself. 15 20 25

(11) V. 11[b] is put beneath the text as a gloss imperfectly attached (so KL.); nor can ואת הארגז be permitted (with WE.) to remain; in 𝔊[V] the last three words are wanting. Instead of the elimination the text of 𝔊[L] is possible: ואת ע׳ הו׳ ואת צ׳ מ׳ שָׁמוּ בָּאָרְנָז מִצִּדּוֹ (*cf.* v. 8). 30

(13) לְקָרָאתוֹ, 𝔊 εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς; 𝔄 לְרָאוֹת.

(14f.) וַיָּשֹׂמוּ שָׁם עִמָּה, 𝔄 only וָשָׂם, 𝔊 καὶ ἔστησαν ἐκεῖ παρ' αὐτῇ, unquestionably original. The omission in 𝔄, if not accidental, is a consequence of the gloss v. 15. Since WE. this needs not further to be proved such; only the whole verse should be stricken out, not merely a part as far as עלות, as is manifest from ביום ההוא itself. These effects appear more feebly even in 𝔊[L] with its καὶ ἔστη ἐκεῖ παρὰ λίθον μέγαν, which can have been derived from no other source than the text of 𝔊[V]. Further אבן גדולה can be nothing but an ancient euphemism for מַצֵּבָה, as also in 18[b], where the palliation was perhaps carried further. This, however, is exceeding our task of restoring the text. 35 40

(17.18[a]) A palpable statistical gloss (WE.), yet on account of 18[a] older than the removal of the plague of mice in 𝔄 (6,1.4f.). The fact that the number of golden mice in 6,5 seemed to be left indeterminate — in fact determined together with the number of tumors in v. 4 — is here taken advantage of for exaggeration. 45

(18[b]) וְעַד אֶבֶן הַגְּדֹלָה, 𝔄 וְעַד אֶבֶל, 𝔊 καὶ ἕως λίθου, so also 𝔈, whence WE. draws the correct inference (*cf.* Gen. 31,52; Jos. 24,27; Is. 30,8 and see below on 7,12). WE. וְעַד הָאֶבֶן, DR. וְעָדָה הָאֶבֶן, while slightly preferable from a grammatical point of view, occasion increased difficulty when compared with 𝔄.

(19) וְלֹא חָדוּ בְּנֵי יְכָנְיָהוּ, following 𝔊 καὶ οὐκ ἠσμένισαν οἱ υἱοὶ Ἰεχονίου, of which 𝔄 has only preserved the fragment וַיָּחָדוּ is a happy suggestion of KL.'s for ἀσμενίζειν *rejoice,* which in 𝔊 only occurs here (*cf.* Ex. 18,9). בָּהֶם, following 𝔊 ἐν αὐτοῖς, 𝔄 בָּעָם. 50

4 אִישׁ יִשְׂרָאֵל is better, following 𝔊 ἀνὴρ Ἰσραηλ; 𝔐 omits איש.
וַיָּבוֹ as simpler should receive preference over וַיָּבוֹא of the Versions. The change of subject offers no difficulty (against Kl. Kl.)

(3) ארון אֱלֹהֵינוּ, following 𝔊 κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἡμῶν; 𝔐 א׳ ברית י״י, the Deuteronomic formula inserted here by a later hand instead of *ark of our God* so appropriate in the direct discourse. Similarly ברית is inserted twice in v. 4 and once in v. 5 where it is wanting in 𝔊, whereas from v. 6 on 𝔐 agrees with 𝔊 in the use of the ancient shorter expression.
וַיֵּצֵא. 𝔊ᵛ ἐξελθέτω ἐκ μέσου ἡμῶν which We. rightly rejected, but 𝔊ᴸ (𝔊ᴬ also) has ἐν μέσῳ, by which יצא is corroborated.
𝔐 after יהוה + צְבָאוֹת, against 𝔊. Further both texts have יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים, here relegated to the foot of the page as a gloss (*cf.* Kuen., *Ond.*² i, p. 391 and We. on ב,6,2).
וּשְׁנֵי, following 𝔊 καὶ ἀμφότεροι; 𝔐 וְשָׁם שְׁנֵי, which gives a quite different and intrinsically unsatisfactory sense, employed by Kuenen in attacking the unity of cc. 4 6 and 1-3 (*cf.* Budde, *Richt. u. Sam.* p. 194f.).

(7) Between אמרו and אל 𝔐 has only בָּא אֱלֹהִים, an expression acknowledging that Jhvh is God alone, and accordingly impossible in the mouth of the Philistines. Now 𝔊 presents in the first place after אלהים, πρὸς αὐτούς=אֲלֵהֶם, then correctly the plur. ἥκασιν=בָּאוּ (*cf.* v. 8); further, 𝔊ᴸ presents instead of οἱ θεοί of 𝔊ᵛ correctly [ὁ θεὸς] αὐτῶν=אֱלֹהֵיהֶם; finally both forms of the text have οὗτοι (οὗτος) οἱ θεοί (ὁ θεός), which cannot by any means be passed over with We. The text obtained thence is אלה אלהיהם באו אלהם אליה׳ *these are their gods, they are come unto them into the camp,* whence 𝔐 is readily explicable. On the other hand, ויאמרו אוי לנו of 𝔐 seems better than ἐξελοῦ ἡμᾶς Κύριε σήμερον (in case οὐαὶ ἡμῖν is with We. to be stricken out). Kl.'s alteration based essentially upon it is impossible, since here after v. 6 an utterance of the Philistines, not of the Israelites, is to be expected.

(8) וּבַדְּבָר, following We. Dr. Kl.; 𝔐 בַּמִּדְבָּר, 𝔊 adds καί.

(12) בְּגָזְמִי, following 𝔊 Ἰεμειναῖος, We. Kl.; 𝔐 בִּנְיָמִין.

(13) בְּיַד־הַדֶּרֶךְ, with We. Kl. (only ליד) in exact agreement with 𝔊 παρὰ τὴν πύλην σκοπεύων τὴν ὁδόν (*cf.* ב,18,4; Nah. 2,2); 𝔐 דֶּרֶךְ מַצַּפָּה (ליד) יד; Dr. compromises between the two ליד ר׳ הש מצ׳, which is also possible (*cf.* ב,15,2). For ביד instead of ליד see on v. 18.

(15) After v. 15 of 𝔐, 𝔊 repeats v. 14, whence We. has rightly inferred that v. 15 was not inserted in 𝔊 until later. In We.'s opinion this was due to accident, inasmuch as the verse is important. This is not possible, since the clause adopted above (at the end of c. 3) from 𝔊, ועלי זקן מאד וגו׳, which is wanting in 𝔐 (*cf.* also 3,2ᵇ and 4,18ᵃ), appears in its stead. V. 15 is, therefore, relegated to the foot of the page as a gloss; an alternative would be to ascribe it to the redaction.

(18) בְּיַד with We. Kl. in spite of Dr.'s doubts is probably correct in accordance with 𝔊 ἐχόμενος=בְּיַד. Usually, it is true, we have ליד, but *cf.* Zech. 4,12. In view of this we should doubtless emend in v. 13 ביד. 𝔐 הָכֵר יָד, whence Kl. הָכֵד יָדוֹ הַשֹּׁעֵר.

(19) וָמֵתָה, 𝔐 וּמֵתָה, scarcely admissible.

(22) A gloss to preclude the idea that the death of both his sons could be as grievous as the loss of the ark. So Then.
וַיָּבֹאוּ בֵּית דָּגוֹן וַיִּרְאוּ, following 𝔊; 𝔐 (*cf.* We.).

5 (3) עַל פָּנָיו, here and in v. 4 following 𝔊; 𝔐 לפניו (*cf.* We.).
וַיְהִי כִּי הִשִּׁ׳, following 𝔊; 𝔐 a bare וישכימו as in v. 3.

(4) נָוָּ, Lag. (*Proph. Chald.* p. li) following 𝔊 ἡ ῥάχις Δαγων and 𝔗 נוסיה; out of this 𝔐 made the absurd דָּגוֹן. A possible alternative would be נָוֵי הדגון; We.'s דָּגוֹן goes too far.

2 (32) . . . . . ., 𝔐 צר מָעֹן, for which a suitable emendation is still wanting. *Cf.* the similar passage v. 29. Without the צר the reading מָעֹן mentioned there would be acceptable here. For צר one might conjecture צַר, *as a grudging witness.*

(33) עֵינָיו and שׂוֹנְאוֹ, following 𝔊; 𝔐 עֵינֶיךָ and נַפְשֶׁךָ.

וְלָאֲרִיב; orthography requires וּלְהַאֲרִיב; perhaps וּלְהַרְאִיב should be read. בְּחֶרֶב, following 𝔊 ἐν ῥομφαίᾳ ἀνδρῶν, 𝔐 ^בחרב; KL.'s בְּחֵרֵי אֲנָשִׁים fails to remove the harshness and does not mean *as the youngest among men.*

3 (1) 𝔐 נִפְרָץ. Instead of this solitary Nif'al read according to the general usage of the language the Qal פִּרֵץ. The נ is dittography from חזון (WE.).

(3) ועיניו Q^ere; K^ethîb ועינו.

(4) Double שְׁמוּאֵל, following 𝔊; in 𝔐 the only remnant of the first is אל. The repetition of the name in address is characteristic, *cf.* v. 10.

(6) Between the two שְׁמוּאֵל 𝔐 has וַיָּקָם, not rendered by 𝔊. The word in 𝔐 has been supplied after v. 8, but in the wrong place.

(7) יָדַע, according to rule (*cf.* GES.-K.[25] 107, 1, rem. 1), and יגלה, likewise in v. 3, in place of יָדַע of 𝔐.

(10) שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל should be retained notwithstanding 𝔊 and KL.

(13) וְהִגַּדְתָּ. So KL. in accordance with v. 15; 𝔐 and 𝔊 וְהִגַּדְתִּי.
Before אשר 𝔐 reads בָּעֹן, superfluous and grammatically bad; 𝔊 has ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ, that is בעון בניו, which the context proves incorrect even if with 𝔊 we leave out אשר ידע. Accordingly בעון is a superfluous explanatory gloss. So WE.
אֱלֹהִים, following 𝔊 θεόν; 𝔐 has through loss of א the meaningless לָהֶם.

(15) וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר, from καὶ ὤρθρισεν τὸ πρωί of 𝔊; ^𝔐 by oversight after הבקר.

(18) בְּעֵינָיו Q^ere; correct interpretation of the K^ethîb בעינו.

(20.21) V. 20 is wanting in 𝔊, likewise the last three words of 𝔐 in v. 21 כָּלְלוּ בְדָבָר יַהְוֶה.
In the place of the latter 𝔊 gives a sentence completely corresponding to v. 20, which is doubtless nothing but a free translation of v. 20. This verse accordingly is transposed here, because the connection seems better thus, and the three words are stricken out.
At the end of c. 3 𝔊 has the additional sentence καὶ Ηλει πρεσβύτης σφόδρα, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πορευόμενοι ἐπορεύοντο, καὶ πονηρὰ ἡ ὁδὸς αὐτῶν ἐνώπιον Κυρίου, derived unquestionably from the Hebrew and probably genuine, which is therefore incorporated after v. 20 in literal retranslation.
Ingenious, but quite too bold, is KL.'s emendation of v. 21 obtained by transpositions and the addition of the bracketed words: [וַיְהִי] כִּי נִגְלָה [אֲרוֹן] יַהְוֶה וַיִּפָּץ, then 4,1[a] and the addition from 𝔊 וַעֲלֵי וגו׳, the latter as the initial clause of c. 4. To this text he links c. 7,2.

4 (1) V. 1[a] reads in 𝔐 וַיְהִי דְבַר־שְׁמוּאֵל לְכָל־יִשְׂרָאֵל. The clause would be tolerable at the close of c. 3 in the sense that Samuel's oracles spread everywhere, but it would be superfluous, and ill-constructed in place of דְּבַר יַהְוֶה בְּיַד ש׳ or the like. Since its place is occupied in 𝔊 by an entirely different sentence, the clause in 𝔐 may well be regarded as written to fill its present position, in the sense that Samuel summoned all Israel to the war. It should, therefore, be stricken out. The restored beginning from ויהי to למלחמה is a literal retranslation of the beginning in 𝔊, which is certainly genuine: καὶ ἐγενήθη ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ συναθροίζονται ἀλλόφυλοι ἐπὶ Ισραηλ εἰς πόλεμον, ^𝔐.
לִקְרָאתָם, so 𝔊 εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς; 𝔐 לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים, a necessity after the disappearance of the initial clause.

אֶבֶן הָעֶזֶר is better, and supported by 5,1; 7,12 against הָאבן of 𝔐.

(2) וַתֵּט, from ἔκλινεν of 𝔊; 𝔐 וַתִּטֹּשׁ, instead of which, however, we should expect וַיִּנָּגֵשׁ.

2 side by side are tautological, the ב bad. 𝔊 correctly τοῖς ἐρχομένοις θύσαι Κυρίῳ ἐν Σηλωμ, only that the שם should be retained, and בשלה connected directly with ליהוה, a point which 𝔊 misunderstood. So Kl.

15 𝔐 points וְיֹאקַר, but 𝔊 is more correct, καὶ ἔλεγεν (not καὶ εἶπεν). The change to וְאָמַר is not required, a different pointing is sufficient. 5
K^e^thîb לו ואמר; the Q^e^rê לא is beyond question correct.

17 𝔊 omits האנשים, presumably solely for the reason that it so remarkably duplicates the הנערים beside it. However, נערים designates the two as sons of Eli, while אנשים describes their age without reference to any one else. Kl.'s attempt goes too far. 10

20 יְשַׁלֵּם, following 𝔊 ἀποτίσαι; 𝔐 יָשַׂם.
הַשְּׁאֵלָה; 𝔐 שָׁאַל, 𝔊 [ἀντὶ τοῦ χρέους οὗ] ἔχρησας [Κυρίῳ] *for the loan which thou hast lent to JHVH*, accordingly=הַשְּׁאֻלָה, since only the Hif'il has this sense (Ex. 12,36, and above 1,28), whereas שאל means *borrow* (Ex. 3,22; 11,2; 12,35). In the same way 𝔖. This sense according to 1,28 is here the only admissible one, only it requires the 3. f. sing. The emendation שְׁאֵלָה (Th. Dr.) accordingly is incorrect; so far as the sense is concerned, the pointing שָׁאַל *that which is borrowed by JHVH* (We. Kl.) would do; Kl.'s שָׁאַל יהוה is better: *that which JHVH hath borrowed*. But the form must be adapted to the speech of the woman in 1,28. The double השאלה, one beside the other, was not understood and gave occasion to alterations. Still simpler would be תחת אשר השאלה ליהוה. The השאלה incorrectly read as a noun had then to come before אשר, and a substitute was carelessly inserted in the right place. 15 20
וְהָלְכוּ, following 𝔊 καὶ ἀπῆλθεν; the ὁ ἄνθρωπος following is an explanatory addition. 𝔐 וְהָלְכוּ. 25

21 וַיִּפְקֹד, following 𝔊 καὶ ἐπεσκέψατο; 𝔐 כִּי־פָקַד.
After חנה 𝔐 + וַתַּהַר, to be eliminated with 𝔊; עוד is omitted by 𝔐, 𝔊 correctly ἔτι.

22 The concluding sentence of 𝔐 relegated to the foot of the page is still wanting in 𝔊^V^ (𝔊^A^ and 𝔊^L^ have already supplied it); it is an exaggerative gloss after a well known taste, sufficiently recognizable from the אֶהֶל מוֹעֵד. 30

23 After שמע 𝔐 + אֶת־דִּבְרֵיכֶם רָעִים, at the close אֵלֶּה, both additions wanting in 𝔊; the first at any rate is a consequence of the gloss in v. 22. — Instead of העם 𝔊 has עַם־יְהוָה, which may be adopted with We. and Ki.

25 וּפִלְלוּ with We., 𝔐 ופללו. The acc. is scarcely admissible; for the plur. and the use of אלהים *cf.* the striking explanation Ex. 22,6-8. The יתפלל of 𝔐 which follows may be retained, if the assumption be made that the Hithp. means *conduct oneself as* מְפַלֵּל; otherwise יָפַלֵּל would have to be substituted. 35

27 עֲבָדִים, following 𝔊 δούλων; 𝔐. The omission was due to oversight after במצרים.

28 Marti (in A. Kayser's *Theologie des Alten Testaments*, 2 ed., 1894), cancels לפני with 𝔊 as well as בד in 22,18, and understands by אפוד not the garment of 2,18, but the image of 14,3.
לְאָכְלָה at the close, following 𝔊 εἰς βρῶσιν; 𝔐. Its genuineness is established by the יאכלון in the fundamental passage Deut. 18,1. 40

(29) וְלָמָּה, with Kl. following 𝔊 καὶ ἵνα τί, a necessity if the interrogative particle be retained in v. 27; 𝔐 omits the ו. 45
. . . . No satisfactory restoration has yet been found for the מעון of 𝔐. The most worthy of mention would be Kl.'s תָּבוּס.....מָעוֹן *why lookest thou covetously?* following the Q^e^rê עין 18,9. The reading of 𝔐 agrees with the ו of the K^e^thîb there (עון). *Cf.* v. 32.
לְעֵינִי, following 𝔊 ἔμπροσθέν μου; 𝔐 לְפָנַי. Hitz. We. Kl. Dr. Ki. reproduce from 𝔊 לפני; but לְעֵינִי is easier compared with 𝔐 and, at the same time, so satisfactory that it deserves the preference, although elsewhere it is rendered otherwise by 𝔊. 50

1 καὶ ἔφαγεν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ ἔπιεν, which is beyond question the translation of genuine words. Probably they were omitted from 𝔐 in order to remove the contradiction with v. 8 as corrupted; We. for the same reason mistakenly eliminates here the ותאכל of 𝔐 also. — לא הפילה with Kl. from 𝔊 οὐ συνέπεσεν ἔτι (*cf.* Jer. 3,12; Gen. 4,5f.); 𝔐 לא־הָיוּ־לה.

(20) 𝔐 וַתַּהַר חַנָּה, after הַיָּמִים, 𝔊 correctly καὶ κατέλαβεν καὶ ἐγένετο, only that חנה should be retained. — לתקופות, better perhaps, in accord with all other places, לְתְקוּפַת (Kl.).

(22) וְנַרְאָה, וְנִרְאָה of 𝔐, with Kl. following Geiger (*Urschrift*, p. 337ff.). One might be tempted to read וְרָאָה, in order to obtain here also the perf. cons.; but since everywhere else (Ex. 23,15; 34,20.23; Deut. 16,16; 31,11; Is. 1,12; ψ 42, 3) the alteration undertaken from a sense of reverence extends only to the vowels, it is better here to restrict ourselves to these and to explain the form as an impf.

(23) 𝔐 דַּבְּרוּ, 𝔊 and 𝔖 have the second person in agreement with the context.

(24.25) 𝔐 בְּקָרִים שָׁלֹשׁ, 𝔊 ἐν μόσχῳ τριετίζοντι=בְּפַר מְשֻׁלָּשׁ. In the first place the מ was attached wrongly to the preceding word, then the vowel-letter supplied and the gender made to correspond. — At the end 𝔐 has + וְהַנַּעַר נָעַר, which is meaningless; 𝔊 in place of this καὶ τὸ παιδάριον μετ' αὐτῶν, which is superfluous. If, however, 𝔊 is right in v. 25 with ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου=אם הַנַּעַר, אֶת־הַנַּעַר of 𝔐, then we may doubtless with We. Dr. Kl. remove these words to the end of v. 25, without needing to follow their example in introducing וַתָּבוֹא instead of וַיָּבֹאוּ in accordance with the προσήγαγεν of 𝔊 (προσῆλθεν 𝔊[L]).

(28) At the end of the verse 𝔐 has וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁם לַיהוָה, wanting in 𝔊. Instead of this 𝔊 has at the beginning of 2,11 the exactly corresponding addition καὶ κατέλιπεν αὐτὸν ἐκεῖ ἐνώπιον Κυρίου=וַתַּנִּיחֵהוּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה, which agrees far better with the context. It is manifest that Hannah's psalm (2,1-10) has been inserted in 𝔐 at a point three words further on than in 𝔊, and the last words before it — and likewise after it — in 𝔐 have suffered a corresponding alteration.

2 (2) 𝔐 כראין בלתך. The member is too short; the restoration of אל after אין is suggested by ב,22,32. The omission of the word is easily accounted for. 𝔊 cannot be used for an emendation. Kl. eliminates the member as a gloss, which may be allowed as a possible alternative.

(3) Kᵉthîb ולא. 𝔊 καὶ θεὸς ἑτοιμάζων might afford וְאֵל הָכֵן but is probably a mere facilitation of the translation. A better reading would be וְאַלְהֵינוּ תכן, since the נ would thus be retained. If אל is original we ought to read עלליו, and in any case it is simplest to construe the passage with Nif'al according to Ez. 18,25ff.; 33,17.20.

(5) 𝔐 חָדֵלוּ עַד עָקָר. Reifmann (cited by Dr.) and Kl. emend עָבוֹר instead of the troublesome עַד; but Kl.'s attempt to obtain this reading from 𝔊 is unsuccessful.

(9) חסידיו Qᵉrê; Kᵉthîb חסידו.

(10) יַתְּתוּ of 𝔐 is fully as good as יַתֵּת of 𝔊. On the other hand, עָלָי of 𝔐 is hard and inept; we should read עָלָיִן, and instead of יַרְעֵם prefer the pointing יִרְעַם (*cf.* ψ 2,9). — מריבו Qᵉrê; Kᵉthîb מריבו.

(11) See above on 1,28. The last four words of the text as there restored 𝔊 has here at the beginning, and proceeds thereafter καὶ ἀπῆλθεν εἰς Αρμαθαιμ=וַתֵּלֶךְ הָרָמָתָה which should be inserted in place of 𝔐's וַיֵּלֶךְ אֶלְקָנָה הר׳ עַל־בֵּיתוֹ.

(12.13) V. 13ᵃ as far as העם is by 𝔍 properly connected with v. 12: *they cared neither for JHVH nor for the duty*, &c.; otherwise we should expect וזה מ instead of ומ'; moreover משפט, meaning at the least *prescriptive usage*, would scarcely be the right word for the abuse. Further 𝔐 אֶת־הָעָם read, after 𝔊 παρὰ τοῦ λαοῦ and 𝔖𝔗, מאת.

(14) 𝔐 הכהן בו is meaningless, 𝔊 has ἑαυτῷ=לו. — 𝔐 omits לְזֹבֵחַ לַיהוָה, שם and בשלה

1 *al.* conjecture, on the other hand, that in the source from which these chapters are derived Eli had been previously mentioned. Much more probably עלי כהן alone (*cf.* v. 9; 2,11 עלי הכהן) was the original reading; instead of Eli his sons have been inserted from 2,12 ff. by some one to whom the main consideration was the punishment inflicted on them; 𝔊 afterwards supplied Eli.

(5) . . . . 𝔐 אפים. Good, as far as the sense goes, would be the translations of 𝔗 *tristis*, that of 𝔗 בְּחִיר *a choice portion*, and that of many moderns *a portion as great as two*, but all lack support in usage. The last sense KL. tries to obtain by means of conjecture: כִּפֵּי שְׁנַיִם (Deut. 21,17; 2 K. 2,9), abbreviated כ׳ שני, whence by corruption אפים. From the πλήν of 𝔊 (expanded by KL. for his text to διπλῆν) REINKE (in DRIVER) WE. DR. KITTEL emend to אֶפֶס; this, however, gives no satisfactory sense. 𝔊 also was doubtless only guessing. As Elkanah's disposition must have been apparent in his features in order to affect Hannah, אפים is probably correct; the deficiency before the word would be best supplied by מר, *cf.* מר נפש v. 10.

(6.7) V. 6 is a marginal gloss drawn from daily life, intended to heighten Hannah's woes and to make her conduct in v. 7^{b} ff. more readily explicable. The repetition $6^{b}=5^{b\beta}$ is bad, but easily intelligible as a re-insertion of the old reading after the interpolation; there is no allusion on Elkanah's part to these vexations, and וכן כעסה at the beginning of v. 7 demands uninterrupted connection with v. 5; we have no right to smooth over by reading יַעְקֵהָ (TH. WE.), or הַכַּעֵשׂ (𝔖𝔅 *sicque faciebat . . . . et sic provocabat*); on the contrary, we are constrained to point כַּעֲלֹתָהּ instead of עָלֹתָהּ (*cf.* v. 3). Furthermore כֵּן הַכַּעֲסָנָה is also a marginal gloss, quite without syntactic connection. — Within the limits of the first gloss the word הַרְעִמָהּ is doubtful; the usual rendering *to provoke her to wrath* is superfluous and questionable. KL. emends וַתְּחָמָהּ, which agrees well enough with the gloss.

(8) 𝔐 ואמר לו הנני אדני ויאמר לה, according to 𝔊 καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰδοὺ ἐγώ, κύριε· καὶ εἶπεν αὐτῇ. The clause is wanting in 𝔐, but according to 3,4.8.16 is characteristic of this narrative and accordingly to be regarded as original, in distinction from numerous expansions of 𝔊. The omission is easily accounted for (WE. notwithstanding) by the eye's glancing over from ויאמר לה to ואמר לו, proceeding thus simply with Elkanah's words.

(9) 𝔐 וכל־ביתה. Of this וכל־ביתה is a trivial addition which 𝔊 does not reproduce; on the other hand, 𝔊 presents at this point the indispensable καὶ κατέστη ἐνώπιον Κυρίου=והתיצב לפני יהוה. The rest is in contradiction to v. 7 f., and moreover בשלה is intolerable. Hence many adopt the reading of 𝔊 ἐσθίειν αὐτούς=אֶכְלָם; WE. moreover points very acutely בַּשֶּׁלָה (*cf.* Num. 6,19 and below c. 2,15). However, this also is impossible, since Hannah in v. 18 finds her friends still at the repast. All requirements are met by the emendation of KL. adopted in the text, inasmuch as it does no great violence to the text and has strong support in אבלה. As to יַשְׁבָּה *cf.* c. 9,22, and v. 18 of our chapter in the text restored from 𝔊.

(12) 𝔐 ויהי, וְהָיָה. To appeal to 𝔊 καὶ ἐγενήθη in behalf of this change is not allowable. However, the use of the perfect with simple ו *cop.* is surely nowhere less permissible than in this formula, which in the form ויהי for the past, והיה mostly for the future, is introduced for the very purpose of removing every possible doubt as to the time. The same thing is observable in 10,9; 17,48; 25,20. Here the loss of the י is readily to be accounted for since it was preceded by a ו; the mutilated word was then incorrectly completed.

(15) 𝔐 קשת־רוח, according to Ez. 3,7 *obstinate*; 𝔊 has ἡ σκληρὰ ἡμέρα=קשת יום as in Job 30,25.

(18) 𝔐 ות׳ הא׳ לדרכה ותאכל ופניה, 𝔊 has for ותאכל καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῆς

Critical Notes on Samuel

Book I.

1 (1) 𝔐 הָרָמָתַיִם, name of a place not otherwise known, usually considered the equivalent of רמה, הרמה (7,17 &c.); KLOSTERMANN points well מן־הרמתים, gentilicium of רמה (1 Chr. 27,27). The peculiar expression depends upon the אחד (*cf.* 2 K. 4,22 &c.); this word, therefore, must be genuine, though it does not appear in 𝔊. — 𝔐 צוּפִים, a grammatically impossible addition to הרמתים (*cf.* DR.); 𝔊 Σειφα= צִיפִי, whence WELLH. has rightly צוּפִי (*cf.* 9,5). — Last word 𝔐 אֶפְרָתִי; we should expect איש אפרתי or האפרתי; 𝔊 has correctly Εφραιμ. 𝔐 wishes to indicate that צוּף is a person, not a locality.

(3) 𝔐 שְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי [חָפְנִי וּפִנְחָס] כֹּהֲנִים. 𝔊 Ηλει καὶ κ.τ.λ. The mention of Eli is indispensable, whence THENIUS and KLOSTERM. emend from 𝔊 עֵלִי ושני וגו׳. WE.

* The text of the Books of Samuel belongs to the class of the worst preserved in the OT.; but, on the other hand, the Versions, especially 𝔊, afford far larger resources for its restoration than in the case of most of the other books. In addition to the Versions the parallel texts in Chron. & ψ 18 are, of course, to be made the most of. It is the merit of OTTO THENIUS (*Die Bücher Samuelis*, 1842; here referred to as TH.) to have been the first to perceive both facts and to have made the first comprehensive attempt at restoration, although in many respects an inadequate one. FRIEDRICH BÖTTCHER in his book *Neue Exegetisch-kritische Ährenlese zum Alten Testament*, Part i, 1863, discussed the text of the Books of Sam. through nearly 200 pages, contradicting THENIUS in many points, and the latter replied in the second edition of his commentary, 1864. Both works have become almost completely antiquated through the brilliant book of JULIUS WELLHAUSEN, *Der Text der Bücher Samuelis untersucht*, 1871 (here WE.). With less strictness of method, but with great boldness and extraordinary acuteness, AUGUST KLOSTERMANN next attempted the reconstruction of the text (*Kurzgefasster Kommentar*, &c., edited by STRACK and ZÖCKLER, Part iii, 1887; here KL.). S. R. DRIVER (*Notes on the Hebrew Text of the Books of Samuel*, 1890; here DR.), on the contrary, proceeds with the greatest philological caution and employs the text of these books as an introduction to textual criticism of the Old Testament in general, without attempting an exhaustive treatment of the problem. R. KITTEL, according to the preface in collaboration with the editor (*Die Heilige Schrift des AT. herausgegeben von* E. KAUTZSCH, fasc. 4 and 5, 1891; here KI.), emends with sound judgment to such a degree as seems indispensable to the understanding of the text. Finally E. NESTLE (*Marginalien und Materialien*, 1893, pp. 13-23) offers a number of notes on the text of Samuel, of which, however, but few can be made of direct service for the original text.

22 וְצִנָּתְךָ תִּקְּבֵנִי:
37 תַּרְחִיב צְעָדַי תַּחְתָּנִי
וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי:
38 אֶרְדְּפָה אֹיְבַי וְאַשִּׁיגֵם
וְלֹא אָשׁוּב עַד כַּלּוֹתָם:
39 וְאֶמְחָצֵם וְלֹא יָכְלוּ קוּם
יִפְּלוּ תַּחַת רַגְלָי:
מ וַתְּאַזְּרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה
תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּנִי:
41 וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף
מְשַׂנְאַי וָאַצְמִיתֵם:
42 יָשִׁיעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ
אֶל יְהוָה וְלֹא עָנָם:
43 וְאֶשְׁחָקֵם כְּעֲפַר אָרֶץ
כְּטִיט חוּצוֹת אֲדִקֵּם:
44 וַתְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עָם
תִּשְׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם
עַם לֹא יָדַעְתִּי יַעַבְדֻנִי:

23 א ואלה דברי דוד האחרנים

נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי
וְנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַּם עַל
מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
וְנָעִים זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל:
2 רוּחַ יְהוָה דִּבַּר בִּי
וּמִלָּתוֹ עַל לְשׁוֹנִי:
3 אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לִי דִּבֶּר צוּר יִשְׂרָאֵל
מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק
מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים:
4 וְכָאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח
23 שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עֲבוֹת
מִנֹּגַהּ מִמָּטָר דֶּשֶׁא מֵאָרֶץ:
ה כִּי לֹא כֵן בֵּיתִי עִם אֵל
כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם לִי
עְרוּכָה בַכֹּל וְשָׁמֻרָה
כִּי כָל יִשְׁעִי וְכָל חֵפְצִי הֲלֹא יַצְמִיחַ:
6 וּבְלִיעַל כַּקּוֹץ מֻדָּף כֻּלָּם
כִּי לֹא בְיָד יֻקָּחוּ:
7 וְאִישׁ אֱלֹהִים יִגַּע בָּהֶם
לֹא יִמְלֵא בַרְזֶל וְעֵץ חֲנִית
וּבָאֵשׁ שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ:

22 א וידבר דוד ליהוה את דברי השירה הזאת ביום הציל יהוה אתו מכף כל
2 איביו ומכף שאול: ויאמר
יהוה סלעי ומצדתי ומפלטי לי:
3 אל־הַּי צורי אחסה בו
מגני וקרן ישעי
משגבי ומנוסי
מֹשִׁעִי מחמס תשעני:
4 מְהֻלָּל אקרא יהוה
ומאיבי אושע:

ה כי אפפני משברי מות
נחלי בליעל יבעתוני:
6 חבלי שאול סבני
קִדְּמֻנִי מֹקְשֵׁי מות:
בצר לי אקרא יהוה
ואל אלהי אשוע
וישמע מהיכלו קולי
ושועתי תבא באזניו:

8 וַתִּגְעַשׁ ותרעש הארץ
ומוסדות הרים ירגזו
ויתגעשו כי חרה לו:
9 עלה עשן באפו
ואש מפיו תאכל
גחלים בערו ממנו:
י ויט שמים וירד
וערפל תחת רגליו:
11 וירכב על כרוב ויעף
וַיֵּדָא על כנפי רוח:
12 וישת חשך סתרו
סביבתיו סכתו
חֶשְׁכַת מים עבי שחקים:
13 מנגה נגדו עביו בערו
ברקי אגחלי אש:
14 וַיַּרְעֵם מן שמים יהוה
ועליון יתן קולו:
טו וישלח חצים ויפיצם
ברקים וַיְהֻמֵּם:
16 ויראו אפיקי ים
יִגָּלוּ מסדות תבל
בגערתך יהוה
מנשמת רוח אפך:

17 ישלח ממרום יקחני
15

22 ימשני ממים רבים:
18 יצילני מאיבי כי עזים
משנאי כי אמצו ממני:
19 יקדמני ביום אידי
ויהי יהוה למשען לי:
כ ויוצאני למרחב
יחלצני כי חפץ בי:

21 יגמלני יהוה כצדקתי
כבר ידי ישיב לי:
22 כי שמרתי דרכי יהוה
ולא רשעתי מאלהי:
23 כי כל משפטיו לנגדי
וחקתיו לא אסיר ממני:
24 ואהיה תמים לו
ואשתמרה מעוני:
כה וישב יהוה לי כצדקתי
כבר ידי לנגד עיניו:
26 עם חסיד תתחסד
עם תמים תתמם:
27 עם נבר תתברר
ועם עקש תתפתל:
28 ואת עם עני תושיע
ועיני כל רמים תשפיל:

29 כי אתה תאיר נירי
ויהוה יגיה חשכי:
ל כי בכה ארץ גדוד
באלהי אדלג שור:
31 הָאֵל אל תמים דרכו
מגן הוא לכל החסים בו:
32 כי מי אל מבלעדי יהוה
ומי צור מבלעדי אלהינו:
33 האל המעזרני חיל
ויתן תמים דרכי:
34 משוה רגלי כאילות
ועל במותי יעמידני:
לה מלמד ידי למלחמה
וַיִּנְחַת קשת נחושה זרועתי:
36 ותתן לי מגן ישעך

(2) 22,31 אמרת יהוה צרופה

20.8 ושם נקרא איש בליעל ושמו שבע בן בִּכְרִי איש ימיני ויתקע בשופר ויאמר
2 אין לנו חלק בדוד ולא נחלה לנו בבן ישי איש לאהליו ישראל: ויעל כל איש
ישראל מאחרי דוד אחרי שבע בן בכרי ואיש יהודה דבקו במלכם מן הירדן
ועד ירושלם:
3 ויבא דוד אל ביתו ירושלם ויקח המלך את עשר ׳ פלגשי׳ו׳ אשר הניח 5
לשמור הבית ויתנם בית משמרת ויכלכלם ואליהם לא בא ותהיינה צרורת עד
יום מתן אלמנות חיות:
4 ויאמר המלך אל עמשא הזעק לי את איש יהודה שלשת ימים ואתה פה
5 עמד: וילך עמשא להזעיק את יהודה ויאחר מן המועד אשר יעדו ׳דוד׳: ויאמר
דוד אל אבישי עתה ׳יר׳ע לנו שבע בן בכרי מן אבשלום אתה קח את עבדי 10
7 אדניך ורדף אחריו פן ׳מצא׳ לו ערים בצרות ונצל לעינינו׳ ויצאו אחרי׳ו׳ אבישי
ואב והכרתי והפלתי וכל הגברים ויצאו מירושלם לרדף אחרי שבע בן בכרי:
8 ׳הם׳ עם האבן הגדולה אשר בגבעון ועמשא בא לפניהם ׳ויואב רץ לקראתו׳
ויואב ׳חרב בידו מתחת׳ לבשו ועל׳ו׳ ׳חגור׳ חרב מצמדת על מתניו בתעתה
9 וה׳א׳ יצא׳ה׳ ותפל: ויאמר יואב לעמשא השלום אתה אחי ותחז יד ימין יואב 15
בזקן עמשא לנשק לו: ועמשא לא נשמר בחרב אשר ביד יואב ויכהו בה אל
החמש וישפך מעיו ארצה ולא שנה לו ויומת ויואב ואביש אחיו רדף אחרי שבע
11 בן בכרי: ואיש עמד עליו מנערי יואב ויאמר מי אשר חפץ ביואב ומי אשר
12 לדוד אחרי יואב: ועמשא מתגלל בדם בתוך המסלה וירא האיש כי עמד כל
13 העם ויסב את עמשא מן המסלה השדה וישלך עליו בגד: ׳והי׳ כאשר הֶעֱבָה 20
מן המסלה עבר כל איש אחרי יואב לרדף אחרי שבע בן בכרי:
14 ויעבר בכל שבטי ישראל ׳ויקלהו ויבא׳ אבלה ׳בית מעכה וכל הב׳כ׳רים
15 ויק׳הל׳ו ויבאו ׳ אחריו: ויבאו ויצרו עליו באבלה בית המעכה וישפכו סללה אל
העיר ׳ותצא׳ ׳אשה חכמה מן העיר׳ ותעמד בחֵל וכל העם אשר את יואב
16 מ׳חשבי׳ם להפיל החומה: ותקרא׳ שמעו שמעו אמרו נא אל יואב קרב עד הנה 25
17 ואדברה אליך: ויקרב אליה ותאמר האשה האתה יואב ויאמר אני ותאמר לו
18 שמע דברי אמתך ויאמר שמע אנכי: ותאמר לאמר ׳דבר׳ ידברו בראשונה לאמר
19 שאול ישאלו באבל ו׳כֵן׳ ׳הֵתמו א׳שר׳ ש׳מ׳ו׳ אמוני ישראל אתה מבקש
20 להשחית עיר ואם בישראל למה תבלע נחלת יהוה: ויען יואב ויאמר חלילה
21 חלילה לי אם אבלע ואם אשחית: לא כן הדבר כי איש מהר אפרים שבע בן 30
בִּכְרִי שמו נשא ידו במלך בדוד תנו אתו לבדו ואלכה מעל העיר ותאמר האשה
22 אל יואב הנה ראשו מֻשָׁלך אליך בעד החומה: ותבוא האשה ׳אל העיר ותדבר׳
אל כל העם בחכמתה ויכרתו את ראש שבע בן בכרי ויִשלכו אל יואב ויתקע
בשפר ויפצו מעל העיר איש לאהליו ויואב שב ירושלם אל המלך:
35

23 24 ׳ויואב על כל הצבא ׳ובניה בן יהוידע על הכרי ועל הפלתי: ׳ואד׳נ׳רם
25 26 ׳על המס ׳יהושפט בן אחילוד ׳מזכיר׳: ׳ושישא ספר ׳צדוק ואביתר כהנים: ׳וגם
עי׳רא ה׳יאירי׳ היה כהן לדוד:

(3) 20.12 כאשר ראה כל הבא עליו ועמד

19,16 וישב המלך ויבא עד הירדן ויהודה בא הגלגלה ללכת לקראת המלך להעביר
17 את המלך את הירדן: וימהר שִׁמְעִי בן גֵּרָא בן הימיני אשר מבחורים וירד עם
18 איש יהודה לקראת המלך דוד ׀ ואלף איש עמו מבנימן׃ וציבא נער בית שאול
19 וחמשת עשר בניו ועשרים עבדיו אתו ׃צלהו הירדן לפני המלך: ו־יַ־עב־רו׳ העב־ר־ה
5 לעביר את בית המלך ולעשות הטוב בעינ׳־ו׳׃
2 ושִׁמְעִי בן גֵּרָא נפל לפני המלך בעברו בירדן ׀ ויאמר אל המלך אל יחשב לי אדני עון
21 ואל תזכר את אשר העוה עבדך ביום אשר יצא אדני המלך מירושלם לשום המלך אל
22 לבו: כי ידע עבדך כי אני חטאתי והנה באתי היום ראשון לכל בית יוסף לרדת
23 לקראת אדני המלך: ויען אבישַׁי בן צרויה ויאמר התחת זאת לא יומת שמעי כי
10 24 קלל את משיח יהוה: ויאמר דוד מה לי ולכם בני צרויה כי תהיו לי היום לשטן
25 היום יומת איש בישראל כי הלוא ידעתי׳ם׳ כי היום אני מלך על ישראל: ויאמר
26 המלך אל שמעי לא תמות וישבע לו המלך:
27 ומריבעל׳ בן שאול ירד לקראת המלך ולא עשה רגליו ׃ולא עשה ידיו׃ ולא כ״ה
28 עשה שפמו ואת בגדיו לא כבס למן היום לכת המלך עד היום אשר בא בשלום:
15 29 ויהי כי בא ׃מירושלם לקראת המלך ויאמר לו המלך למה לא הלכת עמי
30 מריבעל׃: ויאמר אדני המלך עבדי רמני כי אמר ׃לו׃ עבדך ׃חבשה לי החמור
31 וארכב עליה ואלך את המלך כי פִּסַּח עבדך: וירגל בעבדך אל אדני המלך
32 ואדני המלך כמלאך האלהים ועשה הטוב בעיניך: כי לא היה כל בית אבי כי אם
33 אנשי מות לאדני המלך ותשת את עבדך באכלי שלחנך ומה יש לי עוד צדקה
20 ל ולועק עוד אל המלך: ויאמר לו המלך למה ׃תדבה׃ עוד דבריך אמרתי אתה
34 וציבא תחלקו את השדה: ויאמר מריבעל׃ אל המלך גם את הכל יקח אחרי אשר
35 בא אדני המלך בשלום אל ביתו:
36 וברזלי הגלעדי ירד מרגלים ויעבר את המלך ׃ לשלחו את ׃כַּמְהָם׃ בכורו׃: 32
37 וברזלי זקן מאד בן שמנים שנה והוא כלכל את המלך ב׃שִׁבְ׃תו במחֲנַיִם כי איש
38 גדול הוא מאד: ויאמר המלך אל ברזלי אתה עבר אתי וכלכלתי א׃ת שיב׃תך
39 עמדי בירושלם: ויאמר ברזלי אל המלך כמה ימי שני חיי כי אעלה את המלך לה
40 ירושלם: בן שמנים שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע אם יטעם עבדך
41 את אשר אכל ואת אשר אשתה אם אשמע עוד בקול שָׁרִים ושרות
42 ולמה יהיה עבדך עוד למשא אל אדני המלך: כמעט יעבר עבדך ׃ את המלך
43 ולמה יגמלני המלך הגמולה הזאת: ישב נא עבדך ואמת בעירי עם קבר אבי
44 ואמי והנה עבדך כִּמְהָם יעבר עם אדני המלך ועשה לו את אשר טוב בעיניך:
45 ויאמר המלך אתי יעבר כִּמְהָם ואני אעשה לו את הטוב בעיניך וכל אשר תבחר
מ עלי אעשה לך: ויעבר כל העם את הירדן והמלך ע׃מד׃ וישק המלך לברזלי
ויברכהו וישב למקומו:
35 ויעבר המלך הגלגלה וכמהן עבר עמו וכל עם יהודה ׃עברים׃ את המלך
41 42 וגם חצי עם ישראל: והנה כל איש ישראל באים אל המלך ויאמרו אל המלך
43 מדוע גנבוך אחינו איש יהודה ויעבְרו את המלך ואת ביתו את הירדן וכל אנשי
44 דוד עמו: ויען כל איש יהודה על איש ישראל כי קרוב המלך אלי ולמה זה
45 חרה לך על הדבר הזה האכול אכלנו מן המלך אם נשׂא נשא לנו: ויען איש
40 ישראל את איש יהודה ויאמר עשר ידות לי במלך וגם ב׃כ׃ו׃ד׃ אני ממך ומדוע
הקלתני ולא היה דברי ראשון לי להשיב את מלכי ויִקש דבר איש יהודה מדבר
איש ישראל:

18,19 ואחימעץ בן צדוק אמר ארוצה נא ואבשרה את המלך כי שפטו יהוה מיד
20 איביו: ויאמר לו יואב לא איש בשרה אתה היום הזה ובשרת ביום אחר והיום
21 הזה לא תבשר כי על כן בן המלך מת: ויאמר יואב לכושי לך הגד למלך אשר
22 ראיתה וישתחו הכושי ליואב וירץ: ויסף עוד אחימעץ בן צדוק ויאמר אל יואב
5 ויהי מה ארצה נא גם אני אחרי הכושי ויאמר יואב למה זה אתה רץ בני ולכה
23 אין בשרה מְצֹאת: ויאמר ויהי מה ארוץ ויאמר לו רוץ וירץ אחימעץ דרך
24 הככר ויעבר את הכושי: ודוד יושב בין שני השערים ויֵלֶך הצפה אל גג השער
25 אל החומה וישא את עיניו וירא והנה איש רץ לבדו: ויקרא הצפה ויגד למלך
26 ויאמר המלך אם לבדו בשורה בפיו וילך הלוך וקרב: וירא הצפה איש אחר רץ
10 ויקרא הצפה אל השער ויאמר הנה איש אחר רץ לבדו ויאמר המלך גם זה
27 מבשר: ויאמר הצפה אני ראה את מרוצת הראשון כמרצת אחימעץ בן צדוק
28 ויאמר המלך איש טוב זה ואל בשורה טובה יבוא: ויקר־ב־ אחימעץ ויאמר אל
המלך שלום וישתחו למלך לאפיו ארצה ויאמר ברוך יהוה אלהיך אשר סגר את
29 האנשים אשר נשאו את ידם באדני המלך: ויאמר המלך שלום לנער לאבשלום
15 ויאמר אחימעץ ראיתי ההמון הגדול כשלח את עבדך ולא ידעתי מה:
30.31 ויאמר המלך סב התיצב כה ויסב ויעמד: והנה הכושי בא ויאמר הכושי יתבשר
32 אדני המלך כי שפטך יהוה היום מיד כל הקמים עליך: ויאמר המלך אל הכושי
השלום לנער לאבשלום ויאמר הכושי יהיו כנער איבי אדני המלך וכל אשר קמו
עליך לרעה:

19,1 וירגז המלך ויעל על עלית השער ויבך וכה אמר ב־ב־כתו בני אבשלום
20 בני בני אבשלום מי יתן מותי אני תחתיך אבשלום בני בני:
3 ותהי התשועה ביום ההוא לאבל לכל העם כי שמע העם ביום ההוא לאמר
4 נעצב המלך על בנו: ויתגנב העם ביום ההוא לבוא העיר כאשר יתגנב העם
5 הנכלמים בנוסם במלחמה: והמלך לאט את פניו ויזעק המלך קול גדול בני
25 אבשלום אבשלום בני בני:
6.7 ויגד ליואב הנה המלך בכה ו־מ־תאבל על אבשלום: ויבא יואב אל המלך
הבית ויאמר הובשת היום את פני כל עבדיך הממלטים את נפשך היום ואת
7 נפש בניך ובנתיך ונפש נשיך ונפש פלגשיך: לאהבה את שנאיך ולשנא את
אהביך כי הגדת היום כי אין לך שרים ועבדים כי ידעתי היום כי לא אבשלום
30 8 חי וכלנו היום מתים כי אז ישר בעיניך: ועתה קום צא ודבר על לב עבדיך כי
ביהוה נשבעתי כי אינך יוצא אם ילין איש אתך הלילה ורעה לך זאת מכל
9 הרעה אשר באה עליך מנעוריך עד עתה: ויקם המלך וישב בשער ולכל העם
הגידו לאמר הנה המלך יושב בשער ויבא כל העם לפני המלך:

י וישראל נס איש לאהליו | ויהי כל העם נדון בכל שבטי ישראל לאמר
35 המלך הצילנו מכף איבנו והוא מלטנו מכף פלשתים ועתה ברח מן הארץ
11 ומממלכתו מעל אבשלום: ואבשלום אשר משחנו עלינו למלך מת במלחמה ועתה
12.12 למה אתם מחרשים להשיב את המלך: ודבר כל ישראל בא אל המלך | והמלך
דוד שלח אל צדוק ואל אביתר הכהנים לאמר דברו אל זקני יהודה לאמר למה
40 13 תהיו אחרונים להשיב את המלך אל ביתו־ אחי אתם עצמי ובשרי אתם ולמה
14 תהיו אחרנים להשיב את המלך: ולעמשא תמרו הלוא עצמי ובשרי אתה כה
יעשה לי אלהים וכה יוסיף אם לא שר צבא תהיה לפני כל הימים תחת יואב:
15 ויט את לבב כל איש יהודה כאיש אחד וישלחו אל המלך שוב אתה וכל
עבדיך:

17,19 וירדו שם: ותקח האשה ותפרש את המָּכָך על פני הבאר ותשטח עליו הרפות
ולא נודע דבר: ויבאו עבדי אבשלום אל האשה הביתה ויאמרו איה אחימעץ כ
ויהונתן ותאמר להם האשה עברו . . . . המים ויבקשו ולא מצאו וישבו ירושלם:
21 ויהי אחרי לכתם ויעלו מהבאר וילכו וינדו למלך דוד ויאמרו אל דוד קומו ועברו
5 מהרה את המים כי ככה יעץ עליכם אחיתפל: ויקם דוד וכל העם אשר אתו 22
ויעברו את הירדן עד אור הבקר עד אחד לא נעדר אשר לא עבר את הירדן:
23 ואחיתפל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את החמור ויקם וילך אל ביתו אל
עירו ויצו אל ביתו ויַחנק וימת ויקבר בקבר אביו:
24.בה ודוד בא מחנימה ואבשלם עבר את הירדן הוא וכל איש ישראל עמו: ואת
10 עמָשא שם אבשלם תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יִתְרא הישמעאלי
26 אשר בא אל אביגל בת נ״שי״ אחות צרויה אם יואב: ויחן ישראל ואבשלם ארץ
הגלעד:
27 ויהי כבוא דוד מחנימה ושֹבי בן נחש מרבת בני עמון ומכיר בן עמיאל
28 מִלֹּא דָבָר וברזלי הגלעדי מרגלים: הביאו עָרֶשֶׂת משכב ומרבדים וספות וכלי
15 יוצר וחטים ושערים וקמח וקלי ופול ועדשים: ודבש וחמאה וצאן וּשְׂפוֹת בקר 29
הגישו לדוד ולעם אשר אתו לאכול כי אמרו העם רעֵב ועָיֵף וצמֵא במדבר:

18,2.א ויפקד דוד את העם אשר אתו ויָשם עליהם שרי אלפים ושרי מאות: וישלח־שי׳
דוד את העם השלשת ביד יואב והשלשת ביד אבישַׁי בן צרויה אחי יואב
20 והשלשית ביד אִתַּי הגתי ויאמר המלך אל העם יצא אצא גם אני עִמָּכם: ויאמר 3
העם לא תצא כי אם נוס ננוס לא ישימו אלינו לב ואם ימתו חצְינו לא ישימו
אלינו לב כי אתה כמנו עשרה אלפים ועתה טוב כי תהיה לנו מעיר לעזר: 4
ויאמר אליהם המלך אשר ייטב בעיניכם אעשה ויעמד המלך אל יד השער וכל ה
העם יצאו למאות ולאלפים: ויצו המלך את יואב ואת אבישי ואת אִתַּי לאמר
25 לאַט לי לנער לאבשלום וכל העם שמעו בצוֹת המלך את כל השרים על דבר
אבשלום: ויצא העם השדה לקראת ישראל ותהי המלחמה ביער . . . . . : ויִנגפו 7.6
שם עם ישראל לפני עבדי דוד ותהי המַּפָּה גדולה ביום ההוא עשרים אלף
איש: והיי שם המלחמה נפ״צ״ת על פני כל הארץ ויָרב היער לאכל בעם 8
מאשר אכלה החרב ביום ההוא:
30 ויקרא אבשלום לפני עבדי דוד ואבשלום רכב על הפרד ויבא הפרד תחת 9
שוֹכֹּך האַלה הגדולה ויחזק ראשו באלה ויִת־ל־ בין השמים ובין הארץ והפרד
אשר תחתיו עבר: וירא איש אחד ויגד ליואב ויאמר הנה ראיתי את אבשלם י
תלוי בָּאלה: ויאמר יואב לאיש המגיד לו והנה ראית ומדוע לא הכיתו שם ארצה 11
ועלי לתת לך עשרה כסף וחגרה אחת: ויאמר האיש אל יואב ולא אנכי שָׁקָל: 12
35 על כפי אלף ככף לא אשלח ידי אל בן המלך כי באזנינו צוה המלך אתך ואת
אבישי ואת אתי לאמר שמרו לי בנער באבשלום: או עשיתי בנפשו שקר וכל 13
דבר לא יכחד מן המלך ואתה תתיצב מנגד: ויאמר יואב לא כן אנכי אֶחַלֶּה 14
לפניך ויקח שלשה ש־לח־ים בכפו ויתקעם בלב אבשלום עודנו חי בלב האלה:
ויסבו עשרה נערים נשאי כלי יואב ויכו את אבשלום וימיתהו: ויתקע יואב בשפר 16.טו
40 ויָשב העם מרדף אחרי ישראל כי חשך יואב את העם: ויקחו את אבשלום 17
ויַשלכו אתו ביער אל הפחת הגדול ויַצבו עליו גל אבנים גדול מאד וכל ישראל
נסו איש לאהל־ו: ואבשלם לקח ויַצב לו בחי־ו את ה־מצבת אשר בעמק 18
המלך כי אמר אין לי בן בעבור הזכיר שמי ויקרא למצבת על שמו ויקרא לה
יד אבשלום עד היום הזה:

16 אבישַׁי ואל כל עבדיו הנה בני אשר יצא ממעי מבקש את נפשי ואף כי עתה בן
12 הימיני הנחו לו ויקלל כי אמר לו יהוה: אולי יראה יהוה בעֹנִי והשיב יהוה לי
13 טובה תחת קללתי היום הזה: וילך דוד ואנשיו בדרך ושמעי הלך בצלע ההר
14 לעמתו הלוך ויקלל ויסקל באבנים לעמתו ועפר בעפר: ויבא המלך וכל העם
אשר אתו ע . . . ע עיפים וינפש שם: 5

15.16 ואבשלום וכל ־ איש ישראל באו ירושלם ואחיתפל אתו: ויהי כאשר בא
חושי הארכי רעה דוד אל אבשלום ויאמר חושי אל אבשלום יחי המלך יחי המלך:
17.17 ויאמר אבשלום אל חושי זה חסדך את רעך למה לא הלכת את רעך: ויאמר
חושי אל אבשלם לא כי אשר בחר יהוה והעם הזה וכל איש ישראל לו־ אהיה 10
19 ואתו אשב: והשניתי למי אני אעבד הלוא לפני בנו כאשר עבדתי לפני אביך כן
אהיה לפניך:
21.20 ויאמר אבשלום אל אחיתפל הבו לכם עצה מה נעשה: ויאמר אחיתפל אל
אבשלם בוא אל פלגשי אביך אשר הניח לשמור הבית ושמע כל ישראל כי
22 נבאשת את אביך וחזקו ידי כל אשר אתך: ויטו לאבשלום האהל על הגג ויבא 15
23 אבשלום אל פלגשי אביו לעיני כל ישראל: ועצת אחיתפל אשר יעץ בימים ההם
כאשר ישאל בדבר האלהים כן כל עצת אחיתפל גם לדוד גם לאבשלם:

17.8 ויאמר אחיתפל אל אבשלם אבחרה נא ־לי־ שנים עשר אלף איש ואקומה
2 וארדפה אחרי דוד הלילה: ואבוא עליו והוא יָגֵע ורפה ידים והחרדתי אתו וגם 20
3 כל העם אשר אתו והכיתי את המלך לבדו: ואשיבה כל העם אליך כשוב
הכ־לה־ ־אל־ איש־ה רק נפש איש־ א־חד־ אתה מבקש כל העם יהיה שלום:
7.4 ויישר הדבר בעיני אבשלם ובעיני כל זקני ישראל: ויאמר אבשלום קרא־נ־ נא
6 גם לחושי הארכי ונשמעה מה בפיו גם הוא: ויבא חושי אל אבשלום ויאמר
אבשלום אליו לאמר כדבר הזה דבר אחיתפל הנעשה את דברו אם אין אתה 25
7 דבר: ויאמר חושי אל אבשלום לא טובה העצה אשר יעץ אחיתפל בפעם הזאת:
8 ויאמר חושי אתה ידעת את אביך ואת אנשיו כי גברים המה ומָרֵי נפש המה
9 כדוב שכול בשדה ואביך איש מלחמה ולא ילין את העם: הנה עתה הוא
נחבא באחת הפחתים או באחד המקומות והיה כנפל־ בעם ונפל־ בהם בתחלה
ושמע השמע ואמר היתה מַפָּה בעם אשר אחרי אבשלם: וה־יה־ גם בן חיל 30
11 אשר לבו כלב האריה הַמֵּס ימס כי ידע כל ישראל כי גבור אביך ובני חיל אשר
אתו: כי יעצתי הָאסף אֵסף עליך כל ישראל מדן ועד באר שבע כחול אשר
12 על הים לרב ופניך הלכים בקרב־ם־: ובאנו אליו באח־ד־ המקומות אשר נמצא
שם ונחנו עליו כאשר יפל הטל על האדמה ולא נותר בו ובכל האנשים אשר
13 אתו גם אחד: ואם אל עיר יֵאָסף וה־שי־מו כל ישראל אל העיר ההיא חבלים 35
14 וסחבנו את־ה־ עד הנחל עד אשר לא נמצא שם גם צרור: ויאמר אבשלום וכל
איש ישראל טובה עצת חושי הארכי מעצת אחיתפל ויהוה צוה להפֵר את עצת
אחיתפל הטובה לבעבור הביא יהוה אל אבשלום את הרעה:
23 ויאמר חושי אל צדוק ואל אביתר הכהנים כואת וכואת יעץ אחיתפל את
24 אבשלם ואת זקני ישראל וכואת וכואת יעצתי אני: ועתה שלחו מהֵרה והגידו לדוד 40
לאמר אל תלן הלילה בעֲרָבות המדבר וגם עבור תעבור פן יבָלע למלך ולכל
17 העם אשר אתו: ויהונתן ואחימעץ עמדים בעין רֹגֵל והלכה השפחה והגידה להם
18 והם ילכו והגידו למלך דוד כי לא יוכלו להראות לבוא העירה: וירא אתם נער
ויגד לאבשלם וילכו שניהם מהֵרה ויבאו אל בית איש בבחרים ולו באר בחצרו

אתה אתנו שוב ושב עם המלך כי נכרי אתה וגם גלה אתה ·כי·מקומך: תמול 15.20
בואך והיום אנ·עך עמנו ללכת ואני הולך על אשר אני הולך שוב והשב את
אחיך עמך ·יהוה יעשה עמך· חסד ואמת: ויען אתי את המלך ויאמר חי יהוה 21
וחי אדני המלך כי·ם במקום אשר יהיה שם אדני המלך אם למות אם לחיים כי
שם יהיה עבדך: ויאמר דוד אל אתי לך ועבר ויעבר אתי הגתי וכל אנשיו וכל 22
הטף אשר אתו:

וכל הארץ בוכים קול גדול וכל העם עברים והמלך ע·מד· בנחל קדרון וכל 23
העם עברים על פני·ו· דרך ·הוית· א·שר פ·מדבר· והנה גם צדוק ·ו·אב·יתר· נשאים את 24
ארון[1] האלהים ויצקו את ארון האלהים[2] עד תם כל העם לעבור מן העיר: ויאמר כה
המלך לצדוק ·ו·לאביתר· השב·ו· את ארון האלהים העיר ·ו·שַׁב במקומו· אם אמצא 26
חן בעיני יהוה והשבני והראני אתו ואת נוהו: ואם כה יאמר לא חפצתי בך 27
הנני יעשה לי כאשר ט·ב בעיניו: ויאמר המלך אל צדוק הכהן ·ר·אֹ·ה אתה
ואביתר· שב·ו· העיר בשלום ואחימעץ בנך ויהונתן בן אביתר שני בניכם אתכם:
ראו אנכי מתמהמה בעֲרבות המדבר עד בוא דבר מעמכם להגיד לי: וישב צדוק 29.28
ואביתר את ארון האלהים ירושלם ·וַ·שב·ו· שם: ודוד עלה במעלה הזיתים עלה ל
·ובוכה· וראש לו חפוי והוא הולך יָחֵף וכל העם אשר אתו חפו איש ראשו ועלו
עלה ובכה:

ו·ל·דוד ·הֻ·ג·ד לאמר אחיתפל בקשרים עם אבשלום ויאמר דוד סכל נא את 31
עצת אחיתפל יהוה: ויהי דוד בא עד הראש אשר ישתחוה שם לאלהים והנה 32
לקראתו חושַׁי הארכי ·רֵ·עה דוד· קרוע כתנתו ואדמה על ראשו: ויאמר לו דוד 33
אם עברת אתי והית עלי למשא: ואם העיר תשוב ואמרת לאבשלום עבדך אני 34
המלך אהיה עבד אביך ·אני מאז ועתה ואני עבדך והֲפרתה לי את עצת אחיתפל:
והלוא עמך שם צדוק ואביתר הכהנים והיה כל הדבר אשר תשמע מבית המלך לה
תגיד לצדוק ולאביתר הכהנים: הנה שם עמם שני בניהם אחימעץ לצדוק ויהונתן 36
לאביתר ושלחתם בידם אלי כל דבר אשר תשמעו: ויבא חושי רעה דוד העיר 37
ואבשלום יבוא ירושלם:

ודוד עבר מעט מהראש והנה ציבא נער מרי·בעל· לקראתו וצמד חמרים א.16
חבֻשים ועליהם מאתים לחם ומאה צִמוקים ומאה קיץ ונבל יין: ויאמר המלך אל 2
ציבא מה אלה לך ויאמר ציבא החמורים לבית המלך לרכב ו·הלחם והקיץ לאכול
הנערים והיין לשתות העיף במדבר: ויאמר המלך ואיה בן אדנך ויאמר ציבא אל 3
המלך הנה יושב בירושלם כי אמר היום ישיבו לי בית ישראל את ממלכ·ת· אבי:
ויאמר המלך לצִבא הנה לך כל אשר למרי·בעל· ויאמר ציבא השתחויתי אמצא 4
חן בעיניך אדני המלך:

ו·יב·א המלך דוד עד בחורים והנה משם איש יוצא ממשפחת בית שאול ה
ושמו שִׁמְעִי בן גֵרא יצא יצוא ומקלל: ויסקל באבנים את דוד ואת כל עבדי 6
המלך דוד וכל העם וכל הגבורים מימינו ומשמאלו: וכה אמר שִׁמְעִי בקללו צא 7
צא איש הדמים ואיש הבליעל: השיב עליך יהוה כל דמי בית שאול אשר מלכת 8
תחת·ו· ויתן יהוה את המלוכה ביד אבשלום בנך והנך ברעתך כי איש דמים
אתה: ויאמר אבישַׁי בן צרויה אל המלך למה יקלל הכלב המת הזה את אדני 9
המלך אעברה נא ואסירה את ראשו: ויאמר המלך מה לי ולכם בני צרויה כי יקלל
וכי יהוה אמר לו קלל את דוד ומי יאמר מדוע עשיתה כן: ויאמר דוד אל 11

(2) 15.24 וכל הלוים אתו · (3) ברית · (7) ויעל אֶבְיָתר

22 14 את אבשלום: ויפל יואב אל פניו ארצה וישתחו ויברך את המלך ויאמר יואב
היום ידע עבדך כי מצאתי חן בעיניך אדני המלך אשר עשה המלך את דבר
23 עבדו: ויקם יואב וילך גשורה ויבא את אבשלום ירושלם: ויאמר המלך יסב אל
ביתו ופני לא יראה ויסב אבשלום אל ביתו ופני המלך לא ראה:ס
24,25 ושם אבשלום בירושלם שנתים ימים ופני המלך לא ראה: וישלח אבשלום 5
אל יואב לשלח אתו אל המלך ולא אבה לבוא אליו וישלח עוד שנית ולא אבה
ל לבוא: ויאמר אל עבדיו ראו חלקת יואב אל ידי ולו שם שערים לכו וה־ציתו־בה
31 באש ויציתו עבדי אבשלום את החלקה באש: ויקם יואב ויבא אל אבשלום
32 הביתה ויאמר אליו למה הציתו עבדיך את החלקה אשר לי באש: ויאמר אבשלום
אל יואב הנה שלחתי אליך לאמר בא הנה ואשלחה אתך אל המלך לאמר למה 10
באתי מגשור טוב לי עד אני שם ועתה אראה פני המלך ואם יש בי עון והמתני:
33 ויבא יואב אל המלך ויגד לו ויקרא אל אבשלום ויבא אל המלך וישתחו ־ על
אפיו ארצה לפני המלך וישק המלך לאבשלום:

8 15 ויהי מאחרי כן ויעש לו אבשלום מרכבה וססים וחמשים איש רצים לפניו: 15
2 והשכים אבשלום ועמד על יד דרך השער ויהי כל האיש אשר יהיה לו ריב לבוא
אל המלך למשפט ויקרא אבשלום אליו ויאמר אי מזה עיר אתה ויאמר מאחד
3 שבטי ישראל עבדך: ויאמר אליו אבשלום ראה דבריך טובים ונכחים ושמע אין
4 לך מאת המלך: ויאמר אבשלום מי ישמני שפט בארץ ועלי יבא כל איש אשר
ה יהיה לו ריב ומשפט והצדקתיו: והיה בקרב איש להשתחות לו ושלח את ידו 20
6 והחזיק לו ונשק לו: ויעש אבשלום כדבר הזה לכל ישראל אשר יבאו למשפט
אל המלך ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל:
7 ויהי מקץ ארבע־ים־ שנים־ ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את
8 נדרי אשר נדרתי ליהוה בחברון: כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור בארם לאמר
9 אם־יָשֹׁב ישבני יהוה ירושלם ועבדתי את יהוה־בחברון־: ויאמר לו המלך לך 25
י בשלום ויקם וילך חברונה: וישלח אבשלום מרגלים בכל שבטי ישראל לאמר
11 כשמעכם את קול השפר ואמרתם מלך אבשלום בחברון: ואת אבשלום הלכו
12 מאתים איש מירושלם קראים והלכים לתֻם ולא ידעו כל דבר: וישלח אבשלום
־ויקרא־ את אחיתפל הגילני יועץ דוד מעירו מִגֹּלה בזבחו את הזבחים ויהי הקשר
אמץ והעם הולך ורב את אבשלום: 30
14.13 ויבא המגיד אל דוד לאמר היה לב איש ישראל אחרי אבשלום: ויאמר דוד
לכל עבדיו אשר אתו בירושלם קומו ונברחה כי לא תהיה לנו פליטה מפני
אבשלם מהרו ללכת פן ימהר והשִּׂגנו והדיח עלינו את הרעה והכה העיר לפי
טו חרב: ויאמרו עבדי המלך אל המלך ככל אשר יבחר אדני המלך הנה עבדיך:
16 ויצא המלך וכל ביתו ברגליו ויעזב המלך את עשר נשים פלגשים לשמר 35
הבית:
17,18 ויצא המלך וכל ־עבדיו־ ברגליו ויעמדו בית המרחק: וכל ־העם־ עברים על
ידו וכל הכרתי וכל הפלתי וכל ־אנשי אתי־ הנתי־ שש מאות איש אשר באו
19 ברגלו מגת עברים על פני המלך: ויאמר המלך אל אתי הגתי למה תלך גם

(ס) 14.24 ובאבשלום לא היה איש יפה בכל ישראל להלל מאד מכף רגלו ועד קדקדו לא היה בו
26 מום: ובגלחו את ראשו והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו ושקל את
27 שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך: ויולדו לאבשלום שלושה בנים ובת אחת ושמה
תמר הוא היתה אשה יפת מראה:

מיום עֹנָתו את תמר אחתו: ועתה אל ישם אדני המלך אל לבו דבר לאמר כל 13.33
בני המלך מתו כי אם אמנון לבדו מת | וַיִּתֶר אבשלום ויאמר הנער הצפה 34
את עינו וירא והנה עם רב הלכים בדרך חֹרֹנַיִם במורד ויבא הצפה ויגד
למלך ויאמר אנשים ראיתי מדרך חֹרֹנַיִם מצד ההר: ויאמר יונדב אל המלך לה
5 הנה בני המלך באו כדבר עבדך כן היה: ויהי ככלתו לדבר והנה בני המלך 36
באו וישאו קולם ויבכו וגם המלך וכל עבדיו בכו בכי גדול מאד: ויתאבל המלך 37b
על בני כל הימים | ואבשלום ברח וילך אל תלמַי בן עמיהוד מלך גשור (a) ויהי 37b,38b
שם שלש שנים:

10 ויִּכָל רוח המלך לרֹאת אל אבשלום כי נחם על אמנון כי מת: וידע 14.39,8
יואב בן צְרָיָה כי לב המלך על אבשלום: וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה 2
חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן והיית
כאשה זה ימים רבים מתאבלת על מת: ובאת אל המלך ודברת אליו כדבר 3
הזה וישם יואב את הדברים בפיה:

15 ותבא האשה התקֹעית אל המלך ותפל על אפיה ארצה ותשתחו ותאמר 4
הושעה המלך הושעה: ותאמר לה המלך מה לך ותאמר אָבֹל אשה אלמנה ה
אני וימת אישי: ולשפחתך שני בנים ויִנָּצו שניהם בשדה ואין מציל ביניהם ויך 6
האחד את אחיו וימת אתו: והנה קמה כל המשפחה על שפחתך ויאמרו תני 7
את מכה אחיו ונמתהו בנפש אחיו אשר הרג ונשמידה גם את היורש וכבו את
20 גחלתי אשר נשארה לבלתי שום לאישי שם ושארית על פני האדמה: ויאמר 8
המלך אל האשה לכי לביתך ואני אצוה עליך: ותאמר האשה התקועית אל המלך 9
עלי ארני המלך העון ועל בית אבי והמלך וכסאו נקי: ויאמר המלך המדבר י
אליך והבאתו אלי ולא יסיף עוד לגעת בך: ותאמר יזכר נא המלך את יהוה 11
אלהיך מהרבות גאל הדם לשחת ולא ישמידו את בני ויאמר חי יהוה אם יפל
25 משערת בנך ארצה:

ותאמר האשה תדבר נא שפחתך אל אדני המלך דבר ויאמר דברי. ותאמר 13.12
האשה ולמה חשבתה כואת על עם אלהים ומדַּבר המלך הדבר הזה היום כאשם
לבלתי השיב המלך את נדחו: כי מות נמות וכמים הנִגָּרים ארצה אשר לא יֵאספו 14
ולא ישא אלהים נפש והוא חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח: ועתה אשר באתי טו
30 לדבר אל המלך אדני את הדבר הזה כי יראני העם ותאמר שפחתך אדברה
נא אל המלך אולי יעשה המלך את דבר אמתו: כי ישמע המלך להציל את 16
אמתו מכף האיש המבקש להשמיד אתי ואת בני יחד מנחלת אלהים: ותאמר 17
שפחתך יהיה נא דבר אדני המלך למנֻחה כי כמלאך האלהים כן אדני המלך
לשמע הטוב והרע ויהוה אלהיך יהי עמך: ויען המלך ויאמר אל האשה אל נא 18
35 תכחדי ממני דבר אשר אנכי שאל אתך ותאמר האשה ידבר נא אדני המלך:
ויאמר המלך היד יואב אתך בכל זאת ותען האשה ותאמר חי נפשך אדני המלך 19
אם אש להמין ולהשמיל מכל אשר דבר אדני המלך כי עבדך יואב הוא צוני
והוא שם בפי שפחתך את כל הדברים האלה: לבעבור סבב את פני הדבר עשה כ
עבדך יואב את הדבר הזה ואדני חכם כחכמת מלאך האלהים לדעת את כל
40 אשר בארץ:

ויאמר המלך אל יואב הנה נא עשיתי את הדבר הזה ולך השב את הנער 21

(a) 13.38b ואבשלום ברח וילך גשור

ה13 הגיד לי ויאמר לו אמנון את תמר אחות אבשלם אחי אני אהב׃ ויאמר לו
יהונדב שכב על משכבך והתחל וּבא אביך לראותך ואמרת אליו תבא נא
תמר אחותי וּתִכרני לחם ועשתה לעיני את הבריה למען אשר אראה ואכלתי
מידה׃
6 וישכב אמנון ויתחל ויבא המלך לראותו ויאמר אמנון אל המלך תבוא נא 5
7 תמר אחותי ותלבב לעיני שתי לבבות ואברה מידה׃ וישלח דוד אל תמר הביתה
8 לאמר לכי נא בית אמנון אחיך ועשי לו הבריה׃ ותלך תמר בית אמנון אחיה
9 והוא שכב ותקח את הבצק ותלוש ותלבב לעיניו ותבשל את הלבבות׃ ותקרא׃
את־הַמַּשְׂרֵת׃ וַיֵּצֵק לפניו וימאן לאכול ויאמר אמנון הוציאו כל איש מעלי ויצאו
כל איש מעליו׃ ויאמר אמנון אל תמר הביאי הבריה החדר ואברה מידך ותקח 10
11 תמר את הלבבות אשר עשתה ותבא לאמנון אחיה החדרה׃ ותגש אליו לאכל
12 ויחזק בה ויאמר לה בואי שכבי עמי אחותי׃ ותאמר לו אל אחי אל תעַנני כי אל
13 לא יֵעשה כן בישראל אל תעשֶׂה את הנבלה הזאת׃ ואני אנה אוליך את חרפתי
ואתה תהיה כאחד הנבלים בישראל ועתה דבר נא אל המלך כי לא ימנעני
14 ממך׃ ולא אבה לשמע בקולה ויחזק ממנה ויענֶהָ וישכב אֹתָהּ׃ 15
15 ויִשנאֶהָ אמנון שנאה גדולה מאד כי גדולה השנאה אשר שנאה מאהבה
16 אשר אהבה׃ ויאמר לה אמנון קומי לכי׃ ותאמר לו אל אחי כי־גדולה הרעה
17 הזאת מאחרת אשר עשית עמי לשלחני ולא אבה לשמע לה׃ ויקרא את נערו
18b משרתו ויאמר שלחו נא את זאת מעלי החוצה ונעל הדלת אחריה׃ ויצא אותה
19 משרתו החוץ ונעל הדלת אחריה׃ ותקח תמר אפר על ראשה וכתנת הפסים אשר 20
20 עליה קרעה׃ ותשם ידה על ראשה ותלך הלוך וזעקה׃ ויאמר אליה אבשלום אחיה
האמנון אחיך היה עמך ועתה אחותי החרישי אחיך הוא אל תשיתי את לבך
21 לדבר הזה׃ ותשב תמר ׀ שֹׁמֵמה בית אבשלום אחיה׃ והמלך דוד שמע את
כל הדברים האלה ויחר לו מאד׃ ולא עצב את רוח אמנון בנו כי אהבו כי
22 בכורו הוא׃ ולא דבר אבשלום עם אמנון לְמֵרע ועד טוב כי שנא אבשלום את 25
אמנון על דבר אשר ענה את תמר אחתו׃

23 ויהי לשנתים ימים ויהיו גוזים לאבשלום בבעל חצור אשר עם־אֶפְרָיִם׃
24 ויקרא אבשלום לכל בני המלך׃ ויבא אבשלום אל המלך ויאמר הנה נא גוזים
25a לעבדך ילך נא המלך ועבדיו עם עבדך׃ ויאמר המלך אל אבשלום אל בני אל 30
26 נא נלך כֻּלָּנו ולא נכבד עליך ויפצר־בו ולא אבה ללכת ויברכהו׃ ויאמר אבשלום
27 ולא ילך נא אתנו אמנון אחי ויאמר לו המלך למה ילך עמך׃ ויפצר־בו אבשלום
וישלח אתו את אמנון ואת כל בני המלך׃
28 ׀ויעש אבשלום משתה כמשתה המלך׃ ויצו אבשלום את נעריו לאמר ראו
נא כטוב לב אמנון ביין ואמרתי אליכם הכו את אמנון והמתם אתו אל תיראו 35
29 הלוא כי אנכי צויתי אתכם חזקו והיו לבני חיל׃ ויעשו נערי אבשלום לאמנון
29b כאשר צוה אבשלום ויקמו כל בני המלך וירכבו איש על פרדו וינסו׃ ויהי המה
בדרך והשמעה באה אל דוד לאמר הכה אבשלום את כל בני המלך ולא נותר
31 מהם אחד׃ ויקם המלך ויקרע את בגדיו וישכב ארצה וכל עבדיו הנצבים עליו׃
32 קרעי בגדים׃ ויען יונדב בן שִׁמְעָה אחי דוד ויאמר אל יאמר אדני את כל 40
הנערים בני המלך המיתו כי אמנון לבדו מת כי על פי אבשלום היתה שומה

3: ועדות נתנת פסום כי בן תלבשנת בנית המלך רבתולת מעולם

12 ויחר אף דוד באיש מאד ויאמר אל נתן חי יהוה כי בן מות האיש העשה זאת: ה
ואת הכבשה ישלם ארבעתים עקב אשר עשה את הדבר הזה ועל אשר לא 6
חמל: ויאמר נתן אל דוד אתה האיש כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי משחתיך 7
למלך על ישראל ואנכי הצלתיך מיד שאול: ואתנה לך את בית אדניך ואת 8
נשי אדניך בחיקך ואתנה לך את בית ישראל ויהודה ואם מעט ואספה לך 5
כהנה וכהנה: מדוע בזית את דבר יהוה לעשות הרע בעיני את אוריה החתי 9
הכית בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה ואתו הרגת בחרב בני עמון: ועתה 10
לא תסור חרב מביתך עד עולם עקב כי בזתני ותקח את אשת אוריה החתי
להיות לך לאשה: כה אמר יהוה הנני מקים עליך רעה מביתך ולקחתי את 11
נשיך לעיניך ונתתי לרעך ושכב עם נשיך לעיני השמש הזאת: כי אתה עשית 12
בסתר ואני אעשה את הדבר הזה נגד כל ישראל ונגד השמש: ויאמר דוד 13
אל נתן חטאתי ליהוה ויאמר נתן אל דוד גם יהוה העביר חטאתך לא
תמות: אפס כי נאץ נאצת את יהוה בדבר הזה גם הבן הילוד לך מות 14
ימות:

15 וילך נתן אל ביתו ויגף יהוה את הילד אשר ילדה אשת אוריה לדוד ויאנש: טו
ויבקש דוד את האלהים בעד הנער ויצם דוד צום ובא ולן ושכב ארצה: 16.17 ויקמו
זקני ביתו עליו להקימו מן הארץ ולא אבה ולא ברה אתם לחם: 18 ויהי ביום
השביעי וימת הילד ויראו עבדי דוד להגיד לו כי מת הילד כי אמרו הנה בהיות
הילד חי דברנו אליו ולא שמע בקולנו ואיך נאמר אליו מת הילד ועשה רעה:
20 וירא דוד כי עבדיו מתלחשים ויבן דוד כי מת הילד ויאמר דוד אל עבדיו המת 19
הילד ויאמרו מת: ויקם דוד מהארץ וירחץ ויסך ויחלף שמלתיו ויבא בית יהוה כ
וישתחו ויבא אל ביתו וישאל וישימו לו לחם ויאכל: 21 ויאמרו עבדיו אליו מה
הדבר הזה אשר עשיתה בעוד הילד חי צמת ותבך וכאשר מת הילד קמת ותאכל
לחם: 22 ויאמר בעוד הילד חי צמתי ואבכה כי אמרתי מי יודע יחֹנֵנִי יהוה
25 וחי הילד: 23 ועתה מת למה זה אני צם האוכל להשיבו עוד אני הלך אליו והוא
לא ישוב אלי:
24 ויַנחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה וישכב עמה ותהר ותלד בן
ויקרא את שמו שלמה ויהוה אהבו: וַיְּשַׁלַּח ביד נתן הנביא ויקרא את שמו כה
ידידיה בעבור יהוה:

30

27.26 וילחם יואב ברבת בני עמון וילכד את עיר המים: 27 וישלח יואב מלאכים אל
דוד ויאמר נלחמתי ברבה גם לכדתי את עיר המים: 28 ועתה אסף את יתר העם
וחנה על העיר ולכדה פן אלכד אני את העיר ונקרא שמי עליה: 29 ויאסף דוד את
כל העם וילך רבתה וילחם בה וילכדה: 30 ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ל
35 ומשקלה ככר זהב ובה אבן יקרה ותהי על ראש דוד ושלל העיר הוציא הרבה
מאד: 31 ואת העם אשר בה הוציא וישם במַגֵרה ובחֲרצי הברזל ובמגזרות הברזל
והעביר אותם במלבֵּן וכן יעשה לכל ערי בני עמון וישב דוד וכל העם
ירושלם:

40 13 ויהי אחרי כן ולאבשלום בן דוד אחות יפה ושמה תמר ויאהבהָ אמנון 1
בן דוד: 2 ויַצר לאמנון להתחלות בעבור תמר אחתו כי בתולה היא ויפלא בעיני
אמנון לעשות לה מאומה: 3 ולאמנון רע ושמו יונדב בן שִׁמְעָה אחי דוד ויונדב
איש חכם מאד: 4 ויאמר לו מדוע אתה ככה דל בן המלך בבקר בבקר הלוא

11.2 ויהי לעת הערב ויקם דוד מעל משכבו ויתהלך על גג בית המלך ויראֶ אשה
3 רחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד: וישלח דוד וידרש לאשה ויאמר
4 הלוא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי: וישלח דוד מלאכים ויקחה
ותבוא אליו וישכב עמה והיא מתקדשת מטמאתה ותשב אל ביתה:
5–6 ותהר האשה ותשלח ותגד לדוד ותאמר הרה אנכי: וישלח דוד אל יואב 5
7 שלח אלי את אוריה החתי וישלח יואב את אוריה אל דוד: ויבא אוריה אליו
8 ויישאל דוד לשלום יואב ולשלום העם ולשלום המלחמה: ויאמר דוד לאוריה רד
9 לביתך ורחץ רגליך ויצא אוריה מבית המלך ותצא אחריו משאת המלך: וישכב
אוריה פתח בית המלך את כל עבדי אדניו ולא ירד אל ביתו: ויגדו לדוד לאמר
לא ירד אוריה אל ביתו ויאמר דוד אל אוריה הלוא מדרך אתה בא מדוע לא 10
11 ירדת אל ביתך: ויאמר אוריה אל דוד הארון וישראל ויהודה ישבים בסכות
12 ואדני יואב ועבדי אדני על פני השדה חנים ואני אבוא אל ביתי לאכל ולשתות
13 ולשכב עם אשתי חי יהוה וחי נפשך אם אעשה את הדבר הזה: ויאמר דוד אל
אוריה שב בזה גם היום ומחר אשלחך וישב אוריה בירושלם ביום ההוא-
14 ממחרת ויקרא לו דוד ויאכל לפניו וישת וישכרהו ויצא בערב לשכב במשכבו 15
עם עבדי אדניו ואל ביתו לא ירד:
15 מ 14 ויהי בבקר ויכתב דוד ספר אל יואב וישלח ביד אוריה: ויכתב בספר לאמר
16 הבו את אוריה אל מול פני המלחמה החזקה ושבתם מאחריו ונכה ומת: ויהי
בשמור יואב אל העיר ויתן את אוריה אל המקום אשר ידע כי אנשי חיל שם:
17 ויצאו אנשי העיר וילחמו את יואב ויפל מן העם מעבדי דוד וימת גם אוריה 20
18 החתי: וישלח יואב ויגד לדוד את כל דברי המלחמה: ויצו את המלאך לאמר
19 כבלותך את כל דברי המלחמה לדבר אל המלך: והיה אם תעלה חמת המלך
ואמר לך מדוע נגשתם אל העיר להלחם הלוא ידעתם את אשר ירו מעל החומה:
21 ואמרת גם עבדך אוריה החתי מת:
23.22 וילך המלאך ויבא ויגד לדוד את כל -דברי המלחמה-: ויאמר המלאך אל 25
23 דוד כי גברו עלינו האנשים ויצאו אלינו השדה ונהיה עליהם עד פתח השער:
24 ויר־ו המור־ים אל עבדיך מעל החומה וימותו מעבדי המֶלך -ויחר לדוד על יואב
ויאמר אל המלאך למה נגשתם אל העיר להלחם הלא ידעתם את אשר תִכו מעל
החומה מי הכה את אבימלך בן ירבעל הלא אשה השליכה עליו פלח רכב מעל
24 בּ החומה וימת בתֵבץ למה נגשתם אל החומה- | ויאמר המלאך- גם עבדך אוריה 30
25 כה החתי מת: ויאמר דוד אל המלאך כה תאמר אל יואב אל ירע בעיניך את הדבר
26 הזה כי כוֹה וכוה תאכל החרב החזק מלחמתך אל העיר והרסה וחזקהו: ותשמע
27 אשת אוריה כי מת אוריה אישה ותספד על בעלה: ויעבר האבל וישלח דוד
ויאספה אל ביתו ותהי לו לאשה ותלד לו בן
35
12.8 וירע הדבר אשר עשה דוד בעיני יהוה: וישלח יהוה את נתן -הנביא- אל
דוד ויבא אליו ויאמר לו שני אנשים היו בעיר אחת אחד עשיר ואחד ראש:
2 לעשיר היה צאן ובקר הרבה מאד: ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה
אשר קנה ויחיֶה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכסו תשתה ובחיקו
4 תשכב ותהי לו כבת: ויבא הַלך לְאיש העשיר ויחמל לקחת מצאנו ומבקרו 40
לעשות לארח הבא לו ויקח את כבשת האיש הראש ויעשהָ לאיש הבא אליו:

(3) 11.21 בּ כי הכה את אבימלך בן ירבעל הלוא אשה השליכה עליו פלח רכב מעל החומה וימת בתֵבץ למה נגשתם אל החומה

9 ויהי בחכזה לנוס ויפל ויפסח ושמו מריבעל: ויאמר לו המלך איפה הוא ויאמר 4
ציבא אל המלך הנה הוא בית מכיר בן עמיאל בלו דבר:
וישלח המלך דוד ויקחהו מבית מכיר בן עמיאל מלו דבר: ויבא מריבעל ה 6
בן יהונתן בן שאול אל דוד ויפל על פניו וישתחו ויאמר דוד מריבעל ויאמר
5 הנה עבדך: ויאמר לו דוד אל תירא כי עשה אעשה עמך חסד בעבור יהונתן 7
אביך והשבתי לך את כל שדה שאול אביך ואתה תאכל לחם על שלחני תמיד:
וישתחו ויאמר מה עבדך כי פנית אל הכלב המת אשר כמוני: ויקרא המלך אל 8.9
ציבא נער שאול ויאמר אליו כל אשר היה לשאול ולכל ביתו נתתי לבן אדניך:
ועבדת לו אתה האדמה אתה ובניך ועבדיך והבאת והיה לבן אדניך לחם ואכלו
10 ומריבעל בן אדניך יאכל תמיד לחם על שלחני ולציבא חמשה עשר בנים
ועשרים עבדים: ויאמר ציבא אל המלך ככל אשר יצוה אדני המלך את עבדו 11
כן יעשה עבדך ומריבעל אכל על שלחן דוד כאחד מבני המלך: ולמריבעל 12
כן קטן ושמו מיכא וכל מושב בית ציבא עבדים למריבעל: ומריבעל ישב 13
בירושלם כי על שלחן המלך תמיד הוא אכל והוא פסח שתי רגליו:
15
ויהי אחרי כן וימת מלך בני עמון וימלך חנון בן תחתיו: ויאמר דוד אעשה 10.2.8
חסד עם חנון בן נחש כאשר עשה אביו עמדי חסד וישלח דוד לנחמו ביד
עבדיו אל אביו ויבאו עבדי דוד ארץ בני עמון: ויאמרו שרי בני עמון אל חנון 3
אדניהם המכבד דוד את אביך בעיניך כי שלח לך מנחמים הלוא בעבור חקר את
20 ה העיר ולרגלה ולהפכה שלח דוד את עבדיו אליך: ויקח חנון את עבדי דוד וינלח 4
את חצי זקנם ויכרת את מדיהם בחצי עד שתותיהם וישלחם: וינדו לדוד וישלח ה
לקראתם כי היו האנשים נכלמים מאד ויאמר המלך שבו בירחו עד יצמח זקנכם
ושבתם:
ויראו בני עמון כי נבאשו בדוד וישלחו בני עמון וישכרו את ארם בית רחוב 6
25 ה ואת ארם צובא עשרים אלף רגלי ואת מלך מעכה ואיש טוב שנים עשר אלף
איש: וישמע דוד וישלח את יואב ואת כל צבא הגבורים: ויצאו בני עמון 8.7
ויערכו מלחמה פתח השער וארם צובא ורחוב ואיש טוב ומעכה לבדם בשדה:
וירא יואב כי היתה אליו פני המלחמה מפנים ומאחור ויבחר מכל בחור בישראל 9
ויערך לקראת ארם: ואת יתר העם נתן ביד אבישי אחיו ויערך לקראת בני
30 ה עמון: ויאמר אם תחזק ארם ממני והיתה לי לישועה ואם בני עמון יחזקו ממך 11
והלכתי להושיע לך: חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ארון אלהינו ויהוה יעשה 12
הטוב בעיניו: ויגש יואב והעם אשר עמו למלחמה בארם וינסו מפניו: ובני עמון 14.13
ראו כי נס ארם וינסו מפני אבישי ויבאו העיר וישב יואב מעל בני עמון ויבא
ירושלם:
35 וירא ארם כי נגף לפני ישראל ויאספו יחד: וישלח הדדעזר ויצא את ארם מ״ה 16.
אשר מעבר הנהר ויבאו חילאם ושובך שר צבא הדדעזר לפניהם: ויגד לדוד 17
ויאסף את כל ישראל ויעבר את הירדן ויבא הלאמה ויערכו ארם לקראת דוד
וילחמו עמו: וינס ארם מפני ישראל ויהרג דוד מארם שבע מאות רכב וארבעים 18
אלף איש ואת שובך שר צבאו הכה וימת שם: ויראו כל המלכים עבדי הדדעזר 19
40 כי נגפו לפני ישראל וישלמו את ישראל ויעבדום ויראו ארם להושיע עוד את
בני עמון:

ויהי לתשובת השנה לעת צאת המלכים וישלח דוד את יואב ואת עבדיו 11.8
עמו ואת כל ישראל וישחתו את בני עמון ויצרו על רבה ודוד ישב בירושלם:

24.18 ויבא גד אל דוד ביום ההוא ויאמר לו עלה הקם ליהוה מזבח בגרן אר־יוֹ־נה
19 היבוסי׃ ויעל דוד כדבר גד כאשר צוה יהוה׃ וישקף ארונה וירא את המלך ואת
עבדיו עברים עליו׃ וארונה דש חטים׃ ויצא ארונה וישתחו למלך אפיו ארצה׃
21 ויאמר ארונה מדוע בא אדני המלך אל עבדו ויאמר דוד לקנות מעמך את
22 הגרן לבנות מזבח ליהוה ותעצר המגפה מעל העם׃ ויאמר ארונה אל דוד יקח 5
ויעל אדני המלך הטוב בעיניו׃ ראה הבקר לעלה והמורים וכלי הבקר לעצים׃
23 הכל נתן עבד אדוני׳ המלך למלך׃ ויאמר ארונה אל המלך יהוה אלהיך ירצך׃
24 ויאמר המלך אל ארונה לא כי קנו אקנה מאותך במחיר ולא אעלה ליהוה
כה אלהי עלות חנם ויקן דוד את הגרן ואת הבקר בכסף שקלים חמשים׃ ויבן שם
דוד מזבח ליהוה ויעל עלות ושלמים ויעתר יהוה לארץ ותעצר המגפה מעל 10
ישראל׃

א.21 ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי שנה ויבקש דוד את פני יהוה
2 ויאמר יהוה׳ על שאול ועל בית־הדמים על אשר המית את הגבעונים׃ ויקרא
המלך לגבעונים ויאמר אליהם והגבעונים לא מבני ישראל המה כי אם מיתר 15
האמרי׳ ובני ישראל נשבעו להם ויבקש שאול להכתם בקנאתו לבני ישראל׃
3 ויאמר דוד אל הגבעונים מה אעשה לכם ובמה אכפר וברכו את נחלת יהוה׃
4 ויאמרו לו הגבעונים אין לי כסף וזהב עם שאול ועם ביתו ואין לנו איש להמית
ה בישראל ויאמר מה אתם אמרים אעשה לכם׃ ויאמרו אל המלך האיש אשר
6 כלנו ואשר דמה לי־תם־שמדנו מהתיצב בכל גבל ישראל׃ יתן לנו שבעה אנשים 20
8 מבניו והוקענום ליהוה בגבעת׳ שאול בהר יהוה ויאמר המלך אני אתן׃ ויקח המלך
את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את ארמני ואת מפיבשת׳ ואת
9 חמשת בני מיכל׳ בת שאול אשר ילדה לעדריאל בן ברזלי המחלתי׃ ויתנם ביד
הגבעונים׳ ויקיעם בהר לפני יהוה ויפלו שבעתם יחד והם המתו בימי קציר 25
הראשנים׃

ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל הצור מתחלת קציר שערים
עד נתך מים עליהם מן השמים ולא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם ואת
11 חית השדה לילה׃ וגד לדוד את אשר עשתה רצפה בת איה פלגש שאול׃
12 וישלח דוד ויקח את עצמות שאול ואת עצמות יהונתן בנו מאת בעלי יבש
גלעד אשר גנבו אתם מרחב בית שן אשר תלום שם פלשתים ביום הכות 30
13 פלשתים את שאול בגלבע׃ ויעל משם את עצמות שאול ואת עצמות יהונתן בנו
14 ויאספו את עצמות המוקעים׃ ויקברו את עצמות שאול ויהונתן בנו׳ ואת עצמות
המוקעים׳ בארץ בנימן בצלע בקבר קיש אביו ויעשו כל אשר צוה המלך ויעתר
אלהים לארץ׃

35

9.א ויהי׳ אחרי כן׃ ויאמר דוד הכי יש עוד אשר נותר לבית שאול ואעשה עמו
2 חסד בעבור יהונתן׃ ולבית שאול עבד ושמו ציבא ויקראו לו אל דוד ויאמר
3 המלך אליו האתה ציבא ויאמר עבדך׃ ויאמר המלך האפס עוד איש לבית שאול
ואעשה עמו חסד אלהים ויאמר ציבא אל המלך עוד בן ליהונתן נכה רגלים׃
4.ב בן חמש שנים היה בבא שמעת שאול ויהונתן מיזרעאל ותשאהו אמנתו ותנס 40

(ו) 21.7 וחמל המלך על מפיבשת בן יהונתן בן שאול על שבעת ידות אשר בינתם בין דוד ובין יהונתן בן שאול׃

(ח) תחלת קציר שערים

3.2 וַיִּוָּלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי בְּכוֹרוֹ אַמְנוֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית: וּמִשְׁנֵהוּ
3 כִּלְאָב לַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי וְהַשְּׁלִישִׁי אַבְשָׁלוֹם בֶּן מַעֲכָה בַּת תַּלְמַי מֶלֶךְ
4 גְּשׁוּר: וְהָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן חַגִּית וְהַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה בֶן אֲבִיטָל: וְהַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם
לְעֶגְלָה אֵשֶׁת דָּוִד אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן:
5 וַיְקִי דָוִד עוֹד פִּלַגְשִׁים וְנָשִׁים בִּירוּשָׁלִַם אַחֲרֵי בֹאוֹ מֵחֶבְרוֹן וַיִּוָּלְדוּ עוֹד לְדָוִד
13 בָּנִים וּבָנוֹת: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיְלֻדִים לוֹ בִּירוּשָׁלִַם שַׁמּוּעַ וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה: וְיִבְחָר
14 מו וֶאֱלִישׁוּעַ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ: וֶאֱלִישָׁמָע וְבַעְלְיָדָע וֶאֱלִיפֶלֶט:
16
בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דָּוִד בְּמָלְכוֹ אַרְבָּעִים שָׁנָה מָלָךְ: בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ עַל יְהוּדָה 5.4 ה
10 שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּבִירוּשָׁלִַם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל
וִיהוּדָה:
וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ: וְיוֹאָב 8.16.15
בֶּן צְרוּיָה עַל הַצָּבָא וִיהוֹשָׁפָט בֶּן אֲחִילוּד מַזְכִּיר: וְצָדוֹק [] וְאֶבְיָתָר כֹּהֲנִים בֶּן אֲחִימֶלֶךְ 17
אֲחִימֶלֶךְ כֹּהֲנִים וְשַׂרְיָה סוֹפֵר: וּבְנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע עַל הַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וּבְנֵי דָוִד 18
כֹּהֲנִים הָיוּ:
15
24.8 וַיִּסֹּת יְהוָה אֶת דָּוִד בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר לֵךְ מְנֵה אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת יְהוּדָה:
2 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב וְאֶל שָׂרֵי הַחַיִל אֲשֶׁר אִתּוֹ נָא בְכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן
3 וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע וּפִקְדוּ אֶת הָעָם וִידַעְתִּי אֶת מִסְפַּר הָעָם: וַיֹּאמֶר יוֹאָב אֶל הַמֶּלֶךְ
4 וְיוֹסֵף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָעָם כָּהֵם וְכֹהַם מֵאָה פְעָמִים וְעֵינֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ רֹאוֹת
5 וַאֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חָפֵץ בַּדָּבָר הַזֶּה: וַיְחַזֵּק דְּבַר הַמֶּלֶךְ עַל יוֹאָב וְעַל שָׂרֵי הַחַיִל
6 וַיֵּצֵא יוֹאָב וְשָׂרֵי הַחַיִל מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד אֶת הָעָם אֶת יִשְׂרָאֵל: וַיַּעַבְרוּ אֶת
7 הַיַּרְדֵּן וַיַּחֲנוּ בַּעֲרוֹעֵר מִיָּמִין הָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחַל הַגָּד וְאֶל יַעְזֵר: וַיָּבֹאוּ
8 הַגִּלְעָדָה וְאֶל אֶרֶץ תַּחְתִּים הַחֲדָשִׁי וַיָּבֹאוּ דָנָה יָעַן וְסָבִיבוֹ אֶל צִידוֹן: וַיָּבֹאוּ
9 מִבְצַר צֹר וְכֹל עָרֵי הַחִוִּי וְהַכְּנַעֲנִי וַיֵּצְאוּ אֶל נֶגֶב יְהוּדָה בְּאֵר שָׁבַע: וַיִּשְׁבֹּ בְכָל
25 הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה תִשְׁעָה חֳדָשִׁים וְעֶשְׂרִים יוֹם יְרוּשָׁלִַם: וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת מִסְפַּר
מִפְקַד הָעָם אֶל הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ חַיִל שֹׁלֵף חָרֶב וְאִישׁ
יְהוּדָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ:
10 וַיִּךְ לֵב דָּוִד אֹתוֹ אַחֲרֵי כֵן כִּי סָפַר אֶת הָעָם וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְהוָה חָטָאתִי
11 מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְעַתָּה יְהוָה הַעֲבֶר נָא אֶת עֲוֹן עַבְדֶּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד: וַדְּבַר
12 יְהוָה הָיָה אֶל גָּד הַנָּבִיא חֹזֵה דָוִד לֵאמֹר: הָלוֹךְ וְדִבַּרְתָּ אֶל דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה
13 שֶׁלֹשׁ אָנֹכִי נוֹטֶה עָלֶיךָ בְּחַר לְךָ אַחַת מֵהֶם וְאֶעֱשֶׂה לָּךְ: הַתְּבוֹא לְךָ שְׁלוֹשֶׁה
שְׁנִים רָעָב בְּאַרְצֶךָ וְאִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נָסְךָ לִפְנֵי צָרֶיךָ וְהוּא רֹדְפֶךָ וְאִם הֱיוֹת
13.13 שְׁלֹשֶׁת יָמִים דֶּבֶר בְּאַרְצֶךָ וִיקַם דָּוִד בַּבֹּקֶר וַיָּבֹא גָד אֶל דָּוִד וַיַּגֶּד לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ
14.13 עֲתָה דַּע וּרְאֵה מָה אָשִׁיב שֹׁלְחִי דָבָר: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל גָּד צַר לִי מְאֹד נִפְלָה נָא
35 בְיַד יְהוָה כִּי רַבִּים רַחֲמָיו וּבְיַד אָדָם אַל אֶפֹּלָה: וַיִּבְחַר לוֹ דָוִד אֶת הַדָּבָר מו
וְהַיָּמִים יְמֵי קָצִיר חִטִּים וַתָּחֶל הַמַּגֵּפָה בָּעָם וַיָּמֶת הַמַּלְאָךְ הַמַּכֶּה בָּעָם מִדָּן
17.16 וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ: וּיְשָׁלַח יָדוֹ יְרוּשָׁלִַם לְשַׁחֲתָהּ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל
יְהוָה בְּרָאתוֹ אֶת הַמַּלְאָךְ הַמַּכֶּה בָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי חָטָאתִי וְאָנֹכִי הֶעֱוִיתִי
16 וְאֵלֶּה הַצֹּאן מַה עָשׂוּ תְּהִי נָא יָדְךָ בִי וּבְבֵית אָבִי: וַיִּנָּחֶם יְהוָה אֶל הָרָעָה וַיֹּאמֶר
40 לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית בָּעָם רַב עַתָּה הֶרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יְהוָה הָיָה עִם גֹּרֶן אֲרַוְנָה
הַיְבוּסִי:

(1) א 24.1 וֹסֵף אַף יְהוָה לַחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל

7.14 ממלכתו: אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן אשר בהעותו והכחתיו בשבט
מ אנשים ובנגעי בני אדם: וחסדי לא אסיר ממנו כאשר הסרתי מאשר היה
17.16 לפניך: ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם לפני כסאך יהיה נכון עד עולם: ככל
הדברים האלה וככל החזיון הזה כן דבר נתן אל דוד:

18 ויבא המלך דוד וישב לפני יהוה ויאמר מי אנכי אדני יהוה ומי ביתי כי 5
19 הביאתני עד הלם: ותקטן עוד זאת בעיניך אדני יהוה ותדבר גם אל בית עבדך
ב למרחוק ומתראני כתורת האדם העלם אדני יהוה: ומה יוסיף דוד עוד לדבר
21 אליך ואתה ידעת את עבדך אדני יהוה: בעבור עבדך כעשית להודיע את עבדך
22 את כל הגדולה הזאת: על כן גדלת אדני יהוה כי אין כמוך ואין אלהים
23 זולתך ככל אשר שמענו באזנינו: ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ אשר 10
הלך אלהים לפדות לו לעם ולשום לו שם ולעשות לכם גדלות ונראות לנרא
24 מפני עמך גוים ואלהיו: ותכונן לך את עמך ישראל לך לעם עד עולם ואתה
כה יהוה היית להם לאלהים: ועתה אדני יהוה הדבר אשר דברת על עבדך ועל
26 ביתו הקם עד עולם ועשה כאשר דברת: ויגדל שמך עד עולם לאמר יהוה
27 צבאות אלהים על ישראל ובית עבדך דוד יהיה נכון לפניך: כי אתה יהוה 15
28 צבאות אלהי ישראל גליתה את אזן עבדך לאמר בית אבנה לך על כן מצא
29 עבדך את לבו להתפלל אליך את התפלה הזאת: ועתה אדני יהוה אתה הוא
האלהים ודבריך יהיו אמת ותדבר אל עבדך את הטובה הזאת: ועתה הואל
וברך את בית עבדך להיות לעולם לפניך כי אתה אדני יהוה דברת ומברכתך
יברך בית עבדך לעולם: 20

8.א ויהי אחרי כן ויך דוד את פלשתים ויכניעם ויקח דוד את . . . . . מיד
פלשתים:
2 ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית
ומלא החבל להחיות ותהי מואב לדוד לעבדים נשאי מנחה: 25
3.4 ויך דוד את הדדעזר בן רחב מלך צובה בלכתו להשיב ידו בנהר: וילכד
דוד ממנו אלף ושבע מאות פרשים ועשרים אלף איש רגלי ויעקר דוד את כל
ה הרכב ויותר ממנו מאה רכב: ותבא ארם דמשק לעזר להדדעזר מלך צובה ויך
6 דוד בארם עשרים ושנים אלף איש: וישם דוד נציבים בארם דמשק ותהי ארם
7 לדוד לעבדים נושאי מנחה: ויקח דוד את שלטי הזהב אשר היו על עבדי 30
8 הדדעזר ויביאם ירושלם: ומטבח ומברתי ערי הדדעזר לקח המלך דוד נחשת
הרבה מאד:
9.י וישמע תעי מלך חמת כי הכה דוד את כל חיל הדדעזר: וישלח תעי
את הדורם בנו אל המלך דוד לשאל לו לשלום ולברכו על אשר נלחם בהדדעזר
ויכהו כי איש מלחמות תעי היה הדדעזר ובידו היו כלי כסף וכלי זהב וכלי 35
13 נחשת: ויעש דוד שם בשבו מהכותו את ארם בהכה את אדם בגיא מלח
14 שמונה עשר אלף: וישם באדום נצבים בכל אדום שם נצבים ויהי כל אדום
עבדים לדוד וישע יהוה את דוד בכל אשר הלך:

(ד) 7.13 הוא יבנה בית לשמי וכוננתי את כסא ממלכתו עד עולם:

8.6 וישע יהוה את דוד בכל אשר הלך

10.11 גם אתם הקרים המלך דוד להיות עם הכסף והזהב אשר הקדיש מכל הגוים אשר כבש: מואב ומבני עמון ומפלשתים ומעמלק ומשלל הדדעזר בן רחב מלך צובה

6 האלהים אל עגלה חדשה וישאהו מבית אבינדב אשר בגבעה וְעֻזָּא ואחיו בני
4 אבינדב נהגים את העגלה ◦: ‹וְעֻזָּא הלך› ◦ עם ארון האלהים ואחיו הלך לפני הארון:
ה דוד וכל בית ישראל משחקים לפני יהוה בכל ‹עֹז ובשירים› ובכנרות ובנבלים
6 ובתפים ובמנענעים ובצלצלים: ויבאו עד גרן כידון וישלח עזה ‹את ידו› אל
7 ארון האלהים ויאחז בו כי שמטו הבקר: ויחר אף יהוה בעזה ויכהו שם האלהים
8 על אשר שלח ידו על הארון ויּמת שם ‹לפני אלהים›: ויּצ̇ר לדוד על אשר פרץ
יהוה פרץ בעזה ויקרא למקום ההוא פרץ עזה עד היום הזה:
9.10 ויּרא דוד את יהוה ביום ההוא ויאמר איך יבוא אלי ארון יהוה: ולא אבה
דוד להסיר אליו את ארון יהוה על עיר דוד ויטֵהו דוד בית עבד אדם הגתי:
11 וישב ארון יהוה בית עבד אדם הגתי שלשה חדשים ויברך יהוה את עבד אדום
ואת כל ביתו:
12 ויּגד למלך דוד לאמר ברך יהוה את בית עבד אדם ואת כל אשר לו
בעבור ארון האלהים וילך דוד ויעל את ארון האלהים מבית עבד אדם עיר דוד
13.14 בשמחה: ויהי כי צעדו נשאי ארון יהוה ששה צעדים ויזבח שור ומריא: ודוד
15 מכרכר בכל עז לפני יהוה ודוד חגור אפוד בד: ודוד וכל בית ישראל מעלים
16 את ארון יהוה בתרועה ובקול שופר: והיה ארון יהוה בא עיר דוד ומיכל בת
שאול נשקפה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפזּז ומכרכר לפני יהוה ותבז
17 לו בלבה: ויבאו את ארון יהוה ויצּגו אתו במקומו בתוך האהל אשר נטה לו
18 דוד ויעל דוד עלות לפני יהוה ושלמים: ויכל דוד מהעלות העולה והשלמים
19 20 ויברך את העם בשם יהוה צבאות: ויחלק לכל העם לכל המון ישראל למאיש
ועד אשה לאיש חלת לחם אחת ואשיר אחד ואשישה אחת וילך כל העם איש
לביתו:
כ ויּשב דוד לברך את ביתו ותצא מיכל בת שאול לקראת דוד ותאמר מה
נכבד היום מלך ישראל אשר נגלה היום לעיני אמהות עבדיו כהנלות נגלות
21 25 אחד הרקים: ויאמר דוד אל מיכל לפני יהוה ‹ארקד› אשר בחר בי מאביך ומכל
22 ביתו לצוֹת אתי נגיד על עם יהוה על ישראל ושָׂחקתי לפני יהוה: ונקלתי עוד
23 מזאת והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה: ולמיכל בת
שאול לא היה לה ילד עד יום מותה:

7.2.8 30 ויהי כי ישב המלך בביתו ויהוה הניח לו מסביב מכל איביו: ויאמר המלך
אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים ישב בתוך
3 היריעה: ויאמר נתן אל המלך כל אשר בלבבך לך עשה כי יהוה עמך:
ה.4 ויהי בלילה ההוא ויהי דבר יהוה אל נתן לאמר: לך ואמרת אל עבדי אל
6 דוד כה אמר יהוה האתה תבנה לי בית לשבתי: כי לא ישבתי בבית למיום
35 העלתי את בני ישראל ממצרים ועד היום הזה ואהיה מתהלך ‹מאהל› ‹אל אהל›
7 ‹ומ›משכן: בכל אשר התהלכתי בכל בני ישראל הדבר דברתי את אחד
שפטי ישראל אשר צויתי לרעות את עמי את ישראל לאמר למה לא בניתם לי בית
8 ארזים: ועתה כה תאמר לעבדי לדוד כה אמר יהוה צבאות אני לקחתיך מן
9 הנוה מאחר הצאן להיות נגיד על עמי על ישראל: ואהיה עמך בכל אשר הלכת
40 י ואכרתה את כל איביך מפניך ועשתי לך שם ‹כשם הגדלים אשר בארץ›: ושמתי
מקום לעמי לישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יסיפו בני עולה
11 לענותו כאשר בראשונה | ◦למן היום אשר צויתי שפטים על עמי ישראל והניחתי
12 לו› מכל איביו› והגיד לך› כי בית יעשה לך יהוה: ‹והיה› כי ימלאו ימיך
ושכבת את אבתיך והקימתי את זרעך אחריך אשר יצא ממעיך והכינתי את

23.12 ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים והעם נס מפני פלשתים: ויתיצב בתוך
החלקה ויצילה ויך את פלשתים ויעש יהוה תשועה גדולה:
13 אלה עשו שלשת הגברים:
14 ואבישי אחי יואב בן צרויה הוא ראש השלשים והוא עורר את חניתו על
15 שלש מאות חלל ולו שם בשלשים: מן השלשים הנה נכבד ויהי להם לשר
16 ועד השלשה לא בא: ובניהו בן יהוידע איש חיל רב פעלים מקבצאל הוא
הכה את שני בני אריאל אל מואב והוא ירד והכה את האריה בתוך הבור
21 ביום השלג: והוא הכה את איש מצרי איש מדה וביד המצרי חנית וירד אליו
22 בשבט ויגזל את החנית מיד המצרי ויהרגהו בחניתו: אלה עשה בניהו בן יהוידע
23 ולו שם בשלשה הגברים: ושימהו דוד אל משמעתו:
24 עשהאל אחי יואב בשלשים אלחנן בן דודו מבית לחם: שמה החרדי אליקא
25 החרדי: חלץ הפלטי עירא בן עקש התקעי: אביעזר הענתתי סבכי החשתי:
26 28 צלמון האחחי מהרי הנטפתי: חלדי בן בענה הנטפתי אתי בן ריבי מגבעת בני
29 בנימן: בניהו הפרעתני חורי מנחלי געש: אבי בעל בית הערבתי עומות
30 32 הבחרמי: אליחבא השעלבני ישן הגוני יהונתן בני שמה ההרארי אחיאם
33 בן שרר ההרארי: אליפלט בן אחסבי בית המעכתי אליעם בן אחיתפל הגלני:
34 37 לח חצרו הכרמלי פערי הארבי: יגאל בן נתן מצבה בני הגדי: צלק העמוני נחרי
39 38 הבארתי נשא כלי יואב בן צרויה: עירא היתרי: גרב היתרי: אוריה החתי כל
שלשים ושבעה:
24.1 וירדו שלש מהשלשים ויבאו על דוד אל מצדת עדלם
2 ויחן פלשתים חנה בעמק רפאים: ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבאר
3 בית לחם אשר בשער: ויבקעו שלשת הגברים במחנה פלשתים וישאבו מים
מבאר בית לחם אשר בשער וישאו ויבאו אל דוד ולא אבה לשתותם ויסך אתם
17 ליהוה: ויאמר חלילה לי מיהוה מעשתי זאת הוא דם האנשים ההלכים בנפשתם
ולא אבה לשתותם:

5.6.1 וי אסף דוד את כל בחור בישראל שלשים אלף: וילך המלך ואנשיו
ירושלם אל הבעלי יהודה לעלות משם את
2 3 ארון האלהים אשר נקרא שם יהוה צבאות ישב הכרבים עליו: וירכבו את ארון

(2) 23.23a מן השלשים נכבד ואל השלשה לא בא

2 ויהוה אז בתשועה ומעב פלשתים אז בית לחם:

5 לאמר לא יבוא דוד הנה

7 הוא עיר דוד

8 על כן יאמרו עור וצפח לא יבוא אל הבית

את רכב ואת בענה אחיו בני רמון הבארתי ויאמר להם חי יהוה אשר פדה את 4
נפשי מכל צרה: כי המגיד לי לאמר הנה מת שאול והוא היה כמבשר בעיני ·
ואחזה בו ואהרגהו בצקלג ◦ לתתי לו בשרה: אף כי אנשים רשעים הרגו את 11
איש צדיק בביתו על משכבו ועתה הלוא אבקש את דמו מידכם ובערתי אתכם
5 מן הארץ: ויצו דוד את הנערים ויהרגום ויקצצו את ידיהם ואת רגליהם ויתלו 12
על הברכה בחברון ואת ראש אישבעל לקחו ויקברו בקבר אבנר בחברון:

5. ויבאו כל שבטי ישראל אל דוד חברונה ויאמרו לאמר הננו עצמך ובשרך א
אנחנו: גם אתמול גם שלשום בהיות שאול מלך עלינו אתה הייית המוציא 2
10 והמביא את ישראל ויאמר יהוה לך אתה תרעה את עמי את ישראל ואתה
תהיה לנגיד על ישראל: ויבאו כל זקני ישראל אל המלך חברונה וכרת להם 3
המלך דוד ברית בחברון לפני יהוה וימשחו את דוד למלך על ישראל:
וישמעו פלשתים כי משחו את דוד למלך על ישראל ויעלו כל פלשתים 17
לבקש את דוד וישמע דוד וירד אל המצודה: ופלשתים באו וינטשו בעמק 18
15 רפאים: וישאל דוד ביהוה לאמר האעלה אל פלשתים הֲתתנם בידי ויאמר יהוה
אל דוד עלה כי נתן אתן את הפלשתים בידך: ובא דוד בבעל פרצים ויכם שם כ
דוד ויאמר פרץ יהוה את איבי לפני כפרץ מים על כן קרא שם המקום ההוא
בעל פרצים: ויעזבו שם את אלהיהם וישאם דוד ואנשיו: 21
ויסיפו עוד פלשתים לעלות וינטשו בעמק רפאים: וישאל דוד ביהוה ויאמר 23.22
20 לא תעלה לקראתם סב אל אחריהם ובאת להם ממול הבכאים: ויהי בשמעך 24
את קול הצעדה בראשי הבכאים אז תחרץ כי אז יצא יהוה לפניך להכות
במחנה פלשתים: ויעש דוד כן כאשר צוהו יהוה ויך את פלשתים מגבעון עד כה
באך גזר:

21. ותהי עוד מלחמה לפלשתים את ישראל וירד דוד ועבדיו עמו [ויושבו בגב] מא
25 וילחמו את פלשתים . . . . . | [] אשר בילדי הרפא ומשקל קובעו 16
שלש מאות שקל נחשת והוא חגור . . . . ויאמר להכות את דוד: ויעזר לו 17
אבישי בן צרויה ויך את הפלשתי וימתהו אז נשבעו אנשי דוד לאמר לא תצא
עוד אתנו למלחמה ולא תכבה את נר ישראל:
30 ויהי אחרי כן ותהי עוד המלחמה בגב עם פלשתים אז הכה סִבְּכַי החשתי 18
את סף אשר בילדי הרפא:
ותהי עוד המלחמה בגוב עם פלשתים ויך אלחנן בן יערי בית הלחמי 19
את גלית הגתי ועץ חניתו כמנור ארגים:
ותהי עוד מלחמה בגת ויהי איש מדה ואצבעת ידיו ואצבעות רגליו שש כ
35 ושש עשרים וארבע מספר וגם הוא יֻלַּד להרפא: ויחרף את ישראל ויכהו 21
יהונתן בן שִׁמְעָא אחי דוד:
את ארבעת אלה יֻלְּדוּ להרפא בגת ויפלו ביד דוד וביד עבדיו: 22

23. אלה שמות הגבורים אשר לדוד יָשֵׁב בן בַּדִיאל הַחַכְמוֹנִי ראש השלשה 8
40 הוא עורר את חניתו על שמנה מאות חלל בפעם אחת: ואחריו אלעזר 9
בן דֹדַי האחחי בשלשה הגבורים הוא היה עם דוד בחרפם פלשתים
נאספו שם למלחמה ויעלו איש ישראל לפניהם: הוא קם ויך בפלשתים עד ·
כי יגעה ידו ותדבק ידו אל החרב ויעש יהוה תשועה גדולה ביום ההוא והעם
ישבו אחריו אך לפשט: ואחריו שַׁמָּה בן אָגֵא הַהֲרָרִי וַיֵּאָסְפוּ פלשתים לְחֵרְפָה 11

3.17 ודבר אבנר היה עם זקני ישראל לאמר גם תמול גם שלשם הייתם מבקשים
18 את דוד למלך עליכם: ועתה עשו כי יהוה אמר אל דוד לאמר ביד דוד עבדי
19 ‹א›ושיע את עמי ישראל מיד פלשתים ומיד כל איביהם: וידבר גם אבנר באזני
בנימן וילך גם אבנר לדבר באזני דוד בחברון את כל אשר טוב בעיני ישראל
20 ובעיני כל בית בנימן: ויבא אבנר אל דוד חברון ואתו עשרים אנשים ויעש דוד 5
21 לאבנר ו‹לא›נשים אשר אתו משתה: ויאמר אבנר אל דוד אקומה ואלכה ואקבצה
אל אדני המלך את כל ישראל ויכרתו אתך ברית ומלכת בכל אשר תאוה נפשך
וישלח דוד את אבנר וילך בשלום:
22 והנה עבדי דוד ויואב בא‹ים› מהגדוד ושלל רב עמם הביאו ואבנר איננו
23 עם דוד בחברון כי שלחו וילך בשלום: ויואב וכל הצבא אשר אתו באו ויגדו 10
24 ליואב לאמר בא אבנר בן נר אל המלך וישלחהו וילך בשלום: ויבא יואב אל
25 המלך ויאמר מה עשיתה הנה בא אבנר אליך למה זה שלחתו וילך הלוך: ‹הלא›
ידעת את אבנר בן נר כי לפתתך בא ולדעת את מוצאך ואת מבואך ולדעת
26 את כל אשר אתה עשה: ויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישבו
27 אתו מבור הסרה ודוד לא ידע: וישב אבנר חברון ויטהו יואב אל ‹ת›ך השער 15
לדבר אתו בשלו ויכהו שם ‹אל› החמש וימת בדם עשהאל אחי‹ו› יואב‹›:
28 וישמע דוד מאחרי כן ויאמר נקי אנכי וממלכתי מעם יהוה עד עולם מדמי
29 אבנר בן נר: יחלו על ראש יואב ואל כל בית אביו ואל יכרת מבית יואב זב
30 ומצרע ומחזיק בפלך ונפל בחרב וחסר לחם:» ויאמר דוד אל יואב ואל כל העם
אשר אתו קרעו בגדיכם והגרו שקים וספדו לפני אבנר והמלך דוד הלך אחרי 20
31 המטה: ויקברו את אבנר בחברון וישא המלך את קולו ויבך אל קבר אבנר
32 ויבכו כל העם: ויקנן המלך אל אבנר ויאמר
הכמות נבל ימות אבנר: 3.34 ורגליך לא לנחשתים הֻגשו
34 ידיך לא אסֻרות כנפול לפני בני עולה נפלת
35 ויספו כל העם לבכות עליו: ויבא כל העם להבדות את דוד לחם בעוד היום 25
ישבע דוד לאמר כה יעשה לי אלהים וכה יסיף כי אם לפני בוא השמש אטעם
36 לחם או כל מאומה: וכל העם הכירו ויטב בעיניהם ככל אשר עשה המלך בעיני
37 כל העם טוב: וידעו כל העם וכל ישראל ביום ההוא כי לא היתה מהמלך להמית
38 את אבנר בן נר: ויאמר המלך אל עבדיו הלוא תדעו כי שר וגדול נפל היום
39 הזה בישראל: ואנכי היום רך ושֵׁח ממלך והאנשים האלה בני צרויה קשים 30
ממני ישלם יהוה לעשה הרעה כרעתו:

4.1 וישמע ‹אישבעל› בן שאול כי מת אבנר ‹בן נר› בחברון וירפו ידיו וכל
2 ישראל נבהלו: ושני אנשים שרי גדודים היו ‹לאישבעל› בן שאול שם האחד
בענה ושם השני רכב בני רמון הבארתי מבני בנימן כי גם בארות תֵּחשב על 35
3 בנימן: ויברחו הבארתים נתימה ויהיו שם גרים עד היום הזה: וילכו בני רמון
הבארתי רכב ובענה ויבאו כחֹם היום אל בית אישבעל והוא שכב את משכב
4 הצהרים: ו‹הנ›ה ‹שֹׁערת› הבית ‹סקלה› חטים ‹ותֻנם ותישן› ורכב ובענה אחיו
7 נמלטו: ויבאו הבית והוא שכב על מטתו בחדר משכבו ויכהו וימתהו ויסירו
8 את ראשו ויקחו את ראשו וילכו דרך הערבה כל הלילה: ויבאו את ראש אישבעל 40
אל דוד חברון ויאמרו אל המלך הנה ראש אישבעל בן שאול איבך אשר בקש
9 את נפשך ויתן יהוה לאדני המלך נקמות היום הזה משאול ומזרעו: ויען דוד

3.34 ויואב ואבישי אחיו הרגו לאבנר על אשר המית את עשהאל אחיהם בגבעון במלחמה:

ויצא אבנר בן נר ועבדי אישבעל בן שאול ממחנים גבעונה: ויואב בן 2,13.12
צרויה ועבדי דוד יצאו ‹מחברון› ויפגשום על ברכת גבעון ‹ וישבו אלה על הברכה
מזה ואלה על הברכה מזה: ויאמר אבנר אל יואב יקומו נא הנערים וישחקו 14
לפנינו ויאמר יואב יקמו: ויקמו ויעברו במספר שנים עשר לבנימן ‹לאישבעל› מז
5 בן שאול ושנים עשר מעבדי דוד: ויחזקו איש ‹ידו› בראש רעהו וחרבו בצד 16
רעהו ויפלו יחדו ויקרא למקום ההוא חלקת הצ‹ר›ים אשר בגבעון:
והתי המלחמה קשה עד מאד ביום ההוא ויגף אבנר ואנשי ישראל לפני 17
עבדי דוד: ויהיו שם שלשה בני צרויה יואב ואבישי ועשהאל ועשהאל קל ברגליו 18
כאחד הצבים אשר בשדה: וירדף עשהאל אחרי אבנר ולא נטה ללכת על הימין 19
10 ועל השמאל מאחרי אבנר: ויפן אבנר אחריו ויאמר האתה זה עשהאל ויאמר כ
אנכי: ויאמר לו אבנר נטה לך על ימינך או על שמאלך ואחז לך אחד מהנערים 21
וקח לך את חלצתו ולא אבה עשהאל לסור מאחריו: ויסף עוד אבנר לאמר אל 22
עשהאל סור לך מאחרי למה אכפה ארצה ואיך אשא פני אל יואב אחיך: וימאן 23
לסור ויכהו אבנר ‹אחר›‹נית› אל החמש ותצא החנית מאחריו ויפל שם וימת
15 תחת‹ו› ה‹מקום› וירדפו יואב ואבישי אחרי אבנר והשמש באה והמה באו עד גבעת 24
אמה אשר על פני ה‹דרך› ‹במדבר גבעון› ויתקבצו בני בנימן אחרי אבנר ויהיו כה
לאגדה אחת ויעמדו על ראש גבע‹ת› ‹אמה›: ויקרא אבנר אל יואב ויאמר הלנצח 26
תאכל חרב הלוא ידעתה כי מרה תהיה באחרונה ועד מתי לא תאמר לעם
לשוב מאחרי אחיהם: ויאמר יואב חי האלהים כי לולא דברת כי ‹מ›אז ‹ה›בקר 27
20 נעלה העם איש מאחרי אחיו: ויתקע יואב בשופר ויעמדו כל העם ולא ירדפו 28
עוד אחרי ישראל ולא יספו עוד להלחם: ואבנר ואנשיו הלכו בערבה כל הלילה 29
ההוא ויעברו את הירדן וילכו כל הבתרון ויבאו מחנים: ויואב שב מאחרי אבנר ל
ויקבץ את כל העם ויפקדו מעבדי דוד תשעה עשר איש ועשהאל: ועבדי דוד 31
הכו מבנימן ‹באנשי› אבנר שלש מאות וששים איש‹›: וישאו את עשהאל ויקברהו 32
25 בקבר אביו אשר בית לחם וילכו כל הלילה ויואב ואנשיו ‹יא›ר להם בחברון:

3. והתי המלחמה ארכה בין בית שאול ובין בית דוד ודוד הלך וחזק ובית א
שאול הלכים ודלים: 6 ואבנר היה מתחזק בבית שאול: ולשאול פלגש ושמה 7.6
רצפה בת אי‹ה› ‹יקחה› אבנר: ויאמר ‹אישבעל› אל אבנר מדוע באתה
30 אל פ‹לגש› אבי: ויחר לאבנר מאד על דברי אישבעל ויאמר הראש כלב אנכי 8
אשר ליהודה היום ‹ע›שה חסד עם בית שאול אביך אל אחיו ואל ‹מ›רעהו ולא
המציתך ביד דוד ותפקד עלי עון ‹אש›ה היום: כה יעשה אלהים לאבנר וכה 9
יסיף לו כי כאשר נשבע יהוה לדוד כי כן אעשה לו: להעביר הממלכה מבית י
שאול ולהקים את כסא דוד על ישראל ועל יהודה מדן ועד באר שבע: ולא יכל 11
35 עוד להשיב את אבנר דבר מיראתו אתו: וישלח אבנר מלאכים אל דוד ‹הברונה› 12
לאמר כרתה בריתך אתי והנה ידי עמך להכב אליך את כל ישראל: ויאמר טוב 13
אני אכרת אתך ברית אך דבר אחד אנכי שאל מאתך לאמר לא תראה את פני
כי אם ‹ ה›ביא‹ת› את מיכל בת שאול בבאך לראות את פני: וישלח דוד מלאכים 14
אל אישבעל בן שאול לאמר תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי במאה
40 ערלות פלשתים: וישלח אישבעל ויקחה מעם איש‹ה› מעם פלטיאל בן ל‹יש› מז
וילך אתה אישה הלוך ובכה אחריה עד בחרים ויאמר אליו אבנר לך שוב וישב: 16

(2) 2,23b ויהי כל הבא אל המקום אשר נפל שם עשהאל וימת ויעמדו

(3) 3,6a ויהי בהיות המלחמה בין בית שאול ובין בית דוד

1,8 אלי ואמר הנני: ויאמר לי מי אתה ו״אמר אליו עמלקי אנכי: ויאמר אלי עמד
9 נא עלי ומתתני כי אחזני השבץ כי כל עוד נפשי בי: ואעמד עליו ואמתתהו
10 כי ידעתי כי לא יחיה אחרי נפלו ואקח הנזר אשר על ראשו ו״הצעדה אשר על
11 זרעו ואביאם אל אדני הנה: ויחזק דוד בבגד״יו ויקרעם וגם כל האנשים אשר
12 אתו: ויספדו ויבכו ויצמו עד הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם יהוה ◦ כי
13 נפלו בחרב: ויאמר דוד אל הנער המגיד לו אי מזה אתה ויאמר בן איש גר
14 עמלקי אנכי: ויאמר אליו דוד איך לא יראת לשלח ידך לשחת את משיח יהוה:
16.טו ויקרא דוד לאחד מהנערים ויאמר גש פגע בו ויכהו וימת: ויאמר אליו דוד דמיך
על ראשך כי פיך ענה בך לאמר אנכי מתתי את משיח יהוה:

18.b.17 ויקנן דוד את הקינה הזאת על שאול ועל יהונתן בנו: הנה כתובה על ספר
18a הישר: ויאמר

בני יהודה קשת: I מנשרים קלו מאריות גברו]
19 הצ״בי ישראל 22a3.b קשת יהונתן לא נשוג אחור
על במותיך חלל וחרב שאול לא תשוב ריקם:
איך נפלו גבורים: 24 בנות ישראל אל שאול בכינה
כ אל תנידו בנת המלבשכם שני עם עדנים
אל תבשרו בחוצת אשקלון המעלה עדי זהב על לבושכן:
פן תשמחנה בנות פלשתים כה איך נפלו גבורים
פן תעלוזנה בנות הערלים: בתוך המלחמה◦
21 הרי בגלבע אל ◦ירד◦ טל יהונתן חלל]
ואל מטר עליכם ◦שדי תרומות 26 צר לי עליך אחי יהונתן
כי שם נגעל מגן גבורים: נעמת לי מאד נפלאתך◦
מגן שאול בלי משיח בשמן] אהבתך לי מאהבת נשים:
22a2 מדם חללים מחלב גבורים◦ 27 איך נפלו גברים
23 שאול ויהונתן הנאהבים והנעימם ויאבדו כלי מלחמה:
בחייהם ובמותם לא נפרדו◦

2,8 ויהי אחרי כן וישאל דוד ביהוה לאמר האעלה באחת ערי יהודה ויאמר
2 יהוה אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברנה: ויעל שם דוד וגם שתי
3 נשיו אחינעם היזרעלית ואביגיל אשת נבל הכרמלי: ואנשיו אשר עמו העלה דוד איש
4 וביתו וישבו בערי חברון: ויבאו אנשי יהודה וימשחו שם את דוד למלך על בית יהודה
ה ויגדו לדוד לאמר אנשי יביש גלעד ◦ קברו את שאול: וישלח דוד מלאכים
אל אנשי יביש גלעד ויאמר אליהם ברכים אתם ליהוה אשר עשיתם החסד הזה
6 עם אדניכם עם שאול ותקברו אתו: ועתה יעש יהוה עמכם חסד ואמת וגם
7 אנכי אעשה אתכם הטובה ◦תחת◦ אשר עשיתם הדבר הזה: ועתה תחזקנה ידיכם
והיו לבני חיל כי מת אדניכם שאול וגם אתי משחו בית יהודה למלך עליהם:

* * * * * * *

8 ואבנר בן נר שר צבא אשר לשאול לקח את אישבעל בן שאול ויעבירהו
9 מחנים: וימלכהו אל הגלעד ואל האשרי ואל יזרעאל ועל אפרים ועל בנימן ועל
ט ישראל כלה◦ אך בית יהודה היו אחרי דוד:

(ט) 2,10 בן ארבעים שנה אישבעל בן שאול במלכו על ישראל ... . שנים מלך
11 (3) ויהי מספר הימים אשר היה דוד מלך בחברון על בית יהודה שבע שנים וששה חדשים:

28.14 הארון: ויאמר לה מה תארו ותאמר איש זקן עלה והוא עטה מעיל וידע שאול
טו כי שמואל הוא ויקד אפים ארצה וישתחו: ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני
להעלות אתי ויאמר שאול צר לי מאד ופלשתים נלחמים בי ואלהים סר מעלי
ולא ענני עוד גם ביד הנבאים גם בחלמות ואקראה לך להודיעני מה אעשה:
5 17.16 ויאמר שמואל ולמה תשאלני ויהוה סר מעליך ויהי ‹עם רע־ך›: ויעש יהוה לך›
18 כאשר דבר בידי ויקרע יהוה את הממלכה מידך ותתנה לרעך לדוד: כאשר לא
שמעת בקול יהוה ולא עשית חרון אפו בעמלק על כן הדבר הזה עשה לך יהוה
19 היום הזה: ויתן יהוה גם את ישראל עמך ביד פלשתים ומחר אתה ובניך עמ־ך
ב נפלים› גם את מחנה ישראל יתן יהוה ביד פלשתים: ויפהל› שאול ויפל מלא
10 21 קומתו ארצה ‹כי יָרֵא› מאד מדברי שמואל גם כח לא היה בו כי לא אכל לחם
כל היום וכל הלילה: ותבא האשה אל שאול ותרא כי נבהל מאד ותאמר אליו
22 הנה שמעה שפחתך בקולך ואשים נפשי בכפי ואשמע את דבריך אשר דברת
אלי: ועתה שמע נא גם אתה בקול שפחתך ואשמה לפניך פת לחם ואכול ויהי
23 בך כח כי תלך בדרך: וימאן ויאמר לא אכל ויפצרו בו עבדיו וגם האשה וישמע
15 24 לקלם ויקם מהארץ וישב אל המטה: ולאשה עגל מרבק בבית ותמהר ותזבחהו
ה תקח קמח ותלש ותפהו מצות: ותגש לפני שאול ולפני עבדיו ויאכלו ויקמו
ה וילכו בלילה ההוא:

31 ופלשתים נלחמו› בישראל וינסו אנשי ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים א
20 2 בהר הגלבע: ודבקו פלשתים את שאול ואת בניו ויכו פלשתים את יהונתן ואת
3 אבינדב ואת מלכישוע בני שאול: ותכבד המלחמה אל שאול וימצאהו המורים
4 ‹ בקשת . . . . . מהמורים: ויאמר שאול לנשא כליו שלף חרבך ודקרני בה
פן יבואו הערלים האלה › והתעללו בי ולא אבה נשא כליו כי ירא מאד ויקח
ה שאול את החרב ויפל עליה: ויראו נשא כליו כי מת שאול ויפל גם הוא על
25 7.6 הרבו וימת עמו: וימת שאול ושלשת בניו ונשא כליו ‹ ביום ההוא יחדו: ויראו
אנשי ישראל אשר בעבר› העמק ואשר בעבר› הירדן כי נסו אנשי ישראל וכי
מתו שאול ובניו ויעזבו את ‹ערי־הם וינסו ויבאו פלשתים וישבו בהן›:
8 ויהי ממחרת ויבאו פלשתים לפשט את החללים וימצאו את שאול ואת
9 שלשת בניו נפלים בהר הגלבע: ויכרתו את ראשו ויפשטו את כליו וישלחו
30 בארץ פלשתים סביב לבשר ‹את עצביהם ואת העם: וישמו את כליו בית י
עשתר›ת ואת גויתו ‹הקעו בחומת בית שן›:
12.11 וישמעו אליו ישבי יבש גלעד את אשר עשו פלשתים לשאול: ויקומו כל
איש חיל וילכו כל הלילה ויקחו את גוית שאול ואת גויות בניו מחומת בית שן
13 ויבאו יבשה ויספדו ‹להם שם: ויקחו את עצמותיהם ויקברו תחת האשל ביבשה
35 ויצמו שבעת ימים:

1 ויהי אחרי מות שאול ודוד שב מהכות את העמלקי› וישב דוד בצקלג ימים א
2 שנים: ויהי ביום השלישי והנה איש בא מן המחנה מעם שאול ובגדיו קרעים
3 ואדמה על ראשו ויהי בבאו אל דוד ויפל ארצה וישתחו: ויאמר לו דוד אי מזה
40 4 תבוא ויאמר אליו ממחנה ישראל ‹אני› נמלטתי: ויאמר אליו דוד מה היה הדבר
הגד נא לי ויאמר אשר נס העם מן המלחמה וגם הרבה נפל מן העם וימתו
ה וגם שאול ויהונתן בנו מתו: ויאמר דוד אל הנער המגיד לו איך ידעת כי מת
6 שאול ויהונתן בנו: ויאמר הנער המגיד לו נקרא נקריתי בהר הגלבע והנה
7 שאול נשען על חניתו והנה הרכב ו›הפרשים הדביקהו: ויפן אחריו ויראני ויקרא

30,11.12 אשר פנרו מעבר את נחל הבשור | וירדף דוד הוא וארבע מאות איש: וימצאו
12 איש מצרי בשדה ויקחו אתו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקהו מים: ויתנו לו
פלח דבלה ושני צמקים ויאכל ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים
13 שלשה ימים ושלשה לילות: ויאמר לו דוד למי אתה ואי מזה אתה ויאמר נער
14 מצרי אנכי עבד לאיש עמלקי ויעזבני אדני כי חליתי היום שלשה: ◦אנחנו 5
פשטנו ◦על◦ נגב הכרתי ועל אשר ליהודה ועל נגב כלב ואת צקלג שרפנו באש:
טו ויאמר אליו דוד התורדני אל הגדוד הזה ויאמר השבעה לי באלהים אם תמיתני
16 ואם תסגרני ביד אדני ואורדך אל הגדוד הזה: וירדהו והנה נטשים על פני כל
הארץ אכלים ושתים וחגגים בכל השלל הגדול אשר לקחו מארץ פלשתים ומארץ
17 יהודה: ◦ויבא אלהם◦ ◦לדוד◦ ◦ויכם◦ מהנשף ועד הערב ל◦הַרְגָם◦ ולא נמלט מהם 10
18a איש כי אם ארבע מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים וינסו: ויצל דוד את
19 כל אשר לקחו עמלק◦: ולא נעדר להם מן הקטן ועד הגדול ◦ומשלל◦ ◦ועד◦ בנים
כ ◦ובנות◦ ועד כל אשר לקחו להם הכל השיב דוד: ויקח◦◦ את כל הצאן והבקר
◦◦◦◦נהגו לפני◦◦ ◦ ויאמרו זה שלל דוד:
21 ויבא דוד אל מאתים האנשים אשר פנרו מלכת אחרי דוד וישיבם בנחל 15
הבשור ויצאו לקראת דוד ולקראת העם אשר אתו ויגש דוד את העם וישאל◦◦
22 להם לשלום: ויען כל איש רע ובליעל מהאנשים אשר הלכו עם דוד ויאמרו יען
אשר לא הלכו עמי לא נתן להם מהשלל אשר הצלנו כי אם איש את אשתו
23 ואת בניו וינהגו וילכו: ויאמר דוד לא תעשו כן אח◦י◦ אשר נתן יהוה לנו
24 וישמר אתנו ויתן את הגדוד הבא עלינו בידנו: ומי ישמע לכם לדבר הזה כי 20
כה כחלק ה◦ר◦ד במלחמה וכחלק היושב על הכלים יחדו יחלקו: ויהי מהיום ההוא
ומעלה וישמה לחק ולמשפט לישראל עד היום הזה:
26 ויבא דוד אל צקלג וישלח מהשלל לזקני יהודה לרעהו לאמר הנה לכם
28.27 ברכה משלל איבי יהוה: לאשר בבת◦אל ולאשר ברמ◦ת◦ נגב ולאשר ביתר: ולאשר
29 בערע◦ר◦ ולאשר בשפמות ולאשר באשתמע: ולאשר ב◦כרמ◦ל ולאשר בערי 25
ל הירחמאלי ולאשר בערי הקיני: ולאשר בחרמה ולאשר בבור עשן ולאשר בעתך:
31 ולאשר בחברון ולכל המקמות אשר התהלך שם דוד הוא ואנשיו:

28,4 ◦ויקבצו פלשתים ויבאו ויחנו בשונם ויקבץ שאול את כל ישראל ויחנו
ה.6 בגלבע: וירא שאול את מחנה פלשתים וירא ויחרד לבו מאד: וישאל שאול 30
7 ביהוה ולא ענהו יהוה גם בחלמות גם באורים גם בנביאים: ויאמר שאול לעבדיו
בקשו לי אשת בעלת אוב ואלכה אליה ואדרשה בה ויאמרו עבדיו אליו הנה
8 אשת בעלת אוב בעין דור: ויתחפש שאול וילבש בגדים אחרים וילך הוא ושני
אנשים עמו ויבאו אל האשה לילה ויאמר קסומי נא לי באוב והעלי לי את אשר
9 אמר אליך: ותאמר האשה אליו הנה אתה ידעת את אשר עשה שאול אשר 35
הכרית את האבות ואת הידעני◦ם◦ מן הארץ ולמה אתה מתנקש בנפשי להמיתני:
ו.11 וישבע לה שאול ביהוה לאמר חי יהוה אם יקרך עון בדבר הזה: ותאמר האשה
12 את מי אעלה לך ויאמר את שמואל העלי לי: ותרא האשה את שמואל ותועק
13 בקול גדול ותאמר האשה אל שאול לאמר למה רמיתני ואתה שאול: ויאמר לה
המלך אל תירא כי מה ראית ותאמר האשה אל שאול אלהים ראיתי עלים מן 40

---

(2) 30,18a ואת שתי נשיו הציל דוד

(5) 28,3 ושמואל מת וספדו לו כל ישראל ויקברהו ברמה ◦בעיר◦ ושאול הסיר את האבות ואת הידעונים מהארץ:

דוד ואנשיו ויפשטו אל < >הגשורי< והעמלקי כי הנה ישבות הארץ אשר מ־מ־לם 27
בואך שורה ועד ארץ מצרים: והכה דוד את הארץ ולא יחיה איש ואשה 9
ולקח צאן ובקר וחמרים וגמלים ובגדים ושב ויבא אל אכיש: ויאמר אכיש א־ן־ 10
פשטתם היום ויאמר דוד על נגב יהודה ועל נגב הירחמאלי ועל נגב הקני:
5 ואיש ואשה לא יחיה דוד להביא בת לאמר פן יגדו עלינו ◦ כה עשה דוד וכה 11
משפטו כל הימים אשר ישב בשדה פלשתים: ויאמן אכיש בדוד לאמר הבאש 12
הבאיש בעמו בישראל והיה לי לעבד עולם:

ויהי בימים ההם ויקבצו פלשתים את מחניהם לצבא להלחם בישראל ויאמר א, 28
10 אכיש אל דוד ידע תדע כי אתי תצא במחנה אתה ואנשיך: ויאמר דוד אל 2
אכיש לכן -ע־תה תדע את אשר יעשה עבדך ויאמר אכיש אל דוד לכן שמר
לראשי אשימך כל הימים:

ויקבצו פלשתים את כל מחניהם אפקה וישראל חנים בעין אשר ביזרעאל: א, 29
וסרני פלשתים עברים למאות ולאלפים ודוד ואנשיו עברים באחרנה עם אכיש: 2
15 ויאמרו שרי פלשתים מה העברים האלה ויאמר אכיש אל שרי פלשתים הלוא זה 3
דוד עבד שאול מלך ישראל אשר היה אתי זה ימים או זה שנ־ת־ים ולא מצאתי
בו מאומה מיום נפלו -אלי< עד היום הזה: ויקצפו עליו שרי פלשתים ויאמרו 4
לו שרי פלשתים השב את האיש וישב אל מקומו אשר הפקדתו שם ולא ירד
עמנו במלחמה ולא יהיה לנו לשטן במלחמה ובמה יתרצה זה אל אדניו הלוא
20 בראשי האנשים ההם: הלוא זה דוד אשר יענו לו במחלות לאמר הכה שאול ה
באלפ־יו ודוד ברבבת־יו: ויקרא אכיש אל דוד ויאמר אליו חי יהוה כי ישר אתה 6
וטוב בעיני צאתך ובאך אתי במחנה כי לא מצאתי בך רעה מיום בואך אלי
עד היום הזה ובעיני הסרנים לא טוב אתה: ועתה שוב ולך בשלום ולא תעשה 7
רע בעיני סרני פלשתים: ויאמר דוד אל אכיש כי מה עשיתי ומה מצאת בעבדך 8
25 מ־היום אשר הייתי לפניך עד היום הזה כי לא אבוא ונלחמתי באיבי אדני
המלך: ויען אכיש ויאמר אל דוד ידעת◦ כי טוב אתה בעיני כמלאך אלהים אך 9
שרי פלשתים אמרו לא יעלה עמנו במלחמה: ועתה השכם בבקר ועבדי אדניך 10
אשר באו אתך -והלכתם אל המקום אשר הפקדתי אתכם שם ודבר בליעל אל
תשם בלבבך כי טוב אתה לפני- והשכמתם בבקר ואור לכם ולכו: וישכם דוד 11
30 הוא ואנשיו ללכת בבקר לשוב אל ארץ פלשתים ופלשתים עלו יזרעאל:

ויהי בבא דוד ואנשיו צקלג ביום השלישי ועמלקי פשטו אל נגב ואל צקלג א, 30
ויכו את צקלג וישרפו אתה באש: וישבו את הנשים -ואת כל- אשר בה מקטן 2
ועד גדול לא המיתו איש וינהגו וילכו לדרכם: ויבא דוד ואנשיו אל העיר והנה 3
35 שרופה באש ונשיהם ובניהם ובנתיהם נשבו: וישא דוד והעם אשר אתו את 4
קולם ויבכו עד אשר אין בהם כח לבכות:[a] ותצר לדוד מאד כי אמרו העם 6
לסקלו כי מרה נפש כל העם איש על בנ־יו ועל בנתיו
ויתחזק דוד ביהוה אלהיו: ויאמר דוד אל אביתר הכהן בן אחימלך הגישה 7
נא לי האפוד ויגש אביתר את האפוד אל דוד: וישאל דוד ביהוה לאמר -ה־ארדף 8
40 אחרי הגדוד הזה האשיגנו ויאמר לו רדף כי השג תשיג והצל תציל: וילך דוד[3] 9
הוא ושש מאות -ה־איש אשר אתו ויבאו עד נחל הבשור[3]: ויעמדו מאתים איש[b] 10

(a) ד.30 ושתי נשי דוד נשבו אחינעם היזרעלית ואביגיל אשת נבל הכרמלי:

(3) 9[b] והנותרים עמדו

26.3 איש בחורי ישראל לבקש את דוד במדבר זיף: ויחן שאול בגבעת החכילה אשר
על פני הישימן על הדרך ודוד ישב במדבר וירא כי בא שאול אחריו המדבּרה:
4 ה וישלח דוד מרגלים וידע כי בא שאול אל נכון: ויקם דוד ויבא אל המקום אשר
חנה שם שאול וירא דוד את המקום אשר שכב שם שאול ואבנר בן נר שר
6 צבאו ושאול שכב במעגל והעם חנים סביבתו׃ ויען דוד ויאמר אל אחימלך
5 החתי ואל אבישי בן צרויה אחי יואב לאמר מי ירד אתי אל שאול אל המחנה
7 ויאמר אבישי אני ארד עמך: ויבא דוד ואבישי אל העם לילה והנה שאול שכב
8 ישן במעגל וחניתו מעוכה בארץ מראשתו׃ ואבנר והעם שכבים סביבתו׃ ויאמר
אבישי אל דוד סגר אלהים היום את איבֶיך בידך ועתה אפנו נא בחנית ובארץ
9 10 פעם אחת ולא אשנה לו: ויאמר דוד אל אבישי אל תשחיתהו כי מי שלח ידו
10 במשיח יהוה ונקה: ויאמר דוד חי יהוה כי אם יהוה יִגָּפנו או יומו יבא ומת או
11 במלחמה ירד ונספה: חלילה לי מיהוה משלח ידי במשיח יהוה ועתה קח נא
12 את החנית אשר מראשתו׃ ואת צפחת המים ונלכה לנו: ויקח דוד את החנית
ואת צפחת המים מ׳מראשתי׃ וילכו להם ואין ראה ואין יודע ואין מקיץ כי
15 כלם ישנים כי תרדמת יהוה נפלה עליהם:
14.13 ויעבר דוד העבר ויעמד על ראש ההר מרחק רב המקום ביניהם: ויקרא
דוד אל העם ואל אבנר בן נר לאמר הלוא תענה אבנר ויען אבנר ויאמר מי
15 ה אתה קראת אל המלך: ויאמר דוד אל אבנר הלוא איש אתה ומי כמוך בישראל
ולמה לא שמרת אל אדניך המלך כי בא אחד העם להשחית את המלך אדניך:
20 16 לא טוב הדבר הזה אשר עשית חי יהוה כי בני מות אתם אשר לא שמרתם
על אדניכם על משיח יהוה ועתה ראה אי חנית המלך וא׳ צפחת המים אשר
17 מראשתו׃ וַיכר שאול את קול דוד ויאמר הקולך זה בני דוד ויאמר דוד קולי
18 אדני המלך: ויאמר למה זה אדני רדף אחרי עבדו כי מה עשיתי ומה בידי
19 רעה: ועתה ישמע נא אדני המלך את דברי עבדו אם יהוה הסיתך בי יָרַח מנחה
25 ואם בני האדם ארורים הם לפני יהוה כי גֵרשוני היום מהסתפח בנחלת יהוה
ב לאמר לך עבד אלהים אחרים: ועתה אל יפל דמי ארצה מנגד פני יהוה כי יצא
21 מלך ישראל לבקש את ׳נפשי׳ כאשר ירדף הקרא בהרים: ויאמר שאול חטאתי
שוב בני דוד כי לא ארע לך עוד תחת אשר יקרה נפשי בעיניך היום הזה הנה
22 הסכלתי ואשגה הרבה מאד: ויען דוד ויאמר הנה חנית המלך ויעבר אחד
30 23 מהנערים ויקחה: ויהוה ישיב לאיש את צדקתו ואת אמנתו אשר נתנך יהוה
24 היום ביד׳ ולא אביתי לשלח ידי במשיח יהוה: והנה כאשר גדלה נפשך היום
ב ה הזה בעיני כן תגדל נפשי בעיני יהוה ויצלני מכל צרה: ויאמר שאול אל דוד
ברוך אתה בני דוד גם עשה תעשה וגם יכל תוכל וילך דוד לדרכו ושאול שב
לבקומו.

35

27.א ויאמר דוד אל לבו עתה אספה יום אחד ביד שאול אין לי טוב כי ׳אם׳
המלט אמלט אל ארץ פלשתים ונואש ממני שאול מבקשני עוד בכל גבול ישראל
2 ונמלטתי מידו: ויקם דוד ויעבר הוא ששׁ מאות איש אשר עמו אל אכיש בן
3 מעוך מלך גת: וישב דוד עם אכיש בגת הוא ואנשיו איש וביתו דוד ושתי נשיו
40 4 אחינעם היזרעאלית ואביגיל אשת נבל הכרמלי׃: ויגד לשאול כי ברח דוד גת
ה ולא יסף עוד לבקשו: ויאמר דוד אל אכיש אם נא מצאתי חן בעיניך יתנו לי
מקום באחת ערי השדה ואשבה שם ולמה ישב עבדך בעיר הממלכה עמך:
6 ויתן לו אכיש ביום ההוא את צקלג לכן היתה צקלג למלכי יהודה עד היום הזה:
7.8 ויהי מספר הימים אשר ישב דוד בשדה פלשתים ימים וארבעה חדשים: ויעל

מהמדבר לברך את אדנינו ויבעט בהם: והאנשים טבים לנו מאד ולא הכלמנו 25,15
ולא פקדנו מאומה כל ימי ההתהלכנו אתם בהיותנו בשדה: חומה היו עלינו 16
גם לילה גם יומם כל ימי היותנו עמם רעים הצאן: ועתה דעי וראי מה תעשי 17
כי כלתה הרעה אל אדנינו ועל כל ביתו והוא בן בליעל מדבר אליו: ותמהר 18
אביגיל ותקח מאתים לחם ושנים נבלי יין וחמש צאן עשוות וחמש סאים קלי 5
ומאה צמקים ומאתים דבלים ותשם על החמרים: ותאמר לנעריה עברו לפני הנני 19
אחריכם באה ולאישה נבל לא הגידה: והיא רכבת על החמור וירדת בסתר 20
ההר והנה דוד ואנשיו ירדים לקראתה ותפגש אתם: ודוד אמר אך לשקר שמרתי 21
את כל אשר לזה במדבר ולא נפקד מכל אשר לו מאומה וישב לי רעה תחת
10 טובה: כה יעשה אלהים לדוד וכה יסיף אם אשאיר מכל אשר לו עד אור 22
הבקר משתין בקיר:
ותרא אביגיל את דוד ותמהר ותרד מעל החמור ותפל לפני דוד על אפיה 23
ותשתחו ארץ | על רגליו | ותאמר בי אני אדני העון ותדבר נא אמתך באזניך 24
ושמע את דברי אמתך: אל נא ישים אדני את לבו אל איש הבליעל הזה על 25
15 נבל כי כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו ואני אמתך לא ראיתי את נערי
אדני אשר שלחת: ועתה אדני חי יהוה וחי נפשך אשר מנעך יהוה מבוא בדמים 26
והושע ידך לך ועתה יהיו כנבל איביך והמבקשים אל אדני רעה: ועתה הברכה 27
הזאת אשר הביאה שפחתך לאדני ונתנה לנערים המתהלכים ברגלי אדני: שא 28
נא לפשע אמתך כי עשה יעשה יהוה לאדני בית נאמן כי מלחמות יהוה אדני
20 נלחם ורעה לא תמצא בך מימיך: וקם אדם לרדפך ולבקש את נפשך והיתה 29
נפש אדני צרורה בצרור החיים את יהוה אלהיך ואת נפש איביך יקלענה בתוך
כף הקלע: והיה כי יעשה יהוה לאדני ככל אשר דבר את הטובה עליך וצוך ל
לנגיד על ישראל: ולא תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול לב לאדני לשפך דם 31
חנם ולהושיע יד אדני לו והיטב יהוה לאדני וזכרת את אמתך: ויאמר דוד 32
25 לאביגיל ברוך יהוה אלהי ישראל אשר שלחך היום הזה לקראתי: וברוך טעמך 33
וברוכה את אשר כלתני היום הזה מבוא בדמים והושע ידי לי: ואולם חי יהוה 34
אלהי ישראל אשר מנעני מהרע אתך כי לולי מהרת ותבאי לקראתי כי אם
נותר לנבל עד אור הבקר משתין בקיר: ויקח דוד מידה את אשר הביאה לו לה
ולה אמר עלי לשלום לביתך ראי שמעתי בקולך ואשא פניך: ותבא אביגיל אל 36
30 נבל והנה לו משתה בביתו כמשתה המלך ולב נבל טוב עליו והוא שכר עד
מאד ולא הגידה לו דבר קטן וגדול עד אור הבקר: ויהי בבקר בצאת היין מנבל 37
ותגד לו אשתו את הדברים האלה וימת לבו בקרבו והוא היה לאבן: ויהי כעשרת
ימים ויגף יהוה את נבל וימת:
וישמע דוד כי מת נבל ויאמר ברוך יהוה אשר רב את ריב חרפתי מיד 39
35 נבל ואת עבדו חשך מרעה ואת רעת נבל השיב יהוה בראשו וישלח דוד וידבר
באביגיל לקחתה לו לאשה: ויבאו עבדי דוד אל אביגיל הכרמלה וידברו אליה מ
לאמר דוד שלחנו אליך לקחתך לו לאשה: ותקם ותשתחו אפים ארצה ותאמר 41
הנה אמתך לשפחה לרחץ רגלי עבדי אדני: ותמהר ותקם אביגיל ותרכב על 42
החמור וחמש נערתיה הלכת לרגלה ותלך אחרי מלאכי דוד ותהי לו לאשה:
40 ואת אחינעם לקח דוד מיזרעאל ותהיין גם שתיהן לו לנשים: ושאול נתן את 43.44
מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש אשר מגלים:

26,1 ויבאו הזיפים אל שאול הגבעתה לאמר הלוא דוד מסתתר עמנו בגבעת
2 החכילה על פני הישימון: ויקם שאול וירד אל מדבר זיף ואתו שלשת אלפים

24.7 הנה אנכי נתן את איבֶ֫ך בידך ועשית לו כאשר יטב בעיניך׃ ויאמר לאנשיו
חלילה לי מיהוה אם אעשה את הדבר הזה לאדני למשיח יהוה לשלח ידי בו
8 כי משיח יהוה הוא׃ ויַשַׁע דוד את אנשיו בדברים ולא נתנם לקום אל שאול׃
6 ויקם דוד ויכרת את כנף המעיל אשר לשאול בלט׃ ויהי אחרי כן ויך לב דוד
אתו על אשר כרת את כְּנַף־ המעיל׳ אשר לשאול׃
9 ושאול קם מהמערה וילך בדרך׃ ויקם דוד אחרי כן ויצא מן המערה ויקרא
אחרי שאול לאמר אדני המלך ויבט שאול אחריו ויקד דוד אפים ארצה וישתחו׃
10 ויאמר דוד לשאול למה תשמע את דברי אדם לאמר הנה דוד מבקש רעתך׃
11 הנה היום הזה ראו עיניך את אשר נתנך יהוה היום בידי במערה ואמ־אן־
12 להרגך ו־א־חס עליך ואמר לא אשלח ידי באדני כי משיח יהוה הוא׃ ואבי ראה
13 גם ראה את כנף מעילך בידי כי בכרתי את כנף מעילך ולא הרגתיך דע וראה
14 כי אין בידי רעה ופשע ולא חטאתי לך ואתה צדה את נפשי לקחתה׃ ישפט
15 יהוה ביני וביניך ונקמני יהוה ממך וידי לא תהיה בך׃ אחרי מי יצא מלך
16 ישראל אחרי מי אתה רדף אחרי כלב מת אחרי פרעש אחד׃ והיה יהוה לדין
17 ושפט ביני וביניך ויראה וירב את ריבי וישפטני מידך׃ ויהי ככלות דוד לדבר את
18 הדברים האלה אל שאול ויאמר שאול הקלך זה בני דוד וישא שאול קלו ויבך׃
19 ויאמר אל דוד צדיק אתה ממני כי אתה גמלתני הטובה ואני גמלתיך הרעה׃
20 ואת־ה־ הגד־לֹ֫ת היום את אשר עשיתה אתי טובה ־ אשר סגרני יהוה בידך ולא
21 הרגתני׃ וכי ימצא איש את איבו ושלחו בדרך טובה ויהוה ישלמך טובה תחת
22 היום הזה אשר עשיתה לי׃ ועתה הנה ידעתי כי מלך תמלוך וקמה בידך
23 ממלכת ישראל׃ ועתה השבעה לי ביהוה אם תכרית את זרעי אחרי ואם תשמיד
25.א את שמי מבית אבי׃ וישבע דוד לשאול׃ וילך שאול אל ביתו ודוד ואנשיו
עלו על המצודה׃ וימת שמואל ויקבצו כל ישראל ויספדו לו ויקברהו בביתו
ברמה ויקם דוד וירד אל מדבר ־מעון׃
25
2 ואיש במעון ומעשהו בכרמל והאיש גדול מאד ולו צאן שלשת אלפים ואלף
3 עזים ויהי בגזז את צאנו בכרמל׃ ושם האיש נבל ושם אשתו אבגיל והאשה
4 טובת שכל ויפת תאר והאיש קשה ורע מעללים והוא כָּלְבִ־י׃ וישמע דוד במדבר
5 כי גזז נבל את צאנו׃ וישלח דוד עשרה נערים ויאמר דוד לנערים עלו כרמלה
6 ובאתם אל נבל ושאלתם לו בשמי לשלום׃ ואמרתם כה ל־אָ־חי ואתה שלום
7 וביתך שלום וכל אשר לך שלום׃ ועתה שמעתי כי גזזים לך עתה הרעים אשר
8 לך היו עמנו לא הכלמנום ולא נפקד לחם מאומה כל ימי היותם בכרמל׃ שאל
את נעריך ויגידו לך וימצאו הנערים חן בעיניך כי על יום טוב ב־א־נו תנה נא
את אשר תמצא ידך לעבדיך ולבנך לדוד׃
9 ויבאו נערי דוד וידברו אל נבל ככל הדברים האלה בשם דוד וינוחו׃ ויען
10 נבל את עבדי דוד ויאמר מי דוד ומי בן ישי היום רבו עבדים המתפרצים איש
11 מפני אדניו׃ ולקחתי את לחמי ואת ־מ־ים־ ואת טבחתי אשר טבחתי לגזזי ונתתי
12 לאנשים אשר לא ידעתי אי מזה המה׃ ויהפכו נערי דוד לדרכם וישבו ויבאו
13 ויגידו לו ככל הדברים האלה׃ ויאמר דוד לאנשו חגרו איש את חרבו ויחגרו
14 איש את חרבו ויחגר גם דוד את חרבו ויעלו אחרי דוד כארבע מאות איש
ומאתים ישבו על הכלים׃
14 ולאביגיל אשת נבל הגיד נער אחד מהרֹעים לאמר הנה שלח דוד מלאכים

---

3 24.14 כאשר יאמר משל הקדמני מרשעים יצא רשע וידי לא תהיה בך׃

23.4 ביהודה יראים ואף כי נלך קעילה אל מערכות פלשתים: ויוסף עוד דוד לשאול
ה ביהוה ויענהו יהוה ויאמר קום רד קעילה כי אני נתן את פלשתים בידך: וילך
ו דוד ואנשי־ו קעילה וילחם בפלשתים וינהג את מקניהם ויך בהם מכה גדולה
ויושע דוד את ישבי קעילה:ז
5 וינד לשאול כי בא דוד קעילה ויאמר שאול ‹סגַ־ר› אתו אלהים בידי כי נסגר 7
לבוא בעיר דלתַים ובריח: וישמע שאול את כל העם למלחמה לרדת קעילה לצור 8
אל דוד ואל אנשיו: וידע דוד כי עליו שאול מחריש הרעה ויאמר אל אביתר 9
הכהן הגישה האפוד: ויאמר דוד יהוה אלהי ישראל שמע שמע עבדך כי מבקש
שאול לבא אל קעילה לשחת לעיר בעבורי: 10 ‹ועתה› הירד שאול כאשר שמע 11
10 עבדך יהוה אלהי ישראל הגד נא לעבדך ויאמר יהוה ירד: ויאמר דוד הַיסגרו 12
בעלי קעילה אתי ואת אנשי ביד שאול ויאמר יהוה יסגרו: ויקם דוד ואנשיו 13
כשש מאות איש ויצאו מקעילה ויתהלכו באשר יתהלכו ולשאול הֻגד כי נמלט
דוד מקעילה ויחדל לצאת: וישב דוד במדבר במצדות וישב בהר במדבר זיף 14
ויבקשהו שאול כל הימים ולא נתנו אלהים בידו:
15
וַיֵּרֶא דוד כי יצא שאול לבקש את נפשו ודוד במדבר זיף ‹בְּחֹרשה›: ויקם מז.16
יהונתן בן שאול וילך אל דוד חרשה ויחזק את ידו באלהים: ויאמר אליו אל 17
תירא כי לא תמצאך יד שאול אבי ואתה תמלך על ישראל ואנכי אהיה לך
למשנה וגם שאול אבי ידע כן: ויכרתו שניהם ברית לפני יהוה וישב דוד ‹בְּחרשה› 18
20 ויהונתן הלך לביתו:

ויעלו זִפים אל שאול הגבעתה לאמר הלוא דוד מכתתר עמנו במצדות 19
‹בְּחרשה› בגבעת ההכילה אשר מימין הישימון: ועתה לכל אַוַּת נפשך המלך לרדת כ
רד ולנו הסגירו ביד המלך: ויאמר שאול ברכים אתם ליהוה כי חמלתם עלי: 21
25 לכו נא הכינו עוד ודעו וראו את מקומו אשר תהיה רגלו ‹המהֵרה› שם כי אמר 22
אלי ערם יַערם הוא: וראו ודעו־ז והלכתי אתכם והיה אם ישנו בארץ וחפשתי 23
אתו בכל אלפי יהודה: ויקומו וילכו זיפה לפני שאול ודוד ואנשיו במדבר מעון 24
בערבה אל ימין הישימון: וילך שאול ואנשיו לבקש־ו וגדו לדוד וירד הסלע כה
‹אשר› במדבר מעון וישמע שאול וירדף אחרי דוד מדבר מעון: וילך שאול 26
30 ‹ואנשיו› מצד ההר מזה ודוד ואנשיו מצד ההר מזה ויהי דוד נחפז ללכת מפני
שאול ושאול ואנשיו עטרים אל דוד ואל אנשיו לתפשם: ומלאך בא אל שאול 27
לאמר מהרה ולכה כי פשטו פלשתים על הארץ: וישב שאול מרדף אחרי דוד 28
וילך לקראת פלשתים על כן קראו למקום ההוא סלע המחלקות:
35 ויעל דוד משם וישב במצדות עין גדי: ויהי כאשר שב שאול מאחרי פלשתים א.24.2
וינדו לו לאמר הנה דוד במדבר עין גדי: ויקח שאול שלשת אלפים איש בחור 3
מכל ישראל וילך לבקש את דוד ואנשיו על פני צורי היעלים: ויבא אל גדרות 4
הצאן על הדרך ושם מערה ויבא שאול לחסך את רגליו ודוד ואנשיו בירכתי
המערה ישבים: ויאמרו אנשי דוד אליו הנה היום אשר אמר יהוה אליך־ה

(ז) 23.6 ויהי בברח אביתר בן אחימלך אל דוד קעילה אפוד ירד בידו:

(ו) 22 הוסגרני בעלי קעילה בידו

(ז) 23 מכל המחבאים אשר יתחבא שם ושבתם אלי אל נכון

21.13 שאול באלפיו ורוד ברבבתיו: וישם דוד את הדברים האלה בלבבו וירא מאד מפני
14 אכיש מלך גת: וישנה את טעמו בעיניהם ויתהלל בידם ויתף על דלתות
15 השער ויורד ריקו אל זקנו: ויאמר אכיש אל עבדיו הנה תראו איש משתגע למה
16 הביאו אתו אלי: הכר משגעים אני כי הבאתם את זה להשתגע עלי הזה יבא
אל ביתי:

22.א וילך דוד משם וימלט אל מערת עדלם וישמעו אחיו וכל בית אביו וירדו
2 אליו שמה: ויתקבצו אליו כל איש מצוק וכל איש אשר לו נשא וכל איש מר
3 נפש ויהי עליהם לשר ויהיו עמו כארבע מאות איש: וילך דוד משם מצפה מואב
10 ויאמר אל מלך מואב יעצ־נא אבי ואמי אתכם עד אשר אדע מה יעשה לי
4.ה אלהים: ויניחם את פני מלך מואב וישבו עמו כל ימי היות דוד במצודה: ויאמר
גד הנבא אל דוד לא תשב במצודה לך ובאת לך ארץ יהודה וילך דוד ויבא
יער חרת:

6 וישמע שאול כי נודע דוד וה־אנשים אשר אתו ושאול יושב בגבעה תחת
15 האשל ברמה וחניתו בידו וכל עבדיו נצבים עליו: ויאמר שאול לעבדיו הנצבים
7 עליו שמעו נא בני ימיני גם לכלכם יתן בן ישי שדות וכרמים יתן־לכלכם ישים
8 שרי אלפים ושרי מאות: כי קשרתם כלכם עלי ואין גלה את אזני בכרת בני עם
בן ישי ואין ח־מל מכם עלי וגלה את אזני כי הקים בני את עבדי עלי לארב
9 כיום הזה: ויען דאג האדמי והוא נצב על עבדי שאול ויאמר ראיתי את בן ישי
20 י בא נבה אל אחימלך בן אחטוב: וישאל לו ביהוה וצידה נתן לו ואת חרב גלית
הפלשתי נתן לו:

11 וישלח המלך לקרא את אחימלך בן אחיטוב הכהן ואת כל בית אביו
12 הכהנים אשר בנב ויבאו כלם אל המלך: ויאמר שאול שמע נא בן אחיטוב
13 ויאמר הנני אדני: ויאמר אל־יו שאול למה קשרתם עלי אתה ובן ישי בתתך לו
25 לחם וחרב ושאול לו באלהים לקום אלי לארב כיום הזה: ויען אחימלך את
14 המלך ויאמר ומי בכל עבדיך כדוד נאמן וחתן המלך ו־ש־ר כ־ל משמעתך ונכבד
15 בביתך: היום החלתי לשאול לו באלהים חלילה לי אל ישם המלך בעבדו דבר
16 כל־בכל בית אבי כי לא ידע עבדך בכל זאת דבר קטן או גדול: ויאמר המלך
17 מות תמות אחימלך אתה וכל בית אביך: ויאמר המלך לרצים הנצבים עליו סבו
30 והמיתו כהני יהוה כי גם ידם עם דוד וכי ידעו כי ברח הוא ולא גלו את אזני
18 ולא אבו עבדי המלך לשלח את ידם לפגע בכהני יהוה: ויאמר המלך לדויג סב
אתה ופגע בכהנים ויסב דויג האדמי ויפגע הוא בכהנים וימת ביום ההוא שמנים
19 וחמשה איש נשא אפוד בד: ואת נב עיר הכהנים הכה לפי חרב מאיש ועד
אשה מעולל ועד יונק ושור וחמור ושה לפי חרב:
35

21.ב וימלט בן אחד לאחימלך בן אחטוב ושמו אביתר ויברח אחרי דוד: ויגד
22 אביתר לדוד כי הרג שאול את כהני יהוה: ויאמר דוד לאביתר ידעתי ביום
ההוא כי שם דויג האדמי כי הגד יגיד לשאול אנכי חבתי בכל נפש בית
23 אביך: שבה אתי אל תירא כי אשר יבקש את נפשך יבקש את נפשי כי
משמרת אתה עמדי:
40

א.23 ויגדו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שכים את הגרנות:
2 וישאל דוד ביהוה לאמר האלך והכיתי בפלשתים האלה ויאמר יהוה אל דוד לך
3 והכית בפלשתים והושעת את קעילה: ויאמרו אנשי דוד אליו הנה אנחנו פה

20.24 ויסתר דוד בשדה ויהי החדש וישב המלך על הלחם לאכול: וישב המלך
על מושבו כפעם בפעם אל מושב הקיר ויקם יהונתן וישב אבנר מצד שאול
26 ויפקד מקום דוד: ולא דבר שאול מאומה ביום ההוא כי אמר מקרה הוא בלתי
27 מהור הוא כי לא ‹טָהֹר›: ויהי ממחרת החדש ‹ביום› השני ויפקד מקום דוד
5 ויאמר שאול אל יהונתן בנו מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם:
28.20 ויען יהונתן את שאול נשאל נשאל דוד מעמדי עד בית לחם: ויאמר שלחני נא
כי זבח משפחה לנו בעיר ו‹צִוָּ›ה לי ‹אָחִי› ועתה אם מצאתי חן בעיניך אמלטה
נא וארא את אחי על כן לא בא אל שלחן המלך: ויחר אף שאול ביהונתן
ל ויאמר לו בן נעות המרדות הלוא ידעתי כי ‹חב›ר אתה לבן ישי לבשתך ולבשת
10 31 ערות אמך: כי כל הימים אשר בן ישי חי על האדמה לא תכון אתה ומלכותך
32 ועתה שלח וקח אתו אלי כי בן מות הוא: ויען יהונתן את שאול אביו ויאמר
33 אליו למה יומת מה עשה: ו‹יִשְׁאַל› שאול את החנית עליו להכותו וידע יהונתן כי
34 כָל‹ת›ה ‹ מעם אביו להמית את דוד: ויקם יהונתן מעם השלחן בחרי אף ולא
אכל ביום החדש השני לחם כי נעצב על דוד כי הכלמו אביו:
15 36 ויהי בבקר ויצא יהונתן השדה למועד דוד ונער קטן עמו: ויאמר לנערו רץ לה
37 מצא נא את החצים אשר אנכי מורה הנער רץ והוא ירה החצי להעברו: ויבא
הנער עד מקום החצי אשר ירה יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלוא
38 החצי ממך והלאה: ויקרא יהונתן אחרי הנער מַהֲרָה חושה אל תעמד וילקט
39 נער יהונתן את החצי‹ם› ו‹יָּ›בֹא אל אדניו: והנער לא ידע מאומה אך יהונתן
20 40 ודוד ידעו את הדבר: ויתן יהונתן את כליו אל הנער אשר לו ויאמר לו לך
41 הבֵא העיר: הנער בא ודוד קם מאצל ה‹אב›ן ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש
42 פעמים וישקו איש את רעהו ויבכו איש את רעהו ‹ עד ‹הַגָּדֵל›: ויאמר יהונתן
לדוד לך לשלום ‹אשר נשבענו שנינו אנחנו בשם יהוה› יהוה יהיה ביני וביניך
21.8 ובין זרעי ובין זרעך עד עולם: ויקם וילך ויהונתן בא העיר:

25

2 ויבא דוד נבה אל אחימלך הכהן ויחרד אחימלך לקראת דוד ויאמר לו
3 מדוע אתה לבדך ואיש אין אתך: ויאמר דוד לאחימלך הכהן המלך צִוַּני דבר
‹היום› ויאמר אלי איש אל ידע מאומה את הדבר אשר אנכי שלחך ואשר צויתיך
4 ואת הנערים יו‹עַד›תי אל מקום פלני אלמני: ועתה ‹אם› יש תחת ידך חמשה
30 ה לחם תנה בידי או הנמצא: ויען הכהן את דוד ויאמר אין לחם חל ‹ תחת ידי
6 כי אם לחם קדש יש אם נשמרו הנערים אך מאשה: ויען דוד את הכהן ויאמר
לו כי אם אשה עצרה לנו כתמל שלשם בצאתי ויהיו כלי הנערים קדש» ואף
7 כי היום יקדש‹ו› בכלי: ויתן לו הכהן קדש כי לא היה שם לחם כי אם לחם
8 הפנים המוסרים מלפני יהוה לשום לחם חם ביום הלקחו: ‹ושם› איש מעבדי
35 שאול ביום ההוא נעצר לפני יהוה ושמו דאג האדמי אביר הר‹עִי›ם אשר לשאול:
9 ויאמר דוד לאחימלך ‹הֲאֵ הַ›יש פה תחת ידך חנית או חרב כי גם חרבי וגם
כלי לא לקחתי בידי כי היה דבר המלך נחוץ: ויאמר הכהן חרב גלית הפלשתי
אשר הכית בעמק האלה הנה היא לוטה בשמלה אחרי האפוד אם אתה תקח
לך קח כי אין אחרת זולתה בזה ויאמר דוד אין כמוה תננה לי:

40

12.11 ויקם דוד ויברח ביום ההוא מפני שאול ויבא אל אכיש מלך גת: ויאמרו
עבדי אכיש אליו הלוא זה דוד מלך הארץ הלוא לזה יענו במחלות לאמר הכה

(a) 21.6 והוא דרך חל

מז 19 וישלח שאול את המלאכים לראות את דוד לאמר העלו אתו במטה אלי להמיתו:
17.16 ויבאו המלאכים והנה התרפים אל המטה וכביר העזים מראשתיו: ויאמר שאול
אל מיכל למה ככה רמיתני ותשלחי את איבי וימלט ותאמר מיכל אל שאול הוא
אמר אלי שלחני למה אמיתך:

5

18 ודוד ברח וימלט ויבא אל שמואל הרמתה ויגד לו את כל אשר עשה לו
19 שאול וילך הוא ושמואל וישבו בנויות: ויגד לשאול לאמר הנה דוד בנויות ברמה:
ב וישלח שאול מלאכים לקחת את דוד וירא־ו את־קהל־ת הנביאים נבאים ושמואל
21 עמד־מ־נצ־ב־ו עליהם ותהי על מלאכי שאול רוח אלהים ויתנבאו גם המה: ויגידו
לשאול וישלח מלאכים אחרים ויתנבאו גם המה ויסף שאול וישלח מלאכים 10
22 שלשים ויתנבאו גם המה: וילך גם הוא הרמתה ויבא עד בור הג־ד־ול אשר בש־פ־
23 ושאל ויאמר איפה שמואל ודוד ויאמר הנה בנויות ס: וילך מ־שם אל נויות ברמה
24 ותהי עליו גם הוא רוח אלהים וילך הלוך ותנבא עד באו בנויות ברמה: ויפשט
גם הוא בגדיו ויתנבא גם הוא לפני שמואל ויפל ערם כל היום ההוא וכל הלילה
15 על כן יאמרו הגם שאול בנביאים:

א 20 ויברח דוד מנויות ברמה ויבא ויאמר לפני יהונתן מה עשיתי מה עוני ומה
2 חטאתי לפני אביך כי מבקש את נפשי: ויאמר לו חלילה לך לא תמות הנה
לא יעשה אבי דבר גדול או דבר קטן ולא יגלה את אזני ומדוע יסתיר אבי
3 ממני את הדבר הזה אין זאת: ויִשָּׁבַע דוד ויאמר ידע ידע אביך כי מצאתי 20
חן בעינך ויאמר אל ידע זאת יהונתן פן יַעצב ואולם חי יהוה וחי נפשך כי
4 כפֶשַׁע ביני ובין המות: ויאמר יהונתן אל דוד מה תאַ־מַר־ נפשך ואעשה לך:
ה ויאמר דוד אל יהונתן הנה חדש מחר ואנכי ישב לא אשב עם המלך לאכול
6 ושלחתני ונסתרתי בשדה עד הערב ס: אם פקד יפקדני אביך ואמרת נשאל נשאל
7 ממני לרוץ עד־ בית לחם עירו כי זבח הימים שם לכל המשפחה: אם כה 25
8 יאמר טוב שלום לעבדך ואם חרה יחרה לו דע כי כלתה הרעה מעמו: ועשית
חסד ע־מ־ עבדך כי בברית יהוה הבאת את עבדך עמך ואם יש בי עון המיתני
9 אתה ועד אביך למה זה תביאני: ויאמר יהונתן חלילה לך כי אם ידע אדע כי
י כלתה הרעה מעם אבי לבוא עליך ולא אתה אגיד לך: ויאמר דוד אל יהונתן
11 מי יגיד לי או מה יענך אביך קשה: ויאמר יהונתן אל דוד לכה ונצא השדה 30
12 ויצאו שניהם השדה: ויאמר יהונתן אל דוד ־עֵד־ יהוה אלהי ישראל כי אחקר
את אבי כעת מחר ס והנה טוב אל דוד ולא אז אשלח אליך וגליתי את אזנך:
13 כה יעשה יהוה ליהונתן וכה יוסיף כי יִיטַב אל אבי את הרעה עליך וגליתי
14 את אזנך ושלחתיך והלכת לשלום ויהי יהוה עמך כאשר היה עם אבי: ולא־
טו אם עודני חי ולא־ תעשה עמדי חסד יהוה: ואם מות־ אמות | ולא תכרית את 35
חסדך מעם ביתי עד עולם ולא־לא־ בהכרת יהוה את איבי דוד איש מעל פני
17.16 האדמה: ויכָּרֵת שם־ יהונתן מ־עם בית דוד ובקש יהוה מיד איבי דוד: ויוסף
18 יהונתן להשָׁבִע־ לדוד באהבתו אתו כי אהבת נפשו אהבו: ויאמר לו יהונתן
19 מחר חדש ונפקדת כי יפקד מושבך: ושלשת ת־פקד מאד ובאת אל המקום אשר
ב נסתרת שם ביום המעשה וישבת אצל הא־רנב הלז: ואני אשלש ב־חצים צדה
21 אורה לשלח לי למטרה: והנה אשלח את הנער לך מצא את החצים אם אמר
אמר לנער הנה הקֵצי־ ממך והנה קחנו ־באה כי שלום לך ואין דבר חי יהוה:
23.22 ואם כה אמר לעלם הנה החצי־ ממך והלאה לך כי שלחך יהוה: והדבר אשר
דברנו אני ואתה הנה יהוה ביני وביניך עד עולם:

ויהוה עמו: וירא שאול אשר הוא משכיל מאד וינר מפניו: וכל ישראל ויהודה 18,16 טז
אהב את דוד כי הוא יוצא ובא לפני ה׳ע׳ם:

ויאמר שאול אל דוד הנה בתי הגדולה מֶרב אתה אתן לך לאשה אך היה 17
לי לבן חיל והלחם מלחמות יהוה ושאול אמר אל תהי ידי בו ותהי בו יד
פלשתים: ויאמר דוד אל שאול מי אנכי ומי חַיַּי ׳ בישראל כי אהיה חתן 18
למלך: ויהי בעת תת את כרב בת שאול לדוד והיא נתנה לעדריאל המחלתי 19
לאשה:

ותאהב מיכל בת שאול את דוד וינדו לשאול וישר הדבר בעיניו: ויאמר כ.21
שאול אתננה לו ותהי לו למוקש ותהי בו יד פלשתים ויאמר שאול אל דוד
בשתים תתחתן בי היום: ויצו שאול את עבד־יו דברו אל דוד בלט לאמר הנה 22
חפץ בך המלך וכל עבדיו אהבוך ועתה התחתן במלך: וידברו עבדי שאול 23
באזני דוד את הדברים האלה ויאמר דוד הנקלה בעיניכם התחתן במלך ואנכי
איש רש ונקלה: ויגדו עבדי שאול לו לאמר כדברים האלה דבר דוד: ויאמר 24.כה
שאול כה תאמרו לדוד אין חפץ למלך במהר כי במאה ערלות פלשתים להנקם
באיבי המלך ושאול חשב להפיל את דוד ביד פלשתים: ויגדו עבדיו לדוד את 26
הדברים האלה וישר הדבר בעיני דוד להתחתן במלך: ויקם דוד וילך הוא 27
ואנשיו ויך בפלשתים מאת׳ איש ויבא דוד את ערלתיהם וימל׳אָ׳ם למלך
להתחתן במלך ויתן לו שאול את מיכל בתו לאשה: וירא שאול וידע כי יהוה 28
עם דוד ו׳כ׳י כל ׳ישרא׳ל אהבתהו: ויאסף שאול ל׳י׳רא מפני דוד עוד ויהי שאול 29
איב את דוד כל הימים: ויצאו שרי פלשתים ויהי מדי צאתם שכל דוד מכל עבדי ל
שאול וייקר שמו מאד:

וידבר שאול אל יונתן בנו ואל כל עבדיו להמית את דוד ויהונתן בן שאול 19,8
חפץ בדוד מאד: וינד יהונתן לדוד לאמר מבקש שאול אבי להמיתך ועתה השמר 2
נא בבקר ׳ונחבאת׳ וישבת ²בסתר: ואני אצא ועמדתי ליד אבי בשדה אשר אתה 3
שם ואני אדבר בך אל אבי וראיתי מה והגדתי לך: וידבר יהונתן בדוד טוב אל 4
שאול אביו ויאמר אליו אל יחטא המלך בעבדו בדוד כי לוא חטא לך וכי מעשיו
טוב לך מאד: וישם את נפשו בכפו ויך את הפלשתי ויעש יהוה תשועה גדולה ה
לכל ישראל ראית ותשמח ולמה תחטא בדם נקי להמית את דוד חנם: וישמע 6
שאול בקול יהונתן וישבע שאול חי יהוה אם יומת: ויקרא יהונתן לדוד ויגד לו 7
יהונתן את כל הדברים האלה ויבא יהונתן את דוד אל שאול ויהי לפניו כאתמול
שלשום:

ותוסף המלחמה להיות ויצא דוד וילחם בפלשתים ויך בהם מכה גדולה וינסו 8
מפניו: ותהי רוח ׳אלהים׳ רעה אל שאול והוא בביתו יושב וחניתו בידו ודוד 9
מנגן ביד־ו׳: ויבקש שאול להכות בחנית בדוד ובקיר ויפטר מפני שאול ויך את י
החנית בקיר ודוד נס וימלט׳ ויהי׳ בלילה ׳ה׳הוא ו וישלח שאול מלאכים אל 11
בית דוד לשמרו ׳להמיתו בבקר ותגד לדוד מיכל אשתו לאמר אם איננ
ממלט את נפשך הלילה מחר אתה מומת: ותרד מיכל את דוד בעד החלון וילך 12
ויברח וימלט: ותקח מיכל את התרפים ותשם אל המטה ואת כביר העזים שמה 13
מראשתיו ותכס בבגד: וישלח שאול מלאכים לקחת את דוד ו׳אמר־ו׳ חלה הוא: 14

(2) 18,25 ולא מלאו הימים

17.42 הלך וקרב אל דוד והאיש נשא הצנה לפניו: ויבט הפלשתי ויראה את דוד
43 ויבזהו כי היה נער ואדמני עֹלם יפה מראה: ויאמר הפלשתי אל דוד הכלב
44 אנכי כי אתה בא אלי במקלות ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו: ויאמר הפלשתי
מה אל דוד לכה אלי ואתנה את בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה: ויאמר דוד
אל הפלשתי אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם יהוה
46 צבאות אלהי מערכות ישראל אשר חֵרפת: היום הזה יסגרך יהוה בידי והכתיך
והסרתי את ראשך מעליך ונתתי פגר־ך ופגרי־ מחנה פלשתים היום הזה לעוף
47 השמים ולחית הארץ ודעו כל הארץ כי יש אלהים לישראל: ודעו כל הקהל
הזה כי לא בחרב ובחנית יהושיע יהוה כי ליהוה המלחמה ונתן אתכם בידנו:
48 ויהי־ כי קם הפלשתי וילך ויקרב לקראת דוד ויַמַהר דוד וירץ המערכה לקראת
49 הפלשתי: וישלח דוד את ידו אל הכלי ויקח משם אבן -אחת- ויקלַע ויך את
הפלשתי אל מצחו ותטבע האבן -בעד הכובע- במצחו ויפל על פניו ארצה:
2 ויחזק דוד מן הפלשתי בקלע ובאבן ויך את הפלשתי ויְמִתהו וחרב אין ביד דוד:
51 וירץ דוד ויעמד אל הפלשתי ויקח את חרבו וישלפה מתערה וימֹתתהו ויכרת
52 בה את ראשו ויראו הפלשתים כי מת גבורם וינסו: ויקמו אנשי ישראל ויהודה
וירעו וירדפו את הפלשתים עד בואך ג־ת- ועד שערי עקרון ויפלו חללי פלשתים
53 בדרך -ה־שערים ועד גת ועד עקרון: וישבו בני ישראל מדלק אחרי פלשתים
54 וישֹסו את מחניהם: ויקח דוד את ראש הפלשתי ויבאהו ירושלם ואת כליו שם
באהלו:
נה וכראות שאול את דוד יצא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הצבא בן
56 מי זה הנער אבנר ויאמר אבנר חי נפשך המלך אם ידעתי: ויאמר המלך שאל
57 אתה בן מי זה העלם: וכשוב דוד מהכות את הפלשתי ויקח אתו אבנר ויבאהו
58 לפני שאול וראש הפלשתי בידו: ויאמר אליו שאול בן מי אתה הנער ויאמר דוד
בן עבדך ישי בית הלחמי:

18.א ויהי ככלתו לדבר אל שאול ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבו יהונתן
2.3 כנפשו: ויקחהו שאול ביום ההוא ולא נתנו לשוב בית אביו: ויכרת יהונתן
4 לדוד ברית באהבתו אתו כנפשו: ויתפשט יהונתן את המעיל אשר עליו ויתנהו
ה לדוד ומדיו ועד חרבו ועד קשתו ועד חגרו: ויצא דוד בכל אשר ישלחנו שאול
ישכיל וישמהו שאול על אנשי המלחמה וייטב בעיני כל העם וגם בעיני
עבדי שאול:

6 ויהי בבואם בשוב דוד מהכות את הפלשתי ותצאנה הנשים מכל ערי
7 ישראל לש־ר ב־מחלות לקראת שאול המלך בתפים בשמחה ובשלִשים: ותענינה
הנשים המשחקות ותאמרן

הכה שאול באלפי־ו
ודוד ברבבתיו:

8 ויחר לשאול מאד וירע בעיניו הדבר הזה ויאמר נתנו לדוד -ה־רבבות ולי
9 נתנו האלפים ועוד לו אך המלוכה: ויהי שאול עו־ין את דוד מהיום ההוא והלאה:
י ויהי ממחרת ותצלח רוח אלהים רעה אל שאול ויתנבא בתוך הבית ודוד
11 מנגן בידו כיום ביום והחנית ביד שאול: ויַטֵל שאול את החנית ויאמר אכה
בדוד ובקיר ויכב דוד מפניו פעמים:
13.12 וירא שאול מלפני דוד כי היה יהוה עמו ומעם שאול סר: ויסרהו שאול
14 מעמו וישמהו לו שר אלף ויצא ויבא לפני העם: ויהי דוד -ב־כל דרכי־ו משכיל

17.9 איש ורד אלי: אם יוכל להלחם אתי והכני והיינו לכם לעבדים ואם אני אוכל
10 לו והכתיו והייתם לנו לעבדים ועבדתם אתנו: ויאמר הפלשתי אני חֵרַפתי את
11 מערכות ישראל היום הזה תנו לי איש ונלחמה יחד: וישמע שאול וכל ישראל
את דברי הפלשתי האלה ויתחו ויראו מאד:

5 12 ודוד בן איש אפרתי הזה מבית לחם יהודה ושמו ישי ולו שמנה בנים
13 והאיש בימי שאול זקן בא ב־שנ־ים: וילכו שלשת בני ישי הגדלים ־ אחרי שאול
למלחמה ושם שלשת בניו אשר הלכו במלחמה אליאב הבכור ומשנהו אבינדב
14.15 והשלשי שַׁמה: ודוד הוא הקטן ושלשה הגדלים הלכו אחרי שאול: ודוד הלך
16 ושב מעל שאול לרעות את צאן אביו בית לחם: ויגש הפלשתי השכם והערב
10 17 ויתיצב ארבעים יום: ויאמר ישי לדוד בנו קח נא לאחיך איפת הקליא הזה
18 ועשרה ־הלחם הזה והרץ המחנה לאחיך: ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא
19 לשר האלף ואת אחיך תפקד לשלום ואת ערבתם תקח: ושאול והמה וכל איש
20 ישראל בעמק האלה נלחמים עם פלשתים: וישכם דוד בבקר ויטש את הצאן
על שמר וישא וילך כאשר צוהו ישי ויבא המעגלה והחיל ־יצא אל המערכה
15 22.21 והרעו במלחמה: ותערך ישראל ופלשתים מערכה לקראת מערכה: ויטש דוד את
הכלים מעליו על יד שומר הכלים ויריץ המערכה ויבא וישאל לאחיו לשלום:
23 והוא מדבר עמם והנה איש הבנים עולה גלית הפלשתי שמו מנת מע־מ־ות
24 פלשתים וידבר כדברים האלה וישמע דוד: וכל איש ישראל בראותם את האיש
25.26 וינסו מפניו ויירא מאד: ויאמר איש ישראל הראיתם האיש העלה הזה כי לחרף
20 27 את ישראל עלה והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עשר גדול ואת בתו יתן
28 לו ואת בית אביו יעשה חפשי בישראל: ויאמר דוד אל האנשים העמדים עמו לאמר
מה יַעשה לאיש אשר יכה את הפלשתי הלז והסיר חרפה מעל ישראל כי מי הפלשתי
29 הערל הזה כי חֵרף מערכות אלהים חיים: ויאמר לו העם כדבר הזה לאמר כה
25 30 יַעשה לאיש אשר יכנו: וישמע אליאב אחיו הגדול בדברו אל האנשים ויחר אף
31 אליאב בדוד ויאמר למה זה ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני
ידעתי את זדנך ואת רע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת: ויאמר דוד מה
ל עשיתי עתה הלוא דבר הוא: ויסב מאצלו אל מול אחר ויאמר כדבר הזה וישִׁבהו
העם דבר כדבר הראשון:
32.33 וישמעו הדברים אשר דבר דוד ויגדו לפני שאול ויקחהו: ויאמר דוד אל
30 33 שאול אל יפל לב אד־ני־ עליו עבדך ילך ונלחם עם הפלשתי הזה: ויאמר שאול
34 אל דוד לא תוכל ללכת אל הפלשתי הזה להלחם עמו כי נער אתה והוא איש מלחמה
34 מנעריו: ויאמר דוד אל שאול רעה היה עבדך לאביו בצאן ובא הארי ו־הדוב
לה ונשא שה מהעדר: ויצאתי אחריו והכתיו והצלתי מפיו ויקם עלי והחזקתי בזקנו
36 והכתיו והמיתיו: גם את הארי גם ־את־ הדוב הכה עבדך והיה הפלשתי הערל
37 35 הזה כאחד מהם כי חרף מערכת אלהים חיים: ויאמר דוד יהוה אשר הצלני מיד
הארי ומיד הדב הוא יצילני מיד הפלשתי הזה ויאמר שאול אל דוד לך ויהוה
יהיה עמך:
39.38 וילבש שאול את דוד מדין ו־כ־ובע נחשת על ראשו[α]: ויחגר דוד את חרבו
מעל למדין וי־לא־ ללכת ־פעם ופעמים־ ויאמר דוד אל שאול לא אוכל ללכת
40 מ באלה כי לא נסיתי ויסִ־רֵ־ם ־ מעליו: ויקח מקלו בידו ויבחר לו חמשה חלקי
41 אבנים מן הנחל וישם אתם[β] ־בילקוט וקלעו בידו ויגש אל הפלשתי: וילך הפלשתי

(α) 17.38 וילבש אתו שריון

(β) מ בכלי הרֹעים אשר לו

34.לה.15 וילך שמואל הרמתה ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל
לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול

8.16 ויהוה נחם כי המלך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל
עד מתי אתה מתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל מלא קרנך 5
2 שמן ולך אשלחך אל ישי בית הלחמי כי ראיתי בבניו לי מלך: ויאמר
שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר יהוה עגלת בקר תקח בידך
3 ואמרת לזבח ליהוה באתי: וקראת לישי בזבח ואנכי אודיעך את אשר
4 תעשה ומשחת לי את אשר אמר אליך: ויעש שמואל את אשר דבר יהוה ויבא
ה בית לחם ויחרדו זקני העיר לקראתו ויאמר־ו׳ שלם בואך: ויאמר שלום לזבח 10
ליהוה באתי התקדשו ושמחתם אתי והזמן ויקדש את ישי ואת בניו ויקרא להם
7.6 לזבח: ויהי בבואם וירא את אליאב ויאמר אך נגד יהוה משיחו: ויאמר יהוה
אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו כי לא כ־אשר
8 יראה האדם ־יראה האלהים־ כי האדם יראה לעינים ויהוה יראה ללבב: ויקרא
9 ישי אל אבינדב ויעבירהו לפני שמואל ויאמר גם בזה לא בחר יהוה: ויעבר ישי 15
שמה ויאמר גם בזה לא בחר יהוה: ויעבר ישי שבעת בניו לפני שמואל ויאמר
11 שמואל אל ישי לא בחר יהוה באלה: ויאמר שמואל אל ישי התמו הנערים ויאמר
עוד ־ הקטן והנה רעה בצאן ויאמר שמואל אל ישי שלחה וקחנו כי לא נ־ש־ב
12 עד בא פה: וישלח ויביאהו והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי ויאמר
13 יהוה קום משחהו כי זה הוא: ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אתו 20
בקרב אחיו ותצלח רוח יהוה אל דוד מהיום ההוא ומעלה ויקם שמואל וילך
הרמתה:

14.בו ורוח יהוה סרה מעם שאול ובעתתו רוח רעה מאת יהוה: ויאמרו עבדי
16 שאול אליו הנה נא רוח אלהים רעה מבעתך: יאמר־נו׳ נא ־ עבדיך לפניך ־נו׳־בקשו 25
־לאדנינו־ איש ידע ־נגן בכנור והיה בהיות עליך רוח אלהים רעה ונגן בידו
18.17 וטוב לך: ויאמר שאול אל עבדיו ראו נא לי איש מיטיב לנגן והביאותם אלי: ויען
אחד מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ידע נגן וגבור חיל ואיש
19 מלחמה ונבון דבר ואיש תאר ויהוה עמו: וישלח שאול מלאכים אל ישי ויאמר
ב שלחה אלי את דוד בנך אשר בצאן: ויקח ישי חמור ־וישם עליו משא־ לחם 30
21 ונאד יין וגדי עזים אחד וישלח ביד דוד בנו אל שאול: ויבא דוד אל שאול
22 ויעמד לפניו ויאהבהו מאד ויהי לו נשא כלים: וישלח שאול אל ישי לאמר
23 יעמד נא דוד לפני כי מצא חן בעיני: והיה בהיות רוח אלהים אל שאול ולקח
דוד את הכנור ונגן בידו ורוח לשאול וטוב לו וסרה מעליו רוח הרעה:
35

א.17 ויאספו פלשתים את מחניהם למלחמה ויאספו שוכה אשר ליהודה ויחנו בין
2 שוכה ובין עזקה באפס דמים: ושאול ואיש ישראל נאספו ויחנו בעמק האלה
3 ויערכו מלחמה לקראת פלשתים: ופלשתים עמדים אל ההר מזה וישראל עמדים
4 אל ההר מזה והגיא ביניהם: ויצא איש הבנים ממ־ערכ־ות פלשתים גלית שמו 40
ה מגת גבהו שש אמות וזרת: וכובע נחשת על ראשו ושריון קשקשים הוא לבוש
6 ומשקל השריון חמשת אלפים שקלים נחשת: ומצ־ח־ת נחשת על רגליו וכידון
7 נחשת בין כתפיו: ו־ע־ץ חניתו כמנור ארגים ולהבת חניתו שש מאות שקלים
8 ברזל ונשא הצנה הלך לפניו: ויעמד ויקרא אל מערכת ישראל ויאמר להם
למה תצאו לערך מלחמה הלוא אנכי הפלשתי ואתם עבדים לשאול ב־ח־רו לכם

ויאמר שמואל אל שאול אתי שלח יהוה למשחך למלך על עמו על ישראל א.15
ועתה שמע לקול דברי יהוה: כה אמר יהוה צבאות פקדתי את אשר עשה עמלק 2
לישראל אשר שם לו בדרך בעלתו ממצרים: עתה לך והכיתה את עמלק 3
והחרמת׳ו׳ ו׳את כל אשר לו ולא תחמל עליו והמתה מאיש עד אשה מעולל ועד
יונק מבוא ועד שה מגמל ועד חמור: וישמע שאול את העם ויפקדם בטלא׳ים 4
מאתים אלף רגלי׳: ויבא שאול עד עיר עמלק וי׳אר׳ב בנחל: ויאמר שאול אל ה.6
הקיני לכו סרו רדו מתוך עמלקי פן אספך עמו ואתה עשיתה חסד עם כל בני
ישראל בעלותם ממצרים ויסר קין׳ מתוך עמלק: ויך שאול את עמלק מח׳ילם׳ 7
בואך שור אשר על פני מצרים: ויתפש את אגג מלך עמלק חי ואת כל העם 8
החרים לפי חרב: ויחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן והבקר ה׳שמ׳נים 9
ו׳הכרים ועל כל הטוב ולא אבו החרימם וכל ׳מלאכה נ׳בזה וגמ׳אסת׳
החרימו:
ויהי דבר יהוה אל שמואל לאמר: נחמתי כי המלכתי את שאול למלך כי ט.11
שב מאחרי ואת דברי לא הקים וי׳צ׳ר לשמואל ויזעק אל יהוה כל הלילה: וישכם 12
שמואל לקראת שאול בבקר ויגד לשמואל לאמר בא שאול הכרמלה והנה ה׳ציב
לו יד ויסב ויעבר וירד הגלגל: ויבא שמואל אל שאול ויאמר לו שאול ברוך 13
אתה ליהוה הקימתי את דבר יהוה: ויאמר שמואל ומה קול הצאן הזה באזני 14
וקול הבקר אשר אנכי שמע: ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל מ
העם על מיטב הצאן והבקר למען זבח ליהוה אלהיך ואת היותר החרמנו: ויאמר 16
שמואל אל שאול הרף ואגידה לך את אשר דבר יהוה אלי הלילה ויאמר׳ לו
דבר: ויאמר שמואל הלוא אם קטן אתה בעינך ראש שבטי ישראל אתה ומשחך 17
יהוה למלך על ישראל: וישלחך יהוה בדרך ויאמר לך והחרמתה את החטאים 18
את עמלק ונלחמת בו עד כלותם׳: ולמה לא שמעת בקול יהוה ותעט אל השלל 19
ותעש הרע בעיני יהוה: ויאמר שאול אל שמואל א׳כן׳ שמעתי בקול יהוה כ
ואלך בדרך אשר שלחני יהוה ואביא את אגג מלך עמלק ואת עמלק החרמתי:
ויקח העם מהשלל צאן ובקר ראשית החרם לזבח ליהוה אלהיך בגלגל: ויאמר 22.21
שמואל

החפץ ליהוה בעלות וזבחים	23 כי חטאת קסם מרי
כשמע בקול יהוה	ואון ותרפים הפצר
הנה שמע מזבח טוב	יען מאסת את דבר יהוה
להקשיב מחלב אילים:	וימאסך ממלך:

ויאמר שאול אל שמואל חטאתי כי עברתי את פי יהוה ואת דבריך כי יראתי 24
את העם ואשמע בקולם: ועתה שא נא את חטאתי ושוב עמי ואשתחוה ליהוה: כה
ויאמר שמואל אל שאול לא אשוב עמך כי מאסתה את דבר יהוה וימאסך יהוה 26
מהיות מלך על ישראל: ויסב שמואל ללכת ויחזק בכנף מעילו ויקרע: ויאמר 28.27
אליו שמואל קרע יהוה את ממ׳לכת ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב
ממך: וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם: ויאמר ל.29
חטאתי עתה כבדני נא נגד זקני עמי ונגד ישראל ושוב עמי והשתחויתי ליהוה
אלהיך: וישב שמואל אחרי שאול וישתחו שאול ליהוה: 31
ויאמר שמואל הגישו אלי את אגג מלך עמלק ויולך אליו אגג מעדנות ויאמר 32
אגג אכן סר מר המות: ויאמר שמואל כאשר שכלה נשים חרבך כן תשכל מנשים 33
אמך וישסף שמואל את אגג לפני יהוה בגלגל:

(ב) 15.1 ועשרת אלפים את איש יהודה

14.24 ושאול הויר גור גדול ביום ההוא ויאל שאול את העם לאמר ארור האיש
בה אשר יאכל לחם עד הערב ונקמתי מאיבי ולא טעם כל העם לחם: ויער היה
26 על פני השדה: ויבא העם אל היער והנה הלך דבש ואין מעיב ידו אל פיו
27 כי ירא העם את השבעה: ויונתן לא שמע בהשביע אביו את העם וישלח את
קצה המטה אשר בידו וימבל אותה ביערת הדבש וישב ידו אל פיו ותאר עינה
28 עיניו: ויען איש מהעם ויאמר השבע השביע אביך את העם לאמר ארור האיש
29 אשר יאכל לחם היום: ויאמר יונתן עכר אבי את הארץ ראו נא כי ארו עיני
ל כי טעמתי מעט דבש הזה: אף כי לוא אכל אכל היום העם משלל איביו אשר
31 מצא כי עתה רבתה המכה בפלשתים: ויכו ביום ההוא בפלשתים מבמשמ
32 עד הילה ויעף העם מאד: ויעט העם אל השלל ויקחו צאן ובקר ובני בקר
33 וישחטו ארצה ויאכלו העם על הדם: ויגידו לשאול לאמר הנה העם חטאים ליהוה
34 לאכל על הדם ויאמר בגדתם גלו אלי היום אבן גדולה: ויאמר שאול פצו בעם
ואמרתם להם הגישו אלי איש שורו ואיש שיהו ושחטתם בזה ואכלתם ולא
תחטאו ליהוה לאכל אל הדם ויגשו כל העם איש אשר בידו ליהוה וישחטו
לה שם: ויבן שאול מזבח ליהוה אתו החל לבנות מזבח ליהוה:
36 ויאמר שאול נרדה אחרי פלשתים לילה ונכה בהם עד אור הבקר ולא
נשאר בהם איש ויאמרו כל הטוב בעיניך עשה ויאמר לכהן הקרבה הלם את
37 האפוד: וישאל שאול באלהים הארד אחרי פלשתים התתנם ביד ישראל ולא
38 ענהו ביום ההוא: ויאמר שאול גשו הלם כל פנות העם ודעו וראו במה היתה
39 החטאת הזאת היום: כי חי יהוה המושיע את ישראל כי אם השם ביונתן בני
מ כי מות ימות ואין ענהו מכל העם: ויאמר אל כל ישראל אתם תהיו לעבר אחד
ואני ויונתן בני נהיה לעבר אחד ויאמרו העם אל שאול הטוב בעיניך עשה:
41 ויאמר שאול יהוה אלהי ישראל למה לא ענית את עבדך היום אם יש בי או
ביהונתן בני העון הזה יהוה אלהי ישראל הבה אורים ואם ישנו בעמך ישראל
42 הבה תמים וילכד יונתן ושאול והעם יצאו: ויאמר שאול הפילו ביני ובין יונתן
בני את אשר ילכד יהוה יומת ויאמר העם אל שאול לא יהיה הדבר הזה ויחזק
43 שאול מהעם ויפילו בינו ובין יונתן בנו וילכד יונתן: ויאמר שאול אל יונתן
הגידה לי מה עשיתה ויגד לו יונתן ויאמר טעם טעמתי בקצה המטה אשר בידי
44 מעט דבש הנני אמות: ויאמר שאול כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף כי מות
מה תמות יונתן: ויאמר העם אל שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה הגדולה
הזאת בישראל חי יהוה אם יפל משערת ראשו ארצה כי עם אלהים עשה היום
46 הזה ויפדו העם את יונתן ולא מת: ויעל שאול מאחרי פלשתים ופלשתים הלכו
למקומם:

47 ושאול לכד המלוכה על ישראל וילחם סביב בכל איביו במואב ובבני עמון
48 ובאדום ובמלכי צובה ובפלשתים ובכל אשר יפנה יפשע: ויעש חיל ויך את
עמלק ויצל את ישראל מיד שסהו:
49 ויהיו בני שאול יונתן וישוי ומלכישוע ושם שתי בנתיו שם הבכירה מרב
נ ושם הקטנה מיכל: ושם אשת שאול אחינעם בת אחימעץ ושם שר צבאו אבנר
51 בן נר דוד שאול: וקיש אבי שאול ונר אבי אבנר בני אביאל:
52 ותהי המלחמה חזקה על פלשתים כל ימי שאול וראה שאול כל איש גבור
וכל בן חיל ואספהו אליו:

(ז) 14.38 ויקף העם

13.16 העם הנמצאים עמו כשש מאות איש: ושאול ויונתן בנו והעם הנמצא עמם
17 ישבים בגבע בנימן ופלשתים חנו במכמש: ויצא המשחית ממחנה פלשתים שלשה
18 ראשים הראש אחד יפנה אל דרך עפרה אל ארץ שועל: והראש אחד יפנה דרך
בית חרון והראש אחד יפנה דרך הגבול הנשקף על גי הצבעים המדברה:
19 וחרש לא ימצא בכל ארץ ישראל כי אמרו פלשתים פן יעשו העברים חרב או
20 חנית: וירדו כל ישראל הפלשתים ללטוש איש את מחרשתו ואת אתו ואת קרדמו
21 ואת ידרבנו: והיתה .... למחרשות ולאתים ....
22 ולהקרדמים ולהציב הדרבן: והיה ביום מלחמת מכמש ולא נמצא חרב וחנית
23 ביד כל העם אשר את שאול ואת יונתן וחמצא לשאול וליונתן בנו: ויצא מצב
14.1 פלשתים אל מעבר מכמש:

14.1 ויהי היום ויאמר יונתן בן שאול אל הנער נשא כליו לכה ונעברה אל מצב
2 פלשתים אשר מעבר הלו ולאביו לא הגיד: ושאול יושב בקצה הגבעה תחת
3 הרמון אשר במגרון והעם אשר עמו כשש מאות איש: ואחיה בן אחטוב אחי
4 אי כבוד בן פינחס בן עלי כהן יהוה בשלה נשא אפוד והעם לא ידע כי הלך
יונתן: ובין המעברות אשר בקש יונתן לעבר על מצב פלשתים שן הסלע מהעבר
5 מזה ושן הסלע מהעבר מזה ושם האחד בוצץ ושם האחד סנה: השן האחד
6 מצפון מול מכמש והאחד מנגב מול גבע: ויאמר יהונתן אל הנער נשא כליו
לכה ונעברה אל מצב הערלים האלה אולי יעשה יהוה לנו כי אין ליהוה מעצור
7 להושיע ברב או במעט: ויאמר לו נשא כליו עשה כל אשר לבבך נטה לך
8 הנני עמך כלבבך לבבי: ויאמר יהונתן הנה אנחנו עברים אל האנשים וגגלינו
9 אליהם: אם כה יאמרו אלינו דמו עד הגיענו אליכם ועמדנו תחתינו ולא נעלה
10 אליהם: ואם כה יאמרו עלו אלינו ועלינו כי נתנם יהוה בידנו וזה לנו האות:
11 ויגלו שניהם אל מצב פלשתים ויאמרו פלשתים הנה העברים יצאים מן החרים
12 אשר התחבאו שם: ויענו אנשי המצב את יונתן ואת נשא כליו ויאמרו עלו
אלינו ונודיעה אתכם דבר ויאמר יונתן אל נשא כליו עלה אחרי כי נתנם יהוה
13 ביד ישראל: ויעל יונתן על ידיו ועל רגליו ונשא כליו אחריו ויפלו לפני יונתן
14 ונשא כליו ממותת אחריו: ותהי המכה הראשנה אשר הכה יונתן ונשא
15 כליו כעשרים איש: ותהי חרדה במחנה בשדה וכל העם המצב והמשחית
16 חרדו גם המה ותרגז הארץ ותהי לחרדת אלהים:

17.16 ויראו הצפים לשאול בגבעת בנימן והנה המון נמוג והלם והלם: ויאמר
17 שאול לעם אשר אתו פקדו נא וראו מי הלך מעמנו ויפקדו והנה אין יונתן ונשא
18 כליו: ויאמר שאול לאחיה הגישה האפוד כי הוא היה נשא את האפוד ביום
19 ההוא לפני בני ישראל: ויהי עד דבר שאול אל הכהן וההמון אשר במחנה
20 פלשתים וילך הלוך ורב ויאמר שאול אל הכהן אסף ידך: ויזעק שאול וכל העם
אשר אתו ויבאו עד המלחמה והנה היתה חרב איש ברעהו מהומה גדולה מאד:
21 והעברים אשר היו לפלשתים כאתמול שלשום אשר עלו עמם במחנה סבבו
22 גם המה להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן: וכל איש ישראל המתחבאים
23 בהר אפרים שמעו כי נסו פלשתים וידבקו גם המה אחריהם במלחמה: ויושע
יהוה ביום ההוא את ישראל והמלחמה עברה את בית און וכל העם היה עם
שאול כעשרת אלפים איש ותהי המלחמה נפוצת בהר אפרים:

(2) 14.מ ....

12.12 ואת שמואל ויצל אתכם מיד איביכם מסביב ותשבו בטח: ותראו כי נחש מלך
בני עמון בא עליכם ותאמרו לי לא כי מלך ימלך עלינו ויהוה אלהיכם מלككם:
13.14 ועתה הנה המלך אשר בחרתם ◦ והנה נתן יהוה עליכם מלך: אם תיראו את
יהוה ועבדתם אתו ושמעתם בקולו ולא תמרו את פי יהוה והיתם גם אתם וגם
טו המלך אשר מלך עליכם אחר יהוה אלהיכם: ואם לא תשמעו בקול יהוה ומריתם
16 את פי יהוה והיתה יד יהוה בכם וב־מלككם לה־אב־יד־כם: גם עתה התיצבו וראו
17 את הדבר הגדול הזה אשר יהוה עשה לעיניכם: הלוא קציר חטים היום אקרא
אל יהוה ויתן קלות ומטר ודעו וראו כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני יהוה
18 לשאול לכם מלך: ויקרא שמואל אל יהוה ויתן יהוה קלת ומטר ביום ההוא ויירא
19 כל העם מאד את יהוה ואת שמואל: ויאמרו כל העם אל שמואל התפלל בעד
עבדיך אל יהוה אלהיך ואל נמות כי יספנו על כל חטאתינו רעה לשאל לנו
מלך:
כ ויאמר שמואל אל העם אל תיראו אתם עשיתם את כל הרעה הזאת אך
21 אל תסורו מאחרי יהוה ועבדתם את יהוה בכל לבבכם: ולא תסורו ◦ אחרי התהו
22 אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה: כי לא יטש יהוה את עמו בעבור שמו
23 הגדול כי הואיל יהוה לעשות אתכם לו לעם: גם אנכי חלילה לי מחטא ליהוה
24 מחדל להתפלל בעדכם והוריתי אתכם ◦בדרך הטובה והישרה: אך יראו את
כה יהוה ועבדתם אתו באמת בכל לבבכם כי ראו את אשר הגדל עמכם: ואם הרע
תרעו גם אתם גם מלككם תספו:

13.1 α ויבחר לו שאול שלשת אלפים ◦איש◦ מישראל ויהיו עם שאול אלפים
במכמש ובהר בית אל ואלף היו עם יונתן ◦בנו◦ בגבעת בנימין ויתר העם שלח
3 איש לאהליו: ויך יונתן את נציב פלשתים אשר בגבע וישמעו פלשתים ◦[לאמר
4 ◦פש◦עו העברים◦] ושאול תקע בשופר בכל הארץ[]: וכל ישראל שמעו לאמר הכה
שאול את נציב פלשתים וגם נבאש ישראל בפלשתים ויצעקו העם אחרי שאול: β
ה ופלשתים נאספו להלחם עם ישראל שלש◦ת◦ אלף רכב וששת אלפים פרשים
6 ועם כחול אשר על שפת הים לרב ויעלו ויחנו במכמש קדמת בית און: ואיש
ישראל ראה◦ כי צר לו כי נ◦גש◦ ויתחבאו העם במערות ובחו◦רים ובסלעים
7 ובצרחים ובברות: ועם רבו עברו את הירדן ארץ גד וגלעד
8 ושאול עודנו בגלגל וכל העם חרדו ◦מ◦אחריו: וי◦חל שבעת ימים למועד
9 אשר ◦אמר◦ שמואל ולא בא שמואל הגלגל ויפ◦ץ העם מעליו: ויאמר שאול
י הגשו אלי העלה והשלמים ויעל העלה: ויהי ככלתו להעלות העלה והנה שמואל
11 בא ויצא שאול לקראתו לברכו: ויאמר שמואל מה עשית ויאמר שאול כי ראיתי
כי נפ◦ץ העם מעלי ואתה לא באת למועד הימים ופלשתים נאספים מכמש:
12 ואמר עתה ירדו פלשתים אלי הגלגל ופני יהוה לא חליתי ואתאפק ואעלה העלה:
13 ויאמר שמואל אל שאול נסכלת לא שמרת את מצות יהוה אלהיך אשר צוך
14 כי עתה הכין יהוה את ממלכתך אל ישראל עד עולם: ועתה ממלכתך לא
תקום בקש יהוה לו איש כלבבו ויצוהו יהוה לנגיד על עמו כי לא שמרת
טו את אשר צוך יהוה: ויקם שמואל ויעל מן הגלגל ◦וילך לדרכו ויתר העם עלה
אחרי שאול לקראת עם המלחמה ויבא מן הגלגל◦ גבעת בנימן ויפקד שאול את

(α) 13.1 בן .... שנה שאול במלכו ו.... שנה מלך על ישראל
(β) 4 הגלגל

לביתו: וגם שאול הלך לביתו גבעתה וילכו עמו -בני- החיל אשר נגע אלהים 10,26
27 בלבם: ובני בליעל אמרו מה ישענו זה ויבזהו ולא הביאו לו מנחה:

11,8 ויהי כמח-ד-ש | ויעל נחש העמוני ויחן על יביש גלעד ויאמרו כל אנשי
5 2 יביש אל נחש כרת לנו ברית ונעבדך: ויאמר אליהם נחש העמוני בזאת אכרות
3 לכם בנקר לכם כל עין ימין ושמתיה חרפה על כל ישראל: ויאמרו אליו -אנשי-
יביש הרף לנו שבעת ימים ונשלחה מלאכים בכל גבול ישראל ואם אין מושיע
אתנו ויצאנו אליך:

4 ויבאו המלאכים גבעת שאול וידברו הדברים באזני העם וישאו כל העם
10 ה את קולם ויבכו: והנה שאול בא אחרי הבקר מן השדה ויאמר שאול מה לעם כי
6 יבכו ויספרו לו את דברי אנשי יביש: ותצלח רוח אלהים על שאול [a]-כשמעו את
7 הדברים האלה ויחר אפו מ[b]אד: ויקח צמד בקר וינתחהו וישלח בכל גבול ישראל
ביד המלאכים לאמר אשר איננו יצא אחרי שאול[a] כה יַעשה לבקרו ויפל פחד
9.8[a] יהוה על העם ויצ-עק-ו כאיש אחד: ויפקדם בבזק[b]: ויאמר- למלאכים הבאים
15 כה תאמרון לאיש יביש גלעד מחר תהיה לכם תשועה [a]-כ-הם השמש ויבאו
המלאכים ויגידו לאנשי יביש ויישמחו: ויאמרו אנשי יביש מחר נצא אליכם ועשיתם י
לנו ככל הטוב בעיניכם:

11 ויהי ממחרת וישם שאול את העם שלשה ראשים ויבאו בתוך המחנה
באשמרת הבקר ויכו את -בני- עמון עד חם היום ויהי הנשארים ויפצו ולא נשארו
20 12 בם שנים יחד: ויאמר העם אל שמואל מי האמר שאול ימלך עלינו תנו האנשים
13 ונמיתם: ויאמר שאול לא יומת איש ביום הזה כי היום עשה יהוה תשועה
14.טו בישראל: ויאמר שמואל אל העם לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה: וילכו
כל העם הגלגל וימלכו שם את שאול לפני יהוה בגלגל ויזבחו שם זבחים שלמים
לפני יהוה וישמח שם שאול וכל אנשי ישראל עד מאד:

25

12,8 ויאמר שמואל אל כל ישראל הנה שמעתי בקלכם לכל אשר אמרתם לי
2 ואמליך עליכם מלך: ועתה הנה המלך מתהלך לפניכם ואני זקנתי ושֵבתי ובני
3 הנם אתכם ואני התהלכתי לפניכם מנעורי עד היום הזה: הנני ענו בי נגד יהוה
ונגד משיחו את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי עשקתי את מי רצותי
35 4 ומיד מי לקחתי כפר ואעלים עיני בו -ענו בי- ואשיב לכם: ויאמרו לא עשקתנו
ה ולא רצותנו ולא לקחת מיד איש מאומה: ויאמר אליהם עד יהוה בכם ועד
6 משיחו היום הזה כי לא מצאתם בידי מאומה ויאמר-ו- עד: ויאמר שמואל אל
העם -לאמר עד- יהוה אשר עשה את משה ואת אהרן ואשר העלה את אבותיכם
מארץ מצרים:

35 7 ועתה התיצבו ואשפטה אתכם לפני יהוה -ואגידה לכם- את כל צדקות
8 יהוה אשר עשה אתכם ואת אבתיכם: כאשר בא יעקב מצרים -ויצַעקו מצרים-
ויזעקו אבתיכם אל יהוה וישלח יהוה את משה ואת אהרן ויוציאו את אבותיכם
9 ממצרים וישי-בם במקום הזה: וישכחו את יהוה אלהיהם וימכר אתם ביד סיסרא
שר צבא -כבן מלך- חצור וביד פלשתים וביד מלך מואב וילחמו בם: ויועקו אל י
40 10 יהוה ויאמר-ו- חטאנו כי עזבנו את יהוה ונעבד את הבעלים ואת העשתרות
11 ועתה הצילנו מיד איבינו ונעבדך: וישלח יהוה את ירבעל ואת ב-דן- ואת יפתח

(2) 11,7 ואחר שמואל

(3) 8b ויהיו בני ישראל שלש מאות אלף ואיש יהודה שלשים אלף

כה 9 הקראים׳ ויאכל שאול עם שמואל ביום ההוא: וירדו מהבמה העיר ׳וירבדו ל׳שאול
על הגג | ויש׳ב׳ב׳:
26 ויהי כעלות השחר ויקרא שמואל אל שאול הגג׳ה׳ לאמר קומה ואשלחך ויקם
27 שאול ויצאו שניהם ׳ החוצה: המה יורדים בקצה העיר ושמואל אמר אל שאול
10 א אמר לנער ויעבר לפנינו ׳ ואתה עמד כיום ואשמיעך את דבר אלהים: ויקח 5
שמואל את פך השמן ויצק על ראשו וישקהו ויאמר הלוא ׳משחך יהוה לנגיד על
עמו על ישראל ואתה תעצר בעם יהוה ואתה תושיענו מיד איביו וזה לך האות׳
ב כי משחך יהוה על נחלתו לנגיד: בלכתך היום מעמדי ומצאת שני אנשים
עם קבורת רחל בגבול בנימן . . . . . ואמרו אליך נמצאו האתנות אשר הלכת
לבקש והנה נטש אביך את דברי האתנות ו׳דאג׳ לכם לאמר מה אעשה לבני: 10
ג וחלפת משם והלאה ובאת עד אלון תבור ומצאוך שם שלשה אנשים עלים אל
האלהים בית אל אחד נשא שלשה גדיים ואחד נשא שלשת כ׳לובי׳ לחם ואחד
ד נשא נבל יין: ושאלו לך לשלום ונתנו לך שתי ׳כברות׳ להם ולקחת מידם: אחר
כן תבוא אל גבעת האלהים אשר שם נצ׳יב׳ פלשתים ויהי כבאך שם העיר
ה ופגעת חבל נבאים ירדים מהבמה ולפניהם נבל ותף וחלול וכנור והמה מתנבאים: 15
ו.ז וצלחה עליך רוח יהוה והתנבית עמם ונהפכת לאיש אחר: והיה כי תבאינה
ח האתות האלה לך עשה ׳כל׳ אשר תמצא ידך כי האלהים עמך: וירדת לפני
הגלגל והנה אנכי ירד אליך להעלות עלות לזבח זבחי שלמים שבעת ימים תוחל
עד בואי אליך והודעתי לך את אשר תעשה:
ט ו׳היי׳ כהפנתו שכמו ללכת מעם שמואל׳ ויבאו כל האתות האלה ביום 20
י ההוא׳ ויבא׳ ׳מ׳שם הגבעתה והנה חבל נבאים לקראתו ותצלח עליו רוח אלהים
יא ויתנבא בתוכם: ויהי כל יודעו מאתמול שלשם ויראו והנה עם נבאים נבא ויאמר
יב העם איש אל רעהו מה זה היה לבן קיש הגם שאול בנביאים: ויען איש משם
יג ויאמר ומי אביהם על כן היתה למשל הגם שאול בנביאים: ויכל מהתנבות ויבא
יד הב׳ית׳ה: ויאמר דוד שאול אליו ואל נערו אן הלכתם ויאמר לבקש את האתנות 25
טו ונראה כי אין ונבוא אל שמואל: ויאמר דוד שאול הגידה נא לי מה אמר לכם
טז שמואל: ויאמר שאול אל דודו הגד הגיד לנו כי נמצאו האתנות:

יח.יז ויצעק שמואל את העם אל יהוה המצפה: ויאמר אל בני ישראל כה אמר
יהוה אלהי ישראל אנכי העליתי את ישראל ממצרים ואציל אתכם מיד מצרים 30
יט ומיד כל הממלכות הלחצים אתכם: ואתם היום מאסתם את אלהיכם אשר הוא
מושיע לכם מכל רעותיכם וצרתיכם ותאמרו ל׳א׳ כי מלך תשים עלינו ועתה
כ התיצבו לפני יהוה לשבטיכם ולאלפיכם: ויקרב שמואל את כל שבטי ישראל
כא וילכד שבט בנימן: ויקרב את שבט בנימן למשפחת׳ו׳ ותלכד משפחת המטרי
׳ויקריבו׳ את משפחת המטרי לגברים׳ וילכד שאול בן קיש ויבקשהו ולא נמצא: 35
כב ושאלו עוד ביהוה הבא׳ ׳ה׳לם׳ ׳ה׳איש ויאמר יהוה הנה הוא נחבא אל הכלים:
כג וירצו ויקחהו משם ויתיצב בתוך העם ויגבה מכל העם משכמו ומעלה:
כד ויאמר שמואל אל כל העם הראיתם אשר בחר בו יהוה כי אין כמהו בכל
כה העם ויריעו כל העם ויאמרו יחי המלך: וידבר שמואל אל העם את
משפט המלכה ויכתב בספר ויניח לפני יהוה וישלח שמואל את כל העם איש 40

ד 10.ב׳ ׳יהפקו לו אלהים לב אחר׳
ג ׳ ׳את דבר המלוכה לא הגיד לו אשר אמר שמואל׳

8,19 וימאנו העם לשמע בקול שמואל ויאמרו לא כי אם מלך יהיה עלינו: 20 והיינו
גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמתנו: 21 וישמע
שמואל את כל דברי העם וידברם באזני יהוה: 22 ויאמר יהוה אל שמואל שמע
בקולם והמלכת להם מלך ויאמר שמואל אל אנשי ישראל לכו איש לעירו:

5

9 ויהי איש מ֞בעה֞ בן ימין ושמו קיש בן אביאל בן צרור בן בכורת בן אפיח א֞
2 ֞איש ז֞בן ימיני גבור חיל: 3 ולו היה בן ושמו שאול בחור וטוב ואין איש מבני
ישראל מ֞יב ממנו֞: 4 ותאבדנה האתנות לקיש אבי שאול ויאמר קיש אל שאול
בנו קח נא אתך את אחד מהנערים וקום לך בקש את האתנת: 5 ויעבר֞ בהר
אפרים ויעבר֞ בארץ שלשה ולא מצאו ויעברו בארץ שעלים ואין ויעבר֞ בארץ
ימיני ולא מצאו:
6 המה באו בארץ צוף ושאול אמר לנערו אש֞ר עמו לכה ונש֞ובה פן יחדל ה
אבי מן האתנות ודאג לנו: 7 ויאמר לו הנה נא איש אלהים בעיר הזאת והאיש
נכבד כל אשר ידבר בא יבא עתה נלכה שם אולי יגיד לנו את דרכנו אשר
8 הלכנו עליה: 9 ויאמר שאול לנערו והנה נלך ומה נביא לאיש כי הלחם אזל מכלינו
ותשורה אין להביא לאיש האלהים מה אתנו: 10 ויסף הנער לענות את שאול ויאמר
הנה נמצא בידי רבע שקל כסף ונתנ֞ה֞ לאיש האלהים והגיד לנו את דרכנו: 11 ויאמר
שאול לנערו טוב דברך לכה נלכה וילכו אל העיר אשר שם איש י
האלהים:
12 המה עלים במעלה העיר והמה מצאו נערות יצאות לשאב מים ויאמרו להן
היש בזה הראה: 13 ותענינה אותם ותאמרנה יש הנה לפניכ֞ם֞ ה֞א֞ עתה כ֞י היום
בא לעיר כי זבח היום לעם במה: 14 כבאכם העיר כן תמצאון אתו בטרם יעלה
הבמתה לאכל כי לא יאכל העם עד באו כי הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו
הקרֻאים ועתה עלו כי אתו כהיום תמצאון אתו: 15 ויעלו העיר המה באים בתוך
ה֞שער והנה שמואל יצא לקראתם לעלות הבמה: 16 ויהוה גלה את אזן שמואל יום מ֞
אחד לפני בוא שאול לאמר: 17 בעת מחר אשלח אליך איש מארץ בנימן ומשחתו
לנגיד על עמי ישראל והושיע את עמי מיד פלשתים כי ראיתי את ־עני֞ עמי כי
באה צעקתו אלי: 18 ושמואל ראה את שאול ויהוה ענהו הנה האיש אשר אמרתי
אליך זה יעצר בעמי: 19 ויגש שאול את שמואל בתוך השער ויאמר הגידה נא לי
אי֞ זה בית הראה: 20 ויען שמואל את שאול ויאמר אנכי הראה עלה לפני הבמה
ואכלת֞ עמי היום ושלחתיך בבקר וכל אשר בלבבך אגיד לך: 21 ולאתנות האבדות
לך היום שלשת ־ימים אל תשם את לבך להם כי נמצאו ולמי כל חמדת ישראל
הלוא לך ולכל בית אבוך: 22 ויען שאול ויאמר הלוא בן ימיני אנכי מקטני שבטי
ישראל ומשפחתי הצערה מכל משפחות שבט֞ בנימן ולמה דברת אלי
כדבר הזה:
23 ויקח שמואל את שאול ואת נערו ויביא֞ם לשכתה ויתן להם מקום בראש
24 הקרואים והמה כשלשם איש: 25 ויאמר שמואל למבח תנה את המנה אשר נתתי
לך אשר אמרתי אליך שים אתה עמך: 26 וירם המבח את השוק וה֞א֞ליה וישם
לפני שאול ויאמר הנה הנשאר שים לפניך אכל כי למועד ־שמרו לך לאכל עם

(ז) 9,5 משכמו ומעלה גבה מכל העם

(3) 9 לפנים בי֞שראל כה אמר האיש בלכתו לדרוש אלהים לכו ונלכה עד הראה כי לנביא היום יקרא לפנים הראה:

7.2 ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה
3 וי־פנו כל בית ישראל אחרי יהוה: ויאמר שמואל אל כל בית ישראל לאמר
אם בכל לבבכם אתם שבים אל יהוה הסירו את אלהי הנכר מתוככם והעשתרות
4 והכינו לבבכם אל יהוה ועבדהו לבדו ויצל אתכם מיד פלשתים: ויסירו בני
ה ישראל את הבעלים ואת העשתרת ויעבדו את יהוה לבדו: ויאמר שמואל קבצו 5
6 את כל ישראל המצפתה ואתפלל בעדכם אל יהוה: ויקבצו המצפתה וישאבו מים
וישפכו לפני יהוה ויצומו ביום ההוא ויאמרו ׳ חטאנו ליהוה וישפט שמואל את
בני ישראל במצפה:
7 וישמעו פלשתים כי התקבצו בני ישראל המצפתה ויעלו סרני פלשתים אל
8 ישראל וישמעו בני ישראל ויראו מפני פלשתים: ויאמרו בני ישראל אל שמואל 10
9 אל תחרש ממנו מזעק אל יהוה אלהינו ויושיענו מיד פלשתים: ויקח שמואל טלה
חלב אחד ויעלה־ עולה כליל ליהוה ויזעק שמואל אל יהוה בעד ישראל ויענהו
י יהוה: ויהי שמואל מעלה העולה ופלשתים נגשו למלחמה בישראל וַיַּרעם יהוה
11 בקול גדול ביום ההוא על פלשתים ויהֻמם ויגפו לפני ישראל: ויצאו אנשי ישראל
12 מן המצפה וירדפו את פלשתים ויכום עד מתחת לבית כר: ויקח שמואל אבן 15
אחת וישם בין המצפה ובין ה־שֵּׁן־ה׳ ויקרא את שמה אבן העזר ויאמר עֲדה־תהי
13 כי־ עזרנו יהוה: ויכנעו הפלשתים ולא יספו עוד לבוא בגבול ישראל ותהי יד
14 יהוה בפלשתים כל ימי שמואל: ותשבנה הערים אשר לקחו פלשתים מאת ישראל
לישראל מעקרון ועד גת ואת גבולן הציל ישראל מיד פלשתים ויהי שלום בין
ישראל ובין האמרי: 20
ט״ 16 וישפט שמואל את ישראל כל ימי חייו: והלך מדי שנה בשנה וסבב בית
17 אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל את כל המקומות האלה: ותשבתו הרמתה
כי שם ביתו ושם שפט את ישראל ויבן שׁ מזבח ליהוה:

8.2 ויהי כאשר זקן שמואל וישם את בניו שפטים לישראל: ויהי שם בנו הבכור 25
3 יואל ושם משנהו אביה שפטים בבאר שבע: ולא הלכו בניו בדרכ־ו וַיַּטוּ אחרי
4 הבצע ויקחו שׁחד וַיַּטוּ משפט: ויתקבצו כל זקני ישראל ויבאו אל שמואל הרמתה:
ה ויאמרו אליו הנה אתה זקנת ובניך לא הלכו בדרכיך עתה שׂימה לנו מלך לשפטנו
בכל הגוים:
6 וירע הדבר בעיני שמואל כאשר אמרו תנה לנו מלך לשפטנו ויתפלל שמואל 30
7 אל יהוה: ויאמר יהוה אל שמואל שמע בקול העם לכל אשר יאמרו אליך כי לא
8 אתך מאסו כי אתי מאסו ממלך עליהם: ככל המעשים אשר עשו ־לי־ מיום העלתי
אותם ממצרים ועד היום הזה ויעזבני ויעבדו אלהים אחרים כן המה עשים גם
9 לך: ועתה שמע בקולם אך כי העד תעיד בהם והגדת להם משפט המלך אשר
ימלך עליהם: 35
ו׳ 11 ויאמר שמואל את כל דברי יהוה אל העם השאלים מאתו מלך: ויאמר זה
יהיה משפט המלך אשר ימלך עליכם את בניכם יקח ושם לו במרכבתו ובפרשיו
12 ורצו לפני מרכבתו: ולשום לו שרי אלפים ושרי חמשים ולחרש חרישו ולקצר
13 קצירו ולעשות כלי מלחמתו וכלי רכבו: ואת בנותיכם יקח לרקחות ולטבחות
14.מו ולאפות: ואת שדותיכם ואת כרמיכם וזיתיכם הטובים יקח ונתן לעבדיו: וזרעיכם 40
16 וכרמיכם יעשר ונתן לסריסיו ולעבדיו: ואת עבדיכם ואת שפחותיכם ואת ב־ק־רוכם
17 הטובים ואת חמוריכם יקח ועשה למלאכתו: צאנכם יעשר ואתם תהיו לו לעבדים:
18 וזעקתם ביום ההוא מלפני מלככם אשר בחרתם לכם ולא יענה יהוה אתכם
ביום ההוא:

מקמן ועד גדול וישתרו להם עפלים: וישלחו את ארון האלהים עקרון ויהי כבוא 5.
ארון האלהים עקרון וזעקו העקרנים לאמר הסבו אלי את ארון אלהי ישראל
להמיתני ואת עמי: וישלחו ויאספו את כל סרני פלשתים ויאמרו שלחו את ארון 11
אלהי ישראל וישב למקומו ולא ימות אתי ואת עמי כי היתה מהומת מות בכל
5 העיר כבדה מאד יד האלהים שם: והאנשים אשר לא מתו הכו בעפלים ותעל 12
שועת העיר השמים:

ויהי ארון יהוה בשדה פלשתים שבעה חדשים ·ותשרין ארצם עכברים·: ויקראו 6.1,2 א
פלשתים לכהנים ולקסמים לאמר מה נעשה לארון יהוה הודיענו במה נשלחנו
למקומו: ויאמרו אם משלחים ·אתם· את ארון אלהי ישראל אל תשלחו אתו ריקם 3
10 כי השב תשיבו לו אשם אז תרפאו ונודע לכם למה לא תסור ידו מכם: ויאמרו 4
מה האשם אשר נשיב לו ויאמרו מספר סרני פלשתים חמשה עפלי זהב ◦ כי
מגפה אחת לכ◦ם ולסרניכם: ועשיתם ◦ צלמי עכבריכם המשחיתם את הארץ ה
ונתתם לאלהי ישראל כבוד אולי יָקל את ידו מעליכם ומעל אלהיכם ומעל ארצכם:
ולמה תכבדו את לבבכם כאשר כבדו מצרים ופרעה את לבם הלוא כאשר התעלל 6
15 בהם וישלחום וילכו: ועתה קחו ועשו עגלה חדשה אחת ושתי פרות עלות אשר 7
לא עלה עליהם על ואסרתם את הפרות בעגלה והשיבתם בניהם מאחריהם
הביתה: ולקחתם את ארון יהוה ונתתם אתו אל העגלה ואת כלי הזהב אשר 8
השבתם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אתו והלך: וראיתם אם דרך 9
גבולו יעלה בית שמש הוא עשה לנו את הרעה הגדולה הזאת ואם לא וידענו
20 כי לא ידו נגעה בנו מקרה הוא היה לנו:

ויעשו האנשים כן ויקחו שתי פרות עלות ויאסרום בעגלה ואת בניהם כלו ·
בבית: וישמו את ארון יהוה אל העגלה ·: וישרנה הפרות בדרך על דרך בית 12.11
שמש במסלה אחת הלכו הלך וגעו ולא סרו ימין ושמאול וסרני פלשתים הלכים
אחריהם עד גבול בית שמש: ובית שמש קצרים קציר חטים בעמק וישאו את 13
עיניהם ויראו את הארון וישמחו ל◦ק◦ראת◦ו◦: והעגלה באה אל שדה יהושע בית 14
25 השמשי ותעמד שם ו◦שמו◦ שם ◦עמה◦ אבן גדולה ויבקעו את עצי העגלה ואת
הפרות העלו עלה ליהוה: ·: וחמשה סרני פלשתים ראו וישבו עקרון ביום ההוא: 16
ו◦עֶ◦ד אב◦ן◦ הגדולה אשר הניחו עליה את ארון יהוה עד היום הזה בשדה יהושע 18
בית השמשי: ו◦לא חדו בני יכניהו◦ באנשי בית שמש כי ראו בארון יהוה ויך 19
30 ב◦ה◦ם שבעים איש ·: ויתאבלו העם כי הכה יהוה בעם מכה גדולה: ויאמרו אנשי 20
בית שמש מי יוכל לעמד לפני יהוה האלהים הקדוש הזה ואל מי יעלה מעלינו:
וישלחו מלאכים אל יושבי קרית יערים לאמר השבו פלשתים את ארון יהוה רדו 21
העלו אתו אליכם:

ויבאו אנשי קרית יערים ויעלו את ארון יהוה ויבאו אתו אל בית אבינדב א.7
35 בגבעה ואת אלעזר בנו קדשו לשמר את ארון יהוה:

---

(2) 6.11 ואת הארגז ואת עכברי הזהב ואת צלמי טחריהם

(3) 11 והלוים הורידו את ארון יהוה ואת הארגז אשר אתו אשר בו כלי זהב וישמו אל האבן הגדולה ואנשי בית שמש העלו עלות ויובחו זבחים ביום ההוא ליהוה:

(7) 15 ואלה טחרי הזהב אשר השיבו פלשתים אשם ליהוה לאשדוד אחד לעזה אחד לאשקלון אחד
18 לגת אחד לעקרון אחד: ועכברי הזהב מספר כל ערי פלשתים לחמשת הסרנים מעיר מבצר
ועד כפר הפרזי

(8) 19 חמשים אלף איש

4 יהוה היום לפני פלשתים נקהה אלינו משלה את ארון אלהינו׳ וי׳ב׳א בקרבנו
4 וישיענו מכף איבינו: וישלח העם שלה וישאו משם את ארון יהוה צ׳ ו׳שני
ה בני עלי עם ארון האלהים חפני ופינחס: ויהי כבוא ארון יהוה אל המחנה
6 ויריעו כל ישראל תרועה גדולה ותֵהם הארץ: וישמעו פלשתים את קול התרועה
ויאמרו מה קול התרועה הגדולה הזאת במחנה העברים וידעו כי ארון יהוה 5
7 בא אל המחנה: ויראו הפלשתים כי אמרו אלהי׳ה׳ם בא׳ו׳ אליהם׳ אל המחנה
8 ויאמרו אוי לנו כי לא היתה זאת אתמול שלשם: אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים
9 האדירים האלה אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה ׳ו׳ב׳ו׳דבר: התחזקו
והיו לאנשים פלשתים פן תעבדו לעברים כאשר עבדו לכם והייתם לאנשים
י ונלחמתם: וילחמו פלשתים וינגף ישראל וינסו איש לאהליו ותהי המכה גדולה מ
11 מאד ויפל מישראל שלשים אלף רגלי: וארון אלהים נלקח ושני בני עלי מתו
חפני ופינחס:
12 וירץ איש בנימנ׳י׳ מהמערכה ויבא שלה ביום ההוא ומדיו קרעים ואדמה
13 על ראשו: ויבוא והנה עלי ישב על הכסא ב׳ב׳ד׳ד׳ השער׳ צ׳מצפה ר׳ה׳דרך כי היה
14 לבו חרד על ארון האלהים והאיש בא להגיד בעיר ותועק כל העיר: וישמע עלי 15
16 את קול הצעקה ויאמר מה קול ההמון הזה והאיש מהר ויבא ויגד לעלי:β ויאמר
האיש אל עלי אנכי הבא מן המערכה ואני מן המערכה נכתי היום ויאמר מה
17 היה הדבר בני: ויען המבשר ויאמר נס ישראל לפני פלשתים וגם מגפה גדולה
18 היתה בעם וגם שני בניך מתו חפני ופינחס וארון האלהים נלקחה: ויהי כהזכירו
את ארון האלהים ויפל מעל הכסא אחרנית ב׳ו׳ד השער ותשבר מפרקתו ומת כי 20
זקן האיש וכבד והוא שפט את ישראל ארבעים שנה:
19 וכלתו אשת פינחס הרה ללת ותשמע את השמועה אל הלקח ארון האלהים
ב ו׳אמת חמיה ואישה ותכרע ותלד כי נהפכו עליה צריה: וכעת מותה ותדברנה
21 הנצבות עליה אל תיראי כי בן ילדת ולא ענתה ולא שתה לבה: ותקרא לנער
אי כבוד לאמר גלה כבוד ביׁשראל אל הלקח ארון האלהים ואל חמיה ואישה:γ 25

א.2.5 ופלשתים לקחו את ארון האלהים ויבאהו מאבן העזר אשדודה: ויקחו
3 פלשתים את ארון האלהים ויבאו אתו בית דגון ויציגו אתו אצל דגון: וישכימו
אשדודים ממחרת ׳ויבאו בית דגון ויראו׳ והנה דגון נפל ׳ע׳ל פניו ארצה לפני
4 ארון יהוה ויקחו את דגון וישבו אתו למקומו: ׳ויהי כי ה׳שכימו בבקר ממחרת מ
והנה דגון נפל ׳ע׳ל פניו ארצה לפני ארון יהוה וראש דגון ושתי כפות ידיו כרתות
ה אל המפתן רק ׳גוו׳ נשאר עליו: על כן לא ידרכו כהני דגון וכל הבאים בית
6 דגון על מפתן דגון באשדוד עד היום הזה: ותכבד יד יהוה אל האשדודים וישמם
7 ויך אתם בעפלים את אשדוד ואת גבוליה: ויראו אנשי אשדוד כי כן ואמרו לא
8 ישב ארון אלהי ישראל עמנו כי קשתה ידו עלינו ועל דגון אלהינו: וישלחו 35
ויאספו את כל סרני פלשתים אליהם ויאמרו מה נעשה לארון אלהי ישראל
ויאמרו גת יסב ארון אלהי ישראל ויַסבו את ארון אלהי ישראל:
9 ויהי אחרי הסבו אתו ותהי׳ β בעיר מהומה גדולה מאד ויך את אנשי העיר

(γ) 4.1 ישב הכרובים
(β) מ׳ ועלי בן תשעים ושמונה שנה ועיניו קמה ולא יכול לראות:
(γ) 21 ותאמר גלה כבוד מישראל כי נלקח ארון האלהים:
(β) 5.1 יד ותהי

בית אביך בהיותם במצרים ‹עבדים› לבית פרעה: ובחר אתו מכל שבטי ישראל 2:28
לי לכהן לעלות על מזבחי להקטיר קטרת לשאת אפוד לפני ואתנה לבית
אביך את כל אשי בני ישראל ‹לאכלה›: ‹למה תבעטו בזבחי ובמנחתי אשר 29
צויתי . . . . ותכבד את בניך ממני להבריאכם מראשית כל מנחת ישראל לע‹ב›ני:
לכן נאם יהוה אלהי ישראל אמור אמרתי ביתך ובית אביך יתהלכו לפני עד עולם 30
ועתה נאם יהוה חלילה לי כי מכבדי אכבד ובֹזַי יֵקַלוּ: הנה ימים באים ונדעתי 31
את זרעך ואת זרע בית אביך מהיות זקן בביתך: והבטת . . . . . בכל אשר 32
ייטיב את ישראל ולא יהיה זקן בביתך כל הימים: ואיש לא אברית לך מעם 33
מזבחי לכלות את עינ‹ו› ולאדיב את נפש‹ו› וכל מרבית ביתך ימותו ‹בחרב›
אנשים: וזה לך האות אשר יבא אל שני בניך אל חפני ופינחס ביום אחד ימותו 34
שניהם: והקמתי לי כהן נאמן כאשר בלבבי ובנפשי יעשה ובניתי לו בית נאמן 35
והתהלך לפני משיחי כל הימים: והיה כל הנותר בביתך יבוא להשתחות לו 36
לאגורת כסף וככר לחם ואמר ספחני נא אל אחת הכהנות לאכל פת לחם:

3 והנער שמואל משרת את יהוה לפני עלי ודבר יהוה היה יקר בימים ההם א.
אין חזון ‹פרץ›: ויהי ביום ההוא ועלי שכב במקומו וע‹י›נ‹ו› החלו כֵהות לא יוכל 2
לראות: ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שכב בהיכל יהוה אשר שם ארון אלהים: 3
ויקרא יהוה ‹שמו›אל שמואל ויאמר הנני: וירץ אל עלי ויאמר הנני כי קראת 4.5
לי ויאמר לא קראתי שוב שכב וילך וישכב: ויסף יהוה קרא עוד שמואל ‹ שמואל 6
וילך אל עלי ויאמר הנני כי קראת לי ויאמר לא קראתי בני שוב שכב: ושמואל 7
טרם ‹יֵדַע› את יהוה וטרם יגלה אליו דבר יהוה: ויסף יהוה קרא שמואל בשלישית 8
ויקם וילך אל עלי ויאמר הנני כי קראת לי ויבן עלי כי יהוה קרא לנער: ויאמר 9
עלי לשמואל לך שכב והיה אם יקרא אליך ואמרת דבר יהוה כי שמע עבדך
וילך שמואל וישכב במקומו: ויבא יהוה ויתיצב ויקרא כפעם בפעם שמואל שמואל ·
ויאמר שמואל דבר כי שמע עבדך:
ויאמר יהוה אל שמואל הנה אנכי עשה דבר בישראל אשר כל שמעו 11
תצלינה שתי אזנין: ביום ההוא אקים אל עלי את כל אשר דברתי אל ביתו 12
קָהֵל וכָלֹה: והגדת› לו כי שפט אני את ביתו עד עולם › אשר ידע כי מקללים 13
‹אֱ›לֹהים בניו ולא כהה בם: ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי 14
בזבח ובמנחה עד עולם: וישכב שמואל עד הבקר ‹וישכם בבקר› ויפתח את צ
דלתות בית יהוה ושמואל ירא מהגיד את המראה אל עלי: ויקרא עלי את שמואל 16
ויאמר שמואל בני ויאמר הנני: ויאמר מה הדבר אשר דבר אליך אל נא תכחד 17
ממני כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר מכל הדבר אשר
דבר אליך: ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו ויאמר יהוה הוא 18
הטוב בעינ‹ו› יעשה:
ויגדל שמואל ויהוה היה עמו ולא הפיל מכל דבריו ארצה: ויסף יהוה לֵהָראה 19.21
בשלה כי נגלה יהוה אל שמואל ‹: וידע כל ישראל מדן ועד באר שבע כי נאמן
שמואל לנביא ליהוה ‹ועלי זקן מאד ובניו הלכו הלוך וְרָעַ דרכם לפני
יהוה›:

4 ויהי ‹בימים ההם ויקבצו פלשתים על ישראל למלחמה› ויצא ישראל לקראת›ם› א.
‹ למלחמה ויחנו על ›אבן העזר ופלשתים חנו באפק: ויערכו פלשתים לקראת 2
ישראל ותט› המלחמה וינגף ‹איש› ישראל לפני פלשתים ויכו במערכה בשדה
כארבעת אלפים איש: ויבא העם אל המחנה ויאמרו זקני ישראל למה נגפנו 3

1,27 יהוה: אל הנער הזה התפללתי ויתן יהוה לי את שאלתי אשר שאלתי מעמו:
28 וגם אנכי השאלתיהו ליהוה כל הימים אשר היה הוא שאול ליהוה ו־תגיחה־ו
שם ל־פני־ יהוה:

2,8 ותתפלל חנה ותאמר
עלץ לבי ביהוה
רמה קרני ביהוה
רחב פי על אויבי
כי שמחתי בישועתך:
2 אין קדוש כיהוה
כי אין ־אל־ בלתך
ואין צור כאלהינו:
3 אל תרבו תדברו גבהה גבהה
יצא עתק מפיכם
כי אל דעות יהוה
ולו־ נתכנו עללות:
4 קשת גבורים חתים
ונכשלים אזרו חיל:
ה שבעים בלחם נשכרו
ורעבים חדלו עבוד
עקרה ילדה שבעה
ורבת בנים אמללה:

2,6 יהוה ממית ומחיה
מוריד שאול ויעל:
7 יהוה מוריש ומעשיר
משפיל אף מרומם:
8 מקים מעפר דל
מאשפת ירים אביון
להושיב עם נדיבים
וכסא כבוד ינחלם
כי ליהוה מצקי ארץ
וישת עליהם תבל:
9 רגלי חסידו־ו ישמר
ורשעים בחשך ידמו
כי לא בכח יגבר איש:
י יהוה יתתו מריבו־ו
עליון בשמים ירעם
יהוה ידין אפסי ארץ
ויתן עז למלכו
וירם קרן משיחו:

11 ו־יל־ך ־ הרמתה ־ והנער היה משרת את יהוה את פני עלי הכהן:

12 ובני עלי בני בליעל לא ידעו את יהוה ! ומשפט הכהנים ־מ־את העם:
14.13 כל איש זבח זבח ובא נער הכהן כבשל הבשר והמזלג שלש השנים בידו: והכה
בכיור או בדוד או בקלחת או בפרור כל אשר יעלה המזלג יקח הכהן ־ל־ ככה
מו יעשו לכל ישראל הבאים שם ־לזבח ליהוה־ בשלה: גם בטרם יקטרון את החלב
ובא נער הכהן ואמר לאיש הזבח תנה בשר לצלות לכהן ולא יקח ממך בשר
16 מבשל כי אם חי: ו־יאמר־ אליו האיש קטר יקטרון כיום החלב וקח לך כאשר
17 תאוה נפשך ואמר ל־א־ כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה: ותהי חטאת
הנערים גדולה מאד את פני יהוה כי נאצו האנשים את מנחת יהוה:
19.18 ושמואל משרת את פני יהוה נער חגור אפוד בד: ומעיל קטן תעשה לו
כ אמו והעלתה לו מימים ימימה בעלותה את אישה לזבח את זבח הימים: וברך
עלי את אלקנה ואת אשתו ואמר יש־ל־ם יהוה לך זרע מן האשה הזאת תחת
21 השאלה אשר ־ה־שאלה ליהוה והלך־ למקומו: ־ו־יפקד יהוה את חנה ־ ותלד
־עוד־ שלשה בנים ושתי בנות ויגדל הנער שמואל עם יהוה:
23.22 ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל־: ויאמר להם
24 למה תעשון כדברים האלה אשר אנכי שמע ־ מאת כל העם ־: אל בני כי לוא
כה טובה השמעה אשר אנכי שמע מעברים עם יהוה: אם יחטא איש לאיש ופללו־
אלהים ואם ליהוה יחטא איש מי יתפלל לו ולא ישמעו לקול אביהם כי חפץ
26 יהוה להמיתם: והנער שמואל הלך וגדל וטוב גם עם יהוה וגם עם אנשים:
27 ויבא איש אלהים אל עלי ויאמר אליו כה אמר יהוה הנגלה נגליתי אל

ה 2,11 ואת אשר ישכבן את הנשים הצבאות פתח אהל מועד

שמואל

I,1 יהי איש אחד מן הרמתים צופים מהר אפרים ושמו אלקנה בן ירחם
2 בן אליהוא בן תהו בן צוף אפרים: ולו שתי נשים שם אחת חנה
3 ושם השנית פננה ויהי לפננה ילדים ולחנה אין ילדים: ועלה האיש
ההוא מעירו מימים ימימה להשתחות ולזבח ליהוה צבאות בשלה ושם
5 עלי כהן ליהוה: ויהי היום ויזבח אלקנה ונתן לפננה אשתו ולכל 4
בניה ובנותיה מנות: ולחנה יתן מנה אחת . . . . כי את חנה אהב ה
ויהוה סגר רחמה: וכן יעשה שנה בשנה מדי עלתה בבית יהוה ותבכה ולא 7
תאכל: ויאמר לה אלקנה אישה חנה ותאמר לו הנני אדני ויאמר לה למה 8
תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים:
10 ותקם חנה אחרי אכלה בשלה ותתיצב לפני יהוה ועלי הכהן 9
ישב על הכסא על מזוזת היכל יהוה: והיא מרת נפש ותתפלל על יהוה י
ובכה תבכה: ותדר נדר ותאמר יהוה צבאות אם ראה תראה בעני אמתך וזכרתני 11
ולא תשכח את אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים ונתתיו ליהוה כל ימי חייו
ומורה לא יעלה על ראשו: ויהי כי הרבתה להתפלל לפני יהוה ועלי שמר את 12
15 פיה: וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי 13
לשכרה: ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין הסירי את יינך מעליך: ותען חנה 14.טו
ותאמר לא אדני אשה קשת יום אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפך את נפשי
לפני יהוה: אל תתן את אמתך לפני בת בליעל כי מרב שיחי וכעסי דברתי עד 16
הנה: ויען עלי ויאמר לכי לשלום ואלהי ישראל יתן את שלתך אשר שאלת 17
20 מעמו: ותאמר תמצא שפחתך חן בעיניך ותלך האשה לדרכה ותבא הלשכתה 18
ותאכל עם אישה ותשא פניה לא היו לה עוד:
וישכימו בבקר וישתחוו לפני יהוה וישבו ויבאו אל ביתם הרמתה וידע 19
אלקנה את חנה אשתו ויזכרה יהוה: [ותהר חנה] ויהי לתקפות הימים ותלד בן כ
ותקרא את שמו שמואל כי מיהוה שאלתיו: ויעל האיש אלקנה וכל ביתו לזבח 21
25 ליהוה את זבח הימים ואת נדרו: וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה עד יגמל 22
הנער והביאתיו ונראה את פני יהוה וישב שם עד עולם: ויאמר לה אלקנה 23
אישה עשי הטוב בעיניך שבי עד גמלך אתו אך יקם יהוה את דברך ותשב
האשה ותינק את בנה עד גמלה אתו:
ותעלהו עמה כאשר גמלתו בפר משלש ואיפה אחת קמח ונבל יין ותבאהו 24
30 בית יהוה שלו: וישחטו את הפר ויבאו אם הנער אל עלי [והנער עמה]: כה
ותאמר בי אדני חי נפשך אדני אני האשה הנצבת עמכה בזה להתפלל אל 26

(a) I,6 ובעבתה צרתה גם כעס בעבור הרעמה כי סגר יהוה בעד רחמה:
(3) 7 כן תכעסנה

Explanation of the Colors

As to the colors, LIGHT RED (ℵ,10,8; 13,7b—15a. 19—22) indicates some later additions (prior to 650 B. C.) to the *Judaic* document (J^2) the main body of which (J^1 compiled prior to 800) is printed black without any additional coloring. The older strata (prior to 750) of the *Ephraimitic* document (E^1) are printed in DARK BLUE (*e. g.* ℵ,4—6), and the later strata (prior to 650) of the same narrative (E^2) in LIGHT BLUE (*e. g.* ℵ,1,2). These light blue sections did not all originate in the same period, but the latest of these subsequent additions to E (represented by ℵ,7.8.10.12; ב,7) must have been added before 650. The combination of light red and light blue, *viz.* LIGHT PURPLE (*e. g.* ℵ,10,25—27) marks *redactional additions* (about 650) of the redactor of JE (RJ^E), while LIGHT GREEN (*e. g.* ℵ,2,27—36) distinguishes the *Deuteronomistic* expansions (R^D) which were added to JE in the course of the sixth century. YELLOW (*e. g.* ℵ,20,23—26) is used for secondary additions of the latest redactor (R^P) which are on a par with the latest redaction of the Hexateuch (444—400). The sections printed in DARK ORANGE (*e. g.* ℵ,16,1—13) represent late additions taken from M = *midrash* (2 Chr. 24,27), *i. e.* a popular expansion of the book (after 400 B. C.) The latest additions to the Books of Samuel, *viz.* the songs (ℵ,2,1—10; ב,22; 23,1—7) are printed in LIGHT ORANGE. The arguments for these distinctions are given in the introductory remarks prefixed to the explanatory notes on the English translation of the book. In some passages printed at the bottom of the pages (*e. g.* p. 1.2) the colors do not exactly indicate that these secondary additions belong to RJ^E, R^D, R^P, M, but simply that there exists a certain relationship between those glosses and the sections printed in purple, green, yellow, orange, respectively.

List of Contributors

Genesis: C. J. Ball (London).
Exodus: Herbert E. Ryle (Cambridge).
Leviticus: S. R. Driver and H. A. White (Oxford).
Numbers: J. A. Paterson (Edinburgh).
Deuteronomy: Geo. A. Smith (Glasgow).
Joshua: W. H. Bennett (London).
Judges: Geo. F. Moore (Andover).
Samuel: K. Budde (Strassburg).
Kings: B. Stade (Giessen) and F. Schwally (Strassburg).
Isaiah: T. K. Cheyne (Oxford).
Jeremiah: C. H. Cornill (Königsberg).
Ezekiel: C. H. Toy (Cambridge, Mass.).
Hosea: A. Socin (Leipzig).
Joel: Francis Brown (New York).
Amos: John Taylor (Winchcombe).
Obadiah: Andrew Harper (Melbourne).
Jonah: Friedrich Delitzsch (Breslau).
Micah: J. F. McCurdy (Toronto).
Nahum: Alfred Jeremias (Leipzig).
Habakkuk: W. H. Ward (New York).
Zephaniah: E. L. Curtis (New Haven).
Haggai: G. A. Cooke (Oxford).
Zechariah: W. R. Harper (Chicago).
Malachi: C. G. Montefiore and I. Abrahams (London).
Psalms: J. Wellhausen (Göttingen).
Proverbs: A. Müller* and E. Kautzsch (Halle).
Job: C. Siegfried (Jena).
Song of Songs: Russell Martineau (London).
Ruth: C. A. Briggs (New York).
Lamentations: M. Jastrow, Jr. (Philadelphia).†
Ecclesiastes: Paul Haupt (Baltimore).
Esther: T. K. Abbott (Dublin).
Daniel: A. Kamphausen (Bonn).
Ezra: } H. Guthe (Leipzig).
Nehemiah: } H. Guthe (Leipzig).
Chronicles: R. Kittel (Breslau).

* Died September 12th 1892.
† Professor A. Kuenen who had agreed to do the book died December 10th 1891.

HARVARD COLLEGE LIBRARY
RECEIVED

BS
715
1894
pt.8

Bible. O.T. Hebrew. 1894
The sacred books

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY